INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

MIESIĘCZNIK

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA

nr 7–8 (607–608)
5 lipca 2026 | rok XXVIII

KSIĘGOWOŚĆ • PODATKI • PRAWO PRACY

TEMAT NUMERU

Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych 2026 – pytania i odpowiedzi 15

- Czy wcześniejsze przekazanie środków na rachunek ZFŚS jest naruszeniem dyscypliny finansów publicznych
- Które świadczenia pochodzące z ZFŚS mogą być zwolnione ze składek na ZUS

EWIDENCJA, KLASYFIKACJA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Brak zapisu pracownika do PPK – jak uzupełnić wpłaty i prawidłowo je zaksięgować 30

- Obowiązek wypłaty odszkodowania dla pracownika
- Sposób obliczenia rekompensaty dla pracownika z tytułu braku zgłoszenia do PPK

PODATKI

Błędne dane jednostki podrzędnej w KSeF bez konieczności korekty do zera 46

- Istota elementu Podmiot3 w fakturze ustrukturyzowanej
- Jak skorygować błąd w elemencie Podmiot3 – aktualne stanowisko Dyrektora KIS

ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

Zamówienia publiczne a dyscyplina finansów publicznych 62

- Podział zamówienia na (dwa) odrębne zamówienia udzielone wykonawcom w tym samym dniu
- Brak zamieszczenia w BZP ogłoszenia o wyniku postępowania

PRAWO PRACY

Kogo pracodawca może oddelegować do kontrolowania pracowników przebywających na L4 69

- Nowe zasady kontroli zwolnień
- Upoważnienie do kontroli

W KOMPLECIE Z NUMEREM

E-DODATKI

do pobrania
www.inforlex.pl

ISSN 1428-8176

Więcej na **inforlex.pl**

Dodatkowe materiały specjalne dostępne dla Prenumeratorów na **inforlex.pl** → Zaloguj się do konta

eprasa.pl 5ba4f49fba

MUSISZ TO WIEDZIEĆ

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

Centralny Rejestr Umów JSFP

Nowy obowiązek od 1 lipca 2026 r.

Od 1 lipca 2026 r. jednostki sektora finansów publicznych zobowiązane są do udostępniania informacji o zawieranych umowach CRU JSFP. Wprowadzenie nowego systemu teleinformatycznego oznacza konieczność przygotowania jednostek zarówno pod względem organizacyjnym, jak i technicznym. Dlatego przygotowaliśmy kompleksowy pakiet materiałów i narzędzi, który ułatwi sprawne wdrożenie nowych obowiązków.

Dlaczego warto sięgnąć po ten specjalny pakiet?

- **Kompleksowe przygotowanie do CRU JSFP** – materiały obejmują zarówno zagadnienia prawne, organizacyjne, jak i praktyczne aspekty wdrożenia nowych obowiązków (prawie 50 przykładów).
- **Odpowiedzi na najczęstsze wątpliwości** – aż 170 pytań i odpowiedzi dotyczących kwalifikowania, publikowania i aktualizowania informacji o umowach.
- **Instrukcja krok po kroku dotycząca zakładania kont** – praktyczny dodatek ułatwiający rozpoczęcie pracy w systemie CRU JSFP.
- **Gotowe rozwiązania do wdrożenia w jednostce** – przykładowe zarządzenie wraz z procedurą kwalifikowania i publikowania informacji o umowach w CRU JSFP.
- **Wsparcie w organizacji kontroli zarządczej** – praktyczna Ściąga pokazująca, jak prawidłowo uregulować obowiązki związane z CRU JSFP w ramach kontroli zarządczej.

sklep.infor.pl

Biuro Obsługi Klienta: 22 761 30 30, 801 626 666 bok@infor.pl

eprasa.pl 5ba4f49fba

W związku z dynamicznie rozwijającą się sytuacją oraz szybkimi zmianami prawa, co ma bezpośredni wpływ na rozwiązania prawne omawiane w naszym czasopiśmie, redakcja „Rachunkowości Budżetowej" dokłada wszelkich starań, aby **na bieżąco** informować Państwa o wprowadzanych rozwiązaniach.

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

- Czy opłaty za usługi opiekuńcze mają charakter należności publicznoprawnych 5
- Klasyfikacja budżetowa kaucji za butelki oraz wody wydawanej strażakom OSP 6

KONKURS KSIĘGOWY BUDŻETU 2026

Zadanie 7 – Test wiedzy 7

KALENDARIUM BUDŻETOWE

Magdalena Grotkiewicz
Kalendarium budżetowe – lipiec 2026 r. 8

Magdalena Grotkiewicz
Kalendarium budżetowe – sierpień 2026 r. 13

TEMAT NUMERU

Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych 2026 – pytania i odpowiedzi 15

Izabela Nowacka

1. Czy można przyjąć jeden próg dochodowy dla emerytów i wypłacić jednakowe świadczenie z ZFŚS z okazji świąt 15

Izabela Nowacka

2. Czy na pracownika zatrudnionego z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności należy zwiększyć odpis na ZFŚS 16

Izabela Nowacka

3. Czy pierwszą turę środków lub cały odpis roczny na ZFŚS można przekazać szybciej niż do końca maja/września 16

Izabela Nowacka

4. Czy pracodawca może bez zgody związków zawodowych wprowadzić zmiany do regulaminu ZFŚS 17

Marcin Nagórek

5. Czy przekazanie środków na rachunek ZFŚS znacznie wcześniej, niż nakazuje to przepis prawa, jest naruszeniem dyscypliny finansów publicznych 17

Izabela Nowacka

6. Czy ze środków ZFŚS można sfinansować bilety do kina lub zapomogi 18

Magdalena Grotkiewicz

7. Ewidencja księgowa odpisu na ZFŚS dokonywana na koniec roku 19

Izabela Nowacka

8. Które świadczenia pochodzące z ZFŚS mogą być zwolnione ze składek na ZUS 21

Sławomir Liżewski

9. Czy dopłaty z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych do wypoczynku dziecka pracownika są zwolnione z PIT 22

Izabela Nowacka

10. Któremu z rodziców przyznać świadczenia z ZFŚS przeznaczone dla dzieci, jeśli rodzice są po rozwodzie i pracują w tej samej firmie 23

Tomasz Krywan

11. Na kogo powinna zostać wystawiona faktura za wycieczkę zorganizowaną przez szkołę z ZFŚS w sytuacji, gdy nauczyciele sami ją opłacili i ubiegają się o dofinansowanie 24

Tomasz Krywan

12. Czy sfinansowany przez pracodawcę z ZFŚS wyjazd integracyjny dla pracowników korzysta ze zwolnienia z PIT 24

Małgorzata Masłowska

13. Czy pracownik do 26. roku życia, otrzymujący z ZFŚS dofinansowanie do wczasów pod gruszą w wysokości 1500 zł, ma prawo do zwolnienia z PIT całej tej kwoty 26

Więcej na **inforlex.pl**

Dodatkowe materiały specjalne dostępne dla Prenumeratorów na **inforlex.pl** → **Zaloguj się do konta**

eprasa.pl 5ba4f49fba

EWIDENCJA, KLASYFIKACJA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Adam Błaszko
Nieprawidłowości w zakresie udzielania zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych 27

Irena Bruszewska
Brak zapisu pracownika do PPK – jak uzupełnić wpłaty i prawidłowo je zaksięgować 30

Jarosław Jurga
Ewidencja księgowa potrącenia komorniczego z wynagrodzenia pracownika samorządowej jednostki budżetowej 35

Marta Banach
Obiady dla żłobka a dochody własne przedszkola – jak prawidłowo rozliczyć koszty 37

Marta Banach
Księgowanie zwrotu VAT za lata ubiegłe 39

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Uprawnienia rodziców w pracy. Poradnik pracodawcy 2026 41

INSTYTUCJE KULTURY

Sławomir Liżewski
Czy świadczenie odpłatnych usług wstępu do obiektu muzealnego podlega VAT 42

Małgorzata Czołczyńska
Czas pracy w instytucji kultury – problemy wakacyjne 44

PODATKI

Jarosław Jurga
Błędne dane jednostki podrzędnej w KSeF bez konieczności korekty do zera 46

Małgorzata Masłowska
Świadczenia z ZFŚS związane z letnim wypoczynkiem pracowników i członków ich rodzin a PIT 48

Jarosław Jurga
DodatkowyOpis w strukturze FA(3) jako narzędzie obsługi faktur w JST 51

Łukasz Matusiakiewicz
Czy gmina może odliczyć VAT naliczony przy inwestycjach w drogi publiczne – przegląd orzecznictwa 53

Tomasz Krywan
Opłata przekształceniowa a VAT 56

Małgorzata Masłowska
Czy sprzedaż przez miasto rzeczy znalezionych podlega VAT 58

Łukasz Matusiakiewicz
Czy sprzedaż pojazdu na złom przez gminę, użyczanego wcześniej fundacji do działalności gospodarczej, podlega VAT 60

ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

Marcin Nagórek
Zamówienia publiczne a dyscyplina finansów publicznych 62

INFORLEX – ODPOWIEDZI NA PYTANIA KSIĘGOWYCH

- Czy pracownik na umowie o pracę na zastępstwo może zarabiać mniej niż osoba, którą zastępuje 67
- Gdzie przechowuje się zawiadomienie o zastosowaniu kary porządkowej wobec pracownika 67
- Kiedy należy powołać drugiego przedstawiciela pracowników do ustalania spraw związanych z ZFŚS 67

PRAWO PRACY

Małgorzata Czołczyńska
Badania kontrolne pracownika po długotrwałej chorobie 68

Małgorzata Czołczyńska
Kogo pracodawca może oddelegować do kontrolowania pracowników przebywających na L4 69

Małgorzata Czołczyńska
Nieważność uchwały dotyczącej wyboru a nieważność stosunku pracy 72

Leszek Jaworski
Czy należy wypłacić odsetki od nagrody jubileuszowej 74

Izabela Nowacka
Kiedy pracodawca może odwołać pracownika z urlopu 75

Leszek Jaworski
Czy JST może przenieść pracownika na inne stanowisko w ramach restrukturyzacji 77

Izabela Nowacka
Czy potrzebna jest zgoda pracownika na wyrejestrowanie członka jego rodziny z ubezpieczenia zdrowotnego 80

Małgorzata Czołczyńska
Wakacje a opieka nad dzieckiem 82

Izabela Nowacka
Czy świadczenia wypłacane z ZFŚS podlegają egzekucji sądowej 84

eprasa.pl 5ba4f49fba

DODATKI

- Rachunkowość w oświacie nr 7–8/2026
- Rachunkowość w instytucjach pomocy społecznej nr 7–8/2026
- Kadry i płace w sferze budżetowej nr 7–8/2026

E-DODATKI

- Rachunkowość służb mundurowych nr 3/2026
- ŚCIĄGA KSIĘGOWEGO
  SAMORZĄD 360°
  – Księgowość, Kadry, Zarządzanie

E-DODATKI

- Rachunkowość Budżetowa w pytaniach i odpowiedziach nr 5/2026
- ŚCIĄGA KADROWEGO
  Przekształcenie umowy cywilnoprawnej w umowę o pracę przez PIP – procedura krok po kroku

dostępne od 20 lipca br. na e-wydaniu

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

Czy opłaty za usługi opiekuńcze mają charakter należności publicznoprawnych

Białystok RIO wyjaśnia

Do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Białymstoku wpłynęło pismo z wnioskiem o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy opłaty za usługi opiekuńcze, ustalane decyzją administracyjną na podstawie ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej należy traktować jako należności publicznoprawne w rozumieniu ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych?
2. Czy w przypadku nieterminowej zapłaty tych opłat istnieje obowiązek naliczania odsetek ustawowych lub możliwość zastosowania przepisów Ordynacji podatkowej w drodze odpowiedniej analogii?
3. Czy analogiczne zasady należy stosować do opłat za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej, ustalanych zgodnie z art. 61 ust. 2e ustawy o pomocy społecznej?
4. Czy brak wyraźniej regulacji w ustawie szczególnej wyłącza możliwość naliczania odsetek, czy dopuszczalne jest ich stosowanie w drodze wykładni systemowej i analogii przepisów ogólnych?

▣ STANOWISKO RIO

Zgodnie z art. 60 pkt 7 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483 z późn.zm.), dochody budżetu jednostki samorządu terytorialnego pobierane przez samorządowe jednostki budżetowe na podstawie odrębnych ustaw są środkami publicznymi stanowiącymi niepodatkowe należności budżetowe o charakterze publicznoprawnym.

Zdaniem Izby Obrachunkowej w Białymstoku, opłatę za usługi opiekuńcze, która jest ustalana decyzją administracyjną na podstawie ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.), należy traktować jako należność publicznoprawną. Obowiązek ponoszenia takiej opłaty nie wynika bowiem z umowy cywilnoprawnej, lecz jest narzucany jednostronnie w drodze decyzji administracyjnej; dodatkowo jej publiczny charakter wynika z tego, że jest związana z realizacją zadań własnych gminy z zakresu pomocy społecznej. Mieści się więc w definicji przywołanego art. 60 pkt 7 ustawy o finansach publicznych.

Zagadnienia dotyczące naliczania odsetek od nieterminowej zapłaty wskazanych opłat nie są regulowane odrębnie ustawą o pomocy społecznej ani ustawą o finansach publicznych. Istotny dla sprawy jest art. 67 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, który wskazuje, że do spraw dotyczących należności, o których mowa w art. 60, nieuregulowanych tą ustawą, stosuje się przepisy ustawy z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 572 z późn.zm.) i odpowiednio przepisy działu III ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (j.t. Dz.U.

eprasa.pl 5ba4f49fba

z 2025 r. poz. 111 z późn.zm.). W związku z tym, do należności z tytułu nieuiszczenia w terminie opłat za usługi opiekuńcze, ustalanych decyzją administracyjną na podstawie ustawy o pomocy społecznej, jako stanowiących niepodatkowe należności budżetowe o charakterze publicznoprawnym, mają zastosowanie odpowiednio przepisy działu III Ordynacji podatkowej, które zawierają regulacje w zakresie naliczania odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych (art. 53 i następne).

Biorąc powyższe pod uwagę, w przypadku nieopłacania w terminie należności za usługi opiekuńcze, które są ustalane decyzją administracyjną na podstawie ustawy o pomocy społecznej, powinno się naliczać odsetki jak od zaległości podatkowych. Obowiązek jednostek samorządu terytorialnego do ustalania przypadających im należności pieniężnych wynika z art. 42 ust. 5 ustawy o finansach publicznych.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 54 § 1 pkt 5 Ordynacji podatkowej, odsetek za zwłokę nie nalicza się, jeżeli ich wysokość nie przekracza trzykrotności wartości opłaty pobieranej przez operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe za traktowanie przesyłki listowej jako przesyłki poleconej. Obecnie opłata ta wynosi 2,90 zł, a trzykrotność tej kwoty to 8,70 zł. Wobec powyższego nie nalicza się odsetek, o których mowa w piśmie, jeżeli nie przekraczają one pułapu 8,70 zł.

Odnosząc się do ostatniego pytania: *Czy brak wyraźnej regulacji w ustawie szczególnej wyłącza możliwość naliczania odsetek, czy dopuszczalne jest ich stosowanie w drodze wykładni systemowej i analogii przepisów ogólnych?,* zdaniem Izby, mimo braku przepisów dotyczących naliczania odsetek w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawie o finansach publicznych, nie można mówić, że inne przepisy nie regulują tej kwestii. Wskazany art. 67 ust. 1 ustawy o finansach publicznych odsyła do działu III Ordynacji podatkowej, w którym zawarte są przepisy w sprawie naliczania odsetek. Gdyby taki obwiązek finansowy nie wynikał z przepisów ustaw, nie byłoby możliwości jego „kreowania" i nakładania go na podmioty prawa w wyniku wykładni rozszerzającej bądź analogii.

Pismo RIO w Białymstoku z 30 marca 2026 r., znak RIO.II.025-12/26

Klasyfikacja budżetowa kaucji za butelki oraz wody wydawanej strażakom OSP

Katowice RIO wyjaśnia

STANOWISKO RIO

Mając na uwadze postanowienia rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 513 z późn.zm.), a także zakładając, że wydatki z tytułu wody wydawanej strażakom ochotniczej straży pożarnej oraz dotyczące wpłaty kaucji ponosi miasto, należy zastosować § 422 „Zakup środków żywności" lub w § 302 „Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń".

Natomiast wpływy w związku z odzyskaniem kaucji powinny być ujęte w dochodach w § 097 „Wpływy z różnych dochodów". Do klasyfikacji budżetowej dochodów i wydatków należy zastosować odpowiednią czwartą cyfrę.

Pismo RIO w Katowicach z 22 maja 2026 r., znak WA.5210.48.2026

Opracowała
MAGDALENA GROTKIEWICZ
prawnik specjalizujący się w tematyce finansów publicznych, rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej, redaktor prowadzący „Rachunkowość Budżetową"

Więcej on-line

DZIAŁ **„Tylko w e-wydaniu"**

Dodatkowe artykuły i materiały specjalne dostępne po zalogowaniu na **inforlex.pl**

eprasa.pl 5ba4f49fba

KONKURS KSIĘGOWY BUDŻETU 2026 – ZADANIA

Szanowni Państwo poniżej prezentujemy zadanie 7 w naszym konkursie **„KSIĘGOWY BUDŻETU 2026”**. Zgodnie z regulaminem konkursu zamieszczonym na stronie internetowej „Rachunkowości Budżetowej” (www.inforlex.pl), liczy się kolejność przysyłania prawidłowych odpowiedzi.

Rozwiązania zadań należy przesłać do redakcji „Rachunkowości Budżetowej” na adres: ksiegowybudzetu@infor.pl za pośrednictwem formularza zamieszczonego na e-wydaniu „Rachunkowości Budżetowej”, dostępnym po zalogowaniu się na stronie internetowej: www.inforlex.pl.

ZADANIE 7 – Test wiedzy*

(na podstawie artykułów z RB 7/2026)

1. Czy pierwszą turę środków lub cały odpis roczny na ZFŚS można przekazać szybciej niż do końca maja/września:
   a) tak, ale tylko w jednostkach zatrudniających do 20 pracowników,
   b) tak, można przyspieszyć wpłatę pierwszej części odpisów,
   c) nie, przyspieszenie wpłaty pierwszej części odpisów stanowi naruszenie dyscypliny finansów publicznych.
2. Na kogo powinna zostać wystawiona faktura za wycieczkę zorganizowaną przez szkołę z ZFŚS w sytuacji, gdy nauczyciele sami ją opłacili i ubiegają się o dofinansowanie:
   a) faktury dokumentujące udział w przedmiotowej wycieczce powinny zostać wystawione przez szkołę,
   b) za wycieczkę organizowaną przez szkołę z ZFŚS nigdy nie wystawia się faktury,
   c) faktury dokumentujące udział w przedmiotowej wycieczce powinny zostać wystawione na poszczególnych nauczycieli uczestniczących w wycieczce.
3. Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 67 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych pracownik nie płaci PIT od świadczeń socjalnych z ZFŚS lub funduszy związków zawodowych do:
   a) 1000 zł rocznie,
   b) 2000 zł rocznie,
   c) 1500 zł rocznie.
4. W jednostce budżetowej wpłaty do PPK finansowane przez pracodawcę klasyfikuje się w planie finansowym jednostki w:
   a) § 430 „Zakup usług pozostałych”,
   b) § 471 „Wpłaty na PPK finansowane przez podmiot zatrudniający”,
   c) § 302 „Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń”.
5. Jeżeli pracodawca nie dopełni obowiązku zawarcia umowy o prowadzenie PPK w imieniu i na rzecz pracownika w terminie do 10. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął mu trzymiesięczny okres zatrudnienia, przyjmuje się, że:
   a) w pierwszym dniu po upływie miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął trzymiesięczny okres zatrudnienia ten stał się uczestnikiem PPK z mocy prawa,
   b) pacownik zrezygnował z uczestnictwa w PPK,
   c) w pierwszym dniu po upływie tego terminu pracownik ten stał się uczestnikiem PPK z mocy prawa.
6. Pracownik podlega kontrolnym badaniom lekarskim w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku:
   a) w przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 30 dni, spowodowanej chorobą,
   b) w przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 14 dni, spowodowanej chorobą,
   c) w przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 6 miesięcy, spowodowanej chorobą.
7. Jedyną metodą inwentaryzacji rozrachunków na koncie 221 w przedszkolu samorządowym – w zakresie należności od rodziców – jest:
   a) potwierdzenie salda,
   b) spis z natury,
   c) weryfikacja.
8. Wybór właściwej metody inwentaryzacji w szkole:
   a) jest pozostawiony swobodnej decyzji jednostki,
   b) nie jest pozostawiony swobodnej decyzji jednostki – wynika wprost z przepisów ustawy o rachunkowości oraz charakteru należności,
   c) nie jest pozostawiony swobodnej decyzji jednostki – wynika z decyzji organu prowadzącego.

* Test jednokrotnego wyboru. W formularzu odpowiedzi proszę podawać tylko numer pytania i literę właściwej odpowiedzi.

Czytaj uważnie „Rachunkowość Budżetową”, rozwiązuj zadania, wygrywaj atrakcyjne nagrody i...

Zostań KSIĘGOWYM BUDŻETU 2026!

eprasa.pl 5ba4f49fba

Kalendarium budżetowe – lipiec 2026 r.

Termin do dnia	Rodzaj dokumentu	Podmiot składający	Podmiot otrzymujący
1	2	3	4
8 śr	budżety JST: kwartalne sprawozdanie **Rb-27ZZ** za II kwartały 2026 r.	jednostki bezpośrednio realizujące zadania, jednostki obsługujące	zarządy JST
10 pt	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28NW, Rb-28 Programy, Rb-28NW Programy, Rb-28 Programy WPR** za czerwiec 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa III stopnia	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia lub dysponenci części budżetowych
	budżet państwa: kwartalne sprawozdanie **Rb-70** za II kwartały 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa III stopnia	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia lub dysponenci części budżetowych
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdania **Rb-28UE, Rb-28UE WPR** za czerwiec 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa III stopnia	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia lub dysponenci części budżetowych
	budżety JST: miesięczne sprawozdania **Rb-27S, Rb-28S** za czerwiec 2026 r. *UWAGA!* *Sprawozdanie jednostkowe Rb-27S jednostki samorządu terytorialnego (jako jednostki budżetowej i jako organu) – o 11 dni dłużej*	jednostki budżetowe, jednostki obsługujące	zarządy JST
	budżety JST: kwartalne sprawozdanie **Rb-50** za II kwartały 2026 r.	jednostki bezpośrednio realizujące zadania, jednostki obsługujące	zarządy JST
	budżety JST: kwartalne sprawozdanie **Rb-30S** za II kwartały 2026 r.	samorządowe zakłady budżetowe, jednostki obsługujące	zarządy JST
	budżety JST: kwartalne sprawozdania **Rb-34S, Rb-28NWS** za II kwartały 2026 r.	jednostki budżetowe, jednostki obsługujące	zarządy JST
	budżety JST: kwartalne sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r. *UWAGA!* *Sprawozdanie jednostkowe Rb-N jednostki samorządu terytorialnego (jako jednostki budżetowej i jako organu) – 11 dni dłużej*	jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe, jednostki obsługujące	zarządy JST
	budżety JST: kwartalne sprawozdanie **Rb-ZN** za II kwartały 2026 r.	jednostki bezpośrednio realizujące zadania, jednostki obsługujące	zarządy JST
	budżet państwa: kwartalne sprawozdanie **Rb-34** za II kwartały 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa III stopnia	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia lub dysponenci części budżetowych
13 pn	budżet państwa: kwartalne sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r. *UWAGA!* *W przypadku naczelników urzędów skarbowych będących dysponentami środków budżetu państwa*	dysponenci środków budżetu państwa III stopnia	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia lub dysponenci części budżetowych

eprasa.pl 5ba4f49fba

1	2	3	4
	trzeciego stopnia w ramach części 77. Podatki i inne wpłaty na rzecz budżetu państwa sprawozdania przez nich sporządzane są przekazywane właściwym dyrektorom izb administracji skarbowej, niezależnie od tego, czy są dysponentami środków budżetu państwa drugiego stopnia w ramach tej części, którzy w terminie właściwym dla dysponentów środków budżetu państwa drugiego stopnia przekazują sprawozdanie łączne na podstawie przekazanych sprawozdań jednostkowych i własnego, o ile są dysponentami środków budżetu państwa drugiego stopnia w ramach tej części budżetowej		
	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-24, Rb-27** z wykonania dochodów budżetu państwa za czerwiec 2026 r.	urzędy skarbowe	dysponent części 77
	budżety JST: kwartalne sprawozdania **Rb-27ZZ** za II kwartały 2026 r.	zarządy JST	dysponenci przekazujący dotacje (do wiadomości: regionalne izby obrachunkowe)
14 wt	budżety JST: kwartalne sprawozdanie **Rb-50** za II kwartały 2026 r.	zarządy JST	dysponenci przekazujący dotacje (do wiadomości: regionalne izby obrachunkowe)
	jednostki posiadające osobowość prawną oraz pozostałe jednostki: kwartalne sprawozdania **jednostkowe Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	uczelnie publiczne	nadzorujący minister
		instytucja gospodarki budżetowej	organ wykonujący funkcje organu założycielskiego
		państwowe instytucje kultury	minister albo kierownik urzędu centralnego (centralny organ administracji rządowej) będący organizatorem instytucji kultury
		jednostki organizacyjne tworzone przez Polską Akademię Nauk	Polska Akademia Nauk
		Narodowy Fundusz Zdrowia	minister właściwy do spraw zdrowia
		samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	minister, wojewoda, centralny organ administracji rządowej albo uczelnia medyczna, które są podmiotem tworzącym dla spzoz
		państwowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz, banków oraz spółek prawa handlowego	nadzorujący lub będący organem założycielskim minister, wojewoda, centralny organ administracji rządowej
		samorządowe instytucje kultury *UWAGA!* *W przypadku samorządowej instytucji kultury sprawozdanie jednostkowe może być sporządzane i przekazywane przez kierownika jednostki obsługującej*	zarząd JST będącej organizatorem instytucji kultury
		samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	zarząd nadzorującej JST
		wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej	GUS
		samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw, z wyłączeniem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, banków, spółek prawa handlowego	zarząd nadzorującej JST

eprasa.pl 5ba4f49fba

1	2	3	4
15 śr	budżet państwa: kwartalne sprawozdanie **Rb-34** za II kwartały 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia	dysponenci części budżetowych
	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28NW, Rb-28 Programy, Rb-28NW Programy, Rb-28 Programy WPR** za czerwiec 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia	dysponenci części budżetowych
	budżet państwa: kwartalne sprawozdania **Rb-23PL, Rb-27PL, Rb-28PL, Rb-34PL** za II kwartały 2026 r.	kierownicy placówek	dysponenci części budżetowych
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdanie **Rb-28UE, Rb-28UE WPR** za czerwiec 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia	dysponenci części budżetowych
	budżet państwa: kwartalne sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r. *UWAGA!* *W przypadku naczelników urzędów skarbowych będących dysponentami środków budżetu państwa trzeciego stopnia w ramach części 77. Podatki i inne wpłaty na rzecz budżetu państwa sprawozdania przez nich sporządzane są przekazywane właściwym dyrektorom izb administracji skarbowej, niezależnie od tego, czy są dysponentami środków budżetu państwa drugiego stopnia w ramach tej części, którzy w terminie właściwym dla dysponentów środków budżetu państwa drugiego stopnia przekazują sprawozdanie łączne na podstawie przekazanych sprawozdań jednostkowych i własnego, o ile są dysponentami środków budżetu państwa drugiego stopnia w ramach tej części budżetowej*	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia	dysponenci części budżetowych
		dysponenci środków budżetu państwa będący jednostkami budżetowymi mającymi siedzibę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	
16 czw	budżet państwa: kwartalne sprawozdanie **Rb-70** za II kwartały 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia	dysponenci części budżetowych
		kierownicy uczelni publicznych	
20 pn	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28NW** za czerwiec 2026 r.	dysponenci części budżetowych (z wyjątkiem dysponenta części 77)	Ministerstwo Finansów – Departament Budżetu Państwa (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdania **Rb-28UE KPO** za czerwiec 2026 r.	dysponent części 34	Ministerstwo Finansów – Departament Instytucji Płatniczej (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-28 Programy, Rb-28NW Programy, Rb-28 Programy WPR** za czerwiec 2026 r.	dysponenci części budżetowych	Ministerstwo Finansów – Departament Instytucji Płatniczej (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdania **Rb-28UE, Rb-28UE WPR** za czerwiec 2026 r.	dysponenci części budżetowych	Ministerstwo Finansów – Departament Instytucji Płatniczej (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet państwa: kwartalne sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	dysponenci państwowych funduszy celowych (nieposiadających osobowości prawnej)	dysponenci części budżetowych
21 wt	budżety JST: miesięczne sprawozdanie jednostkowe **Rb-27S** jednostki samorządu terytorialnego (jako jednostki budżetowej i jako organu) za czerwiec 2026 r.	jednostki samorządu terytorialnego (urząd gminy/miasta, starostwa powiatowe, urzędy marszałkowskie)	zarządy JST

eprasa.pl 5ba4f49fba

1	2	3	4
22 śr	budżety JST: miesięczne sprawozdania **Rb-27S, Rb-28S** za czerwiec 2026 r.	zarządy JST	regionalne izby obrachunkowe
	budżety JST: kwartalne sprawozdania **Rb-NDS, Rb-30S, Rb-34S, Rb-28NWS** za II kwartały 2026 r.		
	budżety JST: kwartalne sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.		
	budżety JST: kwartalne sprawozdanie **Rb-ZN** za II kwartały 2026 r.		właściwi dysponenci części budżetowych w zakresie dotacji
23 czw	budżet państwa: sprawozdania miesięczne **Rb-40** za czerwiec 2026 r.	dysponent Funduszu Zapasów Interwencyjnych	organ nadzorujący dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych
		Prezes Zarządu PFRON	organ nadzorujący PFRON
		kierownicy agencji wykonawczych	organy nadzorujące agencje wykonawcze
		dyrektorzy instytucji gospodarki budżetowej	organy wykonujące funkcje organów założycielskich
		kierujący jednostkami będącymi państwowymi osobami prawnymi	organy nadzorujące państwowe osoby prawne
	budżet państwa: kwartalne sprawozdanie **Rb-33** za II kwartały 2026 r.	dysponent Funduszu Zapasów Interwencyjnych	organ nadzorujący dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych
		Prezes Zarządu PFRON	organ nadzorujący PFRON
	budżet państwa: kwartalne sprawozdanie **Rb-35** za II kwartały 2026 r.	kierownicy agencji wykonawczych	organy nadzorujące agencje wykonawcze
	jednostki posiadające osobowość prawną oraz pozostałe jednostki: kwartalne **jednostkowe** sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	państwowe fundusze celowe posiadające osobowość prawną	nadzorujący minister, centralny organ administracji rządowej
27 pn	budżet państwa: miesięczne sprawozdanie **Rb-FUS, Rb-FEP** za czerwiec 2026 r.	Prezes ZUS	Ministerstwo Finansów – Departament Polityki Makroekonomicznej, Główny Urząd Statystyczny – Departament Rachunków Narodowych
	budżet państwa: miesięczne sprawozdanie **Rb-FER** za czerwiec 2026 r.	Prezes KRUS	
28 wt	budżet państwa: kwartalne sprawozdanie **Rb-70** za II kwartały 2026 r.	dysponenci części budżetowych	Główny Urząd Statystyczny, NIK
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdanie **Rb-27UE** za czerwiec 2026 r.	dysponent części 87	Ministerstwo Finansów – Departament Instytucji Płatniczej, NIK
	jednostki posiadające osobowość prawną oraz pozostałe jednostki: kwartalne sprawozdania **jednostkowe Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	ZUS oraz zarządzane przez ZUS fundusze, KRUS oraz fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS	Główny Urząd Statystyczny
		agencje wykonawcze	Główny Urząd Statystyczny (do wiadomości: minister nadzorujący)
	jednostki posiadające osobowość prawną oraz pozostałe jednostki: kwartalne sprawozdania **łączne Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	Polska Akademia Nauk	Główny Urząd Statystyczny
	jednostki posiadające osobowość prawną oraz pozostałe jednostki: kwartalne **zbiorcze** sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	nadzorujący minister, centralny organ administracji rządowej, organ wykonujący funkcje organu założycielskiego, wojewoda, nadzorująca uczelnia medyczna	Główny Urząd Statystyczny
		zarząd nadzorującej JST	regionalne izby obrachunkowe

eprasa.pl 5ba4f49fba

1	2	3	4
28 wt	budżet państwa: miesięczne sprawozdanie **Rb-27** za czerwiec 2026 r.	dysponent części 77	Ministerstwo Finansów – Departament Budżetu Państwa (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
30 czw	budżety JST: kwartalne sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	regionalne izby obrachunkowe	Ministerstwo Finansów (plik bazy danych) i GUS
	budżet państwa: kwartalne sprawozdania **Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	dysponenci części budżetowych	Główny Urząd Statystyczny
	budżet państwa: kwartalne sprawozdania **Rb-34, Rb-34PL, Rb-50** za II kwartały 2026 r.	dysponenci części budżetowych	Ministerstwo Finansów – Departament Budżetu Państwa (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet państwa: kwartalne sprawozdanie **Rb-35** za II kwartały 2026 r.	organy nadzorujący agencje wykonawcze	
	budżety JST: miesięczne sprawozdania **Rb-27S, Rb-28S** za czerwiec 2026 r. kwartalne sprawozdania **Rb-NDS, Rb-30S, Rb-34S, Rb-28NWS** za II kwartały 2026 r.	regionalne izby obrachunkowe	Ministerstwo Finansów
	kwartalne sprawozdanie **Rb-Z-PPP** o stanie zobowiązań z tytułu umów partnerstwa publiczno-prywatnego za II kwartały 2026 r.	kierownicy jednostek, którzy zawarli umowy partnerstwa publiczno-prywatnego	Ministerstwo Finansów – Departament Gwarancji i Poręczeń oraz Główny Urząd Statystyczny
	budżet państwa: kwartalne sprawozdania **Rb-33** za II kwartały 2026 r.	dysponenci państwowych funduszy celowych (z wyjątkiem dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych)	Ministerstwo Finansów – Departament Budżetu Państwa (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
		organ nadzorujący dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych	
		organ nadzorujący PFRON	
	budżet państwa: sprawozdania miesięczne **Rb-40** za czerwiec 2026 r.	dysponenci państwowych funduszy celowych (z wyjątkiem dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych)	Ministerstwo Finansów – Departament Budżetu Państwa (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
		organ nadzorujący dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych	
		organ nadzorujący PFRON	
		organy nadzorujące agencje wykonawcze	
		organy wykonujące funkcje organów założycielskich	
		Prezes KRUS	
		Prezes ZUS	
		organy nadzorujące państwowe osoby prawne	

UWAGA! W przypadku gdy dzień przekazania sprawozdania przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy – terminem przekazania sprawozdania po upływie okresu sprawozdawczego jest (nie później niż) pierwszy dzień roboczy następujący po tym dniu.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- załącznik nr 40, załącznik nr 41, załącznik nr 42 do rozporządzenia Ministra Finansów z 29 stycznia 2025 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2025 r. poz. 133; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 22)
- załącznik nr 5, załącznik nr 6, załącznik nr 7 do rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (j.t. Dz.U. z 2023 r. poz. 652)

MAGDALENA GROTKIEWICZ

prawnik specjalizujący się w tematyce finansów publicznych, rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej, redaktor prowadzący czasopismo „Rachunkowość Budżetowa”

eprasa.pl 5ba4f49fba

Kalendarium budżetowe – sierpień 2026 r.

Termin do dnia	Rodzaj dokumentu	Podmiot składający	Podmiot otrzymujący
1	2	3	4
10 pn	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28NW, Rb-28 Programy, Rb-28NW Programy, Rb-28 Programy WPR** za lipiec 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa III stopnia	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia lub dysponenci części budżetowych
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdania **Rb-28UE, Rb-28UE WPR** za lipiec 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa III stopnia	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia lub dysponenci części budżetowych
	budżety JST: miesięczne sprawozdania **Rb-27S, Rb-28S** za lipiec 2026 r. UWAGA! Sprawozdanie jednostkowe Rb-27S jednostki samorządu terytorialnego (jako jednostki budżetowej i jako organu) – o 11 dni dłużej	jednostki budżetowe, jednostki obsługujące	zarządy JST
11 wt	jednostki posiadające osobowość prawną oraz pozostałe jednostki: kwartalne sprawozdania **zbiorcze Rb-Z, Rb-N** za II kwartały 2026 r.	regionalne izby obrachunkowe	Główny Urząd Statystyczny
12 śr	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-24, Rb-27** z wykonania dochodów budżetu państwa za lipiec 2026 r.	urzędy skarbowe	dysponent części 77
17 pn	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28NW, Rb-28 Programy, Rb-28NW Programy, Rb-28 Programy WPR** za lipiec 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia	dysponenci części budżetowych
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdania **Rb-28UE, Rb-28UE WPR** za lipiec 2026 r.	dysponenci środków budżetu państwa II stopnia	dysponenci części budżetowych
20 czw	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28NW** za lipiec 2026 r.	dysponenci części budżetowych (z wyjątkiem dysponenta części 77)	Ministerstwo Finansów – Departament Budżetu Państwa (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet państwa: miesięczne sprawozdania **Rb-28 Programy, Rb-28NW Programy, Rb-28 Programy WPR** za lipiec 2026 r.	dysponenci części budżetowych	Ministerstwo Finansów – Departament Instytucji Płatniczej (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdania **Rb-28UE KPO** za lipiec 2026 r.	dysponent części 34	Ministerstwo Finansów – Departament Instytucji Płatniczej (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdania **Rb-28UE, Rb-28UE WPR** za lipiec 2026 r.	dysponenci części budżetowych	Ministerstwo Finansów – Departament Instytucji Płatniczej (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)

eprasa.pl 5ba4f49fba

1	2	3	4
21 pt	budżety JST: miesięczne sprawozdanie jednostkowe **Rb-27S** jednostki samorządu terytorialnego – jako jednostki budżetowej i jako organu za lipiec 2026 r.	jednostki samorządu terytorialnego (urząd gminy/miasta, starostwa powiatowe, urzędy marszałkowskie)	zarządy JST
24 pn	budżet państwa: sprawozdania miesięczne **Rb-40** za lipiec 2026 r.	dysponent Funduszu Zapasów Interwencyjnych	organ nadzorujący dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych
		Prezes Zarządu PFRON	organ nadzorujący PFRON
		kierownicy agencji wykonawczych	organ nadzorujący agencje wykonawcze
		dyrektorzy instytucji gospodarki budżetowej	organy wykonujące funkcje organów założycielskich
		kierujący jednostkami będącymi państwowymi osobami prawnymi	organy nadzorujące państwowe osoby prawne
25 wt	budżet państwa: miesięczne sprawozdanie **Rb-FUS, Rb-FEP** za lipiec 2026 r.	Prezes ZUS	Ministerstwo Finansów – Departament Polityki Makroekonomicznej, Główny Urząd Statystyczny – Departament Rachunków Narodowych
	budżet państwa: miesięczne sprawozdanie **Rb-FER** za lipiec 2026 r.	Prezes KRUS	
28 pt	budżet państwa: miesięczne sprawozdanie **Rb-27** za lipiec 2026 r.	dysponent części 77	Ministerstwo Finansów – Departament Budżetu Państwa (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
	budżet środków europejskich: miesięczne sprawozdanie **Rb-27UE** za lipiec 2026 r.	dysponent części 87	Ministerstwo Finansów – Departament Instytucji Płatniczej, NIK
31 pn	budżet państwa: sprawozdania miesięczne **Rb-40** za lipiec 2026 r.	dysponenci państwowych funduszy celowych (z wyjątkiem dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych)	Ministerstwo Finansów Departament Budżetu Państwa (dane ze sprawozdań MF przekazuje NIK)
		organ nadzorujący dysponenta Funduszu Zapasów Interwencyjnych	
		organ nadzorujący PFRON	
		organy nadzorujące agencje wykonawcze	
		organy wykonujące funkcje organów założycielskich	
		Prezes KRUS	
		Prezes ZUS	
		organy nadzorujące państwowe osoby prawne	

UWAGA! W przypadku gdy dzień przekazania sprawozdania przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy – terminem przekazania sprawozdania po upływie okresu sprawozdawczego jest (nie później niż) pierwszy dzień roboczy następujący po tym dniu.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- załącznik nr 40, załącznik nr 41, załącznik nr 42 do rozporządzenia Ministra Finansów z 29 stycznia 2025 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2025 r. poz. 133; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 22)
- załącznik nr 7 do rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (j.t. Dz.U. z 2023 r. poz. 652)

MAGDALENA GROTKIEWICZ
prawnik specjalizujący się w tematyce finansów publicznych, rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej, redaktor prowadzący czasopismo „Rachunkowość Budżetowa”

eprasa.pl 5ba4f49fba

Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych 2026 – pytania i odpowiedzi

KSIĘGOWY BUDŻETU 2026

Jednym z przejawów prowadzenia działalności socjalnej przez pracodawcę jest utworzenie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS/fundusz) nakierowanego nie tylko na wspomaganie pracowników, ale także innych osób, w tym byłych już pracowników będących emerytami lub rencistami. W temacie numeru odpowiadamy na najczęściej pojawiające się pytania czytelników, związane z funkcjonowaniem ZFŚS zarówno pod kątem kadrowym, rachunkowym, jak i podatkowym.

Zgodnie z przepisami ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ustawa o ZFŚS), fundusz muszą tworzyć pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku co najmniej 50 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty. Pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku co najmniej 20 i mniej niż 50 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty tworzą fundusz na wniosek zakładowej organizacji związkowej.

Natomiast pracodawcy prowadzący działalność w formie jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych muszą utworzyć ZFŚS bez względu na liczbę zatrudnianych pracowników.

Z kolei pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku mniej niż 50 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty mogą dobrowolnie utworzyć fundusz do wysokości i na zasadach określonych w przepisach lub wypłacać świadczenie urlopowe również zgodnie z przepisami ustawy o ZFŚS.

Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu oraz zasady przeznaczania środków ZFŚS na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalanym ze związkami zawodowymi. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikami wybranymi przez załogę do reprezentowania jej interesów.

1. Czy można przyjąć jeden próg dochodowy dla emerytów i wypłacić jednakowe świadczenie z ZFŚS z okazji świąt

Nie, żadna grupa uprawnionych, w tym emerytów/rencistów, nie może być wyłączona spod wymogu stosowania kryteriów socjalnych.

Osoby uprawnione do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS/fundusz) to m.in. emeryci i renciści – byli pracownicy i ich rodziny. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Udostępnienie pracodawcy danych osobowych osoby uprawnionej do korzystania z ZFŚS, w celu przyznania ulgowej usługi i świadczenia oraz dopłaty z funduszu i ustalenia ich wysokości, następuje w formie oświadczenia. Pracodawca może żądać udokumentowania danych osobowych w zakresie niezbędnym do ich potwierdzenia. Potwierdzenie może odbywać się w szczególności na podstawie oświadczeń i zaświadczeń o sytuacji życiowej (w tym zdrowotnej), rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu socjalnym (dalej: ustawa o ZFŚS) nakazuje stosować kryteria socjalne wobec wszystkich osób uprawnionych. Nie ma w tym względzie żadnych odstępstw. Przydzielanie ulgowych świadczeń z ZFŚS pewnej grupie uprawnionych po równo, z obejściem indywidualnych uwarunkowań socjalnych, jest naruszeniem przepisów ustawy o ZFŚS.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Zatem emeryci, tak jak inne osoby, np. pracownicy, powinni składać wnioski o dany rodzaj pomocy i odpowiednio potwierdzić swój status materialny czy rodzinny lub życiowy, by pracodawca, jako administrator środków funduszu, mógł przyznać (lub nie) tę pomoc odpowiednio do indywidualnej sytuacji wnioskodawcy.

Wszystkie kwestie związane z procedurą ubiegania się o poszczególne świadczenia, w tym rodzaje dokumentów wymaganych do złożenia, powinny być unormowane w regulaminie ZFŚS.

Podstawa prawna

- art. 8 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

IZABELA NOWACKA

ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

2. Czy na pracownika zatrudnionego z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności należy zwiększyć odpis na ZFŚS

Nie. Pracodawca nie ma obowiązku naliczania odpisu zwiększonego na pracowników z orzeczonym stopniem niepełnosprawności.

Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych tworzy się z corocznego odpisu podstawowego, naliczanego w stosunku do przeciętnej liczby zatrudnionych. Wysokość odpisu podstawowego wynosi na jednego zatrudnionego w normalnych warunkach 37,5% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim lub w drugim półroczu roku poprzedniego, jeżeli przeciętne wynagrodzenie z tego okresu stanowiło kwotę wyższą.

Wysokość odpisu podstawowego może być zwiększona o 6,25% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego na każdą zatrudnioną osobę, w stosunku do której orzeczono znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności. W 2026 r. zwiększenie wynosi 490,54 zł.

Pracodawca nie ma obowiązku naliczania odpisu zwiększonego na pracowników z orzeczonym stopniem niepełnosprawności, o czym świadczy sformułowanie „wysokość odpisu może być zwiększona". Innymi słowy, zwiększenia mają charakter dobrowolny.

Ponadto, ewentualne zwiększenia przypadają na osoby z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, a nie ze stopniem lekkim.

Podstawa prawna

- art. 5, art. 7 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

IZABELA NOWACKA

ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

3. Czy pierwszą turę środków lub cały odpis roczny na ZFŚS można przekazać szybciej niż do końca maja/września

Tak, można przyspieszyć wpłatę pierwszej części odpisów. Nie ma ku temu przeszkód prawnych.

Zgodnie z przepisami ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, równowartość dokonanych odpisów i zwiększeń naliczonych na dany rok kalendarzowy pracodawca przekazuje na rachunek bankowy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS) w terminie do 30 września tego roku, z tym że w terminie do 31 maja tego roku przekazuje kwotę stanowiącą co najmniej 75% równowartości odpisów.

Oznacza to, że odpis i ewentualne zwiększenia (m.in. na byłych pracowników – emerytów) nalicza się na początku roku w oparciu o planowaną liczbę osób zatrudnionych. Natomiast wpłaty całego zobowiązania dokonuje się w terminie do końca września, przy czym pierwszą, większą część do końca maja.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Nie ma jednak zakazu dokonania wcześniejszej wpłaty np. całego odpisu w maju czy nawet jeszcze wcześniej. Istotne jest, by rachunek ZFŚS był zasilony odpowiednio na dzień 31 maja i 30 września.

Podstawa prawna

- art. 6 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

IZABELA NOWACKA
ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

4. Czy pracodawca może bez zgody związków zawodowych wprowadzić zmiany do regulaminu ZFŚS

Nie, pracodawca nie może jednostronnie, bez zgody organizacji związkowej, zmieniać regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS/fundusz).

Związki zawodowe mają wpływ na prowadzenie działalności socjalnej, a więc nie tylko na podział środków na poszczególne cele, ale także samo przyznawanie świadczeń. Stanowią o tym nie tylko przepisy ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ale także ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (dalej: ustawa o związkach zawodowych).

Ustalanie zasad wykorzystania ZFŚS, w tym podział środków z tego funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności, ustala pracodawca w regulaminie uzgodnionym z zakładową organizacją związkową. Także przyznawanie świadczeń z funduszu jest dokonywane w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową (art. 27 ustawy o związkach zawodowych).

Należy podkreślić, że użyte tu sformułowanie „odnośnie do uzgodnienia regulaminu" oznacza konieczność uzyskania zgody związków zawodowych działających u pracodawcy. Taka zgoda powinna być wynikiem rozmów, negocjacji i obie strony powinny wypracować wspólne stanowisko.

Zatem pracodawca nie może samowolnie wprowadzić nowych postanowień do regulaminu ZFŚS, co do których nie uzyskał zgody organizacji związkowej.

Pracodawca może sam podjąć decyzję w sprawie prowadzenia polityki socjalnej, której zasady określa regulamin tylko wtedy, gdy organizacji związkowych jest więcej i nie przedstawią one wspólnie uzgodnionego między sobą stanowiska w terminie 30 dni od dnia przekazania im przez pracodawcę tego dokumentu.

Podstawa prawna

- art. 4, art. 8 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)
- art. 27 ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 440; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1661)

IZABELA NOWACKA
ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

5. Czy przekazanie środków na rachunek ZFŚS znacznie wcześniej, niż nakazuje to przepis prawa, jest naruszeniem dyscypliny finansów publicznych

Nie, przekazanie środków na rachunek zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS) w terminach wcześniejszych nie stanowi naruszenia dyscypliny finansów publicznych. Naruszeniem takim może być jedynie dokonanie odpisu w kwocie wyższej niż wynikająca z przepisów prawa.

Na uwagę zasługuje tutaj art. 6 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ustawa o ZFŚS), z którego wynika, że odpisy i zwiększenia, o których mowa w art. 3–5 i 6a ustawy o ZFŚS, oraz kwoty wypłaconych świadczeń urlopowych, o których mowa w art. 3 ustawy o ZFŚS, obcią-

eprasa.pl 5ba4f49fba

żają koszty działalności pracodawcy. **Równowartość dokonanych odpisów i zwiększeń naliczonych zgodnie z art. 5 ustawy o ZFŚS na dany rok kalendarzowy pracodawca przekazuje na rachunek bankowy ZFŚS w terminie do 30 września tego roku, z tym że w terminie do 31 maja tego roku przekazuje kwotę stanowiącą co najmniej 75% równowartości odpisów,** o których mowa w art. 5 ust. 1–3 ustawy o ZFŚS.

Z przywołanych przepisów wynikają więc jasno określone terminy, w których należy przekazać środki na ZFŚS. Co przy tym istotne, nie są to sztywne terminy, a jedynie wyznaczone granicznymi dniami kalendarzowymi. Oznacza to tym samym, że pracodawca może dopełnić obowiązku w podanym zakresie przedmiotowym zarówno w ostatnim dniu terminu, z wyprzedzeniem kilku dni, jak i z wyprzedzeniem kilku miesięcy. W podanych uwarunkowaniach prawnych nie można więc mówić o naruszeniu przepisów, czy to ustawy z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (dalej: uondfp), czy innego aktu prawnego ze sfery gospodarowania środkami publicznymi. W szczególności nie można mówić o naruszeniu przepisów ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (dalej: uofp) z perspektywy dokonywania tego typu wydatków.

Omawiając przedmiotowe zagadnienie, należy odnotować również przepisy art. 44 uofp, z których wynika, że wydatki publiczne powinny być dokonywane:

1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad:
   a) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
   b) optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów;
2) w sposób umożliwiający terminową realizację zadań;
3) w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

W związku z tym nawet **przekazanie środków na rachunek ZFŚS znacznie wcześniej, niż nakazuje to przepis prawa, nie może być kwalifikowane jako naruszenie dyscypliny finansów publicznych.**

W szczególności nie nastąpi naruszenie art. 11 ust. 1 uondfp, gdzie postanowiono, że: naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest dokonanie wydatku ze środków publicznych bez upoważnienia określonego ustawą budżetową, uchwałą budżetową lub planem finansowym albo z przekroczeniem zakresu tego upoważnienia lub z naruszeniem przepisów dotyczących dokonywania poszczególnych rodzajów wydatków.

Do naruszenia dyscypliny finansów publicznych mogłoby dojść w sytuacji np. zawyżenia corocznego odpisu na ZFŚS, w odniesieniu do granic określonych przez ustawodawcę (art. 5 ustawy o ZFŚS).

WAŻNE!

Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych tworzy się z corocznego odpisu podstawowego, naliczanego w stosunku do przeciętnej liczby zatrudnionych – art. 5 ustawy o ZFŚS.

© ℗

Podstawa prawna

- art. 3, art. 5 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)
- art. 44 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)
- art. 11 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1484)

MARCIN NAGÓREK

radca prawny, były pracownik banku państwowego, obecnie pracownik jednostki budżetowej

6. Czy ze środków ZFŚS można sfinansować bilety do kina lub zapomogi

Tak, jest to dopuszczalne, jeśli regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych tak przewiduje.

Pracodawca, jako administrator środków na koncie funduszu, może je wydatkować na konkretny cel. Może nim być dofinansowywanie wypoczynku poprzez dopłaty do wczasów pod gruszą, czyli wakacji organizowanych we własnym zakresie przez osoby uprawnione.

eprasa.pl 5ba4f49fba

W regulaminie funduszu można więc wymienić ten rodzaj świadczeń, na które jest największe zapotrzebowanie wśród uprawnionych. Można pozyskać takie informacje od samych zainteresowanych, np. poprzez możliwość wypowiedzenia się w ankiecie, panelu dyskusyjnym, zebraniu, itp.

Innymi słowy, środki można przeznaczać na taką formę pomocy, która jest najbardziej popularna i przydatna dla korzystających. Jeżeli zainteresowani wolą dopłaty do wypoczynku i zaakceptują to reprezentanci załogi, to takie postanowienie w regulaminie można uznać za dopuszczalne.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 8 ust. 2 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

IZABELA NOWACKA

ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

7. Ewidencja księgowa odpisu na ZFŚS dokonywana na koniec roku

Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS) tworzony jest z corocznego odpisu naliczanego w stosunku do przeciętnej liczby zatrudnionych osób, zgodnie z wymogami art. 5 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Odpis podstawowy oblicza się co najmniej dwa razy w roku kalendarzowym:

1) na początek roku – podstawą obliczenia jest przeciętna planowana liczba zatrudnionych u pracodawcy w danym roku kalendarzowym,
2) na koniec roku – podstawą obliczenia jest faktyczna przeciętna liczba zatrudnionych w tym roku kalendarzowym pracowników.

Obowiązek ten wynika z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 9 marca 2009 r. w sprawie sposobu ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych w celu naliczania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (dalej: rozporządzenie w sprawie ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych): *Podstawę naliczania odpisu, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, zwanej dalej „ustawą", stanowi przeciętna planowana w danym roku kalendarzowym liczba zatrudnionych u pracodawcy, skorygowana w końcu roku do faktycznej przeciętnej liczby zatrudnionych, obejmująca pracowników zatrudnionych w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy (po przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy).*

Przepisy prawa nie wskazują dokładnego dnia, na który należy dokonać obliczenia faktycznej liczby zatrudnionych oraz faktycznej wielkości odpisu podstawowego na ZFŚS za dany rok kalendarzowy. Można jednak przypuszczać, że za prawidłową datę przyjmuje się 31 grudnia danego roku.

O tym, w jaki sposób należy obliczać przeciętną liczbę zatrudnionych w danym roku kalendarzowym, decyduje zapis § 3 rozporządzenia w sprawie ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych, zgodnie z którym: *Przy obliczaniu przeciętnej liczby zatrudnionych w danym roku kalendarzowym (obrachunkowym) dodaje się przeciętne liczby zatrudnionych w poszczególnych miesiącach i otrzymaną sumę dzieli się przez 12 (ust. 1). Sposób obliczania przeciętnej liczby zatrudnionych, o którym mowa w ust. 1, stosuje się również w przypadku, gdy pracodawca działał w okresie krótszym niż jeden rok kalendarzowy albo naliczał odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych na niepełny rok kalendarzowy (ust. 2).*

Obliczając przeciętną liczbę zatrudnionych w danym roku kalendarzowym, może wystąpić sytuacja, gdy rzeczywista liczba osób będzie:

- niższa niż planowana na początek roku – nadwyżkę środków wycofuje się z rachunku ZFŚS na rachunek podstawowy,
- wyższa niż przyjęta – przelewa się (dopłaca się) środki z rachunku bieżącego na rachunek ZFŚS.

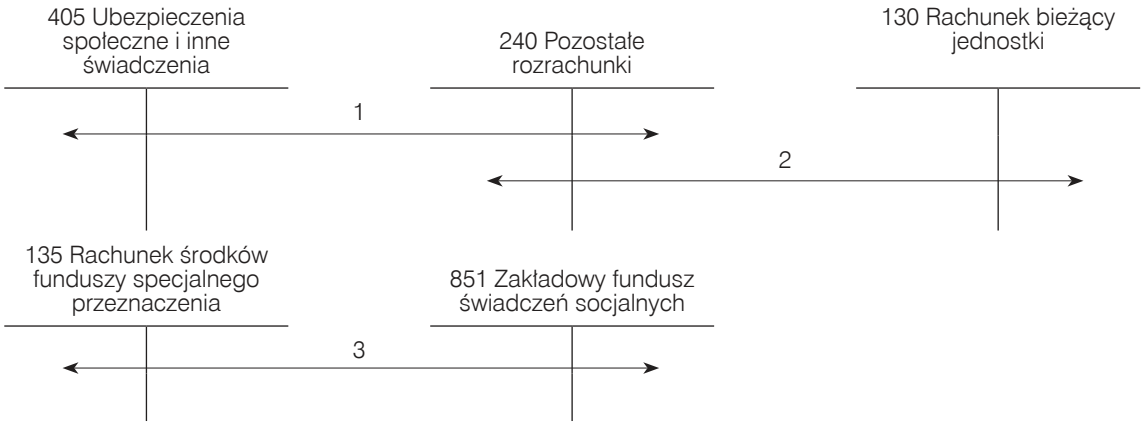
eprasa.pl 5ba4f49fba

Zwiększenia i zmniejszania ZFŚS ujmuje się na koncie 851 „Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych”, a do ewidencji środków funduszu służy konto 135 „Rachunek środków funduszy specjalnego przeznaczenia”, zgodnie z załącznikiem nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

WAŻNE!

W przypadku niedopłaty środków w jednostkach budżetowych należy odpowiednio dostosować plan finansowy wydatków w § 444 „Odpisy na zakładowy funduszu świadczeń socjalnych”.

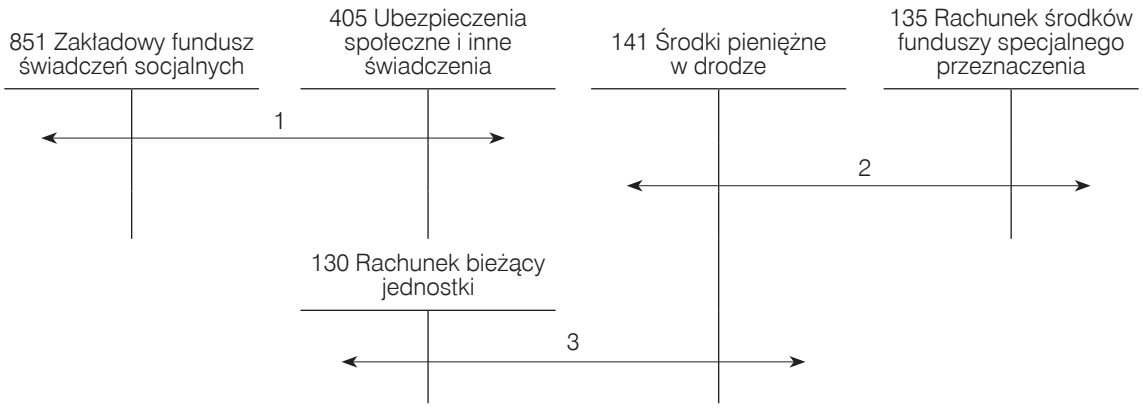
SCHEMAT 1. Ewidencja księgowa korekty odpisu na ZFŚS na koniec roku (dopłata w danym roku)

Objaśnienia do schematu:

1. Naliczenie dodatkowego odpisu na ZFŚS (korekta *in plus*) – Wn 405, Ma 240
2. Przelew dodatkowych środków z rachunku bieżącego na rachunek bankowy ZFŚS – Wn 240, Ma 130
3. Wpływ dodatkowych środków na wyodrębniony rachunek bankowy ZFŚS – Wn 135, Ma 851

SCHEMAT 2. Ewidencja księgowa korekty odpisu na ZFŚS na koniec roku (zwrot nadwyżki w danym roku)

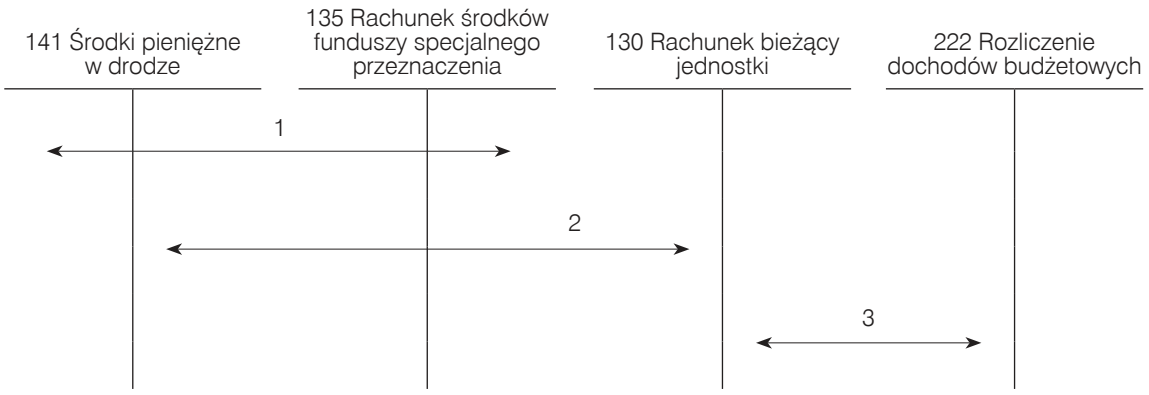

Objaśnienia do schematu:

1. Zmniejszenie rocznego odpisu na ZFŚS (korekta *in minus*) – Wn 851, Ma 405
2. Zwrot środków z rachunku ZFŚS na rachunek bieżący (WB) – Wn 141, Ma 135
3. Wpływ zwracanej kwoty na rachunek bieżący (WB) – Wn 130, Ma 141

eprasa.pl 5ba4f49fba

SCHEMAT 3. Ewidencja księgowa korekty odpisu na ZFŚS na koniec roku (zwrot nadwyżki w roku kolejnym)

Objaśnienia do schematu:

1. Zwrot środków z rachunku ZFŚS na rachunek bieżący jednostki (WB) – Wn 141, Ma 135
2. Wpływ zwracanej kwoty na rachunek bieżący jednostki (WB) – Wn 130, Ma 141
3. Odprowadzenie zwróconej kwoty odpisu na rachunek budżetu – Wn 222, Ma 130

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 5 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 26)
- § 1, § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 9 marca 2009 r. w sprawie sposobu ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych w celu naliczania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2009 r. Nr 43, poz. 349)
- załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 342; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 347)

MAGDALENA GROTKIEWICZ

prawnik specjalizujący się w tematyce finansów publicznych, rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej, redaktor prowadzący „Rachunkowość Budżetową”

8. Które świadczenia pochodzące z ZFŚS mogą być zwolnione ze składek na ZUS

Wszystkie świadczenia pochodzące z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS/fundusz) mogą być zwolnione ze składek na ZUS, jeśli mają charakter socjalny, czyli zostały przyznane zgodnie z przepisami ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ustawa o ZFŚS).

Z podstawy wymiaru składek ubezpieczeniowych wyłączone są świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS. Oznacza to, że nieoskładkowane pozostają wszelkie świadczenia, niezależnie od tego, jaką mają formę czy wartość. Nie ma bowiem żadnego ograniczenia w tym zakresie. Istotne jest natomiast źródło finansowania, czyli fundusz oraz fakt, czy mają one charakter socjalny, a więc zostały przekazane zgodnie z regulaminem opartym na przepisach ustawy o ZFŚS.

Świadczenie o charakterze socjalnym – a więc wyłączone z podstawy wymiaru składek – to takie, które zostało przyznane po rozpatrzeniu sytuacji materialnej, rodzinnej czy życiowej wnioskodawcy, czyli w oparciu o kryteria społeczno-ekonomiczne.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Z kolei świadczenia, co prawda sfinansowane ze środków ZFŚS, ale niezgodnie z przepisami ustawy, tj. w oparciu o inne kryteria niż socjalne (np. staż pracy, wymiar czasu pracy, sposób wypełniania obowiązków służbowych), bądź w ogóle z ich pominięciem, stanowią podstawę wymiaru składek.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 316)

IZABELA NOWACKA

ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

9. Czy dopłaty z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych do wypoczynku dziecka pracownika są zwolnione z PIT

Dopłaty z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS) do wypoczynku dzieci pracowników są przedmiotowo zwolnione od podatku dochodowego od osób fizycznych, ale trzeba pamiętać o wymaganych warunkach tego zwolnienia.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 78 lit. a ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (dalej: updof), wolne od podatku są dopłaty do:

- wypoczynku zorganizowanego przez podmioty prowadzące działalność w tym zakresie, w formie wczasów, kolonii, obozów i zimowisk, w tym również połączonego z nauką, pobytu na leczeniu sanatoryjnym, w placówkach leczniczo-sanatoryjnych, rehabilitacyjno-szkoleniowych i leczniczo-opiekuńczych, oraz
- przejazdów związanych z tym wypoczynkiem i pobytem na leczeniu

– dzieci i młodzieży do lat 18, m.in. z ZFŚS, niezależnie od ich wysokości.

W związku z tym, **po pierwsze,** dopłaty do wypoczynku podlegają zwolnieniu z PIT, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- wypoczynek jest zorganizowany,
- organizatorem wypoczynku jest podmiot prowadzący działalność w tym zakresie,
- forma wypoczynku nie odbiega swoim charakterem od wymienionych form wypoczynku, takich jak: wczasy, kolonie, obozy lub zimowiska, przy czym może to być również wypoczynek połączony z nauką, pobyt na leczeniu sanatoryjnym, w placówkach leczniczo-sanatoryjnych, rehabilitacyjno-szkoleniowych, leczniczo-opiekuńczych,
- dopłata dotyczy dzieci i młodzieży uczestniczących w wypoczynku, które nie ukończyły 18. roku życia.

WAŻNE!

Zwolnienie z podatku obejmuje wyłącznie dopłaty do wypoczynku zorganizowanego. Nie dotyczy ono dopłat do wypoczynku niezorganizowanego, takich jak tzw. wczasy pod gruszą czy indywidualne wyjazdy rodzinne. Sam fakt poniesienia wydatku na wypoczynek dziecka nie jest wystarczający – konieczne jest spełnienie kryterium zorganizowanej formy wypoczynku.

Po drugie, do podmiotów:

- prowadzących działalność w zakresie wypoczynku zalicza się takie, które świadczą usługi wypoczynkowe w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, np. biura turystyczne czy inne podmioty prowadzące działalność w formie domów wczasowych, pensjonatów, gospodarstw agroturystycznych,

eprasa.pl 5ba4f49fba

- które zajmują się statutowo tego rodzaju działalnością, należy zakwalifikować m.in. szkoły, domy kultury, kościoły, których działalnością statutową może być organizowanie wypoczynku zorganizowanego, a także stowarzyszenia, organizacje charytatywne, fundacje – które również zajmują się statutowo tego rodzaju działalnością (patrz: **INTERPRETACJA**).

INTERPRETACJA

[Dofinansowanie ze środków ZFŚS] do wypoczynku dziecka, które nie ukończyło 18 lat, do wypoczynku w formie wczasów zorganizowanego przez podmiot prowadzący działalność w tym zakresie, korzysta ze zwolnienia przedmiotowego, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 78 [updof]. [przyp. red.]

Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 7 października 2025 r., nr 0112-KDIL2-1.4011.750.2025.1.KF

Na marginesie, opisane wyżej dopłaty do wypoczynku dzieci i młodzieży, jeżeli są finansowane z innych źródeł niż ZFŚS i inne fundusze wymienione w art. 21 ust. 1 pkt 78 lit. a updof (np. ze środków własnych pracodawcy), są wolne od podatku dochodowego, ale do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 2000 zł.

Podstawa prawna

- art. 21 ust. 1 pkt 78 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 592)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 7 października 2025 r. (nr 0112-KDIL2-1.4011.750.2025.1.KF)

SŁAWOMIR LIŻEWSKI

prawnik, wieloletni pracownik aparatu skarbowego, autor licznych publikacji z zakresu prawa gospodarczego, prawa organizacji pozarządowych, instytucji kultury, prawa administracyjnego, doradca organizacji pozarządowych

10. Któremu z rodziców przyznać świadczenia z ZFŚS przeznaczone dla dzieci, jeśli rodzice są po rozwodzie i pracują w tej samej firmie

Otrzymanie świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS/fundusz) przez jednego z małżonków nie wyklucza ubiegania się o to samo świadczenie przez drugiego z nich.

Przepisy nie regulują w sposób szczególny kwestii postępowania pracodawcy w stosunku do osób zatrudnionych w tej samej firmie będących małżonkami, byłymi małżonkami czy osób, które łączy jakiś stopień pokrewieństwa.

Jeśli oboje mają status pracowników, to bez przeszkód mogą korzystać z ZFŚS na tych samych zasadach, odrębnie. Oznacza to, że otrzymanie świadczenia przez jednego z małżonków nie wyklucza ubiegania się o to samo świadczenie przez drugiego z nich.

Jednakże można w regulaminie funduszu umieścić odpowiedni zapis co do świadczeń na wspólne dziecko/dzieci. Rozwiązaniem może być zastrzeżenie, że w takim przypadku ze świadczeń na potomstwo może skorzystać jedno z nich, np. pracownik o niższych dochodach.

Należy jednak zaznaczyć, że nawet jeśli takiego zapisu w regulaminie nie będzie, to każdy z pracowników – rodziców dziecka może ubiegać się osobno o dane świadczenie na to dziecko, na ogólnych zasadach. Nie ma ku temu przeszkód.

Podstawa prawna

- art. 3, art. 4, art. 8 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

IZABELA NOWACKA

ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

eprasa.pl 5ba4f49fba

11. Na kogo powinna zostać wystawiona faktura za wycieczkę zorganizowaną przez szkołę z ZFŚS w sytuacji, gdy nauczyciele sami ją opłacili i ubiegają się o dofinansowanie

Faktury dokumentujące udział w przedmiotowej wycieczce powinny zostać wystawione na poszczególnych nauczycieli uczestniczących w wycieczce.

Wymaganą treść faktur określają przepisy art. 106e ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT). Z przepisów tych wynika między innymi, że faktura powinna zawierać między innymi imiona i nazwiska lub nazwy podatnika i nabywcy towarów lub usług oraz ich adresy (zob. art. 106e ust. 1 pkt 3 ustawy o VAT).

WAŻNE!

Zgodnie z art. 106e ust. 1 pkt 3 ustawy o VAT, faktura powinna zawierać dane identyfikujące rzeczywistego nabywcę usługi

Mając to na uwadze, zauważyć należy, że skoro w przedstawionej sytuacji wycieczkę zamówili i sfinansowali nauczyciele, to oni są nabywcami usług udziału w tej wycieczce. Bez znaczenia pozostaje zamiar ubiegania się przez nauczycieli o dofinansowanie ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS), gdyż nie wpływa on na ustalenie podmiotu będącego nabywcą przedmiotowych usług. O tym, na kogo powinna zostać wystawiona faktura, decyduje to, kto jest nabywcą usługi, a więc kto faktycznie dokonał jej zamówienia oraz poniósł koszt jej nabycia.

W świetle tego, w przedstawionej sytuacji nie ma powodu do wystawiania faktury ze wskazaniem szkoły jako nabywcy usług udziału w wycieczce. Faktury dokumentujące udział w przedmiotowej wycieczce powinny zostać wystawione na poszczególnych uczestniczących w wycieczce nauczycieli.

WAŻNE!

O tym, na kogo powinna być wystawiona faktura, decyduje to, kto jest nabywcą usługi, czyli kto faktycznie ją zamówił i zapłacił.

Inaczej sytuacja wyglądałaby, gdyby to szkoła organizowała wycieczkę dla swoich nauczycieli. Wówczas właściwe byłoby wystawienie faktury na – zakładając, że chodzi o szkołę samorządową – macierzystą dla szkoły jednostkę samorządu terytorialnego (ze wskazaniem szkoły jako odbiorcy). Sam fakt ubiegania się przez nauczycieli o dofinansowanie z ZFŚS nie powoduje jednak zmiany podmiotu nabywającego usługę.

Podsumowując, w omawianej sytuacji nabywcami są nauczyciele, a nie szkoła, bowiem:

- nauczyciele sami opłacili wycieczkę,
- szkoła nie była stroną zakupu,
- ZFŚS to tylko źródło ewentualnego dofinansowania po fakcie.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 106e ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

TOMASZ KRYWAN

prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

12. Czy sfinansowany przez pracodawcę z ZFŚS wyjazd integracyjny dla pracowników korzysta ze zwolnienia z PIT

Pracownicy uczestniczący w wyjeździe integracyjnym (wycieczce integracyjnej) sfinansowanej ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS) nie uzyskują z tego tytułu podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych przychodów. Nie ma zatem potrzeby ustalania, czy uzyskane przez pracowników z tego tytułu przychody są zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych (przychody te bowiem nie powstają).

eprasa.pl 5ba4f49fba

Zasadą jest, że świadczenia socjalne otrzymywane przez pracowników stanowią przychód ze stosunku pracy i podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Za przychody ze stosunku pracy uważa się bowiem wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, w tym między innymi świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych (zob. art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych).

WAŻNE!

Przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne, świadczenia w naturze lub ich ekwiwalenty, niezależnie od źródła finansowania.

Nie wszystkie jednak świadczenia socjalne generują przychód. Dotyczy to w szczególności udziału pracowników w imprezach integracyjnych, w tym wyjazdach i wycieczkach integracyjnych. W takich przypadkach – również gdy wyjazd jest sfinansowany lub dofinansowany ze środków ZFŚS – nie powstaje przychód podlegający PIT. Stanowisko to potwierdzają interpretacje podatkowe.

Przykładowo, interpretacje indywidualne Dyrektora KIS z 31 października 2025 r. (nr 0114-KDIP3-2.4011.769.2025.3.JM) oraz z 19 stycznia 2026 r. (nr 0112-KDIL2-1.4011.1024.2025.1.DJ) wskazują, że **udział w wyjazdach integracyjnych nie generuje przychodu z nieodpłatnych świadczeń.**

Podobnie **udział pracowników w wyjazdach (wycieczkach) integracyjnych sfinansowanych lub dofinansowanych ze środków ZFŚS nie powoduje powstania przychodu podlegającego opodatkowaniu,** co potwierdzają interpretacje indywidualne Dyrektora KIS z 23 października 2019 r. (nr 0115-KDIT2-2.4011.338.2019.1.MD), z 1 października 2024 r. (nr 0113-KDIPT2-3.4011.495.2024.1.GG) oraz z 25 listopada 2025 r. (nr 0112-KDIL2-1.4011.886.2025.2.DJ) – patrz: **INTERPRETACJA.**

INTERPRETACJA

(…) kwota sfinansowania lub dofinansowania do wycieczki i spotkania integracyjnego z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w okolicznościach wskazanych we wniosku nie stanowi dla pracowników przychodu ze stosunku pracy zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. W konsekwencji Państwo, jako płatnik nie są zobowiązani do obliczenia, pobrania i odprowadzenia zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych z powyższych tytułów.

Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 25 listopada 2025 r., nr 0112-KDIL2-1.4011.886.2025.2.DJ

Powoduje to, że pracownicy uczestniczący w wyjeździe integracyjnym (wycieczce integracyjnej) sfinansowanej przez pracodawcę ze środków ZFŚS nie uzyskują z tego tytułu podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych przychodów. Nie ma zatem potrzeby ustalania, czy uzyskane przez pracowników z tego tytułu przychody są zwolnione od podatku dochodowego od osób fizycznych (przychody te bowiem nie powstają).

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 592)
-

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 19 stycznia 2026 r. (nr 0112-KDIL2-1.4011.1024.2025.1.DJ)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 25 listopada 2025 r. (nr 0112-KDIL2-1.4011.886.2025.2.DJ)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 31 października 2025 r. (nr 0114-KDIP3-2.4011.769.2025.3.JM)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 1 października 2024 r. (nr 0113-KDIPT2-3.4011.495.2024.1.GG)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 23 października 2019 r. (nr 0115-KDIT2-2.4011.338.2019.1.MD)

TOMASZ KRYWAN
prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

eprasa.pl 5ba4f49fba

13. Czy pracownik do 26. roku życia, otrzymujący z ZFŚS dofinansowanie do wczasów pod gruszą w wysokości 1500 zł, ma prawo do zwolnienia z PIT całej tej kwoty

Tak, świadczenie wypłacone pracownikowi będzie mogło korzystać ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych – w części będzie to zwolnienie przewidziane dla świadczeń z zakresu działalności socjalnej pracodawcy, a w części dla młodych podatników.

Choć przychody ze stosunku pracy co do zasady podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych, to jednak nie oznacza to, że każdy pracownik musi zapłacić podatek od każdego przychodu uzyskanego w ramach tego źródła. **Ustawodawca przewidział w tym zakresie szereg zwolnień przedmiotowych, a jedno z nich dotyczy wartości otrzymanych przez pracownika w związku z finansowaniem działalności socjalnej,** o której mowa w przepisach o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, rzeczowych świadczeń oraz otrzymanych przez niego w tym zakresie świadczeń pieniężnych, sfinansowanych w całości ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS) lub funduszy związków zawodowych, **łącznie do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 1000 zł** (art. 21 ust. 1 pkt 67 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych; dalej: updof).

WAŻNE!

Pracownik nie płaci PIT od świadczeń socjalnych z ZFŚS lub funduszy związków zawodowych do 1000 zł rocznie (art. 21 ust. 1 pkt 67 updof).

Oznacza to, że pracownik, który otrzymuje od pracodawcy tzw. wczasy pod gruszą, nie musi od uzyskanej kwoty świadczenia płacić podatku, jeżeli kwota ta mieści się w przewidzianym przez ustawodawcę limicie 1000 zł. Gdy dochodzi do przekroczenia tej wartości, podatek należy uiścić jedynie od nadwyżki. Jednak w analizowanym przypadku mamy do czynienia z tzw. młodym podatnikiem, czyli osobą poniżej 26. roku życia, która jest objęta jednym ze zwolnień z grupy PIT-0 – ulgą dla młodych.

WAŻNE!

Ulga dla młodych (PIT-0) to zwolnienie podatkowe dla osób poniżej 26. roku życia, obowiązujące tylko przy przychodach z określonych źródeł.

Znajduje ona zastosowanie do przychodów m.in. ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej, spółdzielczego stosunku pracy otrzymanych przez podatnika do ukończenia 26. roku życia, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 85 528 zł. Oznacza to, że w przedstawionej sytuacji świadczenie w wysokości 500 zł wykraczające poza limit zwolnienia przewidziany w art. 21 ust. 1 pkt 67 updof również będzie zwolnione z opodatkowania, choć już na podstawie – art. 21 ust. 1 pkt 148 updof. Nie ma żadnych przeszkód do zastosowania obu tych regulacji równolegle.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 21 ust. 1 pkt 67 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 592)

MAŁGORZATA MASŁOWSKA

prawnik specjalizujący się w tematyce prawa podatkowego i prawa pracy, mediator stały dla obszaru właściwości Sądu Okręgowego w Łodzi specjalizujący się w mediacjach pracowniczych, redaktor i dziennikarz portalu INFOR.PL

Pomagamy w rozwiązywaniu bieżących problemów na naszym profilu na portalu społecznościowym

facebook
www.facebook.com/rbinforpl

eprasa.pl 5ba4f49fba

NIEPRAWIDŁOWOŚCI

Nieprawidłowości w zakresie udzielania zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych

OPIS NIEPRAWIDŁOWOŚCI

W wyniku kontroli w mieście wykryto nieprawidłowości związane z powierzaniem w latach 2023–2025 usługi odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, podmiotowi, który nie został wybrany na zasadach określonych w ustawie z 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (dalej: Pzp).

Burmistrz miasta, na podstawie art. 6d ust. 1 ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (dalej: ustawa o utrzymaniu czystości), udzielił zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów zakładowi budżetowemu (MZGiM) bez zastosowania procedur zamówień publicznych.

Podstawą przekazania zakładowi budżetowemu wskazanych zadań uczyniono zawarte między podmiotami porozumienia oraz zarządzenia burmistrza miasta, zawierane odrębnie na lata 2023–2025, określające w swojej treści maksymalne kwoty realizacji zamówienia i wskazujące jako metodę (sposób) rozliczania wykonania zadań notami obciążeniowymi.

Księgowanie tych zdarzeń obejmowało wydruki ewidencji księgowej prowadzonej na koncie 201 „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami” (dział 900, rozdział 90002, § 430) dotyczące wydatków ponoszonych na rzecz MZGiM tytułem realizacji usługi odbioru i zagospodarowania odpadów z nieruchomości zamieszkałych. Jednostka wydatkowała na ten cel środki w wysokości odpowiednio: w 2023 r. – 2 000 000 zł, w 2024 r. – 2 400 000 zł, a w 2025 r. – 1 900 000 zł.

STANOWISKO ORGANU KONTROLI

Organ kontroli wskazał, że zgodnie z art. 6d ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości, **wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest obowiązany udzielić zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości**, o których mowa w art. 6c tej ustawy, czyli na których zamieszkują mieszkańcy, albo zamówienia publicznego na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów.

Zdaniem organu, powierzenie przez gminę odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości nieposiadającemu osobowości prawnej zakładowi budżetowemu bez przeprowadzenia przetargu pozostaje w sprzeczności z art. 6d ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości (patrz: **ORZECZNICTWO**).

ORZECZNICTWO

(…) powierzenie przez gminę odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, o których mowa w art. 6c ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nieposiadającemu osobowości prawnej zakładowi budżetowemu bez przeprowadzenia przetargu pozostaje w sprzeczności z art. 6d ust. 1 powołanej ustawy.

Wyrok WSA w Warszawie z 11 kwietnia 2016 r., sygn. akt IV SA/Wa 105/16

eprasa.pl 5ba4f49fba

Miasto, udzielając zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych oraz na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, jako łączne odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i właścicieli nieruchomości niezamieszkałych albo zamówienia publicznego na odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych, ma jednak pewne prawne możliwości udzielania takich zamówień z pominięciem wskazanych procedur. Mianowicie może udzielić zamówienia kontrolowanej przez siebie jednostce organizacyjnej, a więc właśnie zakładowi budżetowemu, ale też spółce komunalnej w trybie zamówienia z wolnej ręki (*in-house*).

Jednostka może dokonać udzielenia zamówienia *in-house* przy spełnieniu warunków ustawowych wskazanych w art. 213–217 Pzp.

WAŻNE!

Zamówienie z wolnej ręki to tryb udzielenia zamówienia, w którym zamawiający udziela zamówienia po negocjacjach tylko z jednym wykonawcą.

Druga możliwość to udzielenie zamówienia podmiotowi zewnętrznemu w trybie przewidzianym w Prawie zamówień publicznych. Na obowiązek udzielania zamówienia publicznego w taki sposób wskazała Krajowa Izba Odwoławcza (KIO) w uchwale z 18 października 2016 r. (sygn. akt KIO/KD 68/16).

Zgodnie z tym stanowiskiem, odbiorem odpadów od właścicieli nieruchomości powinien zajmować się przedsiębiorca wyłoniony w drodze przetargu, na co wskazuje art. 6d ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości.

Ustawa ta w art. 6e precyzuje również, że spółki z udziałem gminy mogą odbierać odpady komunalne od właścicieli nieruchomości tylko, jeżeli zostaną wybrane w postępowaniu przetargowym. Tym samym odbieranie odpadów komunalnych nie mogło być powierzone takiej spółce w innym trybie. Przepisy w tym zakresie nie przewidują wyjątków i stanowią normy o charakterze specjalnym wobec przepisów Prawa zamówień publicznych i ustawy z 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej.

Jedyny przypadek, kiedy możliwe jest zastosowanie trybu z wolnej ręki, stanowi okoliczność rozwiązania umowy na odbieranie odpadów komunalnych z podmiotem wyłonionym w drodze przetargu i konieczność zapewnienia świadczenia odbierania odpadów komunalnych do czasu rozstrzygnięcia następnego przetargu.

Podkreślić jednak należy, że – po pierwsze – potwierdza to konieczność stosowania przepisów Prawa zamówień publicznych, ponieważ tryb z wolnej ręki jest jednym z trybów niekonkurencyjnych przewidzianych przez ustawę do zastosowania w sytuacjach wyjątkowych i szczegółowo wymienionych w tej ustawie. Po drugie, umowa taka może być zawarta tylko do momentu wyłonienia kolejnego wykonawcy w trybie konkurencyjnym przetargu nieograniczonego lub ograniczonego, zgodnie z wyborem zamawiającego.

STANOWISKO PRZECIWNE

Burmistrz miasta w stanowisku przeciwnym podniósł, że obowiązek określony w art. 6d ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości, czyli przetargu na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości dotyczy sytuacji, gdy zamówienie ma być udzielone podmiotowi zewnętrznemu, a nie własnej jednostce organizacyjnej gminy/miasta, jaką jest zakład budżetowy. Burmistrz wskazał m.in. na wyroki NSA z 24 września 2014 r. (sygn. akt II OSK 1314/14) oraz z 19 stycznia 2016 r. (sygn. akt II FSK 76/15).

W wyrokach tych sądy wskazały w swoich głównych tezach kolejno, że **gmina ma prawo zlecić własnej spółce zadanie zagospodarowania odpadów i że nie musi w tym celu przeprowadzać przetargu,** oraz że **przed podjęciem uchwały określającej stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi rada gminy nie ma obowiązku uwzględnienia wyników przetargu na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości albo przetargu na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów**.

Wyroki te wyznaczają kierunek interpretacji przepisów Prawa zamówień publicznych, który pozwala uznać, że w omawianym zakresie miasto może korzystać z własnych zasobów i uprawnień właścicielskich (zakład budżetowy, spółka).

W uzasadnieniu wskazano również odpowiedź udzieloną przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska na interpelację poselską nr 4432.

eprasa.pl 5ba4f49fba

W jej treści wskazano, że: *ustawą o utrzymaniu czystości określono wymagania w zakresie zorganizowania odbierania odpadów komunalnych, które są zróżnicowane w zależności od tego, czy są to nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, czy pozostałe nieruchomości, na których powstają odpady komunalne.*

Zgodnie z art. 6c ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości, gminy są obowiązane do zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. Gmina może realizować obowiązki samodzielnie, wtedy dokonują tego np. pracownicy urzędu gminy, kolejno przez własne jednostki organizacyjne (zakład budżetowy, jednostka budżetowa) lub powołać spółkę komunalną czy też powierzyć zadania innym podmiotom.

Natomiast odstępstwo od opisanych zasad ogólnych dotyczy organizacji odbierania odpadów komunalnych przez gminę od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy. W przypadku tego rodzaju nieruchomości zasadą jest odbieranie odpadów na podstawie umowy zawartej przez właściciela tego rodzaju nieruchomości z wybranym przez niego podmiotem posiadającym uprawnienia do odbierania odpadów komunalnych.

Na podstawie art. 6c ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości, rada gminy może postanowić o odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne.

W tym przypadku wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest obowiązany udzielić zamówienia publicznego w trybie przetargu zorganizowanego na podstawie przepisów Prawa zamówień publicznych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli tych nieruchomości.

W odniesieniu do nieruchomości o charakterze mieszanym, czyli takich, które w części stanowią nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, a w części nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, nie stosuje się wymogu udzielenia zamówienia publicznego w drodze przetargu. Obowiązują zasady dotyczące nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy.

Zdaniem miasta, z powyższego stanowiska oraz aktualnego stanu prawnego oraz dominującej wykładni doktryny i orzecznictwa wynika, że dopuszczalne jest odbieranie odpadów komunalnych od mieszkańców, przez samorządowy zakład budżetowy.

Obowiązek przeprowadzenia przetargu jest wymagany wyłącznie przy powierzeniu zadania podmiotowi zewnętrznemu.

W sytuacji gdy zakład budżetowy jest w pełni wyposażony w niezbędną specjalistyczną infrastrukturę techniczną, pozwalającą na realizację przedmiotowego zadania, taką jak: śmieciarki, ciągniki, kontenery, pojemniki, a także zatrudnia pracowników do wykonywania prac związanych z odbiorem odpadów, czyli robotników gospodarczych, kierowców, zbieraczy odpadów oraz pracowników administracyjno-biurowych, to uzasadnia to korzystanie z jego zasobów.

W tej sytuacji nie bez znaczenia jest fakt, że miejska jednostka organizacyjna realizuje również inne zadania własne miasta, w tym m.in. usługę utrzymania dróg obejmującą także ich zimowe utrzymanie.

Dysponowanie odpowiednią bazą sprzętową, umożliwiającą realizację zadań związanych z utrzymaniem dróg w specyficznym i trudnym terenie górskim, ma istotny wpływ na realizację usługi odbioru odpadów od mieszkańców, m.in. poprzez obniżenie kosztów tej usługi oraz zapewnienie skutecznego dotarcia do mieszkańców.

Tym samym, zdaniem przedstawicieli miasta, powierzenie zadań własnych miasta własnej jednostce organizacyjnej wpływa na sprawność realizacji tych zadań, co w sytuacji wymagającej podejmowania pilnych decyzji nie powoduje konieczności renegocjacji umowy z wykonawcą zewnętrznym w toku realizacji zamówienia i w oparciu o zawartą umowę w trybie zamówienia publicznego.

PODSUMOWANIE

1. **Gmina (miasto) nie może zorganizować odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, o których mowa w art. 6c ustawy o utrzymaniu czystości albo odbierania i zagospodarowania tych odpadów całkowicie z pominięciem mechanizmów przewidzianych w tej ustawie, jak również powiązanych z nią rozwiązań, wynikających z Prawa zamówień publicznych.**
2. **Gmina/miasto, które wykonują zadania określone w art. 6c ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości, powinny udzielić zamówienia publicznego i działać w oparciu o tryby udzielania zamówień publicznych przewi-**

eprasa.pl 5ba4f49fba

dziane w Prawie zamówień publicznych, w tym także tryby zamówienia z wolnej ręki, pod warunkiem spełniania odpowiednich przesłanek, np. dotyczących udzielania zamówień *in-house.*

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 6c, art. 6d ust. 1 ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2025 r. poz. 733)
- art. 213–217 ustawy z 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1320; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 252)

Powołane orzecznictwo

- wyrok WSA z 11 kwietnia 2016 r. (sygn. akt IV SA/Wa 105/16)
- wyrok NSA z 19 stycznia 2016 r. (sygn. akt II FSK 76/15)
- wyrok NSA z 24 września 2014 r. (sygn. akt II OSK 1314/14)

Powołane piśmiennictwo

- uchwała KIO z 18 października 2016 r. (sygn. akt KIO/KD 68/16)
- odpowiedź udzielona przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska na interpelację poselską nr 4432

ADAM BŁASZKO

doktor nauk prawnych, radca prawny, absolwent studiów podyplomowych z zakresu rachunkowości i podatków, wieloletni pracownik administracji publicznej i służb skarbowych, autor publikacji z zakresu prawa i finansów samorządowych

Brak zapisu pracownika do PPK – jak uzupełnić wpłaty i prawidłowo je zaksięgować

KSIĘGOWY BUDŻETU 2026

W 2023 r. przy autozapisie do PPK pracodawca (jednostka budżetowa) nie zgłosił pracownika, pomimo że pracownik ten nie złożył deklaracji o rezygnacji z PPK. Jak powinien postąpić pracodawca w związku z zaistniałą sytuacją? Czy należy wypłacić pracownikowi odszkodowanie i jak je obliczyć? Z jakiego paragrafu należy dokonać takiego wydatku?

Pracownicze plany kapitałowe (PPK) to system długoterminowego oszczędzania, w którym uczestniczy pracownik, pracodawca oraz państwo.

Przystąpienie do PPK polega na:

- zawarciu przez pracodawcę umowy o prowadzenie PPK w imieniu pracownika,
- naliczaniu i odprowadzaniu wpłat do instytucji finansowej,
- finansowaniu wpłat przez pracownika (co do zasady 2% wynagrodzenia) oraz pracodawcę (co najmniej 1,5%),
- możliwości uzyskania dopłat od państwa.

Zawarcie umowy o zarządzanie PPK, a następnie umowy o prowadzenie PPK, wiąże się dla pracodawców również z obowiązkiem prowadzenia dokumentacji związanej z obliczaniem oraz odprowadzaniem wpłat do PPK.

Podmiot zatrudniający jest zobowiązany do finansowania wpłat podstawowych do PPK w wysokości 1,5% wynagrodzenia (w rozumieniu ustawy z 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych, dalej: ustawa o PPK) uczestnika PPK. Nie może zwolnić się z obowiązku finansowania wpłaty podstawowej, poza wyjątkami określonymi w art. 13 ust. 2 i art. 25 ust. 4 ustawy o PPK.

WAŻNE!

Jeżeli pracownik nie złoży deklaracji rezygnacji – zapis do PPK jest obowiązkowy (tzw. autozapis).

Zgodnie z ustawą o PPK:

- **art. 16 ust. 1** – podmiot zatrudniający zawiera umowę o prowadzenie PPK w imieniu i na rzecz osoby zatrudnionej,

eprasa.pl 5ba4f49fba

- **art. 23 ust. 1** – wpłaty do PPK są finansowane przez podmiot zatrudniający i uczestnika PPK,
- **art. 27 ust. 1** – dokonywanie wpłat jest obowiązkowe, o ile uczestnik nie złoży deklaracji rezygnacji,
- **art. 108** – kto nie dopełnia obowiązku zawarcia umowy o prowadzenie PPK, podlega karze grzywny.

Brak zgłoszenia pracownika stanowi naruszenie powołanych przepisów.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o PPK, podmiot zatrudniający zawiera umowę o prowadzenie PPK w imieniu i na rzecz osoby zatrudnionej nie wcześniej niż po upływie 14 dni od zatrudnienia i nie później niż do 10. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął termin 3 miesięcy zatrudnienia, chyba że osoba zatrudniona zadeklaruje przed upływem tego terminu niedokonywanie wpłat do PPK, na podstawie deklaracji złożonej w formie pisemnej podmiotowi zatrudniającemu, albo przestanie być w stosunku do tego podmiotu zatrudniającego osobą zatrudnioną.

Jeżeli pracodawca nie dopełni obowiązku zawarcia umowy o prowadzenie PPK w imieniu i na rzecz pracownika w terminie do 10. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął mu 3-miesięczny okres zatrudnienia, przyjmuje się, że w pierwszym dniu po upływie tego terminu pracownik ten stał się uczestnikiem PPK z mocy prawa.

Oznacza to, że mimo bierności pracodawcy w pierwszym dniu po upływie wskazanego terminu umowę o prowadzenie PPK dla tego pracownika uważa się za zawartą na warunkach wynikających z umowy o zarządzanie PPK (art. 17 ustawy o PPK). Ponieważ przepisy ustawy o PPK nie przewidują regulacji określających zasad, na jakich miałyby być dokonywane zaległe wpłaty do PPK, nie przewiduje się możliwości wstecznego dokonywania wpłat w sytuacji, w której podmiot zatrudniający nie dopełnił obowiązku zawarcia umowy o prowadzenie PPK w ustawowym terminie.

W opisanej sytuacji pracodawca naruszył przepisy ustawy o PPK, ponieważ:

- nie zapisał pracownika do PPK mimo braku rezygnacji,
- nie naliczał i nie odprowadzał wpłat.

Obowiązek wypłaty odszkodowania dla pracownika

Po przeanalizowaniu istniejącego stanu pracodawca powinien niezwłocznie wyliczyć należną pracownikowi rekompensatę, obejmującą brakujące wpłaty składek w części należnej od pracodawcy, dodatkowe wpłaty oraz utracone korzyści.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Co do zasady:
1) ustawa o PPK nie przewiduje automatycznego obowiązku wypłaty odszkodowania.
2) pracownik może dochodzić odszkodowania na zasadach ogólnych (ustawa z 16 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny; dalej: k.c.), jeżeli poniósł szkodę.

Szkoda może obejmować np.:
- brak wpłaty pracodawcy,
- utracone dopłaty od państwa,
- utracone korzyści z inwestowania środków.

Nie ma ustawowego wzoru do obliczenia odszkodowania. Można przyjąć następujący sposób do wyliczenia:
rekompensata = suma wpłat pracodawcy + utracone dopłaty państwowe + ewentualne utracone korzyści (np. szacowany zysk).

W jednostce budżetowej wpłaty do PPK finansowane przez pracodawcę klasyfikuje się w planie finansowym jednostki w § 471 „Wpłaty na PPK finansowane przez podmiot zatrudniający".

Ewentualną rekompensatę zazwyczaj wypłacamy z § 302 „Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń". Zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, paragraf ten obejmuje wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze, niezaliczone do wynagrodzeń, w szczególności określone ustawowo: odprawy pieniężne, odszkodowania, rekompensaty lub inne świadczenia z powodu ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy albo restrukturyzacji zatrudnienia z przyczyn niedotyczących pracowników.

Podstawa naliczenia wpłat do PPK

Podstawę naliczenia wpłat do PPK stanowi wynagrodzenie uczestnika PPK. Dla celów ustawy o PPK przez wynagrodzenie należy rozumieć podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o której mowa w ustawie z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej: ustawa systemowa) bez zastosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 tej ustawy oraz z wyłączeniem podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób przebywających na urlopie wychowawczym oraz pobierających zasiłek macierzyński lub zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego (art. 2 ust. 1 pkt 40 ustawy o PPK).

Zgodnie z art. 18 ust. 1 i 2 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskiwany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z wyłączeniem:
- wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków z ubezpieczeń społecznych,
- przychodów wymienionych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Do przychodów wymienionych w § 2 ust. 1 tego rozporządzenia należą m.in.:
- nagrody jubileuszowe (gratyfikacje), które według zasad określających warunki ich przyznawania przysługują pracownikowi nie częściej niż co 5 lat,
- odszkodowania wypłacone byłym pracownikom po rozwiązaniu stosunku pracy, na podstawie umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 101^2 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy,
- wartość ubioru służbowego (umundurowania), którego używanie należy do obowiązków pracownika, lub ekwiwalent pieniężny za ten ubiór,
- wartość finansowanych przez pracodawcę posiłków udostępnianych pracownikom do spożycia bez prawa do ekwiwalentu z tego tytułu – do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 450 zł,
- zwrot kosztów używania w jazdach lokalnych przez pracowników, dla potrzeb pracodawcy, pojazdów niebędących własnością pracodawcy – do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 km przebiegu pojazdu – określonych w odrębnych przepisach wydanych

eprasa.pl 5ba4f49fba

przez właściwego ministra, jeżeli przebieg pojazdu, z wyłączeniem wypłat ryczałtu pieniężnego, jest udokumentowany przez pracownika w ewidencji przebiegu pojazdu prowadzonej przez niego według zasad określonych w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- diety i inne należności z tytułu podróży służbowej pracownika – do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniami,
- świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,
- świadczenie urlopowe wypłacane na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych – do wysokości nieprzekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego, określonej w tej ustawie,
- składniki wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku,
- świadczenie w naturze w postaci działki, gruntu.

W kontekście wpłat do PPK ustawodawca wyraźnie rozróżnia pojęcia: naliczenia, pobrania i dokonania wpłat. Zgodnie z przepisami ustawy o PPK, podmiot zatrudniający jest zobowiązany do:
1) naliczenia i pobrania wpłat finansowanych przez uczestnika PPK,
2) obliczenia wpłat finansowanych przez ten podmiot zatrudniający, w terminie wypłaty wynagrodzenia,
3) przekazania tych wpłat do instytucji finansowej w terminie do 15. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym wpłaty zostały obliczone i pobrane.

Pierwsze wpłaty do PPK powinny zostać naliczone i pobrane już od pierwszego wynagrodzenia wypłaconego po zawarciu umowy o prowadzenie PPK. Z wyjątkiem pierwszej wpłaty po zawarciu umowy o prowadzenie PPK ustawa nie określa, kiedy można najwcześniej dokonać wpłat do PPK po ich obliczeniu i pobraniu. Wskazuje tylko maksymalny termin na ich dokonanie, stanowiąc, że należy przekazać je instytucji finansowej w terminie do 15. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym zostały obliczone i pobrane. Zaokrągleń wpłat do PPK należy dokonywać z dokładnością do części setnych złotego, zwiększając ostatnią cyfrę o jeden, jeśli sąsiednia cyfra (z prawej) jest większa lub równa 5.

Pracownikowi należy zatem naliczyć rekompensatę za niezgłoszenie do PPK za okres od 2023 r. do momentu zgłoszenia w 2026 r. Przy obliczaniu rekompensaty podlegają uwzględnieniu:
- wpłaty na PPK, do jakich finansowania zobowiązany był pracodawca od osiągniętej przez pracownika podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe,
- odsetki za opóźnienie od tych wpłat,
- wpłata powitalna i dopłata roczna – jeżeli pracownik spełniłby warunki do jej otrzymania, gdyby był uczestnikiem PPK.

WAŻNE!

Wpłaty na PPK są należne od dnia zawarcia umowy o prowadzenie PPK dla pracownika.

W opisanej sytuacji pracodawca ponosi wobec pracownika odpowiedzialność odszkodowawczą określoną w przepisach prawa cywilnego (art. 363 k.c.). Zgodnie z tym przepisem, naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego (w omawianym przypadku nie ma takiej możliwości), lub przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili (art. 363 § 2 k.c.). W tym przypadku rekompensata powinna być ustalona, np. w porozu-

eprasa.pl 5ba4f49fba

mieniu z pracownikiem (do celów dowodowych), w dacie jej wypłaty i wysokości hipotetycznej wpłaty na PPK finansowanej przez pracodawcę oraz odsetek za opóźnienie z tego tytułu (art. 481 k.c.), wpłaty powitalnej i dopłaty rocznej.

Rekompensata jest dodatkowym świadczeniem dla pracownika podlegającym opodatkowaniu i oskładkowaniu, z wyjątkiem odsetek, które są zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych i składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i fundusze pozaubezpieczeniowe (art. 21 ust. 1 pkt 95 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych).

PRZYKŁAD

Założenia:
- wynagrodzenie brutto: 5000 zł,
- okres: 38 miesięcy,
- wpłata pracownika: 2%,
- wpłata pracodawcy: 1,5%.

Obliczenia:
- wpłata pracownika: 5000 zł × 2% = 100 zł miesięcznie → 1200 zł rocznie,
- wpłata pracodawcy: 5000 zł × 1,5% = 75 zł miesięcznie → 900 zł rocznie.

Dodatkowo:
- wpłata powitalna: 250 zł,
- dopłata roczna: 240 zł.

Łączna potencjalna strata:
- 2850 zł (pracodawca),
- 250 zł + 240 zł x 3 lata (państwo) = **3820 zł** (+ ewentualne utracone korzyści inwestycyjne + odsetki ustawowe za wymagany okres).

TABELA. Sposób obliczenia rekompensaty dla pracownika z tytułu braku zgłoszenia do PPK

Wpłata miesięczna	Liczba miesięcy	Podstawa naliczenia rekompensaty	Wpłata pracownika 2%	Wpłata pracodawcy 1,5%	Wpłata powitalna	Wpłata roczna 240 zł x 3 lata	Łącznie rekompensata od pracodawcy i budżetu państwa	Naliczone odsetki ustawowe do dnia zapłaty
5000,00	38	190 000,00	3800,00	2850,00	250,00	720,00	**3820,00**	

PODSUMOWANIE

1. **Za brak zgłoszenia pracownika do PPK odpowiedzialność ponosi kierownik jednostki, który zgodnie z zasadami funkcjonowania jednostek sektora finansów publicznych, odpowiada za wszystkie nieprawidłowości występujące w kierowanej przez niego jednostce.**
2. **Kierownik jednostki odpowiada za całość gospodarki finansowej jednostki (art. 53 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych; dalej: uofp).**
3. **Do obowiązków kierownika jednostki należy zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej (art. 68 ust. 1 uofp).**
4. **Wpłaty na PPK są należne od dnia zawarcia umowy o prowadzenie PPK dla pracownika.**
5. **Ustawa o PPK nie przewiduje automatycznego obowiązku wypłaty odszkodowania dla pracownika, pracownik może jednak dochodzić odszkodowania na zasad ogólnych wynikających z Kodeksu cywilnego.**

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 53, art. 68 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)
- art. 2 ust. 1 pkt 40, art. 13 ust. 2, art. 16 ust. 1, art. 17, art. 23 ust. 1, art. 25 ust. 4, art. 27 ust. 1, art. 108 ustawy z 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 192)
- art. 363, art. 481 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 507)
- § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 316)
- załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 513; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1241)

IRENA BRUSZEWSKA

dr nauk inżynierii rolniczej, mgr nauk prawnych, ukończyła studia podyplomowe w zakresie: audytu wewnętrznego, finansów i rachunkowości oraz inne. Od 27 lat pracuje na stanowisku skarbnika gminy. Doświadczony wykładowca na studiach podyplomowych, szkoleniach oraz kursach, prelegent na konferencjach i warsztatach z zakresu finansów publicznych i rachunkowości. Autorka i współautorka wielu publikacji. Odpowiedzialna za prowadzenie gospodarki finansowej w jsfp

eprasa.pl 5ba4f49fba

Ewidencja księgowa potrącenia komorniczego z wynagrodzenia pracownika samorządowej jednostki budżetowej

Samorządowa jednostka budżetowa zatrudnia pracownika na stanowisku urzędniczym z wynagrodzeniem brutto 6200 zł miesięcznie. W marcu 2026 r. do jednostki wpłynęło zajęcie wynagrodzenia za pracę wystawione przez komornika sądowego na podstawie tytułu wykonawczego obejmującego należność niealimentacyjną w kwocie 18 500 zł, powiększoną o koszty egzekucyjne. Komornik wskazał rachunek bankowy, na który należy przekazywać potrącone kwoty. W jaki sposób prawidłowo ująć w księgach rachunkowych naliczenie wynagrodzenia, dokonanie potrącenia komorniczego, wypłatę wynagrodzenia netto pracownikowi oraz przelew potrąconej kwoty na rachunek komornika? Jakie ograniczenia kwotowe obowiązują przy potrąceniu i w jaki sposób wpływają na ewidencję księgową?

Obowiązek dokonywania potrąceń z wynagrodzenia za pracę na podstawie tytułów wykonawczych wynika z art. 87 § 1 pkt 2 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.), zgodnie z którym z wynagrodzenia za pracę – po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne, zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz wpłat do pracowniczych planów kapitałowych – podlegają potrąceniu sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne. Pracodawca, który otrzymał od komornika sądowego zajęcie wynagrodzenia, jest zobowiązany do dokonywania potrąceń i przekazywania zajętych kwot na rachunek wskazany przez komornika.

Zgodnie z art. 87 § 3 pkt 2 k.p., przy egzekucji należności niealimentacyjnych potrąceniu podlega maksymalnie połowa wynagrodzenia netto. Jednocześnie na mocy art. 87^1 § 1 pkt 1 k.p. wolna od potrąceń pozostaje kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne, zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz wpłat do pracowniczych planów kapitałowych. W 2026 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 4806 zł brutto, co po odliczeniach daje kwotę wolną w wysokości ok. 3605,85 zł netto przy założeniu standardowych kosztów uzyskania przychodu i kwoty zmniejszającej podatek. W opisywanym stanie faktycznym wynagrodzenie netto pracownika wynosi ok. 4560 zł. Połowa wynagrodzenia netto to ok. 2280 zł, natomiast kwota wolna wynosi 3605,85 zł. Potrąceniu podlega zatem kwota stanowiąca różnicę między wynagrodzeniem netto a kwotą wolną, tj. ok. 954,15 zł, gdyż jest niższa od połowy wynagrodzenia netto. Naruszenie granic potrącenia określonych w art. 87 i 87^1 k.p. stanowi wykroczenie przeciwko prawom pracownika, o których mowa w art. 282 § 1 pkt 1 k.p. Obliczenie kwoty potrącenia należy każdorazowo weryfikować indywidualnie, uwzględniając konkretną sytuację płacową pracownika.

Szczegółowe zasady ewidencji wynagrodzenia i potrącenia komorniczego wynikają z załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: rozporządzenie w sprawie rachunkowości oraz planów kont). Do ewidencji zdarzeń związanych z naliczeniem i wypłatą wynagrodzenia oraz realizacją potrącenia komorniczego służą w szczególności następujące konta bilansowe i wynikowe:

eprasa.pl 5ba4f49fba

- konto 231 „Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń” – ewidencja rozrachunków z pracownikami z tytułu wynagrodzeń należnych za dany okres. Na stronie Ma konta 231 ujmuje się zobowiązania z tytułu naliczonego wynagrodzenia brutto w korespondencji z kontem kosztów. Na stronie Wn tego konta ujmuje się wszelkie potrącenia z wynagrodzenia, w tym składki ZUS w części finansowanej przez pracownika, zaliczkę na podatek dochodowy, potrącenia komornicze oraz wypłatę wynagrodzenia netto na rachunek pracownika. Saldo konta 231 po stronie Ma odzwierciedla stan zobowiązań z tytułu wynagrodzeń naliczonych, a jeszcze niewypłaconych;
- konto 240 „Pozostałe rozrachunki” – ewidencja rozrachunków niemieszczących się w zakresie kont 201–234. W kontekście potrąceń komorniczych na koncie 240 ujmuje się zobowiązanie jednostki wobec komornika sądowego. Na stronie Ma konta 240 ujmuje się powstanie zobowiązania z tytułu potrącenia komorniczego w korespondencji z kontem 231. Na stronie Wn tego konta ujmuje się przelew potrąconej kwoty na rachunek bankowy komornika w korespondencji z kontem 130. Ewidencja analityczna do konta 240 powinna umożliwiać identyfikację poszczególnych komorników oraz powiązanie potrąceń z konkretnymi tytułami wykonawczymi;
- konto 130 „Rachunek bieżący jednostki” – ewidencja stanu środków pieniężnych oraz obrotów na rachunku bankowym jednostki z tytułu wydatków i dochodów budżetowych. Na stronie Ma konta 130 ujmuje się wypłaty wynagrodzenia netto na rachunek pracownika oraz przelew potrąconej kwoty na rachunek komornika. Oba przelewy stanowią realizację wydatku budżetowego;
- konto 225 „Rozrachunki z budżetami” – ewidencja rozrachunków z budżetem państwa z tytułu zobowiązań podatkowych, w tym zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych;
- konto 229 „Pozostałe rozrachunki publicznoprawne” – ewidencja rozrachunków z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne;
- konto 404 „Wynagrodzenia” – ewidencja kosztów wynagrodzeń pieniężnych, a konto 405 „Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia” – do ewidencji kosztów składek naliczanych od pracodawcy.

Przebieg operacji gospodarczych ujęcia potrącenia może być zgodny z zamieszczonym w **TABELI 1**.

TABELA 1. Ewidencja księgowa potrącenia komorniczego z wynagrodzenia

Operacja gospodarcza	Wn	Ma	Kwota/ uwagi
Naliczenie wynagrodzenia brutto	404	231	6200 zł
Składki ZUS pracownika (emerytalna, rentowa, chorobowa)	231	229	850 zł
Składka zdrowotna pracownika	231	229	481 zł
Zaliczka na podatek dochodowy PIT	231	225	309 zł
Potrącenie komornicze z wynagrodzenia	231	240 (komornik)	954,15 zł
Wypłata wynagrodzenia netto pracownikowi	231	130	3605,85 zł
Przelew potrąconej kwoty na rachunek komornika	240 (komornik)	130	954,15 zł
Składki ZUS pracodawcy (emerytalna, rentowa, wypadkowa, FP, FGŚP)	405	229	1280 zł

W klasyfikacji budżetowej wypłata wynagrodzenia netto pracownikowi oraz przelew potrącenia komorniczego stanowią łącznie realizację wydatku budżetowego w § 401 „Wynagrodzenia osobowe pracowników”. Potrącenie komornicze nie stanowi odrębnego paragrafu klasyfikacji budżetowej – jest składnikiem wynagrodzenia brutto należnego pracownikowi, które z mocy tytułu wykonawczego podlega przekazaniu na rachunek komornika zamiast na rachunek pracownika. Składki ZUS pracodawcy ujmuje się w § 411 i § 412, a zaliczkę na podatek dochodowy od

eprasa.pl 5ba4f49fba

osób fizycznych w § 401 – stanowi ona bowiem element składowy wynagrodzenia brutto.

Potrącenie komornicze z wynagrodzenia pracownika samorządowej jednostki budżetowej ujmuje się w ewidencji księgowej jako zmniejszenie zobowiązania wobec pracownika na koncie 231 z jednoczesnym powstaniem zobowiązania wobec komornika na koncie 240. Przelew na rachunek komornika stanowi realizację wydatku budżetowego w § 401. Maksymalna kwota potrącenia z tytułu należności niealimentacyjnych wynosi połowę wynagrodzenia netto zgodnie z art. 87 § 3 pkt 2 k.p., z zastrzeżeniem kwoty wolnej równej minimalnemu wynagrodzeniu netto zgodnie z art. 87^1 § 1 pkt 1 k.p.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 87 § 1 pkt 2, § 3 pkt 2, art. 87^1 § 1 pkt 1, art. 282 § 1 pkt 1 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)
- art. 20 ust. 2, art. 24 ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 522)
- załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 342; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 347)
- załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 513; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1241)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

Obiady dla żłobka a dochody własne przedszkola – jak prawidłowo rozliczyć koszty

Przedszkole gotuje obiady dla żłobka, obciążając żłobek notą księgową, na którą składa się koszt produktów oraz partycypacja w kosztach obsługi oraz mediów. Przedszkole posiada rachunek dochodów własnych i całość środków za notę wpływa na ten rachunek. Czy takie działanie jest poprawne?

Przedszkole samorządowe może gromadzić dochody z tytułu sprzedaży obiadów (wyżywienia) na wydzielonym rachunku dochodów, jeśli zostało to wyraźnie wskazane w uchwale organu stanowiącego w sprawie utworzenia takiego rachunku. W przypadku braku takiej uchwały lub niewskazania w niej opłat za wyżywienie środki te muszą być odprowadzane bezpośrednio do budżetu gminy.

Zgodnie z art. 223 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (dalej: uofp), samorządowe jednostki budżetowe prowadzące działalność określoną w ustawie z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe gromadzą na wydzielonym rachunku dochody określone w uchwale przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, pochodzące w szczególności z/ze:

1) spadków, zapisów i darowizn w postaci pieniężnej na rzecz jednostki budżetowej;
2) odszkodowań i wpłat za utracone lub uszkodzone mienie będące w zarządzie albo użytkowaniu jednostki budżetowej;
3) działalności polegającej na świadczeniu usług w ramach kształcenia zawodowego – w przypadku jednostek budżetowych prowadzących kształcenie zawodowe.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Artykuł 223 ust. 1 uofp zawiera otwarty katalog źródeł, z których dochody są gromadzone na wydzielonym rachunku, a kompetencje do szczegółowego określenia rodzaju tych źródeł dochodu należą do organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, na podstawie art. 223 ust. 2 uofp, określa w szczególności:

1) jednostki budżetowe, które gromadzą dochody;
2) źródła, z których dochody są gromadzone na rachunku;
3) przeznaczenie dochodów, z tym że dochody wraz z odsetkami nie mogą być przeznaczone na finansowanie wynagrodzeń osobowych;
4) sposób i tryb sporządzania planu finansowego dochodów i wydatków nimi finansowanych, dokonywania zmian w tym planie oraz ich zatwierdzania.

W związku z tym operacje związane z wnoszeniem opłat za wyżywienie mogą stanowić dochody podlegające przekazaniu na rachunek budżetu jednostki samorządu terytorialnego bądź też dochody przedszkola, w zależności od tego, czy przedszkole posiada wydzielony rachunek dochodów, czy też nie. Należy jednak mieć na uwadze, że dochody gromadzone na wydzielonym rachunku bankowym nie mogą być przeznaczone na finansowanie wynagrodzeń osobowych.

WAŻNE!

Niepodatkowe należności budżetowe o charakterze publicznoprawnym mogą być gromadzone na wydzielonym rachunku dochodów (WRD), jeśli tak stanowi uchwała organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, a podmiotem gromadzącym środki jest samorządowa jednostka oświatowa, np. przedszkole, szkoła, żłobek.

© Ⓟ

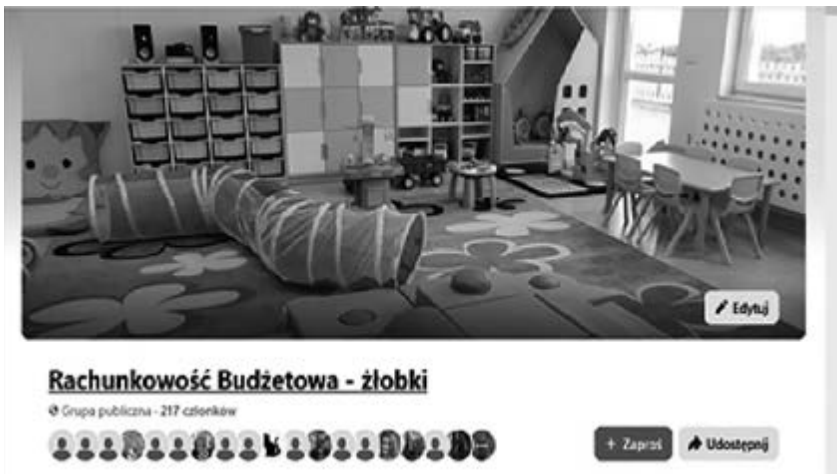
Podstawa prawna

- art. 223 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)

MARTA BANACH

główna księgowa w jednostkach samorządowych, absolwentka studiów podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości, audytu wewnętrznego i kontroli zarządczej w jsfp, Master of Business Administration (MBA). Autorka licznych publikacji z zakresu rachunkowości i finansów jednostek samorządowych. Trzykrotna zdobywczyni I miejsca w konkursie „Rachunkowości Budżetowej" – Księgowy Budżetu. Uhonorowana w 2024 r. przez Ministra Finansów odznaką „Za Zasługi dla Finansów Publicznych Rzeczypospolitej Polskiej"

Nowa grupa na Facebooku Rachunkowość Budżetowa – żłobki

Odpowiadając na potrzeby i prośby naszych Czytelników, utworzyliśmy na Facebooku grupę dyskusyjną dedykowaną dla żłobków

Zapraszamy 😊

Dołącz do nas na: www.facebook.com/groups/2424736936819064 8

eprasa.pl 5ba4f49fba

Księgowanie zwrotu VAT za lata ubiegłe

PROBLEM

W 2026 r. w jednostce były robione korekty VAT za lata 2023–2024. W wyniku tych korekt konieczny będzie zwrot VAT do urzędu skarbowego. Jak należy zaksięgować zwrot VAT za lata ubiegłe (2023–2024) w organie?

RADA

Korektę VAT za lata ubiegłe należy zaksięgować w księgach rachunkowych 2026 r., czyli w okresie, w którym sporządzono i złożono korekty deklaracji. Ewidencja księgowa powinna przebiegać przy użyciu konta 225 „Rozrachunki z budżetami", które służy do rozrachunków z urzędem skarbowym z tytułu podatku VAT oraz do rozliczeń VAT naliczonego i VAT należnego także w ramach scentralizowanego rozliczenia podatku VAT dla całej jednostki samorządu terytorialnego.

UZASADNIENIE

Zgodnie z zapisami załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej polskiej, konto 225 „Rozrachunki z budżetami" służy do ewidencji rozrachunków z budżetami, w tym z tytułu VAT.

Na stronie Wn konta 225 ujmuje się nadpłaty oraz wpłaty do budżetu, a na stronie Ma – zobowiązania wobec budżetów i wpłaty od budżetów. Ewidencja szczegółowa do konta 225 powinna zapewnić możliwość ustalenia stanu należności i zobowiązań według każdego z tytułów rozrachunków z budżetem odrębnie.

Zwrot podatku VAT z lat ubiegłych (2023–2024), wynikający z korekt złożonych w 2026 r., należy zaksięgować w organie (jednostce budżetowej) jako dochód budżetowy w roku, w którym faktycznie nastąpił wpływ środków (tj. w 2026 r.).

Korekta VAT naliczonego za lata ubiegłe:

- **strona Wn konto 225** „Rozrachunki z budżetami",
- **strona Ma konto 760** „Pozostałe przychody operacyjne" (zwiększenie odliczenia – przychód).

Klasyfikacja budżetowa: dochody – **§ 094** (zwrot dotyczy lat 2023–2024).

Wpływ zwrotu z urzędu skarbowego do organu (jednostki budżetowej):

- **strona Wn konto 130** „Rachunek bieżący jednostki,
- **strona Ma konto 225** „Rozrachunki z budżetami".

WAŻNE!

Zwrot VAT z urzędu skarbowego za poprzednie lata w księgach rachunkowych organu (np. organu JST – jednostki samorządu terytorialnego) ujmuje się jako wpływ środków na rachunek budżetu i księguje jako dochód budżetowy.

Stosownie do zapisu art. 6 ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości, w księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie przychody i koszty dotyczące danego roku obrotowego. Korekta VAT za lata ubiegłe dotyczy 2023 r. i 2024 r. (jest składana i rozliczana w 2026 r.) i powinna zostać ujęta w ewidencji księgowej w księgach rachunkowych organu 2026 r.

WAŻNE!

Zwrot VAT wynikający z korekty deklaracji podatku VAT za lata ubiegłe, otrzymany przez organ w roku bieżącym, powinien zostać zaklasyfikowany w § 094 „Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych".

W sytuacji gdy centralizacja rozliczeń VAT w ramach jednostki samorządu terytorialnego

eprasa.pl 5ba4f49fba

dokonywana jest w księgach rachunkowych służących do ewidencji operacji związanych z budżetem JST (tzw. organu JST), to jednym z możliwych rozwiązań jest wykorzystanie do tego celu kont: 133 „Rachunek budżetu", 224 „Rozrachunki budżetu", 240 „Pozostałe rozrachunki" oraz 901 „Dochody budżetu".

W tym przypadku ewidencja na koncie 224 powinna odbywać się na podstawie cząstkowych deklaracji VAT sporządzanych przez jednostki organizacyjne JST objęte centralizacją. Jeśli z deklaracji cząstkowych jednostek organizacyjnych JST wynikać będzie nadwyżka VAT naliczonego nad należnym (stanowiąca należność od urzędu skarbowego i podlegająca rozliczeniu z jednostkami organizacyjnymi), to równowartość tej kwoty może zostać wprowadzona do ksiąg organu w korespondencji z kontem 240, zapisem:

- **strona Wn konto 224** „Rozrachunki budżetu",
- **strona Ma konto 240** „Pozostałe rozrachunki".

Wpływ zwrotu z urzędu skarbowego do organu:

- **stronaWn konto 133** „Rachunek budżetu",
- **strona Ma 224** „Rozrachunki budżetu".

Jeżeli z postanowień uchwały organu stanowiącego JST wynika, że zwroty nadwyżki VAT naliczonego nad należnym traktuje się jako dochody JST, to równowartość otrzymanego zwrotu z tego tytułu można przyjąć na dochody JST zapisem:

- **strona Wn konto 240** „Pozostałe rozrachunki",
- **strona Ma konto 901** „Dochody budżetu".

Ponadto należy pamiętać, że na wybór rozwiązania ewidencyjnego w zakresie centralizacji VAT w JST mają wpływ m.in.:

- postanowienia uchwały organu stanowiącego w danej JST w zakresie centralizacji VAT,
- szczegółowe procedury dotyczące ustalania wykonania budżetu JST,
- zasady klasyfikacji zdarzeń przyjęte w JST i jej jednostkach organizacyjnych.

WAŻNE!

Ustalone zasady ewidencji zdarzeń związanych z centralizacją rozliczeń VAT powinny zostać opisane w polityce rachunkowości.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 6 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. 2026 r. poz. 522)
- załącznik nr 2, załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz.U. 2020 r. poz. 342; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 347)
- załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (j.t. Dz.U. 2022 r. poz. 513; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1241)

MARTA BANACH

główna księgowa w jednostkach samorządowych, absolwentka studiów podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości, audytu wewnętrznego i kontroli zarządczej w jsfp, Master of Business Administration (MBA). Autorka licznych publikacji z zakresu rachunkowości i finansów jednostek samorządowych. Trzykrotna zdobywczyni I miejsca w konkursie „Rachunkowości Budżetowej" – Księgowy Budżetu. Uhonorowana w 2024 r. przez Ministra Finansów odznaką „Za Zasługi dla Finansów Publicznych Rzeczypospolitej Polskiej"

Treści dostępne na inforlex.pl

INFOR Zał. R. Pleńkowski w 1987 r.

Rachunkowość Budżetowa
wersja cyfrowa

Zawsze aktualne i wiarygodne informacje na temat zmian przepisów znajdziesz na

inforlex.pl

22 761 30 30, 801 626 666 bok@infor.pl sklep.infor.pl

eprasa.pl 5ba4f49fba

UPRAWNIENIA RODZICÓW W PRACY

Poradnik pracodawcy 2026

Pracownicy będący rodzicami lub opiekunami wychowującymi małoletnie dzieci mogą korzystać z różnych przywilejów związanych z rodzicielstwem. Każdy pracodawca musi znać zasady ich funkcjonowania – komu i na jakich warunkach przysługują oraz jakie obowiązki z nich wynikają. Chodzi nie tylko o urlopy czy zasiłki z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, lecz także o inne uprawnienia.

Poradnik **„Uprawnienia rodziców w pracy”** zawiera komplet informacji o tym, z jakich uprawnień mogą korzystać rodzice oraz inni członkowie rodziny w czasie sprawowania opieki nad dzieckiem. Kompleksowo opisano w nim zasady korzystania z urlopów związanych z rodzicielstwem lub adopcją, a także zasady ich rozliczania oraz ustalania wysokości zasiłku macierzyńskiego za okres tych urlopów – z uwzględnieniem uzupełniającego urlopu macierzyńskiego, a także uprawnień w razie poronienia.

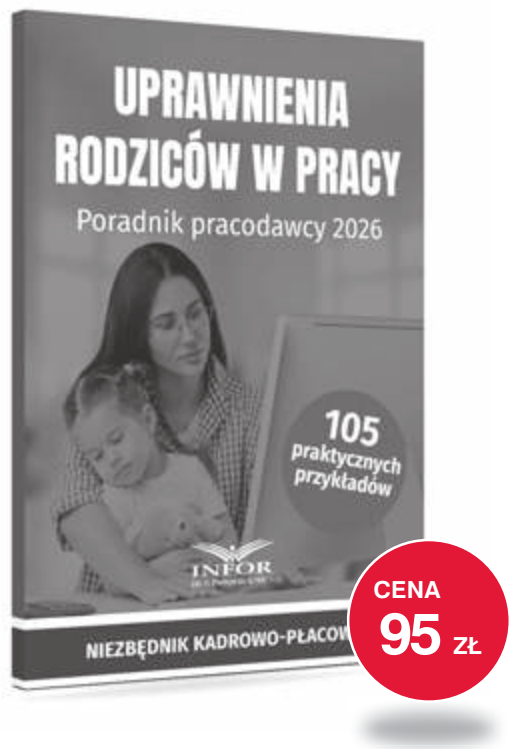
Opracowanie uwzględnia zmiany polegające m.in. na wprowadzeniu **uzupełniającego urlopu macierzyńskiego** dla rodziców (opiekunów) dzieci przedwcześnie urodzonych oraz hospitalizowanych noworodków, a także skróconego urlopu macierzyńskiego w przypadku urodzenia martwego dziecka bez względu na czas trwania ciąży (np. w razie poronienia albo niemożności wystawienia aktu urodzenia dziecka).

Publikacja **„Uprawnienia rodziców w pracy”** nie tylko przedstawia zasady korzystania przez pracowników z uprawnień rodzicielskich, lecz także wskazuje na obowiązki, jakie w tym zakresie mają pracodawcy. Można się z niej m.in. dowiedzieć:

- komu przysługuje **uzupełniający urlop macierzyński** i na jakich zasadach jest udzielany,
- czy kobieta, która poroniła ciążę lub urodziła martwe dziecko, może uzyskać skrócony urlop i zasiłek macierzyński,
- kiedy **ojciec** dziecka ma prawo do **urlopu macierzyńskiego,**
- jak udzielać pracownikom **urlopu rodzicielskiego,**
- w jakim terminie można skorzystać z **urlopu ojcowskiego,**
- jaka **ochrona przed zwolnieniem z pracy** przysługuje rodzicom w trakcie urlopów związanych z rodzicielstwem.

Książka zawiera liczne przykłady, zestawienia tabelaryczne i wzory dokumentów.
To przystępne i wyczerpujące opracowanie pomoże w pracy specjalistom z zakresu kadr i płac, kadrowym i księgowym. Ułatwi również rodzicom podjąć właściwą decyzję i wybrać najkorzystniejszy dla siebie wariant uprawnień, z jakich chcą skorzystać.

ZASADY KORZYSTANIA Z URLOPÓW ZWIĄZANYCH Z RODZICIELSTWEM LUB ADOPCJĄ

INFORMACJE I ZAMÓWIENIA:

bok@infor.pl 22 761 30 30 www.sklep.infor.pl

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czy świadczenie odpłatnych usług wstępu do obiektu muzealnego podlega VAT

PROBLEM

Gmina jest w posiadaniu obiektu o charakterze muzealnym, który zamierza odpłatnie udostępnić zwiedzającym. Podstawą wstępu będą bilety wstępu nabywane przez zwiedzających według regulaminu ustanowionego przez gminę.
Czy świadczenie przez gminę odpłatnych usług wstępu do takiego obiektu stanowi działalność gospodarczą oraz czy opłaty podlegają opodatkowaniu VAT?

RADA

Zdaniem fiskusa, w sytuacji przedstawionej w pytaniu mamy do czynienia z działalnością gospodarczą podlegającą opodatkowaniu VAT.

UZASADNIENIE

Gmina jako podatnik VAT

W przedmiotowym pytaniu usługi świadczy gmina, czyli organ administracji publicznej. W odniesieniu do obowiązków w zakresie VAT, działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność m.in. usługodawców, w szczególności czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych (art. 15 ust. 2 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług; dalej: ustawa o VAT).

Przy czym **nie uznaje się za podatnika VAT organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy w zakresie realizowanych zadań, nałożonych odrębnymi przepisami prawa, dla realizacji których zostały one powołane, z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych** (art. 15 ust. 6 ustawy o VAT).

WAŻNE!

Jednostki samorządu terytorialnego są podatnikami VAT jedynie w zakresie czynności, które mają charakter cywilnoprawny, tzn. realizowanych na podstawie umów cywilnoprawnych, np. sprzedaż, zamiana nieruchomości i ruchomości, wynajem, dzierżawa itp. oraz innych umów nazwanych i nienazwanych.

Odpłatny wstęp jako czynność cywilnoprawna

Odnosząc się do pytania, gmina zawiera ze zwiedzającymi umowy cywilnoprawne określone w art. 384 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, z którego wynika, że ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, gdy druga strona mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści. Przepis ten obejmuje głównie konsumentów w zakresie umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego, jednak ma zastosowanie także w tym przypadku. Zwiedzający zgadza się na postanowienia regulaminu ustanowionego przez gminę i następnie kupuje bilet wstępu do obiektu.

Skutki w VAT – opodatkowanie i odliczenie podatku

W konsekwencji odpłatne udostępnianie obiektu stanowi działalność gospodarczą podlegającą opodatkowaniu VAT, co potwierdzają organy podatkowe (patrz: **INTERPRETACJA**).

INTERPRETACJA

[Czynności, które polegają na zapewnieniu wstępu do obiektu w zamian za otrzymane płatności od zwiedzających, stanowią] usługi podlegające opodatkowaniu [VAT] na podsta-

eprasa.pl 5ba4f49fba

wie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy [o VAT], a [gmina wykonuje te] czynności w ramach działalności gospodarczej w rozumieniu art. 15 ust. 2 ustawy [o VAT]. [Ponadto, wykonywana czynność podlegająca opodatkowaniu VAT] może albo być opodatkowana właściwą stawką [tego podatku], albo może korzystać ze zwolnienia od tego podatku. [Jednak] ani przepisy ustawy, ani też rozporządzeń wykonawczych do ustawy nie przewidują zwolnienia od podatku dla usługi polegającej na odpłatnym udostępnianiu [obiektu o charakterze muzeum], w związku z czym czynność ta nie będzie korzystała ze zwolnienia od VAT. [przyp. red.]

Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 23 marca 2026 r., nr 0112-KDIL3.4012.37.2026.3.KFK

Skoro czynności podejmowane przez gminę za określoną odpłatnością, wnoszoną przez zwiedzających, podlegają opodatkowaniu VAT, co skutkuje powstaniem podatku należnego, pojawia się również kwestia prawa do odliczenia podatku naliczonego. Jak wiadomo, w zakresie, w jakim towary i usługi są wykorzystywane do wykonywania czynności opodatkowanych VAT, podatnikowi zasadniczo przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego (art. 86 ust. 1 ustawy o VAT). Obniżenia kwoty lub zwrotu różnicy podatku należnego nie stosuje się do nabywanych przez podatnika usług na zasadach określonych w art. 88 ustawy o VAT.

W odniesieniu do możliwości odliczenia podatku naliczonego wskazać należy, że:

- z prawa do takiego odliczenia mogą skorzystać wyłącznie podatnicy VAT czynni;
- aby podatnik mógł skorzystać z tego prawa w pierwszej kolejności powinien spełnić przesłanki umożliwiające uznanie go – dla tej czynności – za podatnika VAT działającego w ramach prowadzonej działalności gospodarczej;
- obowiązkiem podatnika jest przypisanie konkretnych wydatków do określonego rodzaju sprzedaży, z którymi wydatki te są związane. Podatnik ma obowiązek odrębnego określenia, z jakim rodzajem działalności będzie związany podatek wynikający z otrzymanych faktur zakupu, czyli dokonania tzw. alokacji podatku.

Jeżeli więc w tym przypadku podatek naliczony wynika z zakupów wykorzystywanych do wykonywania czynności opodatkowanych VAT, gmina ma prawo odliczyć podatek naliczony na podstawie art. 86 ustawy o VAT, z uwzględnieniem wyłączeń z art. 88 ustawy o VAT.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 15 ust. 2 i 6 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)
- art. 384 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 184)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 23 marca 2026 r. (nr 0112-KDIL3.4012.37.2026.3.KFK)

SŁAWOMIR LIŻEWSKI

prawnik, były wieloletni pracownik aparatu skarbowego, autor licznych publikacji z zakresu prawa gospodarczego, prawa organizacji pozarządowych, instytucji kultury, prawa administracyjnego, doradca organizacji pozarządowych i instytucji kultury

Więcej on line

DZIAŁ
„Tylko w e-wydaniu”

Dodatkowe artykuły i materiały specjalne dostępne po zalogowaniu na **inforlex.pl**

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czas pracy w instytucji kultury – problemy wakacyjne

Sezon wakacyjny w instytucjach kultury rzadko oznacza spokojne planowanie grafiku. Praca w weekendy, zmienne harmonogramy i wydłużone okresy rozliczeniowe sprawiają, że nawet podstawowe kwestie, takie jak udzielanie urlopu czy możliwość zmiany rozkładu czasu pracy, budzą w praktyce wątpliwości. Czy sobota lub niedziela mogą „zużyć" dzień urlopu? I czy pracodawca ma prawo ingerować w grafik pracownika, gdy ten już odpoczywa? Wyjaśniamy najczęstsze problemy i pokazujemy, jak stosować przepisy w realiach instytucji kultury.

Pracownicy instytucji kultury a ogólne zasady prawa pracy

Do pracowników zatrudnionych w instytucjach kultury, co do zasady, znajdują zastosowanie przepisy ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.). Jest to jednak grupa zawodowa, której praca ma specyficzny charakter, a co za tym idzie, obok zasad ogólnych konieczne jest również wprowadzenie rozwiązań szczególnych, których zastosowanie, z jednej strony umożliwi prawidłowe działanie instytucji, z drugiej zaś będzie chroniło prawa pracowników. Takie regulacje stworzono choćby w odniesieniu do zasad rozliczania czasu pracy tych pracowników. Zasady te odnajdziemy w przepisach ustawy z 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (dalej: u.o.p.d.k.). Ich stosowanie, choć w założeniu powinno ułatwiać organizację pracy w tych podmiotach, w praktyce bywa też źródłem problemów, szczególnie w okresie zwiększonej absencji w okresie urlopowym.

Szczególne zasady rozliczania czasu pracy

Okres rozliczeniowy

W instytucji kultury okres rozliczeniowy czasu pracy może zostać przedłużony do 12 miesięcy z uzasadnionych przyczyn, dotyczących organizacji pracy oraz pod warunkiem przestrzegania ogólnych zasad dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników. Ustalenie przedłużonego okresu rozliczeniowego następuje na podstawie:

1) układu zbiorowego pracy albo
2) porozumienia zawartego pomiędzy pracodawcą i pracownikami.

Jednocześnie w art. 26b ust. 3 u.o.p.d.k. ustawodawca wskazał, że rozkłady czasu pracy pracowników są ustalane na okresy nie krótsze niż 2 tygodnie. Jest to więc czas krótszy niż przewidziany w art. 129 § 3 k.p., który przewiduje możliwość sporządzania go na okres krótszy niż okres rozliczeniowy obejmujący jednak co najmniej 1 miesiąc.

Dni wolne od pracy i praca w niedzielę

Pracownikom instytucji kultury mogą być udzielane dni wolne od pracy, wynikające z rozkładu czasu pracy w 5-dniowym tygodniu pracy, łącznie z urlopem wypoczynkowym. Nie stosuje się do nich art. 151^{12} zdanie pierwsze k.p., który przewiduje, że pracownik pracujący w niedziele powinien korzystać co najmniej raz na 4 tygodnie z niedzieli wolnej od pracy.

Urlop wypoczynkowy pracowników instytucji kultury

Rozliczanie urlopu w dni wolne od pracy

Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej nie zawiera regulacji szczególnych dotyczących urlopów wypoczynkowych. Oznacza to, że znajdują do nich w tym zakresie zastosowanie zasady ogólne, wynikające z Kodeksu pracy. Oznacza to, że urlopu udziela się pracownikowi w dni, które są dla niego dniami pracy, zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu pracy, w wymiarze godzinowym, odpowiadającym dobowemu wymiarowi czasu pracy pracownika. Jeden dzień urlopu odpowiada w takim przypadku 8 godzinom pracy (art. 154^{2} k.p.). I choć zasada ta wydaje się być jasna, pojawia

eprasa.pl 5ba4f49fba

się pytanie, jak prawidłowo stosować ją w odniesieniu do pracowników instytucji kultury przy uwzględnieniu szczególnych zasad dotyczących czasu pracy?

Należy pamiętać o tym, że choć w powszechnym przekonaniu soboty i niedziele są dniami, na które nie udziela się urlopu wypoczynkowego, to w praktyce tak jest jedynie pod warunkiem, że zgodnie z obowiązującym pracownika rozkładem czasu pracy dni te są dla niego dniami wolnymi od pracy, co w przypadku instytucji kultury nie jest zasadą (zob. **PRZYKŁADY 1 i 2**).

PRZYKŁAD 1

Karol W. jest pracownikiem biblioteki gminnej. Świadczy pracę od poniedziałku do piątku. Pracownik złożył wniosek o urlop na okres od 10 do 16 sierpnia 2026 r. W takim przypadku dniami roboczymi, które są dniami pracy, są dni od 10 do 14 sierpnia – razem 10 dni roboczych. Nie należy natomiast udzielać urlopu wypoczynkowego na 15 i 16 sierpnia.

PRZYKŁAD 2

Jan K. jest pracownikiem muzeum, które jest czynne dla zwiedzających przez 7 dni w tygodniu. Pracownicy świadczą pracę zgodnie z przyjętym harmonogramem pracy od poniedziałku do niedzieli. Pracownik złożył wniosek o urlop na okres od 10 do 16 sierpnia 2026 r. Choć 15 sierpnia to sobota, to jest on dla tego pracownika dniem pracy. Dniem wolnym zgodnie z harmonogramem jest dla niego natomiast 10 sierpnia. W tym przypadku przysługujący pracownikowi wymiar urlopu wypoczynkowego zostanie więc pomniejszony za dni od 11 do 15 sierpnia.

Zmiana rozkładu czasu pracy

Jak już wskazano, rozkłady czasu pracy pracowników instytucji kultury są ustalane na okresy nie krótsze niż 2 tygodnie (art. 26b ust. 3 u.o.p.d.k.). Ustawodawca nie określił jednak zasad, na jakich mogą one być w szczególnych przypadkach zmieniane, w szczególności w trakcie objętego nimi okresu. Zasady te powinny wynikać z regulacji wewnątrzzakładowych. To w nich należy wskazać, jak mogą wpłynąć na rozkład czasu pracy zdarzenia, takie jak choroba pracownika, rozwiązanie stosunku pracy ze skutkiem natychmiastowym, skorzystanie przez pracownika z dnia wolnego na opiekę nad dzieckiem, czy jakiegokolwiek innego uprawnienia, skutkującego niezaplanowaną z wyprzedzeniem nieobecnością w pracy.

Ma to szczególnie istotne znaczenie w okresie urlopowym, gdy niespodziewana nieobecność pracownika może wiązać się z koniecznością zmiany rozkładu czasu pracy pracownika w czasie, gdy korzysta on z urlopu wypoczynkowego.

PRZYKŁAD 3

Pracownicy instytucji kultury pracują zgodnie z dwutygodniowym harmonogramem pracy. Co do zasady świadczą pracę od poniedziałku do piątku, jednak w związku z organizacją imprez kulturalnych w niektórych okresach świadczą pracę również w soboty i niedziele. Pracownik zaplanował urlop od 6 do 17 lipca. W dniach 18 i 19 lipca pracownik, zgodnie z harmonogramem, miał mieć dni wolne od pracy. W związku z tym, że jego współpracownik, który miał w tych dniach świadczyć pracę, złamał nogę, pracodawca zastanawiał się, czy może zmienić ustalony rozkład pracy. W takim przypadku kluczowe jest to, czy pracodawca miał możliwość powiadomienia pracownika o zmianie. Choć nie wynika to z przepisów, przyjmuje się, że informację o zmianie harmonogramu pracodawca powinien przekazać pracownikowi najpóźniej do końca ostatniej dniówki roboczej, po której ma ona nastąpić. Jeśli więc konieczność wprowadzenia zmiany zaistniała jeszcze przed rozpoczęciem przez pracownika urlopu, a pracodawca mógł go o tym poinformować, pracownik może tego dnia świadczyć pracę, jeśli jednak taka konieczność powstała już w czasie jego wypoczynku, to pracodawca nie ma możliwości skutecznego powiadomienia pracownika o zmianie, a tym samym nie może jej wprowadzić.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 129 § 3 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)
- art. 26a–26b, art. 26d ustawy z 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 457)

MAŁGORZATA CZOŁCZYŃSKA
prawnik, specjalista w zakresie prawa pracy, autorka wielu publikacji dotyczących zatrudnienia w jednostkach budżetowych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Błędne dane jednostki podrzędnej w KSeF bez konieczności korekty do zera

KSeF

Zobacz więcej inforlex.pl

W obrocie pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego (JST) istotne znaczenie ma prawidłowe uzupełnienie elementu Podmiot3 w fakturze ustrukturyzowanej wystawianej w Krajowym Systemie e-Faktur (KSeF). To właśnie ten element pozwala wskazać jednostkę podrzędną JST jako odbiorcę faktury. W praktyce zdarzają się jednak sytuacje, w których wystawca pomija dane Podmiot3 albo wpisuje je nieprawidłowo. Powstaje wówczas wątpliwość, czy błąd taki wymaga wyzerowania faktury i wystawienia nowego dokumentu, czy też może zostać poprawiony wyłącznie poprzez fakturę korygującą. Aktualne stanowisko Dyrektora KIS wskazuje, że wystarczające jest wystawienie faktury korygującej odnoszącej się wyłącznie do danych podmiotu trzeciego. Zmiana ta istotnie upraszcza rozliczenia JST oraz ogranicza obowiązki ewidencyjne i administracyjne po stronie wystawców i nabywców.

Charakter elementu Podmiot3 w strukturze FA(3)

Element Podmiot3 w strukturze logicznej FA(3) e-faktury ma charakter fakultatywny – zarówno od strony technicznej, jak i prawnej. Dane o podmiocie trzecim (odbiorcy towaru lub usługi, różnym od nabywcy) stanowią informację dodatkową, której zamieszczenie w fakturze nie wynika z art. 106e ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT). Jednocześnie w relacjach między jednostkami samorządu terytorialnego element ten pełni istotną funkcję operacyjną – warunkuje poprawne dostarczenie faktury do właściwej samorządowej jednostki budżetowej w KSeF.

WAŻNE!

Choć Podmiot3 jest opcjonalnym elementem faktury ustrukturyzowanej w KSeF, to w praktyce – zwłaszcza w relacjach JST w KSeF – jego prawidłowe wypełnienie pozwala na odpowiednie alokowanie faktury do odpowiedniej jednostki.

Jeżeli wystawca wskaże w polu JST (sekcja Podmiot2) wartość „1”, co oznacza, że faktura dotyczy jednostki podrzędnej JST, powinien uzupełnić sekcję Podmiot3, wskazując dane identyfikacyjne odbiorcy (NIP lub identyfikator wewnętrzny w modelu IDWew) oraz określając rolę podmiotu trzeciego jako „8”. Jeżeli natomiast pola JST i GV pozostaną puste, faktura nie przejdzie walidacji przy wysyłce do KSeF i nie zostanie jej nadany numer identyfikujący.

Najczęstsze błędy w praktyce JST

W praktyce jednostek sektora finansów publicznych często dochodzi do sytuacji, w których kontrahent:

- nie uzupełnia danych w elemencie Podmiot3 (wpisując domyślnie znacznik „2” zamiast „1”), bądź
- podaje błędne dane jednostki podrzędnej.

Pojawia się wówczas wątpliwość, w jakim trybie należy dokonać korekty – czy wystarczy zmiana danych w Podmiot3 na kolejnej fakturze, czy konieczne jest wystawienie faktury korygującej. Stanowiska wystawcy, zgodnie z którym „prawidłowe dane umieści na kolejnej fakturze”, nie można zaakceptować – każda faktura ustrukturyzowana z chwilą nadania numeru identyfikującego w KSeF uzyskuje status dokumentu wywołującego skutki podatkowe, zgodnie z art. 106na ust. 1 ustawy o VAT, a umieszczenie prawidłowych danych na innym dokumencie nie sanuje wad dokumentu wcześniejszego.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Pierwotne stanowisko Dyrektora KIS – konieczność „wyzerowania" faktury

Odpowiedzi na pytanie o sposób korekty danych w elemencie Podmiot3 udzielił Dyrektor KIS w interpretacji indywidualnej z 11 lutego 2026 r. (nr 0113-KDIPT1-3.4012.1091.2025.1.JM). Organ wskazał wówczas, że w przypadku gdy wystawca chce uzupełnić lub poprawić dane w elemencie Podmiot3, należy skorygować fakturę pierwotną do zera i wystawić nowy dokument z prawidłowymi danymi podmiotu trzeciego. Podstawę prawną korekty organ oparł na art. 106j ust. 1 pkt 5 ustawy o VAT, zgodnie z którym podatnik wystawia fakturę korygującą w przypadku stwierdzenia pomyłki w jakiejkolwiek pozycji faktury. Stanowisko to budziło jednak uzasadnione wątpliwości praktyczne – zerowanie faktury i wystawianie nowego dokumentu z tytułu błędu w danych informacyjnych (a nie w danych wpływających na wysokość zobowiązania podatkowego) generowało nieproporcjonalne obciążenie administracyjne po obu stronach transakcji, wymuszając korektę ewidencji VAT i plików JPK_VAT.

Zmiana stanowiska Dyrektora KIS – wystarczy faktura korygująca

Dyrektor KIS zmienił jednak swoje stanowisko w interpretacji z 13 kwietnia 2026 r. (nr 0113-KDIPT1-3.4012.1091.2025.3.JM) wydanej w trybie zmiany interpretacji indywidualnej. **Organ uznał, że w przypadku błędnych lub niepełnych danych w elemencie Podmiot3 nie jest konieczne zerowanie faktury pierwotnej. Wystawca powinien wystawić fakturę korygującą zmieniającą wyłącznie dane w elemencie Podmiot3, wskazując jako przyczynę korekty błędne określenie danych podmiotu trzeciego oraz podając prawidłową treść korygowanych pozycji**. Podstawą prawną korekty pozostaje art. 106j ust. 1 pkt 5 ustawy o VAT.

Zmiana stanowiska organu oznacza, że **korekta danych Podmiot3 nie wymaga ingerencji w wartości faktury – wystarczy jeden dokument korygujący zamiast dotychczasowej procedury obejmującej zerowanie i ponowne wystawienie faktury.**

WAŻNE!

Zgodnie z aktualnym stanowiskiem Dyrektora KIS, błędy w danych Podmiot3 w KSeF koryguje się wyłącznie jedną fakturą korygującą, bez konieczności zerowania faktury pierwotnej ani wystawiania nowej faktury.

Rozliczenie korekty w JPK_VAT oraz skutki dla ewidencji księgowej JST

Niezależnie od zmiany stanowiska w zakresie techniki korekty organ podtrzymał, że korekta podlega rozliczeniu wstecz, tj. w okresie rozliczeniowym, w którym została ujęta faktura pierwotna. Przyczyna korekty (brak lub błąd w danych Podmiot3) istniała bowiem już w momencie wystawienia dokumentu pierwotnego. Wystawiona faktura korygująca powinna zostać wykazana w pliku JPK_VAT za okres rozliczeniowy, w którym wystąpiła przyczyna korekty, tj. za miesiąc, w którym pierwotnie powstał obowiązek podatkowy z tytułu dostawy towarów lub świadczenia usług.

Z perspektywy ewidencji księgowej nabywcy (JST) zmiana stanowiska organu istotnie upraszcza obsługę księgową korekty. W dotychczasowym trybie (zerowanie i ponowne wystawienie) nabywca musiał ująć w systemie finansowo-księgowym dwa dodatkowe dokumenty: fakturę korygującą „do zera" oraz nową fakturę. W aktualnym trybie nabywca otrzymuje jeden dokument korygujący, który zmienia wyłącznie dane informacyjne (element Podmiot3), nie wpływając na wartości pozycji faktury. Faktura korygująca stanowi odrębny dokument w rozumieniu art. 2 pkt 32a ustawy o VAT, oznaczony własnym numerem identyfikacyjnym nadanym przez KSeF i podlega rejestracji jako odrębny dowód źródłowy zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej: uor). Ponieważ korekta nie zmienia wartości faktury, nie generuje odrębnego zapisu księgowego na kontach zespołu 2, 4, 5 czy 7. Jednostka powinna jednak odnotować wpływ dokumentu korygującego w sposób zapewniający pełny ślad rewizyjny – poprzez powiązanie korekty z zapisem księgowym faktury pierwotnej, zgodnie z wymogami art. 24 ust. 1 i 2 uor w zakresie rzetelności i kompletności ksiąg.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Wnioski końcowe

Uzupełnienie lub poprawienie danych w elemencie Podmiot3 faktury wystawionej w KSeF wymaga – zgodnie z aktualnym stanowiskiem Dyrektora KIS wyrażonym w zmianie interpretacji indywidualnej z 13 kwietnia 2026 r. (nr 0113-KDIPT-1-3.4012.1091.2025.3.JM) – **wystawienia faktury korygującej zmieniającej wyłącznie dane podmiotu trzeciego, na podstawie art. 106j ust. 1 pkt 5 ustawy o VAT**. Korekta podlega rozliczeniu wstecz w okresie faktury pierwotnej. Organ odstąpił od wcześniejszego stanowiska z 11 lutego 2026 r., które wymagało zerowania faktury i wystawiania nowego dokumentu.

Aktualne stanowisko eliminuje konieczność ingerencji w wartości faktury i ogranicza zakres korekty do elementów informacyjnych, co istotnie zmniejsza obciążenie administracyjne po obu stronach transakcji.

Korekta taka:

- nie wymaga wyzerowania faktury pierwotnej,
- nie wymaga wystawienia nowej faktury,
- nie wpływa na wartości podatkowe dokumentu, ale
- podlega rozliczeniu wstecz – w okresie ujęcia faktury pierwotnej.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 2 pkt 32a, art. 106e ust. 1 pkt 3–5, art. 106j ust. 1 pkt 5, art. 106j ust. 2, art. 106na ust. 1 i 3 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)
- art. 20 ust. 2, art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 522)

Powołane piśmiennictwo

- zmiana interpretacji indywidualnej Dyrektora KIS z 13 kwietnia 2026 r. (nr 0113-KDIPT1-3.4012.1091.2025.3.JM)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 11 lutego 2026 r. (nr 0113-KDIPT1-3.4012.1091.2025.1.JM)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

Świadczenia z ZFŚS związane z letnim wypoczynkiem pracowników i członków ich rodzin a PIT

Czy zorganizowany wypoczynek dzieci i młodzieży to tylko kolonie i obozy, czy również półkolonie i wycieczki? Czy dofinansowanie do wypoczynku pracowników i ich rodzin zawsze może korzystać ze zwolnienia od PIT? Na te i inne pytania odpowiadamy w artykule.

Zwolnienie z PIT dla świadczeń z ZFŚS

Działalność socjalna pracodawców może przybierać różne formy. Jedną z nich, należącą w praktyce do najbardziej powszechnych, jest działalność na rzecz różnych form wypoczynku. **Zasadą jest, że świadczenia wypłacane ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS) stanowią dla pracowników przychód ze stosunku pracy, a ich wartość należy doliczyć do pozostałych przychodów uzyskiwanych z tego źródła. To**

eprasa.pl 5ba4f49fba

jednak nie jest równoznaczne z tym, że od każdego świadczenia przekazanego pracownikowi trzeba będzie odprowadzić zaliczkę na podatek.

WAŻNE!

Świadczenia wypłacane z ZFŚS mogą korzystać ze zwolnienia z PIT, ale tylko po spełnieniu określonych warunków.

W przepisach ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (dalej: updof) przewidziano szereg zwolnień przedmiotowych, które znajdują zastosowanie w odniesieniu do świadczeń pracodawców wypłacanych w ramach prowadzonej działalności socjalnej, w tym dwa, które mogą znaleźć zastosowanie do świadczeń związanych z wypoczynkiem pracowników i członków ich rodzin:

1) art. 21 ust. 1 pkt 67 updof, zgodnie z którym wolna od podatku dochodowego jest wartość otrzymanych przez pracownika w związku z finansowaniem działalności socjalnej rzeczowych świadczeń oraz otrzymanych przez niego w tym zakresie świadczeń pieniężnych, sfinansowanych w całości ze środków ZFŚS lub funduszy związków zawodowych, łącznie do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 1000 zł;
2) art. 21 ust. 1 pkt 78 updof, który przewiduje, że wolne od podatku dochodowego są dopłaty do: wypoczynku zorganizowanego przez podmioty prowadzące działalność w tym zakresie, w formie wczasów, kolonii, obozów i zimowisk, w tym również połączonego z nauką, pobytu na leczeniu sanatoryjnym, w placówkach leczniczo-sanatoryjnych, rehabilitacyjno-szkoleniowych i leczniczo-opiekuńczych, oraz przejazdów związanych z tym wypoczynkiem i pobytem na leczeniu – dzieci i młodzieży do lat 18 z funduszu socjalnego, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz zgodnie z odrębnymi przepisami wydanymi przez właściwego ministra – niezależnie od ich wysokości.

W praktyce na tle stosowania tych regulacji często powstają wątpliwości. Tymczasem tylko świadczenia przyznane zgodnie z wymogami ustawowymi mogą korzystać ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych.

Wypoczynek zorganizowany dzieci i młodzieży

Jak wskazują organy podatkowe w wydawanych interpretacjach, **wypoczynek zorganizowany to nie tylko kolonie, obozy czy zimowiska, ale również wczasy i półkolonie. Jednak, aby zwolnienie od PIT mogło do nich znaleźć zastosowanie, wypoczynek musi być zorganizowany przez podmiot, który ma formalno-prawne umocowanie do jego organizacji, określone w dokumentach stanowiących podstawę jego funkcjonowania**. Do tej grupy należą nie tylko biura turystyczne, podmioty prowadzące działalność w formie domów wczasowych, pensjonatów czy gospodarstw agroturystycznych, ale także: szkoły, domy kultury, kościoły, stowarzyszenia, organizacje charytatywne czy fundacje, których działalność statutowa obejmuje organizowanie wypoczynku.

Co istotne, **przepisy nie wymagają, aby wypoczynek, w którym dziecko bierze udział, był zgłoszony przez organizatora do właściwego kuratorium oświaty** (zob. interpretację indywidualną Dyrektora KIS z 7 października 2025 r., nr 0112-KDIL2-1.4011.750.2025.1.KF). Kierując się przytoczonymi kryteriami, organy skarbowe potwierdzają prawo do zastosowania omawianego zwolnienia również w odniesieniu do dofinansowania do udziału w półkoloniach (zob. interpretację indywidualną Dyrektora KIS z 12 grudnia 2024 r., nr 0115-KDIT2.4011.499.2024.1.MM), a nawet w wycieczkach szkolnych (zob. interpretację indywidualną Dyrektora KIS z 25 sierpnia 2025 r., nr 0114-KDIP3-1.4011.642.2025.1.MZ).

WAŻNE!

Zorganizowany wypoczynek dzieci i młodzieży to na potrzeby stosowania zwolnienia przedmiotowego z PIT zarówno kolonie, obozy, zimowiska, wczasy, półkolonie, jak i wycieczki szkolne.

Wczasy pod gruszą

Inaczej niż w przypadku dofinansowania do wypoczynku dzieci i młodzieży, **tzw. wczasy pod gruszą, będące dofinansowaniem do wypoczynku samego pracownika, choć również mogą podlegać zwolnieniu od podatku dochodowego, to jednak zwolnienie to jest limitowane**. Co więcej, limit 1000 zł obejmuje swym

eprasa.pl 5ba4f49fba

zakresem również inne świadczenia z funduszu, w tym np. świadczenia czy paczki świąteczne.

WAŻNE!

Wczasy pod gruszą dla pracownika korzystają ze zwolnienia tylko do limitu 1000 zł rocznie. Limit 1000 zł obejmuje także inne świadczenia z ZFŚS, np. paczki świąteczne czy świadczenia pieniężne.

W praktyce więc limit może zostać łatwo przekroczony, a aby ocenić, czy od wypłacanych wczasów pod gruszą należy odprowadzić podatek, należy wziąć pod uwagę również wartość innych świadczeń wypłaconych pracownikowi w danym roku z ZFŚS (patrz: **PRZYKŁAD**).

PRZYKŁAD

Anna K. pracująca w urzędzie gminy otrzymała w czerwcu 2026 r. od pracodawcy paczki z okazji Dnia Dziecka przeznaczone dla jej dzieci: 12-letniego syna i 8-letniej córki. Wartość każdej z paczek to 150 zł. W lipcu 2026 r. pracownica wystąpiła z wnioskiem o wypłatę wczasów pod gruszą w wysokości 500 zł. Wartość przekazanych jej świadczeń nadal mieści się w limicie zwolnienia od PIT, a więc pracodawca nie musi odprowadzać z tego tytułu zaliczki na podatek. Jednak, jeśli pracownica w grudniu otrzyma świadczenie świąteczne o wartości 300 zł, łączna wartość świadczeń będzie wynosiła 1100 zł, a od nadwyżki ponad ustawowy limit trzeba będzie zapłacić podatek.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 21 ust. 1 pkt 67 i 78 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 592)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 7 października 2025 r. (nr 0112-KDIL2-1.4011.750.2025.1.KF)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 25 sierpnia 2025 r. (nr 0114-KDIP3-1.4011.642.2025.1.MZ)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 12 grudnia 2024 r. (nr 0115-KDIT2.4011.499.2024.1.MM)

MAŁGORZATA MASŁOWSKA

prawnik specjalizujący się w tematyce prawa podatkowego i prawa pracy, mediator stały dla obszaru właściwości Sądu Okręgowego w Łodzi specjalizujący się w mediacjach pracowniczych, redaktor i dziennikarz portalu INFOR.PL

eprasa.pl 5ba4f49fba

DodatkowyOpis w strukturze FA(3) jako narzędzie obsługi faktur w JST

KSeF

W strukturze FA(3) obowiązującej w Krajowym Systemie e-Faktur (KSeF) przewidziano fakultatywny element DodatkowyOpis, który umożliwia zamieszczanie na e-fakturze dodatkowych informacji niewystępujących w innych polach struktury. Choć wypełnienie tego elementu nie jest obowiązkowe, jego stosowanie może znacząco usprawnić obsługę faktur zakupowych w JST. Na pytania – do czego służy to pole, jaką ma budowę i w jaki sposób jednostka budżetowa może je wykorzystać w procesie obsługi faktur – odpowiadamy w artykule.

Element DodatkowyOpis stanowi fakultatywną część struktury logicznej FA(3) e-Faktury obowiązującej w KSeF od 1 lutego 2026 r. Zgodnie z „Broszurą informacyjną dotyczącą wersji roboczej struktury logicznej FA(3)" (dalej: broszura informacyjna MF), wydaną przez Ministerstwo Finansów, element ten zawiera pola przeznaczone do wykazywania dodatkowych danych na fakturze, w tym danych wymaganych przepisami prawa, dla których nie przewidziano innych pól ani elementów w strukturze FA(3). Zamieszczenie danych w tym elemencie nie wynika z obowiązków określonych w art. 106e ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT), lecz umożliwia przekazanie na fakturze informacji niezbędnych do prawidłowej obsługi dokumentu przez nabywcę.

Element DodatkowyOpis znajduje się w sekcji Fa struktury FA(3) i składa się z trzech pól:

1) pole **Klucz** (maksymalnie 256 znaków) – stanowi nazwę pola niezdefiniowanego, przeznaczonego do wykazywania dodatkowych danych i nazwę tę wskazuje podatnik;
2) pole **Wartosc** (maksymalnie 256 znaków) – stanowi wartość tego pola, dla którego nazwę (klucz) określił podatnik;
3) pole **NrWiersza** – ma charakter fakultatywny i umożliwia powiązanie informacji dodatkowej z konkretną pozycją faktury (wierszem).

Jeżeli pole NrWiersza nie zostanie wypełnione, informacja dodatkowa odnosi się do całej faktury. Jeżeli natomiast w polu NrWiersza zostanie wskazany numer wiersza podany w polu NrWierszaFa lub NrWierszaZam, informacja dodatkowa odnosi się wyłącznie do tej pozycji.

Element DodatkowyOpis należy odróżnić od elementu Stopka, który również ma charakter fakultatywny, lecz pełni inną funkcję. Stopka składa się z dwóch podelementów: Informacje (maksymalnie 3 wystąpienia, zawierające pole StopkaFaktury o maksymalnej długości 3500 znaków) oraz Rejestry (maksymalnie 100 wystąpień, zawierające pola PelnaNazwa, KRS, REGON, BDO). Zgodnie z broszurą informacyjną MF, w stopce faktury można zamieścić np. podziękowanie za zakup, zachętę do dalszej współpracy, kod rabatowy, godziny otwarcia punktu sprzedaży, informacje marketingowe, klauzulę RODO czy wartość kapitału zakładowego. Stopka służy zatem do informacji ogólnych i rejestrowych wystawcy, podczas gdy DodatkowyOpis służy do przekazywania ustrukturyzowanych danych merytorycznych, związanych z transakcją, co czyni go znacznie bardziej przydatnym z perspektywy obsługi księgowej u nabywcy.

Broszura informacyjna MF dotycząca wersji roboczej struktury logicznej FA(3) ilustruje zastosowanie elementu DodatkowyOpis na kilku przykładach (patrz: **PRZYKŁAD 1, 2 i 3**).

PRZYKŁAD 1

Na fakturze dokumentującej sprzedaż energii elektrycznej podatnik umieszcza w DodatkowyOpis numer licznika (Klucz: „Numer licznika", Wartosc: „11/2023/KTW") oraz adres punktu poboru (Klucz: „Adres punktu poboru", Wartosc: „77–777 Katowice, ul. Biała 7").

eprasa.pl 5ba4f49fba

PRZYKŁAD 2

Na fakturze za sprzedaż wody podatnik wskazuje datę odczytu wodomierza, numer wodomierza, stan początkowy i końcowy licznika – każdą z tych informacji jako odrębną parę klucz-wartość (np. Klucz: „Data odczytu”, Wartosc: „2026-05-01”; Klucz: „Numer wodomierza”, Wartosc: „001/ABC/3”; Klucz: „Stan początkowy licznika”, Wartosc: „18 m³”; Klucz: „Stan końcowy licznika”, Wartosc: „99 m³”).

PRZYKŁAD 3

Na fakturze za usługi telekomunikacyjne element DodatkowyOpis zawiera zbiorczą informację o zrealizowanych połączeniach i wiadomościach w danym okresie rozliczeniowym, np. liczbę wysłanych wiadomości SMS, liczbę wykonanych połączeń krajowych i międzynarodowych oraz łączny czas tych połączeń. Z kolei przy sprzedaży produktów (np. sprzętu AGD) pole NrWiersza pozwala przypisać dodatkowe cechy towaru do konkretnej pozycji faktury – przykładowo dla wiersza 1 (pralka) podatnik wskazuje markę, pojemność i szybkość wirowania, a dla wiersza 2 (odkurzacz) – markę, poziom hałasu i dodatkowe funkcje.

W jednostkach sektora finansów publicznych element DodatkowyOpis ma szczególne znaczenie praktyczne. Samorządowe jednostki budżetowe funkcjonują w ramach scentralizowanego rozliczenia VAT z JST i obsługują faktury zakupowe wystawiane na NIP gminy, powiatu lub województwa. Prawidłowe dekretowanie faktury, przypisanie wydatku do właściwego działu, rozdziału i paragrafu klasyfikacji budżetowej oraz powiązanie dokumentu z właściwym zobowiązaniem umownym wymaga informacji, które dotychczas na fakturach papierowych lub w formacie PDF umieszczano w polu „uwagi” bądź w treści nazwy usługi. W strukturze FA(3) rola ta przypada elementowi DodatkowyOpis, który dzięki strukturze klucz-wartość pozwala na automatyczne odczytywanie tych danych przez systemy finansowo-księgowe.

WAŻNE!

DodatkowyOpis umożliwia przekazanie danych, dla których struktura FA(3) nie przewiduje odrębnych pól, ale które są istotne dla obsługi dokumentu przez nabywcę.

Przykłady zastosowania pola DodatkowyOpis zaprezentowane zostały w **TABELI**.

TABELA. Przykłady wykorzystania elementu DodatkowyOpis w fakturach dla JST

Klucz	Wartość (przykład)	Znaczenie dla jednostki
Numer umowy	ZP.272.15.2026	Powiązanie faktury z umową zawartą w trybie zamówień publicznych
Numer zamówienia	ZLEC/OPS/2026/03/042	Identyfikacja zlecenia wewnętrznego stanowiącego podstawę wydatku
Numer licznika	11/2023/KTW	Identyfikacja punktu poboru energii lub wody – przypisanie kosztu do budynku
Adres punktu poboru	ul. Szkolna 5, 10–100 Olsztyn	Lokalizacja obiektu – przekierowanie faktury do właściwej jednostki podrzędnej
Numer projektu	RPWM.02.01.01–28-0045/25	Przypisanie wydatku do projektu współfinansowanego ze środków UE
Data odczytu	2026–05-01	Data odczytu wodomierza lub licznika – przyporządkowanie do okresu rozliczeniowego
Odbiorca	Szkoła Podstawowa nr 3	Identyfikacja jednostki podrzędnej JST będącej faktycznym odbiorcą
Numer wodomierza	001/ABC/3	Identyfikacja urządzenia pomiarowego – kontrola zużycia mediów

Pole NrWiersza w elemencie DodatkowyOpis ma szczególne zastosowanie w przypadku faktur wielopozycyjnych, które w jednostkach budżetowych nie są rzadkością zwłaszcza przy dostawach materiałów biurowych, środków czystości

eprasa.pl 5ba4f49fba

czy żywności. Jeżeli kontrahent wskaże w polu NrWiersza numer odpowiadający konkretnemu wierszowi faktury (NrWierszaFa), informacja dodatkowa zostaje przypisana do tej pozycji. Przykładowo na fakturze obejmującej zarówno materiały biurowe (wiersz 1, § 421), jak i usługę serwisową drukarki (wiersz 2, § 430) kontrahent może wskazać odrębną klasyfikację budżetową dla każdej pozycji, co eliminuje konieczność ręcznego rozdzielania wydatku przez księgowego.

WAŻNE!

Pole NrWiersza umożliwia opisanie konkretnych pozycji faktury.

Należy podkreślić, że żaden przepis ustawy o VAT nie zobowiązuje wystawcy do wypełniania elementu DodatkowyOpis. Brak tego elementu na fakturze nie stanowi wady dokumentu i nie daje podstawy do żądania wystawienia faktury korygującej. Jednostka budżetowa może natomiast uzgodnić z kontrahentami, aby na fakturach wystawianych w KSeF umieszczali w tym elemencie informacje niezbędne do prawidłowej obsługi dokumentu, takie jak: numer umowy, numer licznika, adres punktu poboru czy oznaczenie jednostki podrzędnej. Uzgodnienia te warto wprowadzić do treści umów z kontrahentami, co pozwoli na ujednolicenie formatu danych i umożliwi automatyczne ich odczytywanie przez system finansowo-księgowy jednostki.

WAŻNE!

Jednostki samorządu terytorialnego mogą wprowadzać do umów wymaganie zamieszczania określonych danych w elemencie DodatkowyOpis (np. numeru umowy, numeru projektu, odbiorcy, punktu poboru), co usprawni obsługę faktur w KSeF.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 106e ust. 1, art. 106na ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

Powołane piśmiennictwo

- „Broszura informacyjna dotycząca wersji roboczej struktury logicznej FA(3)" (www.ksef.podatki.gov.pl)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

Czy gmina może odliczyć VAT naliczony przy inwestycjach w drogi publiczne – przegląd orzecznictwa

PROBLEM

Czy gmina może odliczyć część podatku VAT naliczonego z faktur dokumentujących zakupy towarów i usług w związku z inwestycjami dotyczącymi dróg publicznych?

Nakłady te mają bowiem związek nie tylko z zadaniami własnymi, ale np. z infrastrukturą autobusową/tramwajową czy wodno-kanalizacyjną. Inwestycje te podnoszą także atrakcyjność gruntów sprzedawanych przez gminę.

Nawet jeśli określona sfera działalności wiąże się głównie z zadaniami własnymi gminy, to nierzadko równolegle gmina wykonuje czynności o charakterze cywilnoprawnym, czyli dokonuje sprzedaży towarów i usług, objętej podatkiem VAT.

eprasa.pl 5ba4f49fba

RADA

Zagadnienie uchodzi za sporne i kontrowersyjne, dokładna odpowiedź zależałaby zapewne też od konkretnego stanu faktycznego.

Trzeba jednak mieć na uwadze, iż zapatrywanie gmin o możliwości odliczenia według prewspółczynnika jest często kwestionowane nie tylko przez organy podatkowe, ale także przez sądy administracyjne, w tym Naczelny Sąd Administracyjny.

UZASADNIENIE

Analiza orzecznictwa NSA i WSA

Podstawę do oceny prawa gmin do odliczenia VAT stanowi art. 86 ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT), zgodnie z którym w zakresie, w jakim towary i usługi są wykorzystywane do wykonywania czynności opodatkowanych, podatnikowi, o którym mowa w art. 15 ustawy o VAT, przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego.

Odliczenie VAT przez gminy przy inwestycjach drogowych wciąż budzi spore wątpliwości. Choć nakłady na drogi, transport publiczny czy infrastrukturę wodno-kanalizacyjną mogą wspierać zarówno zadania własne, jak i działalność gospodarczą gminy, organy podatkowe oraz sądy często podważają możliwość stosowania tzw. prewspółczynnika VAT. Decyzja w każdej sprawie wymaga szczegółowej analizy konkretnego stanu faktycznego. Warto zatem dokonać analizy zagadnienia na podstawie konkretnych orzeczeń:

1) **wyrok NSA z 9 października 2025 r. (sygn. akt I FSK 2/24)** – z wyroku wynika, że samo przeświadczenie gminy, iż ponoszenie wydatków na realizację inwestycji drogowych zwiększy, wśród inwestorów, atrakcyjność gminnych nieruchomości, potencjalnie zwiększając odsetek ich sprzedaży bądź dzierżawy, jak również może służyć znajdującej się w pobliżu tych dróg infrastrukturze technicznej – wodociągowej, ciepłowniczej czy kanalizacyjnej, służącej do działalności opodatkowanej, zatem wskazujące na potencjalnie możliwy w przyszłości związek poniesionych na te inwestycje wydatków z prowadzoną przez gminę działalnością gospodarczą, nie jest wystarczające do zastosowania w stosunku do tych wydatków odliczenia VAT, w oparciu o przepisy o tzw. prewspółczynniku;
2) **wyrok NSA z 7 października 2025 r. (sygn. akt I FSK 1546/22)** – podniesiono, iż nakłady na inwestycje drogowe nie są ponoszone na potrzeby podlegającej VAT działalności gminy. Działalność ta nie stanowi wyłącznej przyczyny tych kosztów, ponadto brak jest przesłanek do stwierdzenia, że wydatki w celu realizacji tych inwestycji drogowych stanowią elementy cenotwórcze transakcji objętych podatkiem VAT należnym, które rodzą prawo do odliczenia. Dodatkowo wydatki te trudno powiązać z konkretnymi transakcjami opodatkowanymi;
3) **wyrok NSA z 25 października 2024 r. (sygn. akt I FSK 230/21)** – NSA wskazał, iż skoro budowa czy przebudowa dróg publicznych dokonywana jest w ramach zadań publicznych gminy, zaś droga publiczna zaspokaja zbiorowe potrzeby wspólnoty samorządowej i z racji jej wykorzystywania nie wiążą się żadne opodatkowane VAT opłaty należne od członków tej wspólnoty, to gmina realizując inwestycje dróg publicznych, nie działa w charakterze podatnika w świetle art. 15 ust. 1 i 2 ustawy o VAT;
4) **wyrok NSA z 23 marca 2023 r. (sygn. akt I FSK 1981/22)** – NSA uznał, że gmina, realizując inwestycje dróg publicznych, nie działa w charakterze podatnika VAT, zatem nie może mieć miejsca wykorzystanie takich inwestycji zarówno do celów wykonywanej przez podatnika działalności gospodarczej, jak i do celów innych niż działalność gospodarcza, w rozumieniu art. 86 ust. 2a ustawy o VAT;
5) **wyrok WSA w Gliwicach z 14 sierpnia 2025 r. (sygn. akt I SA/Gl 104/25)** – zwrócono uwagę na to, iż budowa drogi publicznej i jej infrastruktury przez gminę stanowi przejaw działalności objętej dyspozycją art. 15 ust. 6 ustawy o VAT (chodzi więc o działanie w ramach „władztwa publicznoprawnego", jako niepodatnik).

   Sąd, przynajmniej pośrednio, zgodził się z twierdzeniem organów podatkowych, iż gmina nie poniosła wydatków po to, żeby prowadzić sprzedaż usług komunikacji miejskiej, ale przede wszystkim dlatego, że wydatki te

eprasa.pl 5ba4f49fba

dotyczą infrastruktury, która służy realizacji zadań własnych gminy w zakresie obejmującym sprawy gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, a także lokalnego transportu zbiorowego;

6) **wyrok WSA w Białymstoku z 16 października 2024 r. (sygn. akt I SA/Bk 254/24)** – sąd przypomniał, że działalnością gospodarczą gminy jest działalność w zakresie wykraczającym poza zadania o charakterze użyteczności publicznej, na którą zezwala odrębna ustawa, a także działalność w zakresie zadań o charakterze użyteczności publicznej, prowadzona w ramach przewidzianych w odrębnej ustawie.

Natomiast podejmując decyzję o wyznaczeniu i budowie drogi gminnej, gmina wykorzystuje instrumenty właściwe dla organu władzy publicznej, a także, że drogi gminne, niezależnie od miejsca ich usytuowania, służą zasadniczo lokalnym potrzebom i może z nich korzystać każdy, a więc budowa przez gminę, będących drogami gminnymi, dróg dojazdowych (wewnętrznych) do nieruchomości nie oznacza, że budowa tych dróg nastąpi w ramach prowadzonej przez gminę działalności gospodarczej (poza działalnością gminy jako organu władzy publicznej).

Stąd wydatki poczynione na budowę drogi wewnętrznej oraz infrastrukturę techniczną w postaci kanalizacji deszczowej oraz oświetlenia nie mają/nie będą miały związku z czynnościami opodatkowanymi gminy, a powstałe w ten sposób mienie stanowi własność gminy i jest ono ogólnodostępne.

Wnioski

Z analizy orzecznictwa, wynika że **gmina nie może odliczyć VAT naliczonego przy inwestycjach w drogi publiczne ani w infrastrukturę techniczną, nawet jeśli pośrednio może to zwiększać przychody z działalności opodatkowanej**. Wyjątek stanowi działalność wyraźnie opodatkowana i prowadzona poza zakresem zadań własnych gminy.

Podstawa prawna

- art. 15, art. 86 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

Powołane orzecznictwo

- wyrok NSA z 9 października 2025 r. (sygn. akt I FSK 2/24)
- wyrok NSA z 7 października 2025 r. (sygn. akt I FSK 1546/22)
- wyrok NSA z 25 października 2024 r. (sygn. akt I FSK 230/21)
- wyrok NSA z 23 marca 2023 r. (sygn. akt I FSK 1981/22)
- wyrok WSA w Gliwicach z 14 sierpnia 2025 r. (sygn. akt I SA/Gl 104/25)
- wyrok WSA w Białymstoku z 16 października 2024 r. (sygn. akt I SA/Bk 254/24)

ŁUKASZ MATUSIAKIEWICZ
radca prawny specjalizujący się w prawie podatkowym i administracyjnym

INFOR
Zał. R. Pleńkowski w 1987 r.

Treści dostępne na **inforlex.pl**

Rachunkowość Budżetowa
wersja cyfrowa

Zawsze aktualne i wiarygodne informacje na temat zmian przepisów znajdziesz na

inforlex.pl

22 761 30 30, 801 626 666 bok@infor.pl sklep.infor.pl

eprasa.pl 5ba4f49fba

Opłata przekształceniowa a VAT

Dla jednostek samorządu terytorialnego skutki w VAT związane z przekształceniem prawa użytkowania wieczystego w prawo własności mają istotne znaczenie praktyczne, ponieważ JST występują w tych przypadkach jako dotychczasowi właściciele gruntów, pobierający opłaty przekształceniowe.
Charakter opłaty przekształceniowej oraz sposób jej opodatkowania VAT zależą przede wszystkim od podstawy prawnej przekształcenia oraz momentu ustanowienia prawa użytkowania wieczystego. W praktyce odmienne zasady dotyczą przekształceń dokonywanych na żądanie, a odmienne przekształceń, które nastąpiły z mocy prawa z dniem 1 stycznia 2019 r. Rozróżnienie tych sytuacji ma kluczowe znaczenie dla prawidłowego ustalenia, czy opłata przekształceniowa podlega VAT, według jakiej stawki powinna być opodatkowana oraz kiedy powstaje obowiązek podatkowy.

Z punktu widzenia VAT, opłaty przekształceniowe podzielić należy na dwie grupy. Są to opłaty przekształceniowe uiszczane w związku z:

1) **przekształceniem na żądanie** (dokonywanym na podstawie przepisów ustawy z 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego; dalej: ustawa o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego) oraz
2) **przekształceniem, do którego z dniem 1 stycznia 2019 r. doszło z mocy prawa** (na podstawie art. 1 ustawy z 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów).

WAŻNE!

Opodatkowanie opłat przekształceniowych zależy od podstawy prawnej przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Ad 1) Przekształcenie na żądanie

W przypadku przekształceń dokonywanych na żądanie nie dochodzi do dokonywania podlegających opodatkowaniu VAT dostaw towarów. Przekształceniom takim nie towarzyszy bowiem przeniesienie prawa do rozporządzania towarem (gruntem) jak właściciel, gdyż prawo to zostało już przeniesione na posiadacza prawa użytkowania wieczystego użytkowania w przeszłości (w momencie oddania gruntów w użytkowanie wieczyste lub nabycia prawa użytkowania wieczystego gruntów).

Mimo to opłaty przekształceniowe związane z takimi przekształceniami podlegają często opodatkowaniu VAT jako element dokonanej w przeszłości dostawy gruntu. Jest tak, jeżeli w prawo własności przekształcane jest prawo wieczystego użytkowania ustanowione po 30 kwietnia 2004 r. (zob. przykładowo interpretację indywidualną Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy z 13 grudnia 2016 r., nr 0461-ITP P3.4512.489.2016.2.JC czy interpretację indywidualną Dyrektora KIS z 30 maja 2017 r., nr 0114-KDIP4.4012.116.2017.2.AS).

Powoduje to, że opłaty przekształceniowe związane z przekształceniami praw użytkowania wieczystego gruntu w prawo własności, na podstawie przepisów ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego, dzielą się na dotyczące praw wieczystego użytkowania ustanowionych:

1) **do 30 kwietnia 2004 r.** – opłaty takie **nie podlegają opodatkowaniu VAT**,
2) **po 30 kwietnia 2004 r.** – opłaty takie stanowią element podstawy opodatkowania dokonanej w przeszłości podlegającej opodatkowaniu VAT dostawy towarów, a w konsekwencji **podlegają opodatkowaniu VAT, tj. zawierają w sobie obliczany według stawki**:
   - 22% (w przypadku przekształcenia praw wieczystego użytkowania gruntów ustanowionych w okresie od 1 maja 2004 r. do 31 grudnia 2010 r.) lub
   - 23% (w przypadku przekształcenia praw wieczystego użytkowania gruntów ustanowionych w okresie od 1 stycznia 2011 r.)

   – VAT należny.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Ad 2) Przekształcenie z mocy prawa od 1 stycznia 2019 r.

Podlegającymi opodatkowaniu VAT dostawami towarów (na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług; dalej: ustawa o VAT) były natomiast przekształcenia praw użytkowania wieczystego, do których doszło z mocy prawa 1 stycznia 2019 r. Orzekł tak Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 25 lutego 2021 r. (sprawa C-604/19), co następnie potwierdził Minister Finansów, wydając interpretację ogólną z 29 grudnia 2021 r. (nr PT1.8101.2.2021).

Jednocześnie od 1 stycznia 2022 r. obowiązek podatkowy z tytułu dostaw towarów, do których dochodzi na skutek przeniesienia z mocy prawa prawa własności towarów w zamian za odszkodowanie, powstawać będzie z chwilą otrzymania całości lub części zapłaty (co wynika z obowiązującego od tego dnia brzmienia art. 19a ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy o VAT). Przy czym przepis ten stosuje się również – jak wynika z art. 76 ustawy nowelizującej (tj. ustawy z 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw) – w przypadku otrzymania od 1 stycznia 2022 r. całości lub części zapłaty z tytułu przeniesienia z mocy prawa prawa własności towarów w zamian za odszkodowanie, które miało miejsce przed 1 stycznia 2022 r. (wyjątek dotyczy przypadków, gdy podatek z tego tytułu został rozliczony przed 1 stycznia 2022 r.).

WAŻNE!

Od 1 stycznia 2022 r. obowiązek podatkowy w VAT z tytułu opłat przekształceniowych związanych z przekształceniem z mocy prawa powstaje z chwilą otrzymania całości lub części zapłaty.

Powoduje to, że pobieranie przez byłych właścicieli gruntów (np. przez jednostki samorządu terytorialnego) opłat przekształceniowych związanych z przekształceniem praw użytkowania wieczystego, do których doszło z mocy prawa z dniem 1 stycznia 2019 r., skutkuje powstawaniem obowiązku podatkowego w VAT. Przy czym w każdym przypadku (w tym jeżeli przekształceniu w prawo własności uległo prawo użytkowania wieczystego użytkowania ustanowionego przed 1 maja 2004 r.) opłaty te podlegają opodatkowaniu VAT według stawki 23%, tj. zawierają w sobie VAT należny obliczany według tej stawki.

WAŻNE!

Przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, które nastąpiło z mocy prawa z dniem 1 stycznia 2019 r., stanowi dostawę towarów podlegającą VAT.

© ℗

Podstawa prawna

- art. 7, art. 19a ust. 5 pkt 1 lit. b, art. 29a ust. 17, art. 41 ust. 1, art. 146ef ust. 1 pkt 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)
- art. 76 ustawy z 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 2105; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 222)

Powołane orzecznictwo

- wyrok TSUE z 25 lutego 2021 r. (sprawa C-604/19)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja ogólna Ministra Finansów z 29 grudnia 2021 r. (nr PT1.8101.2.2021)
- interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy z 13 grudnia 2016 r. (nr 0461-ITPP3.4512.489.2016.2.JC)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 30 maja 2017 r. (nr 0114-KDIP4.4012.116.2017.2.AS)

TOMASZ KRYWAN

prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

Pomagamy w rozwiązywaniu bieżących problemów na naszym profilu na portalu społecznościowym

facebook
www.facebook.com/rbinforpl

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czy sprzedaż przez miasto rzeczy znalezionych podlega VAT

PROBLEM

Miasto na prawach powiatu w ramach ustawowych zadań prowadzi biuro rzeczy znalezionych. W określonych sytuacjach rzeczy znalezione i przechowywane w biurze mogą zostać przez miasto sprzedane. Czy sprzedaż przez JST tych przedmiotów jest opodatkowana VAT?

RADA

Tak, sprzedaż przez miasto przedmiotów zgromadzonych w biurze rzeczy znalezionych podlega opodatkowaniu VAT, a samorząd nie działa w tym przypadku jako organ władzy publicznej.

UZASADNIENIE

Zasady opodatkowania VAT

Zasadą jest, że odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju podlegają opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług. Jednak aby do takiego opodatkowania doszło, czynności te muszą być wykonywane przez podatnika tego podatku. Podatnikami takimi są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą bez względu na cel lub rezultat takiej działalności. Jednak nie uznaje się za podatnika organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy w zakresie realizowanych zadań nałożonych odrębnymi przepisami prawa, dla realizacji których zostały one powołane, z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych.

Kiedy JST nie jest podatnikiem VAT

Aby ustalić, czy sprzedaż rzeczy znalezionych podlega VAT, należy rozstrzygnąć, czy miasto działa w tym przypadku jako organ władzy publicznej. Nie budzi bowiem wątpliwości to, że sprzedaż wskazanych przedmiotów sama w sobie mieści się w zakresie przedmiotowym podatku od towarów i usług, a okolicznością, która mogłaby sprawić, że mimo tego nie zajdzie konieczność takiego opodatkowania, może być wyłączenie podmiotu, który jej dokonuje z kręgu podatników VAT.

WAŻNE!

Organy władzy publicznej oraz urzędy obsługujące te organy nie są uznawane za podatników VAT w zakresie realizowanych zadań nałożonych na nie odrębnymi przepisami prawa, dla realizacji których zostały one powołane, z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych.

Zadania starosty wynikające z ustawy o rzeczach znalezionych

Zasady postępowania z rzeczami znalezionymi zostały uregulowane w przepisach ustawy z 20 lutego 2015 r. o rzeczach znalezionych (dalej: ustawa o rzeczach znalezionych).

Z art. 12 ustawy o rzeczach znalezionych wynika m.in., że do zadań właściwego starosty należy:

- prowadzenie postępowania w sprawach odbierania zawiadomień o znalezieniu rzeczy,
- przyjmowanie i przechowanie rzeczy znalezionych oraz
- poszukiwanie osób uprawnionych do ich odbioru.

Ustawa o rzeczach znalezionych przewiduje, że w przypadku, gdy rzecz znaleziona nie zostanie w określonym w obowiązujących przepisach terminie odebrana przez osobę uprawnioną do jej odbioru, właściwy starosta zawiadamia o tym znalazcę oraz wzywa go do odbioru rzeczy w terminie nie krótszym niż 2 tygodnie, z pouczeniem, że w przypadku nieodebrania rzeczy w tym terminie jej właścicielem stanie się powiat. Jak z tego wynika, po upływie określonego terminu powiat, a w analizowanym przypadku miasto na prawach

eprasa.pl 5ba4f49fba

powiatu, nabywa prawo własności rzeczy znalezionej z mocy prawa, niezależnie od swojej woli.

Stanowisko organów podatkowych

Na tej podstawie samorządy często przyjmują, że jeśli dokonują następnie sprzedaży rzeczy znalezionej, to działają jako organ władzy publicznej, a czynność, której dokonują, jest wyłączona z opodatkowania VAT. Tak było na przykład w sprawie, w której Dyrektor KIS wydał interpretację indywidualną z 18 listopada 2021 r. Po przeanalizowaniu stanu faktycznego organ nie zgodził się jednak ze stanowiskiem przedstawionym przez podatnika i w uzasadnieniu interpretacji wskazał, że podmioty publiczne nie są uznawane za podatników w zakresie czynności, które mieszczą się w ramach zadań, dla realizacji których zostały one powołane, dodatkowo pod warunkiem, że czynności te nie są wykonywane na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych. Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w przypadku sprzedaży rzeczy znalezionych. Działania starosty (miasta) są w tym przypadku tożsame z działaniami każdego innego podmiotu dokonującego dostawy towarów, a w ramach dokonywanej transakcji między stronami nie mamy do czynienia ze stosunkiem podrzędności, który jest charakterystyczny w relacjach z organem publicznym, a miasto nie korzysta w tej sytuacji z prerogatyw władzy publicznej (patrz: **INTERPRETACJA**).

INTERPRETACJA

Pomimo że Miasto dokona sprzedaży składników majątkowych, w których posiadanie weszło na mocy ustawy o rzeczach znalezionych, to jednak dokonując sprzedaży tych składników, będzie działać w charakterze podatnika VAT, gdyż zbycie ww. rzeczy za wynagrodzeniem należy traktować w kategorii działalności gospodarczej. Odmienne rozstrzygnięcie niniejszej kwestii prowadziłoby do nierównego traktowania podmiotów dokonujących sprzedaży ruchomości (rzeczy) – w opisanych we wniosku sytuacjach Miasto ma pozycję taką jak przedsiębiorca działający na rynku, dokonujący sprzedaży towarów, a zatem wyłączenie Miasta z grona podatników prowadzić może do zakłócenia konkurencji.

Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 18 listopada 2021 r., nr 0114-KDIP4-3.4012.319.2021.2.EK

Dyrektor KIS w uzasadnieniu interpretacji zwrócił uwagę również na to, że choć ustawodawca uregulował w ustawie o rzeczach znalezionych prowadzenie postępowania w sprawach odbierania zawiadomień o znalezieniu rzeczy, przyjmowania i przechowywania tych rzeczy oraz poszukiwania osób do ich odbioru, czynności te należą na podstawie jej przepisów do zadań starosty i stanowią zadanie własne powiatu, to jednak nie odniósł się w tych regulacjach do zbywania rzeczy znalezionych.

Rozstrzygnięcia sądów administracyjnych

Podatnik zaskarżył wydaną interpretację do sądu i choć Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie zgodził się z przedstawioną przez niego argumentacją i wydał korzystny dla miasta wyrok z 21 września 2022 r. (sygn. akt III SA/Wa 244/22), to jednak ostatecznie Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 11 lutego 2026 r. (sygn. akt I FSK 670/23) uchylił go i oddalił skargę, wskazując, że **nie ma znaczenia to, w jaki sposób miasto weszło w posiadanie rzeczy. Zasadnicze znaczenie ma to, że przy ich sprzedaży nie działa jako organ władzy publicznej, lecz jak każdy inny podmiot. To zaś oznacza, że czynność ta podlega opodatkowaniu VAT na ogólnych zasadach.**

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 12, art. 17 ustawy z 20 lutego 2015 r. o rzeczach znalezionych (j.t. Dz.U. z 2023 r. poz. 501; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 184)
- art. 5, art. 15 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

Powołane orzecznictwo

- wyrok NSA z 11 lutego 2026 r. (sygn. akt I FSK 670/23)
- wyrok WSA w Warszawie z 21 września 2022 r. (sygn. akt III SA/Wa 244/22)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 18 listopada 2021 r. (nr 0114-KDIP4-3.4012.319.2021.2.EK)

MAŁGORZATA MASŁOWSKA

prawnik specjalizujący się w tematyce prawa podatkowego i prawa pracy, mediator stały dla obszaru właściwości Sądu Okręgowego w Łodzi specjalizujący się w mediacjach pracowniczych, redaktor i dziennikarz portalu INFOR.PL

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czy sprzedaż pojazdu na złom przez gminę, użyczanego wcześniej fundacji do działalności gospodarczej, podlega VAT

PROBLEM

Gmina zamierza sprzedać na złom pojazd, który przez cały okres posiadania przez gminę był przedmiotem umowy nieodpłatnego użyczenia na rzecz fundacji ustanowionej przez gminę. Fundacja stanowi jednak odrębny od gminy podmiot posiadający osobowość prawną i jest czynnym podatnikiem VAT prowadzącym działalność gospodarczą.

Fundacja wykorzystywała samochód w istocie do zadań własnych gminy, m.in. w zakresie edukacji publicznej i kultury. Jednocześnie jednak fundacja realizowała te cele w ramach działalności gospodarczej polegającej na odpłatnym udostępnianiu wstępu (sprzedaży biletów wstępu do instytucji kultury).

Gminie nie przysługiwało prawo do odliczenia VAT przy nabyciu pojazdu, natomiast bieżące koszty jego utrzymania ponosiła fundacja.

Czy w związku z przekazaniem pojazdu na złom wystąpi opodatkowanie VAT i czy gmina działała tu w charakterze podatnika?

RADA

W przedstawionych okolicznościach istnieje istotne ryzyko uznania, że gmina działa jako podatnik VAT, a sprzedaż pojazdu na złom stanowi czynność podlegającą opodatkowaniu VAT.

UZASADNIENIE

Kiedy gmina nie jest podatnikiem VAT

Zgodnie z art. 15 ust. 6 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT), organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy nie uznaje się za podatników w zakresie realizowanych zadań publicznych, dla których zostały powołane, z wyjątkiem czynności wykonywanych na podstawie umów cywilnoprawnych.

Przy czym jeśli organy władzy publicznej podejmują określone działania lub dokonują takich transakcji, to są uważane za podatników w odniesieniu do tych działań lub transakcji, gdyby wykluczenie ich z kategorii podatników prowadziło do znaczących zakłóceń konkurencji.

WAŻNE!

Gmina nie zawsze korzysta z wyłączenia z VAT przewidzianego dla organów władzy publicznej. Wyłączenie to dotyczy wyłącznie czynności wykonywanych w ramach działalności publicznoprawnej.

Wpływ sposobu wykorzystania pojazdu na status gminy jako podatnika VAT

Kluczowe znaczenie ma zatem ustalenie, czy pojazd był wykorzystywany wyłącznie do działalności publicznoprawnej gminy pozostającej poza zakresem VAT, czy też służył działalności gospodarczej.

W analizowanym przypadku sprzedawany na złom pojazd, będący własnością gminy, był wcześniej użyczony fundacji będącej odrębnym podatnikiem VAT. Fundacja realizowała wprawdzie zadania własne gminy, jednak wykonywała je w ramach działalności gospodarczej polegającej na odpłatnym świadczeniu usług, w szczególności sprzedaży biletów wstępu.

Zatem, w tych specyficznych okolicznościach, samochód nie był faktycznie wykorzystywany do realizacji działalności publicznoprawnej gminy pozostającej poza zakresem VAT, ale służył on do działalności gospodarczej prowadzonej przez fundację, której gmina użyczyła ten pojazd.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Dlatego odpłatne przekazanie pojazdu do demontażu może zostać uznane za czynność podlegającą opodatkowaniu VAT, a gmina nie skorzysta z wyłączenia przewidzianego w art. 15 ust. 6 ustawy o VAT.

Stanowisko organów podatkowych i sądów

Takie stanowisko potwierdza m.in. interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 8 kwietnia 2025 r. (nr 0112-KDIL3.4012.14.2025.2.EW).

Podobne podejście zaprezentował również WSA w Krakowie w wyroku z 10 września 2025 r. (sygn. akt I SA/Kr 385/25), wskazując, że wyłączenie organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy z kategorii podatników ma charakter wyłączenia podmiotowo-przedmiotowego i jako stanowiące odstępstwo od zasady powszechności opodatkowania musi być interpretowane ściśle. Czym innym jest też właśnie użyczenie samochodu fundacji, a czym innym np. ochotniczym strażom pożarnym, które nie prowadzą działalności gospodarczej.

Odmiennie należy także oceniać przypadki złomowania pojazdów nabytych przez gminę z mocy prawa, np. pojazdów porzuconych lub usuniętych z drogi na podstawie przepisów ustawy z 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym. W takich sytuacjach gmina nabywa pojazdy nawet wbrew jej woli i wykonuje w istocie tylko działania w ramach władztwa publicznego.

Wątpliwości dotyczące prawa do odliczenia VAT

W praktyce można postawić pytanie, czy pierwotne założenie o braku prawa do odliczenia VAT przy zakupie pojazdu było prawidłowe.

Jeżeli bowiem gmina oddaje składnik majątku do używania innemu podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą, może dojść do uznania, że pojazd od początku był wykorzystywany do działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o VAT.

W takim ujęciu nieodpłatne użyczenie mogłoby zostać potraktowane jako czynność podlegająca opodatkowaniu VAT, co z kolei mogłoby otwierać drogę do odliczenia podatku naliczonego przy nabyciu pojazdu.

Dodatkowo można argumentować, że w przypadku samochodu oddanego wyłącznie do używania w ramach umowy podobnej do najmu lub dzierżawy możliwe byłoby zastosowanie pełnego (100%) odliczenia VAT, zgodnie z art. 86a ust. 5 ustawy o VAT.

Wbrew pozorom skutki podatkowe w VAT, związane zarówno z nieodpłatnym użyczeniem, jak i późniejszą sprzedażą czy przekazaniem samochodu na złom, nie będą aż tak niekorzystne, ponieważ:

- wystąpi prawo do odliczenia VAT przy zakupie samochodu (i to już na etapie tzw. niezwłocznego odliczenia),
- jeżeli większość bieżących kosztów związanych z użytkowaniem samochodu ponosi fundacja, to podstawa opodatkowania z tytułu użyczenia nie będzie wysoka – zob. interpretację indywidualną Dyrektora KIS z 17 września 2021 r. (nr 0111-KDIB-3-2.4012.462.2021.3.MGO), w której wskazano, że: *podstawą opodatkowania świadczenia usługi użyczenia Szklarni na rzecz syna będą wszystkie koszty poniesione przez Wnioskodawcę, tj. koszty stałe związane z podatkiem od nieruchomości oraz ubezpieczeniem kompleksu szklarni*,
- również VAT należny z tytułu przekazania pojazdu do złomowania – płatny zresztą dopiero po wielu latach – nie powinien być wysoki, ze względu na niewielką wartość transakcji.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 15 ust. 1, 2 i 6, art. 29a ust. 5, art. 86 ust. 1, art. 86a ust. 5 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

Powołane orzecznictwo

- wyrok WSA w Krakowie z 10 września 2025 r. (sygn. akt I SA/Kr 385/25)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 8 kwietnia 2025 r. (nr 0112-KDIL3.4012.14.2025.2.EW)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 17 września 2021 r. (nr 0111-KDIB3-2.4012.462.2021.3.MGO)

ŁUKASZ MATUSIAKIEWICZ
radca prawny specjalizujący się w prawie podatkowym i administracyjnym

eprasa.pl 5ba4f49fba

Zamówienia publiczne a dyscyplina finansów publicznych

Nieprawidłowości związane ze stosowaniem przepisów ustawy z 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (dalej: Pzp) są wielokrotnie stwierdzane w działalności kontrolnej NIK czy regionalnych izb obrachunkowych – w szczególności w kontekście funkcjonowania JST wszystkich szczebli. W artykule zostały przedstawione wybrane aspekty związane z naruszeniem przepisów Prawa zamówień publicznych na płaszczyźnie ustawy z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (dalej: uondfp) z perspektywy organów wykonawczych JST.

Odpowiedzialność z tytułu naruszenia dyscypliny finansów publicznych dotyczy przede wszystkim wójtów, burmistrzów i starostów. Należy jednak pamiętać, że odpowiedzialność ta może zostać przypisana również pracownikom na stanowiskach kierowniczych i zwykłym pracownikom zajmującym mniej eksponowane stanowiska. Zdarza się także, że postępowania dyscyplinarne dotyczą również kierowników jednostek organizacyjnych w tych samorządach.

Wybór oferty, która nie została podpisana, przy czym umowa w sprawie zamówienia została podpisana z wykonawcą (art. 17 ust. 1c uondfp)

Punktem wyjścia w tej sytuacji będzie art. 17 ust. 3, art. 20 oraz art. 226 ust. 1 pkt 3 i 5 Pzp. Zgodnie z art. 17 ust. 3 Pzp, **zamówienia udziela się wykonawcy wybranemu zgodnie z przepisami ustawy**. Z art. 20 Pzp m.in. wynika, że postępowanie o udzielenie zamówienia, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, prowadzi się pisemnie. Z kolei w podanych przepisach art. 226 Pzp postanowiono m.in., że zamawiający odrzuca ofertę, jeżeli jest niezgodna z przepisami ustawy albo jej treść jest niezgodna z warunkami zamówienia.

Znaczenie ma tutaj również art. 8 ust. 1 Pzp, gdzie podano, że do czynności podejmowanych przez zamawiającego, wykonawców oraz uczestników konkursu w postępowaniu o udzielenie zamówienia i konkursie oraz do umów w sprawach zamówień publicznych stosuje się przepisy ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (dalej: k.c.), jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej. Zgodnie z art. 78 § 1 k.c.: *do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarcza złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli*.

Z przytoczonych przepisów należy więc wnioskować, że stosowanie formy pisemnej jest obligatoryjne w kontekście procedur Prawa zamówień publicznych. W sytuacji jednak, gdy zabrakło podpisu na ofercie wykonawcy, zamawiający powinien właściwie zareagować – czyli ją odrzucić (art. 226 ust. 1 pkt 3 i 5 Pzp).

Naruszenie Prawa zamówień publicznych w omawianym zakresie może mieć konsekwencje prawne w sferze dyscypliny finansów publicznych.

WAŻNE!

Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest naruszenie przepisów o zamówieniach publicznych, jeżeli miało ono wpływ odpowiednio na wynik postępowania o udzielenie zamówienia – art. 17 ust. 1c uondfp.

Warto odnotować tutaj orzeczenie Głównej Komisji Orzekającej w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych (GKO) z 29 kwietnia 2019 r. (sygn. akt BDF1.4800.18.2019). Główna Komisja Orzekająca w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych utrzymała w mocy karę upomnienia, a wymierzoną obwinionemu właśnie za zbliżone zakresowo czyny (przez komisję 1 instancji), czyli związane z wyborem oferty jako najkorzystniejszej tej, która nie została podpisana przez oferenta. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano m.in., że od osoby zajmującej stanowisko kierownicze należy wymagać znajomości przepisów oraz

eprasa.pl 5ba4f49fba

zapoznania się z dokumentami złożonymi przez wykonawców; zwłaszcza z ofertą, która została uznana za najkorzystniejszą. Dalej GKO podkreśliła, że wskutek niedopełnienia obowiązków przez wskazaną osobę naruszono zasadę uczciwej konkurencji i nie ma żadnych podstaw do stwierdzenia, że przypisany obwinionemu czyn jest znikomo szkodliwy dla finansów publicznych. Jak bowiem zaakcentowano: *Zdaniem Komisji czyn, którego skutkiem jest pozostawienie w obrocie prawnym umowy, na podstawie której udzielono zamówienia publicznego z istotnym naruszeniem przepisów ustawy Pzp, gdyż zawarto umowę z wykonawcą, pomimo faktu, że jego oferta powinna zostać odrzucona, ocenić należy, jako szkodliwy dla porządku prawnego oraz ładu finansów publicznych w stopniu większym niż znikomy.*

Z przytoczonego orzeczenia należy więc wnioskować, że wybór oferty wykonawcy, która nie spełnia kryterium ustawy czy też warunków zamówienia (bo powinna zostać odrzucona), może oznaczać odpowiedzialność w trybie dyscypliny finansów publicznych.

Odpowiedzialność w kontekście podziału zamówienia na (dwa) odrębne zamówienia udzielone wykonawcom w tym samym dniu (art. 17 ust. 1 pkt 5b, art. 17 ust. 1b pkt 1 uondfp)

Punktem wyjścia do oceny prawnej tej sytuacji będzie art. 2 ust. 1 pkt 1 oraz art. 29 ust. 2 Pzp. Z podanych przepisów wynika, że **zamawiający nie może dzielić zamówienia na odrębne zamówienia, jeżeli prowadzi to do niestosowania przepisów ustawy, chyba że jest to uzasadnione obiektywnymi przyczynami**. Ponadto Prawo zamówień publicznych stosuje się do udzielania: zamówień klasycznych oraz organizowania konkursów, których wartość jest równa lub przekracza kwotę 170 000 zł, przez zamawiających publicznych.

W ocenie prawnej należy również uwzględnić art. 44 ust. 4 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, który stanowi, że jednostki sektora finansów publicznych zawierają umowy, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane, na zasadach określonych w przepisach o zamówieniach publicznych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

W interpretacji podanej problematyki istotne znaczenie odgrywa orzecznictwo Krajowej Izby Odwoławczej (KIO). W orzecznictwie tym akcentuje się w szczególności, że celem regulacji dotyczących łącznego szacowania wartości zamówień jest przeciwdziałanie sytuacjom unikania przez zamawiających stosowania Prawa zamówień publicznych. Jeżeli w jednym czasie możliwe jest udzielenie zamówień podobnych pod względem przedmiotowym lub funkcjonalnym, które mogą być wykonane przez jednego wykonawcę, na potrzeby szacowania ich wartości należy przyjąć, że mamy do czynienia z jednym zamówieniem (por. wyrok KIO z 28 stycznia 2022 r., sygn. akt KIO/KD 1/22).

WAŻNE!

Nielegalne dzielenie zamówienia na części może być – w pewnych uwarunkowaniach – kwalifikowane jako naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 5b uondfp, naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest niezgodne z przepisami o zamówieniach publicznych łączenie zamówień albo dzielenie zamówienia na odrębne zamówienia publiczne skutkujące uniknięciem stosowania przepisów ustawy. Ponadto, zgodnie z art. 17 ust. 1b pkt 1 uondfp, naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest udzielenie zamówienia publicznego wykonawcy, który nie został wybrany w trybie lub procedurze, określonych w przepisach o zamówieniach publicznych.

Na kanwie przytoczonych przepisów warto odnotować stanowisko zawarte w orzeczeniu GKO z 14 kwietnia 2025 r. (sygn. akt BDF1.4800.80.2024). W podanym orzeczeniu

Pomagamy w rozwiązywaniu bieżących problemów na naszym profilu na portalu społecznościowym

facebook
www.facebook.com/rbinforpl

eprasa.pl 5ba4f49fba

podano, że dla ustalenia, czy w danym przypadku mamy do czynienia z jednym zamówieniem, czy też z odrębnymi zamówieniami, zawsze konieczna jest analiza okoliczności konkretnego przypadku. Zamówienia tożsame przedmiotowo nie muszą dotyczyć tego samego, ale również podobnego zagadnienia, w tych samych lub zbliżonych warunkach, dla podobnej grupy osób oraz spełniają tę samą funkcję i mają podobne lub identyczne przeznaczenie.

O odmienności celu gospodarczego poszczególnych zadań nie może świadczyć wyłącznie okoliczność, że są one realizowane w odmiennych lokalizacjach. Cel realizacji danego przedsięwzięcia gospodarczego decyduje o tym, czy w danych okolicznościach faktycznych możemy mówić o jedności rodzajowej przedmiotu zamówienia, nie zaś miejsca ich realizacji. Nie chodzi zresztą precyzyjnie o to, aby przedmiot zamówienia był identyczny, ale bardzo zbliżony, podobny funkcjonalnie i rzeczowo, mający to samo przeznaczenie.

Odpowiedzialność w tym zakresie, co do zasady, ponosić będzie kierownik zamawiającego, który odpowiada za stwierdzone nieprawidłowości w działaniu podmiotu zamawiającego w zakresie udzielania zamówień publicznych.

Z przytoczonych przepisów należy wnioskować, że nieuprawnione dzielenie zamówienia na części może oznaczać odpowiedzialność w trybie dyscypliny finansów publicznych przy założeniu, że zostały spełnione negatywne przesłanki dotyczące podobieństwa przedmiotowego i funkcjonalnego zamówienia, tożsamości czasowej zamówienia oraz możliwości wykonania zamówienia przez jednego wykonawcę.

Opisanie przedmiotu zamówienia publicznego w sposób, który mógłby utrudniać uczciwą konkurencję (art. 17 ust. 1 pkt 1 uondfp)

Punktem wyjścia w ocenie prawnej omawianej nieprawidłowości są przepisy art. 99 ust. 4, 5 i 6 Pzp. Z podanych przepisów wynika, że przedmiotu zamówienia nie można opisywać w sposób, który mógłby utrudniać uczciwą konkurencję, w szczególności przez wskazanie znaków towarowych, patentów lub pochodzenia, źródła lub szczególnego procesu, który charakteryzuje produkty lub usługi dostarczane przez konkretnego wykonawcę, jeżeli mogłoby to doprowadzić do uprzywilejowania lub wyeliminowania niektórych wykonawców lub produktów .

Zgodnie z art. 99 ust. 5 Pzp, przedmiot zamówienia można opisać przez wskazanie znaków towarowych, patentów lub pochodzenia, źródła lub szczególnego procesu, który charakteryzuje produkty lub usługi dostarczane przez konkretnego wykonawcę, jeżeli zamawiający nie może opisać przedmiotu zamówienia w wystarczająco precyzyjny i zrozumiały sposób, a wskazaniu takiemu towarzyszą wyrazy „lub równoważny".

Na kanwie wskazanych przepisów w orzecznictwie KIO akcentuje się m.in., że zamawiający jako podmiot dokonujący zakupów jest uprawniony do określenia swoich oczekiwań dotyczących przedmiotu zamówienia, jego cech i funkcjonalności. Każde z takich wymagań w większym lub mniejszym stopniu może ograniczać konkurencję, jednak tak długo, jak wymagania te są podyktowane obiektywnie uzasadnionymi potrzebami zamawiającego, a ich celem nie jest zawężenie kręgu wykonawców mogących je wykonać, to zamawiający jest uprawniony do ich sformułowania. Nie jest natomiast celem systemu zamówień publicznych i obowiązującej w nim zasady uczciwej konkurencji, umożliwienie uzyskania zamówienia wszystkim wykonawcom działającym w danej branży, bez względu na to, jakie cechy i właściwości ma przedmiot zamówienia, który mogą lub chcą zaoferować i bez uwzględnienia potrzeb zamawiającego (por. wyrok KIO z 6 września 2024 r., sygn. akt KIO 2918/24).

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 uondfp, naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest niezgodne z przepisami o zamówieniach publicznych opisanie przedmiotu zamówienia publicznego w sposób, który mógłby utrudniać uczciwą konkurencję.

W kontekście omawianego czynu pomocne będzie orzeczenie GKO z 19 stycznia 2023 r. (sygn. akt BDF1.4800.92.2022), w którym rozpatrywano kwestie związane z wadliwym opisaniem przedmiotu zamówienia (na dostawę różnych rzeczy, w tym mebli) poprzez wskazanie znaków

eprasa.pl 5ba4f49fba

towarowych konkretnego producenta, bez użycia zwrotu „lub równoważny" i oznaczenia kryteriów równoważności. Osobą winną naruszenia był pracownik jednostki w osobie naczelnika wydziału urzędu miasta. W ramach oceny prawnej GKO powołała się na omawiane tutaj przepisy Prawa zamówień publicznych.

Zdaniem GKO, działanie pracownika naruszało przytoczony przepis, gdyż w istocie doszło do wyeliminowania innych wykonawców, których na tym rynku funkcjonuje wielu, w różnych obszarach Polski. Przedmiotem zamówienia była dostawa i montaż obiektów małej architektury. Wyłoniony w przetargu wykonawca prowadził działalność gospodarczą i był producentem. Poprzez zastosowanie określonych produktów wyeliminowani jednak zostali dostawcy posiadający w swojej ofercie asortyment pochodzący od innych producentów. W konsekwencji, w ocenie GKO, wybrany w postępowaniu wykonawca, który jednocześnie był producentem, dostawcą i montującym meble miejskie, mógł znajdować się w uprzywilejowanej pozycji w stosunku do innych oferentów, którzy byli jedynie dostawcami i montującymi meble, a nabywali je od producenta czy też pośrednika.

W dalszej części orzeczenia GKO wskazała, że w art. 99 ust. 5 Pzp przewidziano odstępstwo od wymogu nieopisywania przedmiotu zamówienia poprzez wskazanie znaków towarowych, patentów czy pochodzenia produktów, jednakże dotyczy ono sytuacji, w której zamawiający nie może opisać przedmiotu zamówienia w wystarczająco precyzyjny i zrozumiały sposób, a wskazaniu takiemu towarzyszą wyrazy „lub równoważny".

W ocenie GKO, niedopuszczenie ofert równoważnych stanowi ze strony proceduralnej naruszenie jednej z podstawowych zasad zamówień publicznych – konkurencyjności, gdyż wykluczono z możliwości ubiegania się o udzielenie zamówienia innych producentów posiadających w swojej ofercie meble miejskie.

Należy zatem wnioskować, że wadliwe opisanie przedmiotu zamówienia publicznego w sposób, który mógłby utrudniać uczciwą konkurencję przez osoby wykonujące zadania w imieniu zamawiającego, może być penalizowane na płaszczyźnie dyscypliny finansów publicznych.

Brak zamieszczenia w Biuletynie Zamówień Publicznych (BZP) ogłoszenia o wyniku postępowania (art. 17 ust. 1 pkt 5 uondfp)

Punktem wyjścia w ocenie materialno-prawnej jest art. 267 ust. 2 pkt 3 oraz art. 309 ust. 1 Pzp. Z podanych przepisów wynika, że w BZP zamawiający zamieszcza ogłoszenie o wyniku postępowania. Ponadto zamawiający nie później niż w terminie 30 dni od dnia zakończenia postępowania o udzielenie zamówienia zamieszcza w BZP ogłoszenie o wyniku postępowania zawierające informację o udzieleniu zamówienia lub unieważnieniu postępowania.

W orzecznictwie GKO akcentuje się, że o prawidłowym wywiązaniu się zamawiającego z obowiązku zachowania jawności i przejrzystości procesu wykonywania umów można mówić tylko wówczas, gdy przekazanie informacji publicznej w formie ogłoszenia zamieszczanego w BZP mieści się w terminie przewidzianym dla właściwego rodzaju i przedmiotu ogłoszenia spośród wymienionych w art. 267 ust. 2 Pzp, dla których ustawa ta przewiduje ściśle określony termin realizacji (por. wyrok GKO z 10 kwietnia 2025 r., sygn. akt BDF1.4800.70.2024).

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 5 uondfp, naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest niezgodne z przepisami o zamówieniach publicznych nieprzekazanie do publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej lub niezamieszczenie w BIP ogłoszenia o zamówieniu, ogłoszenia o ustanowieniu systemu kwalifikowania wykonawców, ogłoszenia o sprostowaniu, zmianach lub dodatkowych informacjach odnośnie do takich ogłoszeń, ogłoszenia o udzieleniu zamówienia, ogłoszenia o wyniku postępowania lub ogłoszenia o wykonaniu umowy.

Na kanwie podanego aspektu szczególnie pomocne będzie orzeczenie GKO z 26 czerwca 2025 r. (sygn. akt BDF1.4800.39.2025). W podanym orzeczeniu rozpatrywano kwestie związane z brakiem zamieszczenia w BZP ogłoszeń o wyniku postępowania. Główna Komisja Orzekająca w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych m.in. stwierdziła, że nie ma możliwości uznania, iz publikacja ogłoszenia po terminie (zwłaszcza po 2 latach) daje możliwość zastosowania art. 17 ust. 1a pkt 1 uondfp. Przepis ten

eprasa.pl 5ba4f49fba

wskazuje, że działanie lub zaniechanie określone w art. 17 ust. 1 pkt 5 uondfp nie stanowi naruszenia dyscypliny finansów publicznych, jeżeli zostało skorygowane w sposób zapewniający zgodność danej czynności i toku postępowania z przepisami o zamówieniach publicznych.

W ocenie GKO, pracownik nie wykonał ciążącego na nim obowiązku, ponieważ uchybił ustawowemu terminowi, a publikacja nie stanowi skorygowania w sposób zapewniający zgodność czynności i toku postępowania z przepisami o zamówieniach publicznych.

Zdaniem GKO, publikacja po 30-dniowym terminie, w szczególności po tak długim okresie, nie może wskazywać na zgodność z regulacjami prawnymi i skorygowania w sposób zapewniający zgodność czynności z przepisami o zamówieniach publicznych.

PODSUMOWANIE

1. **Nieprawidłowości związane z udzielaniem zamówień publicznych mogą stanowić czyny naruszające dyscyplinę finansów publicznych.**
2. **Osoby kierujące jednostkami samorządowymi powinny liczyć się z ryzykiem odpowiedzialności na tym gruncie, w tym ukaraniem jedną z kar, od upomnienia, przez naganę, aż do kary pieniężnej.**
3. **W celu uniknięcia odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych wskazane jest rygorystyczne przestrzeganie przepisów Prawa zamówień publicznych.**

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 78 § 1 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 507)
- art. 2 ust. 1 pkt 1, art. 17 ust. 3, art. 20, art. 29 ust. 2, art. 56 ust. 1–6, art. 99 ust. 4–6, art. 226 ust. 1 pkt 3 i 5, art. 267 ust. 2 pkt 3, art. 309 ust. 1 ustawy z 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1320; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 252)
- art. 17 ustawy z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1484)
- art. 44 ust. 4 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)

Powołane orzecznictwo

- orzeczenie GKO z 26 czerwca 2025 r. (sygn. akt BDF1.4800.39.2025)
- orzeczenie GKO z 14 kwietnia 2025 r. (sygn. akt BDF1.4800.80.2024)
- orzeczenie GKO z 10 kwietnia 2025 r. (sygn. akt BDF1.4800.70.2024)
- wyrok KIO z 6 września 2024 r. (sygn. akt KIO 2918/24)
- orzeczenie GKO z 19 stycznia 2023 r. (sygn. akt BDF1.4800.92.2022)
- wyrok KIO z 28 stycznia 2022 r. (sygn. akt KIO/KD 1/22)
- orzeczenie GKO z 29 kwietnia 2019 r. (sygn. akt BDF1.4800.18.2019)

MARCIN NAGÓREK
radca prawny, były pracownik banku państwowego, obecnie pracownik jednostki budżetowej

eprasa.pl 5ba4f49fba

PRACA I UBEZPIECZENIA

Ewa Drzewiecka

Dr nauk prawnych, specjalista prawa pracy z wieloletnim doświadczeniem praktycznym

Czy pracownik na umowie o pracę na zastępstwo może zarabiać mniej niż osoba, którą zastępuje

Jednostka budżetowa chce zatrudnić na podstawie umowy o pracę na zastępstwo osobę na miejsce pracownika, który idzie na długie zwolnienie lekarskie. Osoba, która ma być zatrudniona na jego miejsce, nie ma aż tak wysokich kwalifikacji jak pracownik zastępowany. Czy w tej sytuacji można jej dać niższe wynagrodzenie niż to, które otrzymuje chorujący pracownik?

Tak, nie ma przepisu, który zakazywałby wypłacania niższego wynagrodzenia niż to, które otrzymuje pracownik zastępowany. Jeśli więc zastępca ma mniejsze kwalifikacje, dopuszczalne jest zaoferowanie mu niższego wynagrodzenia. Zasada ta dotyczy także czasu pracy – zastępca nie musi pracować dokładnie w takim samym wymiarze jak osoba, którą zastępuje.

Gdzie przechowuje się zawiadomienie o zastosowaniu kary porządkowej wobec pracownika

Pracownik urzędu został ukarany karą porządkową za naruszenie przepisów przeciwpożarowych. W której części jego dokumentacji pracowniczej należy przechowywać zawiadomienie o ukaraniu?

Zawiadomienie o ukaraniu pracownika karą porządkową umieszcza się w części D akt osobowych pracownika. Takie zawiadomienie musi mieć formę pisemną. W dokumencie takim należy wskazać rodzaj naruszenia obowiązków pracowniczych. Dodatkowo musi się tam znaleźć informacja o prawie do zgłoszenia sprzeciwu od wymierzonej kary wraz z terminem na jego wniesienie.

PRAWO PRACY

Ewa Preis

Radca prawny. Specjalizuje się w zakresie prawa pracy, w szczególności w pragmatykach zawodowych nauczycieli, pracowników samorządowych, jak również w prawie oświatowym

Kiedy należy powołać drugiego przedstawiciela pracowników do ustalania spraw związanych z ZFŚS

W jednostce budżetowej funkcjonuje zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. Do niedawna sprawy związane z tym funduszem były uzgadniane z jednym przedstawicielem pracowników. Teraz powinno ich być dwóch. Do kiedy należy przeprowadzić wybory następnego przedstawiciela?

Przepisy nie wprowadzają terminu na wybór dodatkowego przedstawiciela pracowników niezbędnych od uzgadniania spraw związanych z zakładowym funduszem świadczeń socjalnych. Należy to interpretować w ten sposób, że dodatkowego przedstawiciela załogi należy wybrać dopiero wtedy, gdy będzie to potrzebne – to znaczy, gdy przepisy wymagają do współpracy dwóch przedstawicieli załogi.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Badania kontrolne pracownika po długotrwałej chorobie

KSIĘGOWY BUDŻETU 2026

PROBLEM

Pacjent miał operację, przebywał na zwolnieniu 35 dni, po tym okresie został skierowany na badania kontrolne, lekarz orzecznik odmówił wydania zaświadczenia lekarskiego, tłumacząc, że to, czy pracownik jest zdolny do pracy, musi ocenić lekarz prowadzący ze szpitala. Czy takie działanie jest prawidłowe?

RADA

Za prawidłową można uznać odmowę wydania orzeczenia o zdolności do pracy, jeśli lekarz nie dysponuje odpowiednią dokumentacją, pozwalającą na ocenę stanu zdrowia pracownika, jednak z całą pewnością to nie lekarz prowadzący leczenie pracownika w szpitalu powinien orzec o tej zdolności. Może on jedynie wydać zaświadczenie o zakończeniu leczenia.

UZASADNIENIE

W przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 30 dni, spowodowanej chorobą, pracownik podlega kontrolnym badaniom lekarskim w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku. Badania te przeprowadza się na podstawie skierowania wydanego przez pracodawcę, który nie może dopuścić pracownika do pracy bez aktualnego orzeczenia lekarskiego.

W przypadku badań kontrolnych, które z założenia wiążą się z wcześniejszą niezdolnością pracownika do pracy, kluczowe jest to, aby udający się na nie pracownik zabrał ze sobą odpowiednią dokumentację, dotyczącą przebiegu przeprowadzonego leczenia, a w szczególności zaświadczenie o jego zakończeniu. To na podstawie tych dokumentów i informacji dotyczących stanowiska pracy i występujących na nim zagrożeń lekarz medycyny pracy oceni, czy pracownik jest zdolny do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku.

WAŻNE!

Udając się na badania kontrolne z zakresu medycyny pracy, pracownik powinien zabrać ze sobą odpowiednią dokumentację, dotyczącą przebiegu przeprowadzonego leczenia, a w szczególności zaświadczenie o jego zakończeniu.

Zaświadczenie o zakończeniu leczenia może zostać wystawione przez lekarza rodzinnego POZ albo przez lekarza specjalistę prowadzącego leczenie pacjenta. Jak wynika z art. 7 ustawy z 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy, zasadą jest, że służba ta, wykonując swoje zadania, współdziała z:

1) pracodawcami i ich organizacjami,
2) pracownikami i ich przedstawicielami, a zwłaszcza ze związkami zawodowymi,
3) lekarzami udzielającymi świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej,
4) Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i Pełnomocnikiem Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, zespołami do spraw orzekania o niepełnosprawności oraz Narodowym Funduszem Zdrowia,
5) Państwową Inspekcją Pracy, Państwową Inspekcją Sanitarną oraz innymi organami nadzoru i kontroli warunków pracy,
6) jednostkami badawczo-rozwojowymi (obecnie instytutami badawczymi), szkołami wyższymi oraz innymi organizacjami i instytucjami, których działalność służy ochronie zdrowia pracujących.

To lekarz POZ powinien więc być dla lekarza medycyny pracy podstawowym źródłem informacji na temat zdrowia pacjenta. Często jednak, gdy ten poddawany jest bardziej zaawansowanemu czy specjalistycznemu leczeniu, lekarz POZ nie ma informacji niezbędnych do oceny jego stanu zdrowia. W takich przypadkach to lekarz specjalista, pod którego opieką był pacjent, powinien wystawić odpowiednie zaświadczenie o zakończeniu leczenia oraz przedstawić zalecenia dla lekarza POZ co do dalszego postępo-

eprasa.pl 5ba4f49fba

wania w zakresie monitorowania stanu zdrowia pacjenta i kontynuowania leczenia. Na podstawie takiej dokumentacji oraz po przeprowadzeniu odpowiedniego badania, lekarz POZ może wystawić odpowiednie zaświadczenie dla lekarza medycyny pracy. Pacjent może też udać się na badania z zakresu medycyny pracy od razu z zaświadczeniem od specjalisty dotyczącym zakończenia leczenia i dokumentacją dotyczącą jego przebiegu. Na tej podstawie lekarz medycyny pracy będzie mógł ocenić, czy pracownik jest zdolny do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku, czy nie i wystawić odpowiednie orzeczenie. I to właśnie w ten sposób cały „proces" powrotu do pracy po okresie niezdolności trwającym dłużej niż 30 dni musi zostać zakończony – to lekarz medycyny pracy ocenia, na podstawie przedłożonej mu dokumentacji, zdolność pracownika do pracy.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 229 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)
- art. 7 ustawy z 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 437)

MAŁGORZATA CZOŁCZYŃSKA

prawnik, specjalista w zakresie prawa pracy, autorka wielu publikacji dotyczących zatrudnienia w jednostkach budżetowych

Kogo pracodawca może oddelegować do kontrolowania pracowników przebywających na L4

PROBLEM

Kogo jednostka budżetowa może oddelegować do kontrolowania pracowników przebywających na L4? Czy taka osoba musi mieć określone kompetencje, w jakiej formie wydać takiej osobie upoważnienie do kontrolowania, czy taka osoba ma prawo wstępu do mieszkania pracownika?

RADA

Pracodawca może udzielić upoważnienia do przeprowadzenia kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy każdej osobie, którą uzna za odpowiednią. Powinien jednak pamiętać o tym, by takie polecenie pozostawało w zgodzie z przepisami prawa pracy, aby upoważniona osoba posiadała stosowne upoważnienie w zakresie przetwarzania w imieniu pracodawcy danych osobowych, a także, by posiadała niezbędną wiedzę i umiejętności pozwalające jej na przeprowadzenie kontroli zgodnie z prawem.

UZASADNIENIE

Na gruncie obowiązujących przepisów, płatnicy składek są uprawnieni do przeprowadzania kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy na potrzeby wypłaty wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, o którym mowa w art. 92 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, a dodatkowo płatnicy, którzy zgłaszają do tego ubezpieczenia powyżej 20 ubezpieczonych, są uprawnieni do przeprowadzania kontroli ubezpieczonych, którym wypłacają zasiłki, co do prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy zgodnie z ich celem. Warto podkreślić, że pomimo tych uprawnień, wątpliwości, czy zwolnienie od pracy było wykorzystywane niezgodnie z jego celem, rozstrzyga właściwa jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, uzyskując w miarę potrzeby opi-

eprasa.pl 5ba4f49fba

nię lekarza, który wystawił zwolnienie lekarskie, lub lekarza orzecznika.

WAŻNE!

Płatnicy składek są uprawnieni do przeprowadzania kontroli co do prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy zgodnie z ich celem.

Nowe zasady kontroli zwolnień

Zasady przeprowadzania przedmiotowych kontroli uległy w ostatnim czasie zmianom, a zapowiadana od dawna reforma była długo wyczekiwana przez samych ubezpieczonych. W efekcie zmian od 13 kwietnia 2026 r. ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia od pracy, w przypadku gdy w okresie orzeczonej niezdolności do pracy:

1) wykonuje pracę zarobkową lub
2) podejmuje aktywność niezgodną z celem tego zwolnienia.

Niezmiernie istotne znaczenie ma to, że obecnie przepisy definiują aktywność niezgodną z celem zwolnienia od pracy, wskazując, że są nią wszelkie działania utrudniające lub wydłużające proces leczenia lub rekonwalescencję, z wyłączeniem zwykłych czynności dnia codziennego lub czynności incydentalnych, których podjęcia w okresie zwolnienia od pracy wymagają istotne okoliczności. Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy, pojęcie to zostało zdefiniowane zgodnie z utrwaloną linią orzeczniczą w tym zakresie.

Z punktu widzenia pracodawców-płatników składek, niezmiernie istotnym aspektem przeprowadzania kontroli jest to, jak należy w praktyce zrobić to prawidłowo. W ramach nowelizacji do ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (dalej: ustawa zasiłkowa) dodano art. 68a–68g, w których określono zakres kontroli, zasady jej wszczęcia, prawa i obowiązki kontrolującego, a także szereg innych zasad związanych z kontrolą. W przepisach tych nie odnajdziemy jednak ani odpowiedzi na pytanie, kogo jednostka budżetowa może oddelegować (upoważnić) do kontrolowania pracowników przebywających na L4, ani czy taka osoba musi mieć określone kompetencje.

WAŻNE!

Zarówno zakres kontroli, jak i zasady jej wszczęcia oraz prawa i obowiązki kontrolującego są obecnie określone w przepisach ustawy.

W praktyce oznacza to, że pracodawca może udzielić w tym zakresie upoważnienia każdej osobie, którą uzna za odpowiednią. Dokonując takiego wyboru, należy jednak pamiętać, że za tą dowolnością stoją pewne ograniczenia, choć nie wynikają one bezpośrednio z przepisów ustawy zasiłkowej. Trzeba zwrócić uwagę na to, że:

1) wydanie pracownikowi polecenia przeprowadzania tego rodzaju kontroli musi pozostawać w zgodzie z przepisami prawa pracy, a więc np. mieścić się w zakresie obowiązków pracownika,
2) przeprowadzenie kontroli będzie wiązało się z przetwarzaniem określonych danych osobowych w imieniu pracodawcy będącego administratorem danych osobowych,
3) mimo braku wymogów formalnych w tym zakresie pracownik musi posiadać określoną wiedzę, dotyczącą zasad przeprowadzania kontroli i obowiązków kontrolującego.

Prowadzi to do wniosku, że **w praktyce najwłaściwszą osobą do przeprowadzenia kontroli co do prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy, zgodnie z ich celem, byłby pracownik działu kadr,** który nie tylko przetwarza na co dzień w imieniu pracodawcy określone dane osobowe pracowników, ale również powinien posiadać kompetencje merytoryczne, które pozwolą na zgodne z prawem przeprowadzenie kontroli.

Upoważnienie do kontroli

Wszczęcie kontroli następuje z urzędu na podstawie upoważnienia udzielonego kontrolującemu. Jego wzór został określony w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 8 kwietnia 2026 r. w sprawie wzoru upoważnienia do przeprowadzenia kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy i wzoru protokołu tej kontroli. Podstawowa zasada, którą należy się kierować w czasie jej przeprowadzania, jest taka, że ma ona być dokonywana z wykorzystaniem środków adekwatnych i proporcjonalnych do jej celu, z poszanowaniem prywatności osoby kontrolowanej oraz innych osób przebywających

eprasa.pl 5ba4f49fba

w miejscu kontroli oraz w sposób wolny od ryzyka pogorszenia się stanu zdrowia osoby kontrolowanej i zakłócania procesu leczenia lub rekonwalescencji. Ustawodawca wskazał wprost w art. 68c ust. 2 ustawy zasiłkowej, że kontrolującemu przysługuje uprawnienie do:

1) wstępu do miejsca przeprowadzania kontroli,
2) legitymowania osoby kontrolowanej wyłącznie w celu ustalenia tożsamości,
3) żądania oraz odbierania informacji od osoby kontrolowanej, jej płatnika składek lub lekarza leczącego,
4) dostępu do danych ubezpieczonego i płatnika składek gromadzonych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na koncie ubezpieczonego i koncie płatnika składek

– jeżeli jest to uzasadnione celem prowadzonej kontroli.

WZÓR.Upoważnienie do przeprowadzenia kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy

....., dnia .....
(miejsce i data wystawienia upoważnienia)

.....
(oznaczenie jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
albo płatnika składek)

UPOWAŻNIENIE

do przeprowadzenia kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy

Upoważniam Panią/Pana

.....
(imię, nazwisko)

legitymującą(-cego) się legitymacją służbową[1)] albo legitymacją pracowniczą lub dokumentem tożsamości[2)]

.....
(numer legitymacji służbowej albo numer legitymacji pracowniczej lub numer dokumentu tożsamości oraz data wydania tego dokumentu)

do przeprowadzenia kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnienia od pracy.

Podstawa prawna do przeprowadzenia kontroli: art. 68 ust. 1–1d ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

.....
(podpis osoby udzielającej upoważnienia)

[1)] Dotyczy osoby upoważnionej do przeprowadzenia kontroli przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
[2)] Dotyczy osoby upoważnionej do przeprowadzenia kontroli przez płatnika składek.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 17, art. 68–68g ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 26)
- rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 8 kwietnia 2026 r. w sprawie wzoru upoważnienia do przeprowadzenia kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy i wzoru protokołu tej kontroli (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 503)

MAŁGORZATA CZOŁCZYŃSKA
prawnik, specjalista w zakresie prawa pracy, autorka wielu publikacji dotyczących zatrudnienia w jednostkach budżetowych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Nieważność uchwały dotyczącej wyboru a nieważność stosunku pracy

PROBLEM

Czy nieważność uchwały organu samorządu terytorialnego, dotyczącej wyboru pracownika samorządowego, może skutkować automatyczną nieważnością stosunku pracy, który na jej podstawie powstał?

RADA

Stwierdzenie nieważności uchwały dotyczącej wyboru pracownika samorządowego wywołuje na gruncie prawa pracy skutki jedynie na przyszłość.

UZASADNIENIE

Pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę, co wynika z art. 2 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.). Jednocześnie z art. 4 ustawy z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych wynika, że pracownicy samorządowi są zatrudniani na podstawie wyboru w:

1) urzędzie marszałkowskim: marszałek województwa, wicemarszałek oraz pozostali członkowie zarządu województwa – jeżeli statut województwa tak stanowi,
2) starostwie powiatowym: starosta, wicestarosta oraz pozostali członkowie zarządu powiatu – jeżeli statut powiatu tak stanowi,
3) urzędzie gminy: wójt (burmistrz, prezydent miasta),
4) związkach jednostek samorządu terytorialnego: przewodniczący zarządu związku i pozostali członkowie zarządu – jeżeli statut związku tak stanowi,
5) urzędzie m.st. Warszawy: burmistrz dzielnicy m.st. Warszawy, zastępca burmistrza dzielnicy m.st. Warszawy i pozostali członkowie zarządu dzielnicy m.st. Warszawy.

Z regulacji Kodeksu pracy wynika więc, że sam wybór jest aktem, który rodzi stosunek pracy, jest jego źródłem, a nie jedynie podstawą do zawarcia umowy o pracę. Na tym tle w praktyce pojawiają się różne wątpliwości, np. dotyczące terminu nawiązania stosunku pracy, ale też sytuacji przedstawionej w pytaniu, czyli konsekwencji, jakie w zakresie istnienia stosunku pracy pociąga za sobą unieważnienie uchwały dotyczącej wyboru. Rodzi się bowiem pytanie, czy unieważnienie uchwały dotyczącej wyboru na określone stanowisko sprawia, że stosunek pracy nigdy nie istniał i tak samo, jak sama uchwała, automatycznie jest on uznawany za nieważny?

WAŻNE!

Wybór jest aktem, który rodzi stosunek pracy, jest jego źródłem, a nie jedynie podstawą do zawarcia umowy o pracę.

Z aktu wyboru, obok wyłonienia osoby, której powierza się sprawowanie określonego stanowiska, wynika też drugi skutek – jest on oświadczeniem woli o chęci nawiązania stosunku pracy. Aby stosunek ten został nawiązany, na ogólnych zasadach wymagana jest też zgoda osoby wybranej, przy czym jej oświadczenie może być wyrażone w sposób dorozumiany, np. przez podjęcie pracy. Odmienności stosunku pracy z wyboru dotyczą nie tylko etapu nawiązania stosunku pracy, ale też etapu jego ustania. Zasadą jest, że stosunek pracy z wyboru rozwiązuje się z wygaśnięciem mandatu (art. 73 § 2 k.p.). Inaczej niż w przypadku stosunku pracy nawiązanego na podstawie umowy o pracę nie może on ustać w drodze wypowiedzenia umowy czy rozwiązania bez wypowiedzenia. Jeśli chodzi o wygaśnięcie mandatu, to o tym, kiedy do niego dochodzi, decydują przepisy o wyborze na określone stanowisko. Wśród najbardziej typowych przypadków, z którymi można mieć w tym zakresie do czynienia, są:

1) upływ kadencji,
2) odwołanie ze stanowiska przed upływem kadencji,
3) rezygnacja elekta,
4) śmierć elekta.

eprasa.pl 5ba4f49fba

W praktyce istnieje wiele wątpliwości związanych z tym, jakie skutki wywołują na gruncie prawa pracy tego rodzaju zdarzenia, do których dochodzi w trybie administracyjnym. W orzecznictwie sądowym prezentowany jest jednak w tym zakresie jednolity pogląd, zgodnie z którym, administracyjny tryb mający wpływ na wybór pracownika nie ma prostego przełożenia na regulacje prawa pracy (np. wyrok Sądu Najwyższego z 16 listopada 2022 r., sygn. akt II PSKP 108/21). Jest tak, bo prawo pracy w sposób szczególny chroni pracownika i pewność stosunku pracy. Dodatkowo, co ma istotne znaczenie w analizowanym przypadku, z tych właśnie względów nie przewidziano w nim takiej konstrukcji jak nieważność stosunku pracy, która wprowadzałaby w tym zakresie niepożądany w stosunkach pracy czynnik niepewności. W konsekwencji oznacza to, że stwierdzenie nieważności uchwały dotyczącej wyboru nie pociąga za sobą nieważności stosunku pracy. Innymi słowy, nie sprawia, że ten stosunek znika, przestaje istnieć w okresie od momentu wyboru do momentu stwierdzenia nieważności.

WAŻNE!

Stwierdzenie nieważności uchwały dotyczącej wyboru pracownika samorządowego nie pociąga za sobą nieważności stosunku pracy.

Na gruncie prawa pracy uznanie aktu wyboru za nieistniejący może więc nastąpić jedynie ze skutkiem na przyszłość. W efekcie w żadnym razie nie mamy do czynienia z sytuacją, w której stwierdzenie nieważności uchwały dotyczącej aktu wyboru na określone stanowisko sprawia, że na gruncie prawa pracy w ogóle nie doszło do nawiązania stosunku pracy. Na ogólnych zasadach stosunek pracy został nawiązany i istniał aż do momentu stwierdzenia nieważności uchwały będącej podstawą tego powstania. Pracownikowi przysługują więc wszelkie prawa przewidziane w obowiązujących przepisach, związane z tym, że w takim stosunku pracy pozostawał, a pracodawca ma obowiązek dopełnić niezbędnych formalności związanych z jego zakończeniem, np. wydać w przewidzianym terminie świadectwo pracy.

Aby dodatkowo zobrazować trudności powstające na tle wzajemnych oddziaływań prawa administracyjnego i prawa pracy, z którymi mamy do czynienia w przypadku stosunku pracy na podstawie wyboru, warto wskazać, że na gruncie obowiązujących przepisów, nawet jeśli zostanie stwierdzona nieważność omawianej uchwały, a stosunek pracy się zakończy, nie musi to oznaczać zakończenia całej procedury administracyjnej możliwej do zastosowania w danym przypadku. Dla przykładu, jeśli nieważność uchwały zostałaby stwierdzona w rozstrzygnięciu nadzorczym wojewody, to można na nie wnieść skargę do sądu administracyjnego. Jednak niezależnie od tego, jak takie postępowanie się zakończy, nie reaktywuje to stosunku pracy (patrz: **ORZECZNICTWO**).

ORZECZNICTWO

(…) rozwiązanie łączącego strony stosunku pracy nastąpiło na skutek wygaśnięcia mandatu (…) w wyniku odwołania powoda z tego stanowiska uchwałą Rady Powiatu S. Późniejsze stwierdzenie nieważności tej uchwały i wstrzymanie jej wykonania w trybie zarządzenia nadzorczego Wojewody (...) nie zniweczyło rozwiązującego – dla stosunku pracy z wyboru – skutku prawnego tejże uchwały. Mógł tego dokonać sam powód, występując na drogę sądową z roszczeniami z tytułu wadliwego rozwiązania stosunku pracy.

Wyrok Sądu Najwyższego z 14 listopada 2018 r., sygn. akt III BP 5/17

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 2, art. 73 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)
- art. 4 ustawy z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1135)

Powołana orzecznictwo

- wyrok Sądu Najwyższego z 16 listopada 2022 r. (sygn. akt II PSKP 108/21)
- wyrok Sądu Najwyższego z 14 listopada 2018 r. (sygn. akt III BP 5/17)

MAŁGORZATA CZOŁCZYŃSKA

prawnik, specjalista w zakresie prawa pracy, autorka wielu publikacji dotyczących zatrudnienia w jednostkach budżetowych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czy należy wypłacić odsetki od nagrody jubileuszowej

PROBLEM

Czy jednostka powinna wypłacić odsetki za opóźnienie w wypłacie nagrody jubileuszowej od 1 stycznia 2026 r. w przypadku pracownika, który dopiero po tej dacie udokumentował dodatkowy staż pracy (zgodnie z przepisami ustawy z 26 września 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw; dalej: ustawa nowelizująca), mimo że pracodawca nie miał możliwości wypłaty świadczenia w dniu nabycia do niego prawa? Pracownik samorządowy udokumentował dodatkowy staż pracy dopiero 31 maja 2026 r. Czy w takiej sytuacji należy naliczyć odsetki od nagrody jubileuszowej od 1 stycznia 2026 r., czy dopiero od momentu udokumentowania stażu?

RADA

W przedstawionym stanie faktycznym nie ma podstaw do naliczania odsetek od nagrody jubileuszowej od 1 stycznia 2026 r., jeżeli pracodawca dopiero po tej dacie – na skutek przedłożenia dokumentów przez pracownika – uzyskał możliwość ustalenia prawa do świadczenia oraz jego wysokości. Decydujące znaczenie ma bowiem nie tylko sama data, od której dodatkowy okres zatrudnienia może wpływać na uprawnienia pracownicze, lecz także moment, w którym roszczenie stało się możliwe do zweryfikowania, skonkretyzowania i wykonania przez pracodawcę.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 481 § 1 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny w zw. z art. 300 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.), jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, nawet jeżeli nie poniósł żadnej szkody i nawet wtedy, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. W odniesieniu do nagrody jubileuszowej Sąd Najwyższy w wyroku z 19 sierpnia 1999 r. (sygn. akt I PKN 189/99) wskazał, że roszczenie o nagrodę staje się wymagalne z chwilą spełnienia przesłanek do jej nabycia, czyli uzyskania odpowiedniego stażu pracy, a późniejsze udowodnienie tego stażu wywołuje skutek wsteczny w tym sensie, że potwierdza wcześniejszą wymagalność świadczenia.

Pogląd ten wymaga jednak korekty w kontekście szczególnej regulacji wynikającej z art. 302^1 k.p. oraz przepisów przejściowych ustawy nowelizującej. Jak wynika z komentarza do tego przepisu, nowe regulacje wprowadzają możliwość zaliczania do stażu pracy okresów wykonywania pracy na innej podstawie niż stosunek pracy, ale jednocześnie wyraźnie ograniczają ich skutki w czasie. W szczególności wskazuje się, że uprawnienia pracownicze wynikające z doliczenia tych okresów przysługują od dnia wejścia w życie przepisów, a nie wcześniej.

Jednocześnie podkreśla się, że nie przysługują świadczenia z mocą wsteczną, jeżeli – po doliczeniu nowych okresów – terminy ich nabycia przypadałyby przed wejściem w życie nowelizacji. Oznacza to, że ustawodawca świadomie rozdzielił moment „zaliczenia" okresów do stażu od momentu powstania roszczeń płacowych. Nowe przepisy mogą prowadzić do wcześniejszego osiągnięcia określonego stażu pracy lub zwiększenia wysokości świadczeń, ale nie powodują automatycznego powstania wymagalnych roszczeń za okresy sprzed ich wejścia w życie. W tym sensie – co wynika także z analizy *ratio legis* nowelizacji – celem zmian było wyrównanie sytuacji pracowników poprzez uwzględnienie rzeczywistego przebiegu aktywności zawodowej, a nie tworzenie retrospektywnych zobowiązań płacowych po stronie pracodawców.

Na tle tych regulacji szczególnego znaczenia nabiera również fakt, że zaliczenie omawianych okresów następuje co do zasady na wniosek pracownika i wymaga ich udokumentowania, przy czym pracodawca może żądać stosownych dowodów potwierdzających te okresy. Dopiero więc przedstawienie dokumentów pozwala na ustalenie, czy i w jakim zakresie doszło do

eprasa.pl 5ba4f49fba

spełnienia przesłanek stażowych. W konsekwencji trudno mówić o stanie opóźnienia po stronie pracodawcy w okresie, w którym nie dysponował on danymi niezbędnymi do ustalenia prawa do nagrody jubileuszowej.

W tym ujęciu należy odróżnić datę, od której dodatkowy staż pracy może być zaliczony do uprawnień pracowniczych, od daty, w której pracodawca uzyskał możliwość sprawdzenia tego uprawnienia i ustalenia należnej kwoty. Pierwsza z tych dat może mieć znaczenie dla oceny, czy pracownik spełnia przesłanki stażowe do nagrody jubileuszowej. Nie oznacza to jednak automatycznie, że od tej samej daty powstaje opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, skoro – zgodnie z wolą ustawodawcy – skutki finansowe nowych regulacji nie działają wstecz, a ich realizacja wymaga uprzedniego udokumentowania odpowiednich okresów.

W konsekwencji należy uznać, że jeżeli pracownik samorządowy udokumentował dodatkowy staż pracy dopiero 31 maja 2026 r., a pracodawca po tej dacie niezwłocznie wypłacił nagrodę jubileuszową, brak jest podstaw do naliczania odsetek za okres od 1 stycznia do 31 maja 2026 r. Odsetki mogłyby powstać dopiero w razie opóźnienia po dniu, w którym pracodawca – dysponując kompletem danych – powinien był spełnić świadczenie.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 302[1] z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)
- art. 1 ustawy z 26 września 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2025 r. poz. 1423)

LESZEK JAWORSKI
prawnik, specjalista ds. prawa pracy, absolwent studiów doktoranckich na WPiA Uniwersytetu Warszawskiego

Kiedy pracodawca może odwołać pracownika z urlopu

Urlop wypoczynkowy ma być czasem realnego odpoczynku – ciągłego, niezakłóconego i wolnego od obowiązków służbowych. W praktyce zdarzają się jednak sytuacje, w których pracodawca przerywa ten spokój i wzywa pracownika do powrotu do pracy. Czy ma do tego prawo?

Pracownikowi przysługuje prawo do corocznego, nieprzerwanego, płatnego urlopu wypoczynkowego. Istotna dla tej zasady jest cecha „nieprzerywalności" urlopu. Oznacza ona, że skoro pracownikowi udzielono urlopu we wnioskowanym wymiarze, to urlop powinien zachować ciągłość, bez przerywania go na powrót do pracy. Jedynie w sytuacjach awaryjnych można wezwać wypoczywającego pracownika do pracy.

Przepisy ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.) dopuszczają odwołanie pracownika z rozpoczętego i trwającego już urlopu. Pracodawca ma do tego prawo, ale tylko pod warunkiem, że powstały okoliczności nieprzewidziane w chwili rozpoczynania urlopu i obecność pracownika jest konieczna. Tak wynika z art. 167 k.p. Do odwołania pracownika z urlopu może dojść tylko w sytuacjach nagłych, wyjątkowych.

Kiedy przerwanie pracownikowi urlopu jest niezbędne

Pracodawca decyduje więc o odwołaniu pracownika z urlopu tylko wtedy, gdy podczas jego nieobecności powstały okoliczności uprzednio nieznane i one wymagają interwencji właśnie tego pracownika. Innymi słowy, zdarzenia te powodują, że pracownik jest w pracy niezbędny. Przepisy Kodeksu pracy nie precyzują, o jakie okoliczności chodzi. Zatem ich ocena, waga i ostateczna decyzja o stawiennictwie w pracy należy do pracodawcy. Nie znaczy to jednak, że instytucja odwołania może być przez pracodawcę nadużywana i motywowana wyłącznie podporządkowaniem pracownika.

Sytuacje, w których właśnie urlopowany pracownik może być niezastąpiony, to np. nagła choroba innego pracownika, klęska żywiołowa, awaria specjalistycznego sprzętu, kontrola jakiegoś urzędu, organu.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Decyzja o odwołaniu pracownika z urlopu powinna być potwierdzona na piśmie. Co prawda Kodeks pracy nie wymaga takiej formy, ale dla celów dowodowych powinna być praktykowana. Odwołanie skutkuje koniecznością podjęcia pracy w terminie wskazanym przez pracodawcę.

Czy pracownik może odmówić powrotu z urlopu

Odmowa powrotu ze strony podwładnego może być potraktowana jako niewykonanie polecenia służbowego i naruszenie tym samym podstawowych obowiązków pracowniczych. Z kolei, jeśli pracownik uzna wezwanie do pracy jako nieuzasadnione, może dochodzić od pracodawcy odszkodowania na zasadach ogólnych, wynikających z ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, czyli w granicach poniesionej szkody.

Niewykorzystana w wyniku odwołania część urlopu powinna być udzielona w uzgodnionym między stronami terminie, ale najpóźniej do końca września następnego roku. Na wniosek pracownika może być udzielona po wygaśnięciu okoliczności, przez które jego obecność w pracy była niezbędna.

WAŻNE!

Po wygaśnięciu okoliczności, przez które obecność pracownika w pracy była niezbędna, należy mu udzielić niewykorzystanej w wyniku odwołania części urlopu.

PRZYKŁAD

Pracownik urzędu miejskiego, zatrudniony w archiwum, korzystający z urlopu wypoczynkowego, otrzymał od pracodawcy wezwanie do pracy ze względu na zalanie pomieszczeń w wyniku pęknięcia rur. Powstała sytuacja kryzysowa zmusiła pracodawcę do odwołania pracownika z urlopu w celu zabezpieczenia, segregacji dokumentów i uporządkowania lokalu. Te okoliczności spełniają przesłanki odwołania pracownika z urlopu na podstawie art. 167 § 1 k.p.

Zwrot kosztów poniesionych przez pracownika

Pracodawca jest obowiązany pokryć koszty poniesione przez pracownika w bezpośrednim związku z odwołaniem go z urlopu (art. 167 § 2 k.p.). Chodzi tu o sytuacje, w których pracownik poniósł koszty, np. wycieczki czy pobytu w hotelu, pensjonacie i z powodu wezwania pracodawcy, a tym samym skrócenia urlopu, poniósł straty.

Do zwrotu kwalifikują się np.:

1) opłaty za niedokończony pobyt w ośrodku wczasowym, hotelu, kwaterze prywatnej, jeśli organizator wypoczynku lub właściciel kwatery ich nie zwraca,
2) koszty podróży powrotnej z miejsca pobytu w czasie urlopu do siedziby firmy, jeżeli stanowią one dla pracownika dodatkowy wydatek – np. koszty podróży były w cenie imprezy, a pracownik, skracając wyjazd, musi sam zapłacić za bilet powrotny.

Jeśli okaże się, że razem z pracownikiem musi wrócić również rodzina (pracownik nie może zostawić ich na miejscu), to pracodawca ma obowiązek zapłacić także za nich.

Dokonane przez pracownika wydatki powinny być jednak udokumentowane. Mogą to być więc bilety komunikacji, umowy, pokwitowania, dowody wpłat itp.

Nie wszystkie wydatki pracodawca musi pokryć. Chodzi o te, które bezpośrednio nie wiążą się z odwołaniem, a więc np. zakupy związane z przygotowaniami do wyjazdu, np. sprzęt sportowy.

Zwrot kosztów, otrzymany w bezpośrednim związku z odwołaniem pracownika z urlopu wypoczynkowego, nie stanowi po jego stronie przychodu ze stosunku pracy, a tym samym nie wywołuje obowiązku w zakresie poboru podatku dochodowego oraz składek na ZUS.

Omawiany zwrot kosztów jest pewną rekompensatą za utraconą możliwość wypoczynku, wyrównaniem strat, jakie pracownik poniósł w związku z rezygnacją z urlopu. Wypłata taka ma charakter odszkodowawczy, gwarancyjny na podstawie przepisów Kodeksu pracy, a nie przysparzający.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 43 ustawy z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1135)
- art. 152, art. 167 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)

IZABELA NOWACKA

ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czy JST może przenieść pracownika na inne stanowisko w ramach restrukturyzacji

W realiach samorządowych restrukturyzacja często oznacza nie tylko zmiany w strukturze, lecz także w karierach konkretnych osób. Prawo dopuszcza takie przeniesienie bez wypowiedzenia zmieniającego, ale tylko pod ściśle określonymi warunkami. Kluczowe znaczenie ma bowiem nie sama decyzja pracodawcy, lecz to, czy za reorganizacją rzeczywiście stoi likwidacja stanowiska i czy nowe obowiązki odpowiadają kwalifikacjom pracownika.

Pracodawca samorządowy ma prawo przenieść pracownika na inne stanowisko w ramach restrukturyzacji jednostki, jednak uprawnienie to nie ma charakteru dowolnego. Jego podstawą jest art. 23 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych (dalej: u.p.s.), który przewiduje szczególny mechanizm zmiany treści stosunku pracy w razie reorganizacji jednostki. Przepis ten znajduje zastosowanie wtedy, gdy pracownik samorządowy zatrudniony na stanowisku urzędniczym, w tym na kierowniczym stanowisku urzędniczym, nie może być dalej zatrudniany na dotychczasowym stanowisku z powodu jego likwidacji. W takiej sytuacji pracodawca może przenieść go na inne stanowisko, pod warunkiem że odpowiada ono jego kwalifikacjom.

Instytucja ta ma charakter odrębny od wypowiedzenia zmieniającego uregulowanego w art. 42 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.). Nie jest więc konieczne wypowiadanie pracownikowi dotychczasowych warunków pracy i płacy ani oczekiwanie na jego zgodę. Ustawa o pracownikach samorządowych jako pragmatyka służbowa reguluje tę kwestię samodzielnie, a zgodnie z art. 43 ust. 1 u.p.s. przepisy Kodeksu pracy stosuje się tylko w sprawach w niej nieuregulowanych. Skoro zatem art. 23 ust. 1 u.p.s. wprost określa przesłanki i skutki przeniesienia, nie ma podstaw do automatycznego sięgania do konstrukcji wypowiedzenia zmieniającego.

Takie stanowisko potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 20 stycznia 2015 r. (sygn. akt I PK 149/14), wskazując, że art. 23 ust. 1 u.p.s. jest samodzielną instytucją prawa urzędniczego, pozwalającą pracodawcy samorządowemu na jednostronne przeniesienie pracownika na inne stanowisko, bez stosowania art. 42 k.p. Przeniesienie nie jest więc „ukrytym" wypowiedzeniem zmieniającym, lecz szczególnym sposobem modyfikacji stosunku pracy, przewidzianym dla administracji samorządowej. Ma to duże znaczenie praktyczne, ponieważ pracownik nie może skutecznie powoływać się na mechanizm z art. 42 § 3 k.p., zgodnie z którym odmowa przyjęcia nowych warunków prowadzi do rozwiązania umowy z upływem okresu wypowiedzenia. W przypadku przeniesienia, na podstawie art. 23 u.p.s., taki automatyzm nie występuje.

Faktyczna reorganizacja

Warunkiem dopuszczalności przeniesienia jest jednak rzeczywista reorganizacja jednostki oraz likwidacja dotychczasowego stanowiska. Nie wystarczy sama zmiana nazwy stanowiska, pozorna modyfikacja zakresu zadań albo formalne przesunięcie obowiązków bez faktycznej zmiany struktury organizacyjnej. Przeniesienie musi pozostawać w związku z rzeczywistą niemożnością dalszego zatrudniania pracownika na dotychczasowym stanowisku. Jeżeli więc likwidacja stanowiska miałaby charakter wyłącznie fasadowy, a w praktyce te same zadania nadal byłyby wykonywane na innym, nowo utworzonym stanowisku, pracownik mógłby kwestionować legalność takiego działania. Restrukturyzacja nie może być bowiem parawanem dla arbitralnego odsunięcia konkretnej osoby od pełnionej funkcji. Nawet najlepsza reorganizacja źle wygląda, gdy przypomina personalną operację chirurgiczną, wykonaną bez znieczulenia prawnego.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Funkcjonalny związek

Sąd Najwyższy w wyroku z 12 kwietnia 2017 r. (sygn. akt I PK 346/16) zwrócił uwagę, że art. 23 ust. 1 u.p.s. nie określa terminu, w jakim pracodawca może dokonać przeniesienia po reorganizacji. Nie oznacza to jednak pełnej swobody czasowej. Przeniesienie powinno pozostawać w funkcjonalnym związku z reorganizacją, która doprowadziła do likwidacji stanowiska. Im większy odstęp czasowy między zmianą organizacyjną a przeniesieniem, tym większe znaczenie ma wykazanie, że decyzja pracodawcy rzeczywiście wynikała z tej reorganizacji, a nie z innych, pozaprawnych motywów. Pracodawca powinien więc zadbać o rzetelne udokumentowanie zmian organizacyjnych, w szczególności poprzez zmianę regulaminu organizacyjnego, schematu organizacyjnego, zakresów zadań komórek organizacyjnych oraz dokumentów potwierdzających likwidację konkretnego stanowiska.

PRZYKŁAD 1

W urzędzie gminy zlikwidowano wydział promocji, a jego zadania włączono do nowego referatu komunikacji społecznej. Dotychczasowy kierownik wydziału został przeniesiony na stanowisko inspektora w tym referacie. Pracownik zakwestionował decyzję, twierdząc, że likwidacja była pozorna, ponieważ zadania nadal są wykonywane, a funkcję kierowniczą powierzono innej osobie. W takiej sytuacji decydujące jest ustalenie, czy rzeczywiście zlikwidowano stanowisko kierownika, czy jedynie zmieniono nazwę komórki organizacyjnej i obsadzono podobne stanowisko inną osobą. Jeżeli zmiana miała charakter faktyczny, przeniesienie może być dopuszczalne na podstawie art. 23 u.p.s. Jeżeli była pozorna, pracownik może kwestionować jej legalność.

Nowe stanowisko

Nowe stanowisko musi odpowiadać kwalifikacjom pracownika. Nie oznacza to jednak obowiązku zapewnienia stanowiska identycznego, równorzędnego hierarchicznie albo równie prestiżowego. W przywołanym wyroku z 12 kwietnia 2017 r. Sąd Najwyższy podkreślił, że z art. 23 ust. 1 u.p.s. nie wynika nakaz przeniesienia pracownika na stanowisko hierarchicznie równe dotychczasowemu. Ma to szczególne znaczenie w przypadku pracowników zajmujących kierownicze stanowiska urzędnicze. Likwidacja wydziału albo referatu może powodować, że nie istnieje już stanowisko kierownicze odpowiadające poprzedniej funkcji. W takiej sytuacji pracownik może zostać przeniesiony na stanowisko niższe w strukturze, jeśli mieści się ono w zakresie jego kwalifikacji zawodowych, doświadczenia i kompetencji.

Nie oznacza to jednak, że pracodawca może zaproponować stanowisko dowolne. Kryterium kwalifikacji pełni funkcję gwarancyjną. Przeniesienie na stanowisko, do którego pracownik nie ma przygotowania, albo takie, które w sposób oczywisty nie odpowiada jego doświadczeniu zawodowemu, mogłoby zostać uznane za naruszenie art. 23 u.p.s. Ocena ta powinna być dokonywana obiektywnie, z uwzględnieniem wykształcenia, przebiegu zatrudnienia, dotychczasowego zakresu obowiązków, posiadanych uprawnień oraz wymagań określonych dla nowego stanowiska. Pracodawca powinien więc umieć wykazać, że nowe zadania nie zostały dobrane przypadkowo, lecz pozostają racjonalnie związane z kwalifikacjami pracownika.

PRZYKŁAD 2

W urzędzie miasta zlikwidowano stanowisko kierownika referatu inwestycji w związku z włączeniem jego zadań do większego wydziału. Pracownik posiadający wieloletnie doświadczenie w przygotowaniu i nadzorze inwestycji został przeniesiony na stanowisko głównego specjalisty w tym wydziale. Mimo że stanowisko było niższe w hierarchii, odpowiadało jego kwalifikacjom i dotychczasowemu doświadczeniu, dlatego przeniesienie mogło zostać uznane za zgodne z art. 23 ust. 1 u.p.s.

Czy przeniesienie wymaga zgody pracownika

Przeniesienie dokonane na podstawie art. 23 u.p.s. nie wymaga zgody pracownika. Jest jednostronną czynnością pracodawcy, która wywołuje skutek w sferze treści stosunku pracy. Nie oznacza to jednak, że odmowa pracownika powoduje automatyczne rozwiązanie umowy o pracę. Sąd Najwyższy w wyroku z 16 kwietnia 2015 r. (sygn. akt I PK 217/14) wskazał, że urzędnik, który nie zgadza się z przeniesieniem, może rozwiązać stosunek pracy za porozumieniem stron albo wypowiedzieć umowę. Sama odmowa nie uruchamia mechanizmu z art. 42 § 3 k.p., ponieważ

eprasa.pl 5ba4f49fba

– jak wskazano – wypowiedzenie zmieniające nie znajduje tu zastosowania. Pracownik nie może więc zakładać, że brak akceptacji nowego stanowiska sam z siebie doprowadzi do ustania zatrudnienia na zasadach właściwych dla wypowiedzenia warunków pracy i płacy.

Odmowa wykonania polecenia

Jednocześnie odmowa wykonania polecenia podjęcia pracy na nowym stanowisku może mieć poważne konsekwencje. Jeżeli przeniesienie zostało dokonane zgodnie z prawem, a nowe stanowisko odpowiada kwalifikacjom pracownika, uporczywa lub jednoznaczna odmowa wykonywania obowiązków może zostać oceniona jako naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych. W skrajnych przypadkach może to uzasadniać rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., stosowanego odpowiednio na podstawie art. 43 ust. 1 u.p.s. Ocena taka zawsze wymaga jednak uwzględnienia okoliczności konkretnej sprawy, w tym tego, czy pracodawca prawidłowo poinformował pracownika o przyczynach przeniesienia, czy nowe stanowisko rzeczywiście odpowiadało jego kwalifikacjom i czy polecenie było zgodne z prawem.

Gwarancja wynagrodzenia

Istotnym elementem ochronnym jest gwarancja wynagrodzenia. Z art. 23 ust. 2 u.p.s. wynika, że pracownik przeniesiony na inne stanowisko zachowuje prawo do dotychczasowego wynagrodzenia, jeżeli jest ono wyższe od wynagrodzenia przysługującego na nowym stanowisku, przez 6 miesięcy następujących po miesiącu, w którym został przeniesiony. Regulacja ta pokazuje, że ustawodawca dopuszcza pogorszenie sytuacji pracownika po upływie okresu ochronnego, ale jednocześnie zapewnia mu czasową stabilizację finansową. Celem art. 23 u.p.s. nie jest zachowanie dotychczasowego statusu służbowego w niezmienionej postaci, lecz utrzymanie zatrudnienia mimo zmian organizacyjnych. Pracownik nie ma więc roszczenia o zachowanie funkcji kierowniczej ani o utrzymanie wszystkich dotychczasowych atrybutów stanowiska, lecz ma prawo oczekiwać, że przeniesienie będzie zgodne z ustawą, racjonalnie uzasadnione i nienaruszające gwarancji płacowej.

Instrument restrukturyzacyjny

W praktyce pracodawca samorządowy powinien traktować art. 23 u.p.s. jako instrument restrukturyzacyjny, ale nie jako wygodny zamiennik wypowiedzenia wtedy, gdy brak jest rzeczywistej likwidacji stanowiska. Jeżeli stanowisko nadal istnieje, a pracodawca chce jedynie zmienić pracownikowi zakres obowiązków, obniżyć wynagrodzenie albo przesunąć go na mniej korzystne stanowisko z przyczyn personalnych, zastosowanie art. 23 u.p.s. może być wadliwe. Wówczas konieczne może być sięgnięcie do właściwych instrumentów kodeksowych, w szczególności wypowiedzenia zmieniającego, jeśli spełnione są przesłanki jego zastosowania. O samorządowej restrukturyzacji można powiedzieć wiele, ale jedno jest pewne: art. 23 u.p.s. nie jest prawną wersją „przesuń i zapomnij".

W konsekwencji pracodawca samorządowy może przenieść pracownika na inne stanowisko w ramach restrukturyzacji bez jego zgody i bez stosowania wypowiedzenia warunków pracy i płacy, jeżeli doszło do rzeczywistej reorganizacji jednostki, likwidacji dotychczasowego stanowiska, braku możliwości dalszego zatrudniania pracownika na tym stanowisku oraz jeżeli nowe stanowisko odpowiada kwalifikacjom pracownika. Przeniesienie nie musi oznaczać zachowania tego samego poziomu hierarchicznego, lecz musi być obiektywnie uzasadnione i mieścić się w granicach wyznaczonych przez art. 23 u.p.s. Odmowa pracownika nie powoduje automatycznego rozwiązania stosunku pracy, ale przy legalnym przeniesieniu może zostać potraktowana jako niewykonanie obowiązku pracowniczego, ze wszystkimi konsekwencjami wynikającymi z prawa pracy.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 23 ust. 1 ustawy z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1135)
- art. 42 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)

Powołane orzecznictwo

- wyrok SN z 12 kwietnia 2017 r. (sygn. akt I PK 346/16)
- wyrok SN z 16 kwietnia 2015 r. (sygn. akt I PK 217/14)
- wyrok SN z 20 stycznia 2015 r. (sygn. akt I PK 149/14)

LESZEK JAWORSKI
prawnik, specjalista ds. prawa pracy, absolwent studiów doktoranckich na WPiA Uniwersytetu Warszawskiego

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czy potrzebna jest zgoda pracownika na wyrejestrowanie członka jego rodziny z ubezpieczenia zdrowotnego

Pracodawca jako płatnik składek ma obowiązek wyrejestrowania członka rodziny pracownika zgłoszonego do ubezpieczenia zdrowotnego, jeśli zaszły ku temu określone okoliczności, a więc gdy członek rodziny, np. przestał spełniać warunek zgłoszenia albo pracodawca zwalnia pracownika – krewnego. Czy może to zrobić bez zgody pracownika?

Osoba, która jest objęta ubezpieczeniem zdrowotnym z danego tytułu, np. ze stosunku pracy, jest zobowiązana zgłosić do tego ubezpieczenia członka rodziny, który takiego tytułu nie posiada. Zgłoszenia członka rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego dokonuje na wniosek ubezpieczonego jego płatnik składek, czyli w przypadku pracownika – pracodawca. Pracownik informuje swojego płatnika składek o członkach rodziny podlegających zgłoszeniu do ubezpieczenia zdrowotnego w terminie 7 dni od dnia zaistnienia okoliczności powodujących konieczność dokonania zgłoszenia.

Za członka rodziny uważa się następujące osoby:

1) dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce, dla którego ustanowiono opiekę, albo dziecko obce w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, do ukończenia przez nie 18 lat, a jeżeli uczy się dalej w szkole lub odbywa kształcenie w uczelni lub szkole doktorskiej – do ukończenia 26 lat, natomiast jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi – bez ograniczenia wieku,
2) małżonka,
3) wstępnych pozostających z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym (wstępni to rodzice, dziadkowie).

W przypadku członków rodziny do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym wystarczy zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego przez jedną osobę podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Osoba, która została zgłoszona do ubezpieczenia zdrowotnego jako członek rodziny, podlega wyrejestrowaniu z tego ubezpieczenia w określonych okolicznościach. Osoba ubezpieczona, która zgłosiła do ubezpieczenia zdrowotnego członków rodziny, ma obowiązek poinformować płatnika składek o okolicznościach powodujących konieczność ich wyrejestrowania z tego ubezpieczenia w terminie 7 dni od dnia zaistnienia tych okoliczności.

Nie można więc mówić o wyrejestrowaniu członka rodziny przez płatnika „za zgodą" pracownika. Są bowiem ustawowe okoliczności, wywołujące obowiązek dokonania takiego wyrejestrowania. Ubezpieczony (pracownik) ma obowiązek zawiadomienia swojego płatnika o tym, że członek rodziny już nie spełnia warunków do objęcia go ubezpieczeniem zdrowotnym.

Członka rodziny należy wyrejestrować z ubezpieczenia zdrowotnego, jeśli:

1) utracił ten status wskutek podjęcia aktywności stanowiącej tytuł do ubezpieczenia zdrowotnego, np. nawiązał stosunek pracy, rozpoczął wykonywanie umowy zlecenia, zarejestrował się jako osoba bezrobotna,
2) osoba, która go zgłaszała, sama utraciła tytuł do ubezpieczenia zdrowotnego, np. pracownik rozwiązał umowę o pracę, przedsiębiorca zakończył prowadzenie działalności gospodarczej;
3) ukończył 18 lub 26 lat (dziecko).

eprasa.pl 5ba4f49fba

W sytuacji gdy członek rodziny straci swój tytuł do ubezpieczenia zdrowotnego, należy go ponownie zgłosić jako członka rodziny do tego ubezpieczenia.

PRZYKŁAD

Pracownica zatrudniona na podstawie umowy o pracę zgłosiła, poprzez pracodawcę, studiującego 23-letniego syna do ubezpieczenia zdrowotnego jako członka rodziny. Syn w okresie przerwy międzysemestralnej dostał pracę na podstawie umowy o pracę na 1/2 etatu. Umowa została zawarta na czas określony, na 3 miesiące. Zyskał więc swój tytuł do ubezpieczenia zdrowotnego, dlatego matka musi powiadomić zakład pracy, aby ten dokonał wyrejestrowania tego członka rodziny z ubezpieczenia zdrowotnego. Po rozwiązaniu stosunku pracy syn będzie mógł być ponownie zgłoszony u matki jako członek rodziny.

Jeśli pracownik, który zgłosił członka rodziny, sam utraci zatrudnienie, płatnik składek musi wyrejestrować z ubezpieczeń nie tylko tego pracownika jako ubezpieczonego, ale także jego członka rodziny. Natomiast przedsiębiorca, który zakończył prowadzenie działalności gospodarczej, sam dokonuje wyrejestrowania członka rodziny w terminie 7 dni.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 3 ust. 2 pkt 5 i 6, art. 5 pkt 3, art. 66 ust. 2 i 2a, art. 67 ust. 3, art. 76a ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1461; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 203)

IZABELA NOWACKA

ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

eprasa.pl 5ba4f49fba

Wakacje a opieka nad dzieckiem

Okres od maja do końca września to czas, w którym zainteresowanie pracowników dniami wolnymi od pracy wzrasta. Z jednej strony ma to oczywiście związek z tym, że warunki atmosferyczne zachęcają w tym czasie do spędzania czasu na łonie natury i wypoczynku, z drugiej jednak również z tym, że lipiec i sierpień to miesiące, w których pracownicy wychowujący dzieci muszą zapewnić im opiekę. Z jakich rozwiązań mogą w związku z tym skorzystać i na co pracodawca powinien być przygotowany?

Urlop wypoczynkowy

Pytanie, które pojawia się najczęściej w kontekście korzystania z urlopu wypoczynkowego w okresie letnim, jest takie, **czy pracodawca musi zgodzić się na udzielenie go pracownikowi w tym czasie i czy ma prawo odmówić?** Zgodnie z postanowieniami ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.), urlopy powinny być udzielane zgodnie z planem urlopów, który ustala pracodawca, biorąc pod uwagę wnioski pracowników i konieczność zapewnienia normalnego toku pracy (art. 163 k.p.). Powinny, czyli nie muszą. Jednak również w takiej sytuacji obowiązują takie same zasady jak przy sporządzaniu planu urlopów, czyli pracodawca bierze pod uwagę wnioski pracowników i konieczność zapewnienia normalnego toku pracy. Jak z tego wynika, choć to pracodawca podejmuje ostateczną decyzję co do terminu, w którym pracownik wykorzysta urlop, a składane wnioski nie są dla niego wiążące, to jednak przepisy nakazują mu brać je pod uwagę i powinien je uwzględnić, jeśli nie stanie to na przeszkodzie zapewnieniu normalnego toku pracy.

Zwolnienie z tytułu opieki nad dzieckiem

Dni wolne na opiekę nad dzieckiem to jedno z podstawowych uprawnień nie tylko rodziców, ale wszystkich pracowników wychowujących dzieci w określonym wieku. Większości pracowników przysługuje ono na podstawie art. 188 k.p., który przewiduje, że pracownikowi wychowującemu przynajmniej jedno dziecko w wieku do 14 lat przysługuje w ciągu roku kalendarzowego zwolnienie od pracy w wymiarze 16 godzin albo 2 dni, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. O sposobie wykorzystania tego zwolnienia w danym roku kalendarzowym (w wymiarze godzinowym lub dziennym) decyduje sam pracownik, a robi to w pierwszym wniosku o jego udzielenie, składanym w danym roku kalendarzowym. Z uwagi na cel i charakter tego zwolnienia wniosek złożony przez pracownika jest dla pracodawcy wiążący, a zwolnienia należy udzielić w terminie wskazanym przez pracownika we wniosku.

Zwolnienie z tytułu siły wyższej

Zwolnienie od pracy z powodu tzw. siły wyższej zostało uregulowane w art. 148^1 k.p. Jak z niego wynika, pracownikowi przysługuje w ciągu roku kalendarzowego zwolnienie od pracy w wymiarze 2 dni albo 16 godzin, z powodu działania siły wyższej w pilnych sprawach rodzinnych spowodowanych chorobą lub wypadkiem, jeżeli jest niezbędna natychmiastowa obecność pracownika. I choć zostało ono wprowadzone przez ustawodawcę z myślą o szczególnych sytuacjach, które mogą się wydarzyć w życiu prywatnym każdej osoby, to jednak praktyka korzystania z niego odbiega daleko od założeń. Jest tak, bo obowiązujące przepisy nie dają pracodawcy prawa do weryfikowania składanych przez pracownika w tym zakresie oświadczeń pod kątem ich zgodności z prawdą. Nie ma również podstaw do żądania udokumentowania faktycznego wystąpienia zdarzeń leżących u podstaw wniosku o zwolnienie. To zaś sprawia, że pracownicy mają dużą swobodę w korzystaniu z niego, a pracodawca nie może odmawiać im udzielenia zwolnienia we wskazanym terminie. Czas zwolnienia jest czasem usprawiedliwionej nieobecności w pracy, za który pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia w wysokości połowy wynagrodzenia.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Urlop opiekuńczy

Pracownikowi przysługuje w ciągu roku kalendarzowego urlop opiekuńczy w wymiarze 5 dni w celu zapewnienia osobistej opieki lub wsparcia osobie będącej członkiem rodziny lub zamieszkującej w tym samym gospodarstwie domowym, która wymaga opieki lub wsparcia z poważnych względów medycznych.

Za członka rodziny uważa się w tym wypadku syna, córkę, matkę, ojca lub małżonka. Urlopu udziela się w dni, które są dla pracownika dniami pracy, zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu pracy, na wniosek pracownika złożony w terminie nie krótszym niż 1 dzień przed rozpoczęciem korzystania z tego urlopu. W składanym wniosku pracownik wskazuje imię i nazwisko osoby, która wymaga opieki lub wsparcia z poważnych względów medycznych, przyczynę konieczności zapewnienia osobistej opieki lub wsparcia przez pracownika oraz w przypadku członka rodziny – stopień pokrewieństwa z pracownikiem lub w przypadku osoby niebędącej członkiem rodziny – adres zamieszkania tej osoby.

Pracodawca nie może odmówić udzielenia urlopu opiekuńczego, jednak za czas korzystania z niego pracownikowi nie przysługuje wynagrodzenie.

Elastyczna organizacja pracy

Pracownik wychowujący dziecko do ukończenia przez nie 8. roku życia może złożyć wniosek o zastosowanie do niego elastycznej organizacji pracy (art. 188^1 k.p.). W pojęciu tym mieści się:

1) praca zdalna,
2) system przerywanego czasu pracy,
3) system skróconego tygodnia pracy,
4) system pracy weekendowej,
5) ruchomy czas pracy,
6) indywidualny rozkład czasu pracy oraz
7) obniżenie wymiaru czasu pracy.

Wniosek składa się w terminie nie krótszym niż 21 dni przed planowanym rozpoczęciem korzystania z uprawnienia. Pracodawca rozpatruje wniosek, uwzględniając potrzeby pracownika, w tym termin oraz przyczynę konieczności korzystania z elastycznej organizacji pracy, a także potrzeby i możliwości pracodawcy, w tym konieczność zapewnienia normalnego toku pracy, organizację pracy lub rodzaj pracy wykonywanej przez pracownika. Nie ma obowiązku uwzględnienia wniosku, ale o przyczynie odmowy albo o innym możliwym terminie zastosowania elastycznej organizacji pracy niż wskazany we wniosku należy go poinformować w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku.

TABELA. Uprawnienia pracownika wspomagające organizację opieki nad dzieckiem

Rodzaj uprawnienia	Wymiar w dniach	Możliwość odmowy	Wynagrodzenie
Urlop wypoczynkowy	20/26	tak	tak
Zwolnienie z tytułu opieki nad dzieckiem	2	nie	tak
Zwolnienie z powodu siły wyższej	2	nie	tak, ale 50%
Urlop opiekuńczy	5	nie	nie
Elastyczna organizacja pracy	–	tak	tak

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 148^1, art. 161–166, art. 173^1, art. 188, art. 188^1 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)
- § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 1632)

MAŁGORZATA CZOŁCZYŃSKA
prawnik, specjalista w zakresie prawa pracy, autorka wielu publikacji dotyczących zatrudnienia w jednostkach budżetowych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czy świadczenia wypłacane z ZFŚS podlegają egzekucji sądowej

Świadczenia o charakterze socjalnym finansowane ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS/fundusz) nie podlegają żadnej ochronie przed egzekucją sądową, a co za tym idzie – mogą być w pełni przekazane na poczet zadłużenia. Warunkiem jest jednak treść zajęcia komorniczego, które musi obejmować również inne wierzytelności, a nie tylko wynagrodzenie za pracę lub wynagrodzenie za pracę i zasiłki.

Egzekucja sądowa z wynagrodzenia za pracę przebiega na podstawie art. 881–888 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.). Podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności (chyba że ustawa stanowi inaczej).

Do egzekucji z wynagrodzenia za pracę komornik przystępuje przez jego zajęcie. Komornik zawiadamia dłużnika, że do wysokości egzekwowanego świadczenia i aż do pełnego pokrycia długu nie wolno mu odbierać wynagrodzenia poza częścią wolną od zajęcia, ani rozporządzać nim w żaden inny sposób. Dotyczy to w szczególności periodycznego wynagrodzenia za pracę i wynagrodzenia za prace zlecone oraz nagród i premii przysługujących dłużnikowi za okres jego zatrudnienia, jak również związanego ze stosunkiem pracy zysku lub udziału w funduszu zakładowym oraz wszelkich innych funduszach, pozostających w związku ze stosunkiem pracy.

Definicja wynagrodzenia

Kluczowe jest tu rozstrzygnięcie, co należy rozumieć pod pojęciem „wynagrodzenia". Ani Kodeks postępowania cywilnego, ani przepisy prawa pracy nie definiują tej kategorii dochodu. W literaturze oraz w orzecznictwie sądowym można odkryć znaczenie tego wyrażenia. Przykładowo, Państwowa Inspekcja Pracy określa wynagrodzenie za pracę jako okresowe świadczenie majątkowe, przysługujące za pracę świadczoną w ramach prawnego stosunku pracy, odpowiednio do jej rodzaju, ilości i jakości.

Podobną definicję wykształciło orzecznictwo. Wynagrodzenie za pracę można ogólnie określić jako świadczenie:
1) konieczne,
2) o charakterze przysparzająco-majątkowym,
3) które pracodawca jest zobowiązany wypłacać okresowo pracownikowi

– w zamian za wykonaną przezeń pracę, świadczoną na skutek wiążącego go z pracodawcą stosunku pracy odpowiednio do rodzaju, ilości i jakości pracy (uchwała SN z 30 grudnia 1986 r., sygn. akt III PZP 42/86).

Z kolei dla potrzeb statystycznych (załącznik do objaśnień do sprawozdawczości z zatrudnienia i wynagrodzeń na stronie Głównego Urzędu Statystycznego: https://form.stat.gov.pl/formularze/2026/objasnienia/zalacznik_do_objasnien.pdf) przyjęto, że wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne, wypłacane pracownikom lub innym osobom fizycznym, stanowiące wydatki ponoszone przez pracodawców na opłacenie wykonywanej pracy (z wyjątkami, o których mowa w rozdziale VIII), niezależnie od źródeł ich finansowania (ze środków własnych lub refundowanych) oraz bez względu na podstawę stosunku pracy bądź innego stosunku prawnego lub czynności prawnej, na podstawie których jest świadczona praca lub pełniona służba.

Obie definicje mają wspólny mianownik, którym jest wzajemność świadczeń, ekwiwalentność. Z jednej strony pracownik wykonuje pracę,

eprasa.pl 5ba4f49fba

z drugiej – pracodawca zatrudnia go za wynagrodzeniem.

Ochrona wynagrodzenia za pracę

Ochrona pracowniczego wynagrodzenia, na podstawie przepisów ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.), rozciąga się na szeroko pojęte wynagrodzenie i jego składniki, takie jak: dodatki, premie, nagrody, a także odprawy czy ekwiwalent za niewykorzystany urlop.

Pracodawca, do którego wpływa zajęcie od komornika, powinien dostosować się do jego treści i potrącać tylko i wyłącznie z należności mieszczących się w danej kategorii. Jeśli zajęcie wymienia wynagrodzenie za pracę, to tylko ono może być przedmiotem egzekucji. Zdarzają się również zajęcia rozszerzone o zasiłki z ubezpieczenia społecznego.

WAŻNE!

Jeżeli do pracodawcy wpłynęło zajęcie komornicze pracownika, to pracodawca powinien dostosować się do jego treści i potrącać tylko i wyłącznie z należności mieszczących się w danej kategorii.

Natomiast świadczenia o charakterze socjalnym nie mogą być zajmowane na podstawie art. 881 i następnych k.p.c. Po pierwsze, we wspomnianym już wcześniej załączniku GUS, do kategorii wyłączeń – a więc pozycji niezaliczanych do wynagrodzeń – zakwalifikowano m.in. świadczenia finansowane ze środków ZFŚS i świadczenia urlopowe. Po drugie, świadczenia finansowane z funduszu nie są wynagrodzeniem nawet w bardzo szerokim rozumieniu tego pojęcia. Nie kwalifikują się więc pod ochronę, jaką daje Kodeks pracy poprzez stosowanie m.in. kwot wolnych od ujęć. Jedynym kryterium przyznania wsparcia z ZFŚS jest sytuacja osobista (materialna, rodzinna) pracownika i jego rodziny, a nie ocena jego pracy.

To oznacza, że świadczenia z ZFŚS, np. zapomogi, dofinansowanie do wypoczynku, nie korzystają z ochrony jaką zapewnia art. 87 i 87^1 k.p., z kolei w Kodeksie postępowania cywilnego nie zostały wymienione w katalogu świadczeń wyłączonych spod egzekucji. To prowadzi do wniosku, że ze świadczeń z ZFŚS mogą być zaspokajane należności alimentacyjne czy też niealimentacyjne, ale podstawą wszczęcia i prowadzenia egzekucji powinny być art. 895–908 k.p.c. Przepisy te dotyczą egzekucji z innych wierzytelności.

WAŻNE!

Ze świadczeń z ZFŚS mogą być zaspokajane należności alimentacyjne i niealimentacyjne, ale podstawą wszczęcia i prowadzenia egzekucji powinny być art. 895–908 k.p.c.

Pracodawca, który otrzymał zajęcie wynagrodzenia za pracę lub wynagrodzenia za pracę i zasiłków, nie może na tej podstawie odbierać pracownikowi świadczeń przyznanych z ZFŚS. Tym niemniej w ramach swoich obowiązków wobec organu egzekucyjnego powinien powiadomić o tym fakcie (art. 882 k.p.c.). Jeżeli komornik zdecyduje o przejęciu tych świadczeń, powinien albo rozszerzyć zajęcie o inne wierzytelności, albo wydać odrębny tytuł ich dotyczący. Jeśli tak się stanie, świadczenia z ZFŚS podlegają egzekucji do pełnej wysokości.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 2 pkt 5, art. 8 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)
- art. 881, art. 882, art. 895 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 468; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 26)
- art. 87, art. 87^1 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)

Powołane orzecznictwo

- uchwała SN z 30 grudnia 1986 r. (sygn. akt III PZP 42/86)

Powołane piśmiennictwo

- załącznik do objaśnień do sprawozdawczości z zatrudnienia i wynagrodzeń na stronie Głównego Urzędu Statystycznego (https://form.stat.gov.pl/formularze/2026/objasnienia/zalacznik_do_objasnien.pdf)

IZABELA NOWACKA

ekonomista, autor licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; od ponad 20 lat zajmuje się tematyką wynagrodzeniową i rozliczaniem płac

eprasa.pl 5ba4f49fba

POLECAMY

W następnych numerach Rachunkowości Budżetowej m.in.:

- Czy gmina może udzielić dotacji dla OSP na modernizację budynku OSP w ramach środków funduszu sołeckiego
- Jak udokumentować sprzedaż zużytego sprzętu przez jednostkę budżetową do utylizacji
- Czy trzeba skorygować odpis na ZFŚS, gdy pracownik uzyskał orzeczenie o niepełnosprawności w trakcie roku

W INFORLEX:

- Nowa klasyfikacja budżetowa – przygotowanie do wdrożenia, komentarze, narzędzia
- Wszystko o Centralnym Rejestrze Umów: poradniki, szkolenia, ściągi
- Urlopy i świadczenia urlopowe 2026

PRENUMERATA

Rachunkowość Budżetowa
w wersji PREMIUM *(papier + e-wydanie)*

Abonament na 12 miesięcy
w cenie 1480 zł

POLECAMY RÓWNIEŻ miesięczniki:

PORADNIK Rachunkowości Budżetowej
w wersji PREMIUM *(papier + e-wydanie)*

Abonament na 12 miesięcy
w cenie 1370 zł

Gazeta Samorządu i Administracji
w wersji STANDARD *(e-wydanie)*

Abonament na 12 miesięcy
w cenie 1190 zł

www.sklep.infor.pl | 801 626 666, 22 761 30 30 | bok@infor.pl

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

Grupa INFOR PL

Właściciel i Prezes Zarządu
Ryszard Pieńkowski

INFOR PL Spółka Akcyjna
01-066 Warszawa, ul. Burakowska 14
www.infor.pl

Dyrektor Centrum Wydawniczego
Grzegorz Błażejczyk
e-mail: grzegorz.blazejczyk@infor.pl

Redaktor naczelna Grupy INFORLEX
Agnieszka Oleksiak-Komorowska
e-mail: agnieszka.oleksiak@infor.pl

Redaktor prowadzący
Magdalena Grotkiewicz
e-mail: magdalena.grotkiewicz@infor.pl
rb@infor.pl

Zespół redakcyjny
Anna Gnioska – redaktor merytoryczny
Grażyna Legucka – korekta
Elżbieta Marszalik – sekretarz redakcji
Anna Stefańska-Sulewska – redaktor graficzny
Dorota Waleszkiewicz – redaktor merytoryczny

Adres redakcji
01-066 Warszawa, ul. Burakowska 14
e-mail: rb@infor.pl
www.inforlex.pl/ewydania

Biuro Reklamy
Ewa Gromek-Tyburska
e-mail: ewa.gromek@infor.pl
tel. 510 024 764

Zamówienia na prenumeratę
Biuro Obsługi Klienta
01-066 Warszawa, ul. Burakowska 14
tel. 22 761 30 30, 801 626 666
e-mail: bok@infor.pl
www.sklep.infor.pl

Zamówienia na prenumeratę przyjmują również: Kolporter, Garmond Press, GLM, As Press oraz urzędy pocztowe.

Copyright by INFOR PL S.A.
Publikacja jest chroniona przepisami prawa autorskiego. Wykonywanie kserokopii lub powielanie inną metodą oraz rozpowszechnianie bez zgody Wydawcy w całości lub części jest zabronione i podlega odpowiedzialności karnej.

Ⓒ – znak zastrzeżenia praw autorskich

Ⓟ – znak odpłatności

ⒸⓅ – dwa znaki przy artykule oznaczają możliwość jego dalszego wykorzystania wyłącznie po uiszczeniu opłaty zgodnie z cennikiem (www.infor.pl/licencje) i w zgodzie z regulaminem korzystania z artykułów redakcyjnych.

Druk: VIVA

INFOR PL S.A. jest podatnikiem VAT, NIP 1180093066

Materiałów niezamówionych nie zwracamy, zachowując sobie prawo do skrótów i zmian tytułu. Nie ponosimy odpowiedzialności za treść reklam zamieszczonych na łamach.

Nakład: 2061 egz.

eprasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA

INFOR akademia

SAMORZĄD 360°

KONGRES STACJONARNY

21–23.10.2026 r. HOTEL GRANO Gdańsk Riverside

ROZMAWIAMY O TYM, CO DLA NAS NAJWAŻNIEJSZE

- ✓ Staż pracy
- ✓ KSeF w samorządzie – refleksje po wdrożeniu
- ✓ Klasyfikacja budżetowa w świetle nowelizacji ustawy o finansach publicznych
- ✓ AI, cyberbezpieczeństwo i sektor publiczny – jak bezpiecznie korzystać z nowych technologii

W gronie ekspertów – wykładowcy szeroko znani z łamów czasopisma RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA

Cena promocyjna do 31 lipca:

2000 zł netto ~~2390 zł netto~~

Szczegóły i zapisy na stronie Kongresu:
samorzad360.infor.pl

INFORLEX
KOMPLEKSOWA BAZA WIEDZY

U nas odpowiedzi czekają na Ciebie!

W INFORLEX aktualności i wszystko
o zmianach w prawie i rachunkowości

Testuj bezpłatnie
inforlex.pl

eprasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 7–8 (607–608) 5 lipca 2026

DODATEK

KADRY I PŁACE W SFERZE BUDŻETOWEJ

nr 7–8

Jak przebiega kontrola ZUS i na co zwracają uwagę inspektorzy

Płatnik składek 2

Organizacja, zakres i przebieg kontroli ZUS 3

Podsumowanie 16

9 771428 817662 27

www.sklep.infor.pl ■ 801 626 666 ■ 22 761 30 30 ■ bok@infor.pl

Jak przebiega kontrola ZUS i na co zwracają uwagę inspektorzy

Kontrola ZUS to nie tylko formalne sprawdzenie dokumentów, ale kompleksowa weryfikacja tego, czy płatnik prawidłowo realizuje wszystkie obowiązki wynikające z systemu ubezpieczeń społecznych. Inspektorzy badają nie tylko zgłoszenia do ubezpieczeń i rozliczenia składek, lecz także rzeczywisty charakter zatrudnienia, poprawność wypłacanych świadczeń i kompletność dokumentacji. W artykule wyjaśniamy, krok po kroku, jak przebiega kontrola ZUS, jaki może mieć zakres oraz na co szczególnie powinny zwrócić uwagę jednostki samorządu terytorialnego, aby uniknąć kosztownych błędów.

Płatnik składek

W ustawie z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej: ustawa systemowa) pojęcie płatnika składek nie zostało wyjaśnione w formie jednej, ogólnej definicji. Ustawa wskazuje natomiast w sposób wyczerpujący poszczególne podmioty, którym w określonych stanach faktycznych przysługuje taki status. Można przyjąć, że płatnikiem składek jest osoba albo jednostka organizacyjna zobowiązana do obliczenia, pobrania i przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należnych składek. Nie jest to jednak ujęcie wyczerpujące, ponieważ od tak rozumianej zasady występują liczne odstępstwa. W praktyce można bowiem spotkać sytuacje, w których status płatnika składek przysługuje również podmiotowi zobowiązanemu jedynie do obliczenia składek oraz wykazania ich w dokumentach rozliczeniowych, mimo że ciężar ich finansowania spoczywa na innym podmiocie. Tytułem przykładu można wskazać składki należne za osoby przebywające na urlopach wychowawczych, które są finansowane przez ZUS.

Zgodnie z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej, **płatnikiem składek jest pracodawca**. Pojęcie pracodawcy na gruncie ustawy systemowej ma jednak szerszy zakres, niż jest to określone w ustawie z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.). Zgodnie z art. 3 k.p., pracodawcą jest jednostka organizacyjna – nawet jeśli nie posiada osobowości prawnej – a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników. Taki podmiot jest płatnikiem składek za osoby pozostające z nim w stosunku pracy. Natomiast na gruncie ustawy systemowej pojęcie pracodawcy obejmuje także sytuacje wykraczające poza klasyczny stosunek pracy. Dotyczy to przypadków, w których dana osoba wykonuje pracę na rzecz określonego podmiotu w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą lub jednostką. W takich sytuacjach dla potrzeb ubezpieczeń społecznych znaczenie ma nie tylko formalna konstrukcja prawna, ale także to, na czyją rzecz praca jest rzeczywiście świadczona. Jeżeli więc pracownik wykonuje zadania na rzecz swojego pracodawcy w ramach umowy zlecenia albo innej podobnej umowy zawartej z podmiotem trzecim, to także w tym zakresie za płatnika składek uznawany jest pracodawca, na rzecz którego praca jest faktycznie wykonywana.

Tę samą logikę należy odnieść do umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią. Jeżeli pracownik realizuje taką umowę w rzeczywistości na rzecz swojego pracodawcy, to dla celów ubezpieczeń społecznych nadal jest traktowany jako pracownik tego pracodawcy. Skoro bowiem art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika na aktywność wykonywaną również w ramach umów cywilnoprawnych, jeżeli praca jest świadczona na rzecz własnego pracodawcy, to konsekwentnie także obowiązek płatniczy w zakresie składek obciąża właśnie tego pracodawcę.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Z kolei zgodnie z art. 4 pkt 2 lit. c ustawy systemowej, płatnikiem składek może być również podmiot, na rzecz którego odpłatnie pracuje osoba odbywająca karę pozbawienia wolności albo tymczasowe aresztowanie. Oznacza to, że znaczenie ma nie samo miejsce osadzenia, lecz to, kto korzysta z pracy takiej osoby. Skazani mogą bowiem wykonywać odpłatną pracę zarówno na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, jak i w przywięziennych zakładach pracy czy u zewnętrznych przedsiębiorców, również na podstawie różnych form zatrudnienia, takich jak umowa o pracę, zlecenia, dzieło czy praca nakładcza. W takiej sytuacji płatnikiem składek nie jest jednostka, w której dana osoba odbywa karę lub przebywa w areszcie, lecz podmiot, na rzecz którego praca jest faktycznie wykonywana za wynagrodzeniem.

Organizacja, zakres i przebieg kontroli ZUS

Organizacja kontroli płatników składek w ZUS nie jest przypadkowa. Sposób, w jaki zorganizowano komórki odpowiedzialne za kontrolę, pokazuje, że kontrola ma być działaniem stałym, uporządkowanym i merytorycznym, a nie tylko doraźnym sprawdzeniem dokumentów. Świadczy o tym zarówno wyodrębnienie w strukturze ZUS pionu finansów i realizacji dochodów, w ramach którego działa departament kontroli płatników, jak i funkcjonowanie w oddziałach ZUS specjalnych wydziałów kontroli płatników.

Zadaniem tych komórek nie jest wyłącznie wykonywanie czynności kontrolnych u płatników składek. Obejmują one także analizę materiału zgromadzonego w toku kontroli oraz przygotowywanie rozstrzygnięć opartych na dokonanych ustaleniach. Oznacza to, że kontrola w ZUS nie sprowadza się do prostego sprawdzenia dokumentów, lecz obejmuje również ocenę prawną ustalonego stanu faktycznego. Taka organizacja kontroli ma zapewniać skuteczne sprawdzanie, czy płatnicy prawidłowo wykonują obowiązki z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Jednocześnie podkreślić należy, że prowadzenie kontroli zostało zastrzeżone wyłącznie dla inspektorów kontroli ZUS wyposażonych w szczególne kwalifikacje oraz zdany egzamin. Ograniczenie to ma charakter gwarancyjny i służy zapewnieniu jednolitego standardu oceny zachowań płatników składek. Inspektor kontroli nie jest bowiem jedynie wykonawcą czynności faktycznych, lecz podmiotem dokonującym oceny prawnej i faktycznej realizacji obowiązków ubezpieczeniowych, przy czym możliwość uczestniczenia w czynnościach kontrolnych przez innych pracowników ZUS ma charakter wyłącznie pomocniczy i przygotowawczy.

Kontrole płatników składek to proces zorganizowany i planowy, który może przyjmować zarówno postać kontroli doraźnych, jak i pełnych kontroli okresowych, obejmujących cały zakres przedmiotowy wynikający z art. 86 ust. 2 ustawy systemowej. Prowadzenie kontroli w oparciu o miesięczne i roczne plany zatwierdzane przez Prezesa ZUS potwierdza, że ustawodawca zakładał systematyczności kompleksowość działań kontrolnych, a nie ich incydentalność.

Częstotliwość kontroli

Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadzi kontrole z taką częstotliwością, aby możliwe było skuteczne dochodzenie należności z tytułu składek i wypłaconych świadczeń. W praktyce oznacza to, że kontrole mogą być powtarzane wtedy, gdy wymaga tego ochrona interesów systemu ubezpieczeń społecznych. Inaczej ukształtowano sytuację płatników opłacających składki wyłącznie na własne ubezpieczenie, ponieważ w ich przypadku kontrola jest podejmowana tylko w uzasadnionych przypadkach, na przykład wtedy, gdy pojawiają się błędy w dokumentacji albo składki są opłacane nieterminowo (§ 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 30 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania kontroli płatników składek; dalej: rozporządzenie w sprawie kontroli płatników składek).

PRZYKŁAD 1

Gmina zawarła umowy zlecenia z osobami wykonującymi czynności porządkowe i zgłaszała je do ubezpieczeń społecznych z niską podstawą wymiaru składek. Jednocześnie te same osoby wykonywały podobne zadania także na

eprasa.pl 5ba4f49fba

rzecz gminnej jednostki organizacyjnej, np. ośrodka sportu albo domu kultury, na podstawie odrębnych umów. W toku kontroli ZUS prowadzonej w zakresie prawidłowości zgłaszania do ubezpieczeń oraz rzetelności obliczania składek inspektor zażądał nie tylko umów zleceniobiorców i dokumentów rozliczeniowych, lecz także porozumień między gminą a jednostką organizacyjną, harmonogramów prac, zestawień wypłat oraz dokumentów wskazujących, kto faktycznie organizował i nadzorował wykonywanie zadań. Gmina podniosła, że dokumenty dotyczące współpracy z jednostką organizacyjną nie powinny być objęte kontrolą, ponieważ nie dotyczą bezpośrednio umów zawartych przez urząd z osobami zgłoszonymi do ubezpieczeń. W takim stanie faktycznym należy uznać, że żądanie tych dokumentów mieści się w przedmiocie kontroli ZUS. Jeżeli kontrola dotyczy prawidłowości zgłoszeń oraz podstawy wymiaru składek, organ może badać nie tylko dokumenty zgłoszeniowe, ale również materiały pozwalające ustalić, kto faktycznie korzystał z pracy tych osób, kto organizował jej wykonywanie i czy formalny podział umów nie służył obejściu przepisów ubezpieczeniowych. Przedmiot kontroli obejmuje więc rzeczywisty układ stosunków, a nie tylko to, co elegancko wpisano w formularzach – papier bywa cierpliwy, ZUS nie zawsze.

Zakres kontroli

Kontrola płatników składek służy sprawdzeniu, czy prawidłowo wykonują oni obowiązki wynikające z przepisów. Zakład Ubezpieczeń Społecznych bada przede wszystkim, czy płatnik właściwie i w terminie zgłosił do ubezpieczeń społecznych siebie oraz osoby, za które odpowiada, czy prawidłowo ustalił podstawę wymiaru składek, a także czy składki zostały prawidłowo rozliczone i opłacone. Zakres kontroli ZUS został określony w art. 86 ustawy o systemowej.

ZAKRES KONTROLI ZUS

Kontrola może obejmować w szczególności:

- zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych,
- prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek oraz innych składek i wpłat, do których pobierania zobowiązany jest ZUS,
- ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacanie tych świadczeń oraz dokonywanie rozliczeń z tego tytułu,
- prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe,
- wystawianie zaświadczeń lub zgłaszanie danych dla celów ubezpieczeń społecznych,
- dokonywanie oględzin składników majątku płatników składek zalegających z opłatą należności z tytułu składek,
- prawidłowość i rzetelność danych, informacji i oświadczeń przekazanych przez płatnika składek we wniosku, o którym mowa w art. 17a ust. 1 ustawy systemowej.

Zgłoszenie do ubezpieczeń

Do podstawowych obowiązków płatnika należy zgłoszenie osoby do ubezpieczeń społecznych, a po ustaniu tytułu ubezpieczenia – jej wyrejestrowanie na właściwych formularzach. Płatnik ma także obowiązek comiesięcznego rozliczania i opłacania należnych składek w ustawowych terminach (art. 86 ust. 2 ustawy systemowej). To właśnie wykonywanie tych podstawowych powinności stanowi zasadniczy przedmiot kontroli ZUS.

Więcej on-line

DZIAŁ
„Tylko w e-wydaniu”

Dodatkowe artykuły i materiały specjalne dostępne po zalogowaniu na **inforlex.pl**

eprasa.pl 5ba4f49fba

PRZYKŁAD 2

Urząd gminy zatrudnił pracownika na podstawie umowy o pracę od 1 marca. Jako płatnik składek powinien zgłosić go do ubezpieczeń społecznych na właściwym formularzu, a następnie co miesiąc rozliczać i opłacać za niego składki. Po kilku miesiącach pracownik rozwiązał umowę, ale urząd nie przekazał w terminie dokumentu wyrejestrowującego.

W toku kontroli ZUS może sprawdzić, czy gmina prawidłowo zgłosiła pracownika do ubezpieczeń, czy terminowo przekazywała dokumenty rozliczeniowe oraz czy po ustaniu zatrudnienia dokonała wyrejestrowania. Kontrola obejmuje więc nie tylko sam fakt zatrudnienia, lecz także prawidłowość wykonania obowiązków dokumentacyjnych i składkowych przez jednostkę samorządową.

Zgodnie z ustawą systemową, zgłoszenie takie powinno nastąpić w ciągu 7 dni od zatrudnienia pierwszego pracownika albo od powstania stosunku prawnego uzasadniającego objęcie pierwszej osoby ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi.

Na tle tego obowiązku przyjmuje się, że termin zgłoszenia płatnika ma charakter instrukcyjny, a więc jego przekroczenie nie może prowadzić do odmowy rejestracji płatnika w Centralnym Rejestrze Płatników Składek, ponieważ status płatnika składek powstaje z mocy prawa. Nie zmienia to jednak tego, że prawidłowość i terminowość zgłoszenia pozostają objęte kontrolą ZUS. W praktyce oznacza to, że inspektor kontroli może ustalać, czy obowiązek zgłoszenia został wykonany zgodnie z przepisami, nawet jeżeli samo uchybienie terminowi nie prowadzi do pozbawienia danego podmiotu statusu płatnika.

Jak wskazał Sąd Okręgowy w Łodzi w wyroku z 30 września 2024 r. (sygn. akt VIII U 1359/24), kontrola zgłaszania do ubezpieczeń społecznych nie ogranicza się do sprawdzenia, czy płatnik wysłał do ZUS formularz zgłoszeniowy i opłacił składki. Na gruncie art. 86 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej obejmuje ona także badanie, czy zgłoszenie odpowiada rzeczywistemu tytułowi ubezpieczenia, a więc czy osoba zgłoszona jako pracownik rzeczywiście wykonywała pracę w warunkach właściwych dla stosunku pracy. Zdaniem sądu, ZUS, w ramach kontroli z art. 86 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej, może badać nie tylko poprawność formalną zgłoszenia, lecz także ważność i rzeczywistość podstawy, z której zgłoszenie wynika. Jeżeli płatnik zgłasza osobę jako pracownika, to organ może sprawdzić, czy w rzeczywistości istniał stosunek pracy, a nie tylko umowa nazwana „umową o pracę". Samo zgłoszenie, wypłata wynagrodzenia, listy płac czy nawet faktyczne wykonywanie pewnych czynności nie wystarczają, jeżeli brakuje cech konstytutywnych stosunku pracy.

Z kolei Sąd Okręgowy w Szczecinie w wyroku z 9 kwietnia 2025 r. (sygn. akt VI U 1381/22) uznał, że ZUS w ramach kontroli zgłaszania do ubezpieczeń może ustalać, czy wskazany płatnik był rzeczywiście płatnikiem, czy zgłoszony tytuł do ubezpieczenia rzeczywiście istniał, czy zgłoszenie nie opierało się na czynności mającej na celu obejście prawa, czy formalnie odrębne umowy nie stanowiły w istocie jednego stosunku prawnego sztucznie rozdzielonego dla celów składkowych. Wyrok SO wskazuje, że ZUS, w ramach kontroli zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych, może badać, czy deklarowany zbieg tytułów nie został sztucznie wykreowany przez powiązane podmioty tylko po to, by obniżyć obciążenia składkowe. Jeżeli z ustaleń wynika, że formalnie odrębne umowy w rzeczywistości maskują jedno zatrudnienie wykonywane na rzecz jednego podmiotu, to organ ma prawo zakwestionować takie zgłoszenie i wyprowadzić z tego skutki składkowe.

Obowiązek zgłaszania zmian danych

Z obowiązkiem zgłoszenia wiąże się także obowiązek zgłaszania zmian danych oraz wyrejestrowania płatnika składek. Z tego punktu widzenia przedmiot kontroli obejmuje również weryfikację, czy płatnik zawiadamiał ZUS o zmianach danych objętych zgłoszeniem oraz czy po zakończeniu działalności dopełnił obowiązków związanych z wyrejestrowaniem siebie i osób ubezpieczonych. Nie chodzi tu wyłącznie o sam akt złożenia odpowiedniego formularza, ale również o sprawdzenie, czy przed wyrejestrowaniem płatnik prawidłowo zakończył rozliczenia składkowe oraz czy usunął z rejestru wszystkie osoby, za które wcześniej odpowiadał. Zgodnie bo-

eprasa.pl 5ba4f49fba

wiem z art. 44 ustawy systemowej, o zmianach danych zawartych w zgłoszeniu płatnik składek jest zobowiązany zawiadomić wskazaną przez ZUS jednostkę organizacyjną ZUS w terminie 7 dni od zaistnienia zmian, stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie lub otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez ZUS. Zawiadomienie to powinno być dokonane w formie dokumentu pisemnego albo w formie wydruku, czyli analogicznie jak w przypadku zgłoszenia.

PRZYKŁAD 3

Jednostka budżetowa powiatu – dom pomocy społecznej – została zlikwidowana, a jej zadania przejęła inna jednostka organizacyjna. Mimo faktycznego zakończenia działalności, dotychczasowy płatnik nie dokonał wyrejestrowania z ZUS ani nie zgłosił wyrejestrowania wszystkich pracowników. Kontrola wykazała, że w systemie nadal widnieją osoby zgłoszone do ubezpieczeń, choć nie istnieje już tytuł do ich podlegania. W takim przypadku ZUS bada, czy przed wyrejestrowaniem prawidłowo zamknięto rozliczenia składkowe oraz czy usunięto wszystkie osoby, za które jednostka ponosiła wcześniej odpowiedzialność.

Ocena tytułu prawnego

Szczególnie istotny element zakresu przedmiotowego kontroli dotyczy zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych dokonywanych na podstawie określonych tytułów prawnych, zwłaszcza umowy o pracę. W tym **obszarze kontrola ZUS nie może sprowadzać się wyłącznie do formalnego sprawdzenia, czy zgłoszenie zostało złożone**. Obejmuje ona również badanie, czy wskazany przez płatnika tytuł do ubezpieczenia rzeczywiście istnieje i czy nie jest dotknięty wadą prawną. Trafnie przyjmuje się więc, że ZUS może badać sam tytuł zawarcia umowy oraz oceniać, czy nie zachodzi sytuacja, w której czynność prawna jest nieważna z uwagi na sprzeczność z przepisami, obejście prawa albo naruszenie zasad współżycia społecznego. W takim zakresie kontrola zgłoszenia obejmuje nie tylko dokument zgłoszeniowy, lecz także podstawę prawną i faktyczną objęcia danej osoby ubezpieczeniami społecznymi.

PRZYKŁAD 4

Jednostka zatrudniła panią Annę na podstawie umowy o pracę na stanowisku specjalisty ds. marketingu z wynagrodzeniem 14 000 zł miesięcznie i zgłosiła ją do ubezpieczeń społecznych jako pracownika. Po dwóch tygodniach od zatrudnienia pracownica przedłożyła zwolnienie lekarskie i wystąpiła o świadczenia z ubezpieczenia chorobowego. W toku kontroli ZUS ustalił, że pani Anna wcześniej nie wykonywała żadnych czynności na rzecz jednostki, nie posiadała doświadczenia odpowiadającego zakresowi obowiązków, a dokumentacja wewnętrzna nie potwierdzała faktycznego wykonywania pracy. Dodatkowo ustalono, że jednostka nie miała realnej potrzeby zatrudnienia pracownika na tym stanowisku, a samo zatrudnienie nastąpiło krótko przed powstaniem niezdolności do pracy. W takiej sytuacji kontrola nie ogranicza się do sprawdzenia, czy zgłoszenie do ubezpieczeń zostało formalnie dokonane. Obejmuje również ocenę, czy umowa o pracę stanowiąca podstawę zgłoszenia była rzeczywista i ważna. Jeżeli ustalone okoliczności wskazują, że umowa została zawarta wyłącznie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, ZUS może zakwestionować tytuł do ubezpieczenia i uznać, że pracownik nie podlega ubezpieczeniom społecznym. W tym przypadku przedmiot kontroli obejmuje więc nie tylko dokument zgłoszeniowy, lecz także rzeczywisty charakter zatrudnienia, a więc to, czy stosunek pracy faktycznie istniał i czy nie doszło do obejścia przepisów systemu ubezpieczeń społecznych.

Wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek

Duże kontrowersje budzi kwestia ingerencji ZUS w wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek. W tym zakresie bardziej przekonujące jest stanowisko, zgodnie z którym kontrola ZUS nie powinna prowadzić do swobodnego korygowania wynagrodzenia tylko dlatego, że odbiega ono od przeciętnych warunków rynkowych. Co do zasady strony stosunku pracy korzystają z zasady swobody umów i mogą kształtować wysokość wynagrodzenia według własnej woli. Inaczej należy jednak ocenić sytuacje, w których wynagrodzenie wykazywane jako podstawa wymiaru składek nie odpowiada rzeczywiście wypłacanemu świadczeniu albo zostało ukształtowane wyłącznie dla osiągnięcia nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecz-

eprasa.pl 5ba4f49fba

nych. W takich przypadkach kontrola obejmuje już nie sam poziom wynagrodzenia jako taki, lecz zgodność podstawy wymiaru składek z rzeczywistym stanem faktycznym i prawnym.

PRZYKŁAD 5

Jednostka samorządowa zatrudniła pana Tomasza na stanowisku kierownika referatu z wynagrodzeniem 9800 zł miesięcznie. Pracownik miał odpowiednie kwalifikacje, wieloletnie doświadczenie w administracji i faktycznie wykonywał powierzone obowiązki. Wynagrodzenie było przewidziane w dokumentacji kadrowo-płacowej, mieściło się w regulacjach płacowych obowiązujących u pracodawcy samorządowego i było wypłacane w pełnej wysokości. W toku kontroli ZUS powziął wątpliwości, ponieważ wynagrodzenie pana Tomasza było wyższe niż przeciętne wynagrodzenia na podobnych stanowiskach w okolicznych jednostkach. Sama ta okoliczność nie wystarcza jednak do zakwestionowania podstawy wymiaru składek. Jeżeli zatrudnienie było rzeczywiste, praca była faktycznie wykonywana, a wynagrodzenie odpowiadało dokumentacji i zostało wypłacone, kontrola ZUS nie może prowadzić do jego „urealnienia" tylko dlatego, że organ uznaje je za wysokie.

Inaczej należałoby ocenić sytuację, w której jednostka wykazałaby w dokumentach wynagrodzenie 9800 zł, ale faktycznie wypłacałaby pracownikowi jedynie 4000 zł, a pozostała część istniałaby wyłącznie w dokumentacji. W takim przypadku ZUS może zakwestionować podstawę wymiaru składek, ponieważ kontrola dotyczy nie „rynkowości" pensji, lecz zgodności dokumentów z rzeczywistym stanem faktycznym.

Rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek

Kolejny istotny obszar kontroli wynika z art. 86 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej i obejmuje prawidłowość oraz rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek. Jest to jeden z podstawowych elementów zakresu przedmiotowego kontroli, ponieważ obowiązek opłacania składek stanowi istotę statusu płatnika. W tym zakresie ZUS bada nie tylko to, czy składki zostały uiszczone, lecz także to, czy zostały prawidłowo obliczone, czy przyjęto właściwą podstawę wymiaru, czy zachowano prawidłowe terminy oraz czy prawidłowo rozliczono należności wobec poszczególnych ubezpieczonych.

PRZYKŁAD 6

Urząd gminy zatrudnia pracowników samorządowych na podstawie umów o pracę oraz zawiera umowy zlecenia z osobami wykonującymi dodatkowe zadania, np. przy obsłudze wydarzeń kulturalnych lub pracach porządkowych. W dokumentach przekazywanych do ZUS wykazuje podstawy wymiaru składek odpowiadające zasadniczym wynagrodzeniom i terminowo opłaca należności. W toku kontroli ZUS ustalono jednak, że część pracowników otrzymywała dodatkowe świadczenia, np. dodatki specjalne, nagrody lub ekwiwalenty, które nie zostały uwzględnione w podstawie wymiaru składek. Ponadto w przypadku osób zatrudnionych na zlecenie urząd przyjmował, że podlegają one ubezpieczeniom tylko z innego tytułu, mimo że faktycznie wykonywały odpłatne czynności także na rzecz tej jednostki. W takiej sytuacji kontrola nie ogranicza się do sprawdzenia, czy składki zostały zapłacone i czy kwoty zgadzają się rachunkowo z deklaracjami. Obejmuje również ocenę, czy jednostka samorządowa prawidłowo ustaliła podstawę wymiaru składek, uwzględniła wszystkie oskładkowane składniki wynagrodzenia oraz właściwie określiła tytuły do ubezpieczeń. Jeżeli ustalenia kontroli wykażą, że część świadczeń powinna zostać objęta składkami albo że błędnie ustalono zakres ubezpieczenia zleceniobiorców, ZUS może zakwestionować rozliczenia i ustalić zaległości składkowe. Przedmiot kontroli obejmuje więc nie tylko sam fakt zapłaty składek, lecz także prawidłowość ich ustalenia i rozliczenia zgodnie z rzeczywistym stanem faktycznym.

ORZECZNICTWO

Organ ubezpieczeń społecznych jest uprawniony do kontroli i korygowania zawyżonych podstaw wymiaru składek z każdego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym dla zapobieżenia nabywania nienależnych lub zawyżonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jeżeli okoliczności sprawy wskazują na intencjonalny lub manipulacyjny zamiar uzyskania takich świadczeń z ubezpieczenia społecznego w sposób sprzeczny z prawem lub zmierzający do obejścia przepisów i zasad systemu ubezpieczeń społecznych.

Wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2018 r., sygn. akt I UK 208/17

eprasa.pl 5ba4f49fba

Uprawnienia do świadczeń z ubezpieczeń społecznych

Następne kryterium kontroli obejmuje weryfikację ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, wypłacania tych świadczeń oraz dokonywania rozliczeń z tego tytułu.

Ubezpieczonym przysługuje szeroki katalog świadczeń z ubezpieczeń społecznych w razie ziszczenia się określonego ryzyka ubezpieczeniowego oraz spełnienia warunków przewidzianych przez ustawodawcę. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jako podstawowy realizator przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych, nie tylko rozstrzyga o prawie do świadczeń, lecz także dokonuje ich wypłaty. W razie długotrwałej niezdolności do pracy ubezpieczony może ubiegać się o rentę z tytułu niezdolności do pracy oraz rentę szkoleniową, natomiast po osiągnięciu określonego wieku – o emeryturę, a także o dodatek pielęgnacyjny do emerytury lub renty. W przypadku śmierci ubezpieczonego członkom jego rodziny może przysługiwać renta rodzinna, a ponadto możliwe jest uzyskanie dodatku do renty rodzinnej dla sieroty zupełnej. Z kolei w razie wypadku przy pracy albo choroby zawodowej ubezpieczony może dochodzić świadczeń przewidzianych z tego tytułu, w szczególności jednorazowego odszkodowania.

Trzeba jednak wyraźnie zaznaczyć, że płatnicy składek nie ustalają prawa do wymienionych świadczeń, nie dokonują ich wypłaty, ani nie prowadzą rozliczeń z tego tytułu. Wymaga zatem podkreślenia fakt, że ustawodawca określił analizowany zakres kontroli zbyt szeroko, skoro w praktyce czynności kontrolne są prowadzone – jak już wskazano – w wyraźnie węższym obszarze.

W razie choroby i macierzyństwa wypłacane są: zasiłek chorobowy, zasiłek macierzyński, zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie rehabilitacyjne. Ubezpieczenie chorobowe obejmuje – w zakresie ryzyka chorobowego – zasady nabywania prawa do zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego oraz zasiłku wyrównawczego. Z kolei w obszarze ochrony macierzyństwa obejmuje ono zasady nabywania prawa do zasiłku macierzyńskiego oraz opiekuńczego. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego podlegania ubezpieczeniu chorobowemu. Reguła ta odnosi się jednak wyłącznie do osób objętych obowiązkowo tym ubezpieczeniem. W przypadku ubezpieczonych podlegających ubezpieczeniu chorobowemu dobrowolnie okres wyczekiwania wynosi natomiast 90 dni.

Sąd Okręgowy w Łodzi w wyroku z 16 grudnia 2021 r. (sygn. akt VIII U 1040/20) wyraźnie zaakcentował, że ZUS nie ogranicza się do sprawdzenia, czy pracodawca formalnie nazwał wypłatę „świadczeniem z ZFŚS" i czy wypłacił ją z właściwego rachunku. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zbadać, czy świadczenie rzeczywiście zostało przyznane zgodnie z ustawą 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i czy faktycznie miało charakter socjalny, czy też w praktyce było dodatkowym, ukrytym składnikiem wynagrodzenia. Innymi słowy, **organ może oceniać, czy pracodawca nie wykorzystał funduszu socjalnego do wypłaty świadczeń, które tylko z nazwy są socjalne**, a w istocie powinny zwiększać podstawę wymiaru składek. Podobnie stwierdził Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie w wyroku z 30 lipca 2020 r. (sygn. akt VII U 1991/19) w którym uznał, że w ramach kontroli rozliczeń z systemem ubezpieczeń społecznych ZUS może badać, czy świadczenie wypłacane przez pracodawcę nie zostało błędnie wyłączone z oskładkowania, choć formalnie nazwano je świadczeniem socjalnym.

PRZYKŁAD 7

Urząd miasta, jako płatnik zasiłków, wypłaca pracownikowi zasiłek chorobowy po krótkim okresie zatrudnienia. W toku kontroli ZUS ustala jednak, że pracownik nie spełnił wymaganego okresu wyczekiwania, ponieważ podlegał ubezpieczeniu chorobowemu krócej niż 30 dni. W takiej sytuacji kontrola obejmuje weryfikację prawidłowości ustalenia prawa do świadczenia oraz zasadności jego wypłaty. Konsekwencją może być konieczność skorygowania dokumentów rozliczeniowych i rozliczenia nienależnie wypłaconego zasiłku.

eprasa.pl 5ba4f49fba

PRZYKŁAD 8

Gminny ośrodek pomocy społecznej wypłaca pracownicy zasiłek macierzyński, przyjmując podstawę wymiaru obejmującą wszystkie składniki wynagrodzenia. W trakcie kontroli ZUS stwierdza, że do podstawy błędnie włączono świadczenia, które zgodnie z przepisami nie powinny być uwzględniane. W takim przypadku przedmiotem kontroli jest nie samo prawo do świadczenia, lecz prawidłowość jego obliczenia i rozliczenia w ciężar składek.

PRZYKŁAD 9

Starostwo powiatowe zatrudnia pracownika, który uległ wypadkowi podczas wykonywania obowiązków służbowych. Jednostka sporządziła dokumentację powypadkową i wypłaciła świadczenia związane z niezdolnością do pracy, kwalifikując zdarzenie jako wypadek przy pracy. W toku kontroli ZUS analizuje, czy kwalifikacja zdarzenia była prawidłowa oraz czy wypłacone świadczenia odpowiadają przepisom ubezpieczeniowym. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości organ może zakwestionować rozliczenia i dokonać ich korekty.

PRZYKŁAD 10

Urząd gminy zatrudnia osobę na podstawie umowy zlecenia, która dobrowolnie przystąpiła do ubezpieczenia chorobowego. Po kilku tygodniach od zgłoszenia do ubezpieczenia zleceniobiorca przedkłada zwolnienie lekarskie i występuje o zasiłek chorobowy. Kontrola ZUS może wykazać, że nie upłynął wymagany 90-dniowy okres wyczekiwania, co wyklucza nabycie prawa do świadczenia. W takim przypadku przedmiotem kontroli jest weryfikacja spełnienia warunków ustawowych, a nie sama techniczna poprawność wypłaty.

Świadczenia emerytalne i rentowe

Do zakresu przedmiotowego kontroli należy prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe. Ten element należy rozumieć funkcjonalnie. Nie chodzi tu o wszystkie świadczenia wypłacane z systemu ubezpieczeń społecznych, lecz o te obowiązki, które przepisy nakładają na płatnika, zwłaszcza pracodawcę, w zakresie współdziałania z pracownikiem i ZUS przy kompletowaniu dokumentacji niezbędnej do ustalenia prawa do świadczeń i ich wysokości. Kontrola obejmuje więc sprawdzenie, czy płatnik prawidłowo wydaje zaświadczenia, sporządza wymagane dokumenty i przekazuje je we właściwym czasie.

PRZYKŁAD 11

Pan Andrzej zbliżał się do wieku emerytalnego i zwrócił się do pracodawcy o pomoc w przygotowaniu wniosku o emeryturę. Pracodawca sporządził dokumentację, w tym zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (ZUS Rp-7), a następnie przekazał wniosek do ZUS. W toku kontroli ZUS ustalił, że zaświadczenie zawierało niepełne dane dotyczące wynagrodzenia z kilku lat, a wniosek został przekazany z opóźnieniem, co spowodowało przesunięcie terminu przyznania świadczenia. Dodatkowo pracodawca nie dołączył wszystkich dokumentów potwierdzających okresy zatrudnienia, mimo że znajdowały się one w jego aktach osobowych. W takiej sytuacji kontrola obejmuje nie tylko formalne sporządzenie wniosku, ale także prawidłowość i kompletność przygotowanej dokumentacji oraz terminowość jej przekazania. Zakład Ubezpieczeń Społecznych bada, czy pracodawca należycie wywiązał się z obowiązku współdziałania z pracownikiem przy ustalaniu prawa do świadczenia oraz czy przekazane dane pozwalały na prawidłowe ustalenie jego wysokości. Jeżeli kontrola wykaże uchybienia, płatnik może zostać zobowiązany do ich usunięcia, a w przypadku powstania szkody po stronie pracownika – ponosić odpowiedzialność za skutki nieprawidłowego działania. W tym zakresie przedmiot kontroli obejmuje więc nie tylko sam fakt złożenia wniosku, lecz także jakość i terminowość działań płatnika związanych z przygotowaniem dokumentacji emerytalno-rentowej.

PRZYKŁAD 12

Pracownik starostwa powiatowego osiągnął wiek emerytalny i wystąpił o przygotowanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku o emeryturę. Jednostka sporządziła zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, jednak pominęła okres kilkuletniego zatrudnienia sprzed reformy systemu wynagrodzeń, który znajdował się w archiwalnych aktach osobowych. Ponadto dokumenty zostały przekazane do ZUS z opóźnieniem. W toku kontroli organ bada, czy starostwo prawidłowo i kompletnie odtworzyło dane płacowe oraz czy dochowa-

eprasa.pl 5ba4f49fba

ło należytej staranności przy przygotowaniu i przekazaniu wniosku. Uchybienia w tym zakresie mogą mieć wpływ zarówno na moment przyznania świadczenia, jak i jego wysokość.

PRZYKŁAD 13

Urząd gminy przygotował dokumentację dla pracownika ubiegającego się o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Wystawione zaświadczenie zawierało nieaktualne informacje o okresach zatrudnienia oraz nie uwzględniało przerw w pracy związanych z urlopami bezpłatnymi. W trakcie kontroli ZUS weryfikuje, czy dane przekazane przez pracodawcę były zgodne ze stanem faktycznym oraz czy umożliwiały prawidłowe ustalenie prawa do świadczenia.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości płatnik może zostać zobowiązany do sporządzenia korekty dokumentacji.

PRZYKŁAD 14

Jednostka organizacyjna gminy – szkoła podstawowa – przygotowała wniosek o rentę rodzinną dla członka rodziny zmarłego pracownika. Dokumentacja została przekazana do ZUS bez załączenia wszystkich wymaganych potwierdzeń okresów zatrudnienia i wysokości wynagrodzenia.

Kontrola obejmuje w takiej sytuacji ocenę, czy szkoła należycie wywiązała się z obowiązku współdziałania przy kompletowaniu dokumentów oraz czy przekazane informacje były wystarczające do ustalenia prawa do świadczenia.

PRZYKŁAD 15

Urząd miasta sporządził dla pracownika przechodzącego na emeryturę zaświadczenie ZUS Rp-7, uwzględniając w nim składniki wynagrodzenia, które nie podlegały oskładkowaniu. W toku kontroli ZUS sprawdza nie tylko formalną poprawność dokumentu, ale również jego merytoryczną rzetelność.

W przypadku błędnego ujęcia składników wynagrodzenia organ może zakwestionować dokument i zobowiązać płatnika do jego poprawienia, co ma bezpośredni wpływ na wysokość przyszłego świadczenia.

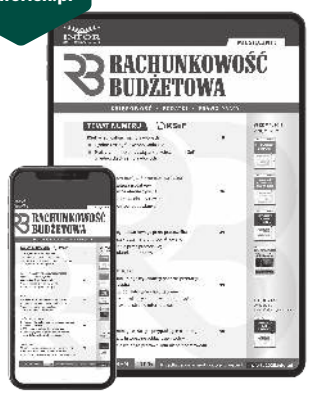
Wystawianie zaświadczeń oraz zgłaszania danych

Ostatni istotny element zakresu przedmiotowego kontroli dotyczy wystawiania zaświadczeń oraz zgłaszania danych dla celów ubezpieczeń społecznych. W praktyce oznacza to możliwość badania przez ZUS takich dokumentów, jak:

1) zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu,

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

Treści dostępne na **inforlex.pl**

Rachunkowość Budżetowa
wersja cyfrowa

Zawsze aktualne i wiarygodne informacje na temat zmian przepisów znajdziesz na

inforlex.pl

22 761 30 30, 801 626 666 bok@infor.pl sklep.infor.pl

eprasa.pl 5ba4f49fba

2) dokumenty potrzebne do ustalenia prawa do zasiłków, czy
3) informacje przekazywane dla potrzeb ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe.

Także w tym obszarze kontrola nie ogranicza się do sprawdzenia, czy dokument został wystawiony, lecz obejmuje ocenę jego prawidłowości, kompletności i zgodności z rzeczywistymi danymi.

W rezultacie trzeba stwierdzić, że **zakres przedmiotowy kontroli ZUS jest szeroki, ale nie dowolny**. Obejmuje on przede wszystkim zgłoszenia płatnika i ubezpieczonych, zmiany oraz wyrejestrowania, prawidłowość ustalania tytułu do ubezpieczeń, obliczanie i opłacanie składek, obowiązki związane ze świadczeniami wypłacanymi przez płatnika, a także wystawianie zaświadczeń i przekazywanie danych dla celów ubezpieczeniowych. Wspólnym mianownikiem tych wszystkich zagadnień jest to, że pozostają one w bezpośrednim związku z wykonywaniem przez płatnika obowiązków wynikających z systemu ubezpieczeń społecznych.

PRZYKŁAD 16

Urząd gminy wystawił pracownikowi zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (ZUS Rp-7) w związku z ubieganiem się o emeryturę. W toku kontroli ZUS ustalił, że w dokumencie pominięto część składników wynagrodzenia wypłacanych w poprzednich latach oraz błędnie wykazano okresy zatrudnienia. Kontrola obejmuje w takim przypadku ocenę, czy zaświadczenie odzwierciedla rzeczywisty przebieg zatrudnienia i wysokość wynagrodzenia, a nie tylko fakt jego wystawienia.

PRZYKŁAD 17

Gminny ośrodek kultury przekazał do ZUS dokumenty niezbędne do ustalenia prawa pracownika do zasiłku chorobowego. W dokumentacji wskazano nieprawidłową podstawę wymiaru świadczenia, ponieważ nie uwzględniono wszystkich składników wynagrodzenia podlegających oskładkowaniu. W trakcie kontroli ZUS weryfikuje, czy przekazane dane są kompletne i zgodne z rzeczywistością oraz czy umożliwiają prawidłowe ustalenie prawa do świadczenia i jego wysokości.

PRZYKŁAD 18

Starostwo powiatowe sporządziło i przekazało informacje niezbędne do ustalenia stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe, opierając się na danych dotyczących liczby zatrudnionych i rodzaju prowadzonej działalności. Kontrola wykazała jednak, że część pracowników została błędnie zakwalifikowana do innej grupy zawodowej, co miało wpływ na wysokość składki. W takim przypadku ZUS bada nie tylko terminowość przekazania danych, ale także ich rzetelność i zgodność ze stanem faktycznym.

PRZYKŁAD 19

Jednostka organizacyjna powiatu – dom pomocy społecznej – przekazała do ZUS zgłoszenia i aktualizacje danych ubezpieczonych, jednak w części przypadków zawierały one błędne dane identyfikacyjne (np. numery PESEL lub daty zatrudnienia). W toku kontroli organ sprawdza, czy dane zgłoszone do ZUS są prawidłowe i kompletne, ponieważ ich niezgodność może wpływać na prawidłowość rozliczeń składkowych oraz ustalanie uprawnień do świadczeń.

Przebieg kontroli

Kontrolę wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych przeprowadzają inspektorzy kontroli ZUS, którzy zdali wymagany w tym celu egzamin (art. 86 ust. 1 ustawy systemowej). Oznacza to, że czynności kontrolnych wobec płatników składek, co do zasady, **nie mogą wykonywać inni pracownicy ZUS**. Pracownik ZUS, który przygotowuje się do egzaminu kwalifikacyjnego na stanowisko inspektora kontroli, może jednak brać udział w czynnościach kontrolnych prowadzonych przez inspektora (§ 6 rozporządzenia w sprawie kontroli płatników składek).

WAŻNE!

Kontrolę z zakresu ubezpieczeń społecznych mogą przeprowadzać tylko inspektorzy ds. kontroli z ZUS. Czynności kontrolnych wobec płatników składek co do zasady nie mogą wykonywać inni pracownicy ZUS.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Etapy kontroli

KROK 1. Zarządzenie kontroli

Kontrolę płatnika składek zarządza się w drodze wydania upoważnienia do przeprowadzenia kontroli (§ 3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie kontroli płatników składek). Kontrolę wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych wykonują inspektorzy kontroli ZUS. Przedmiotowe zadania i obowiązki określone są przepisami ustawy systemowej oraz innych ustaw.

PRZYKŁAD 20

W urzędzie miasta przeprowadzono kontrolę ZUS obejmującą realizację obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych. W jej trakcie inspektor sprawdził, czy nowo zatrudnieni pracownicy zostali prawidłowo zgłoszeni do ubezpieczeń oraz czy osoby wykonujące zadania na podstawie umów zlecenia zostały objęte właściwym zakresem ubezpieczeń. Kontrola objęła również sposób ustalania podstawy wymiaru składek – ustalono, że część dodatków, np. dodatki specjalne wypłacane pracownikom samorządowym, nie była uwzględniana przy obliczaniu składek. Ponadto inspektor zweryfikował prawidłowość naliczania i wypłaty świadczeń chorobowych, a także sposób ich rozliczenia w dokumentach przekazywanych do ZUS. W toku czynności sprawdzono także dokumentację przygotowywaną przez urząd w związku z przechodzeniem pracowników na emeryturę, w tym poprawność sporządzanych wniosków oraz zaświadczeń o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

Kontrola wykazała nieprawidłowości w części danych przekazywanych do ZUS, co skutkowało koniecznością ich korekty.

KROK 2. Wszczęcie kontroli

Zawiadomienie o wszczęciu postępowania kontrolnego jest wystawiane przez inspektora kontroli ZUS przeprowadzającego kontrolę i zawiera następujące informacje:

1) oznaczenie jednostki organizacyjnej ZUS,
2) nazwę lub imię i nazwisko oraz adres płatnika składek,
3) określenie inspektora lub inspektorów kontroli ZUS oraz osób prowadzących kontrolę,
4) przewidywany czas trwania kontroli,
5) zakres kontroli,
6) prawa i obowiązki kontrolowanego płatnika składek.

W uzasadnionych przypadkach kontrola może zostać przedłużona na czas określony, a termin przeprowadzenia zmieniony, o czym zawiadamia się płatnika składek.

Kontrolę wszczyna się nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli. Jeżeli kontrola nie zostanie wszczęta w terminie 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, wszczęcie kontroli wymaga ponownego zawiadomienia.

Rozpoczęcie kontroli następuje z chwilą doręczenia płatnikowi składek, albo osobie upoważnionej do jego reprezentowania, upoważnienia do przeprowadzenia kontroli oraz okazania przez inspektora ZUS legitymacji służbowej. Upoważnienie powinno zawierać co najmniej:

1) wskazanie podstawy prawnej,
2) oznaczenie jednostki organizacyjnej ZUS,
3) datę i miejsce wystawienia,
4) imię i nazwisko inspektora kontroli ZUS oraz numer jego legitymacji służbowej,
5) oznaczenie kontrolowanego płatnika składek,
6) wskazanie daty rozpoczęcia kontroli i przewidywanego terminu zakończenia kontroli,
7) zakres przedmiotowy kontroli,
8) podpis osoby udzielającej upoważnienia z podaniem zajmowanego stanowiska lub funkcji,
9) pouczenie o prawach i obowiązkach kontrolowanego płatnika składek.

Wydane upoważnienia do przeprowadzenia kontroli są ewidencjonowane.

Jeżeli płatnik składek jest nieobecny, kontrola może zostać wszczęta po okazaniu tych dokumentów osobie upoważnionej do reprezentowania płatnika albo do prowadzenia jego spraw. Z dokonanych czynności sporządza się protokół, który należy niezwłocznie doręczyć płatnikowi składek. Po wszczęciu kontroli inspektor ma ponadto obowiązek bezzwłocznie dokonać wpisu w książce kontroli. **Dniem wszczęcia kontroli jest dzień doręczenia upoważnienia do jej przeprowadzenia.**

eprasa.pl 5ba4f49fba

Kontrole płatników składek zobowiązanych do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, z wyłączeniem płatników składek zobowiązanych do opłacania składek wyłącznie na własne ubezpieczenie, przeprowadza się z częstotliwością umożliwiającą dochodzenie należności z tytułu składek i wypłaconych świadczeń (§ 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie kontroli płatników składek).

Obecny w czasie kontroli płatnik składek, a także osoba przez niego wskazana, mają prawo uczestniczyć w czynnościach kontrolnych.

Płatnik składek powinien być zawiadomiony o miejscu i terminie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków lub oględzin, w sposób umożliwiający mu udział w przeprowadzaniu tego dowodu, nie później niż bezpośrednio przed podjęciem tych czynności. Zasady tej nie stosuje się, jeżeli okoliczności faktyczne uzasadniają natychmiastowe podjęcie czynności, a płatnik jest nieobecny. Fakt nieobecności płatnika odnotowuje się w protokole przeprowadzonej kontroli.

KROK 3. Czynności kontrolne

Co do zasady czynności kontrolne powinny być prowadzone w siedzibie płatnika składek albo w miejscu wykonywania przez niego działalności. W praktyce jednak wykonywanie części obowiązków publicznoprawnych bywa powierzane innym podmiotom, na przykład biurom rachunkowym, dlatego ustawodawca dopuścił możliwość prowadzenia określonych czynności także u osób trzecich, z którymi kontrolowanego łączą umowy dotyczące realizacji tych obowiązków.

Kontrola może zostać przeprowadzona również w jednostce organizacyjnej ZUS, jeżeli przyczyni się to do sprawniejszego jej przeprowadzenia. Taka sytuacja może mieć miejsce na przykład wtedy, gdy kontrolowany wskaże, że nie dysponuje warunkami technicznymi pozwalającymi na prowadzenie kontroli w swojej siedzibie. W takim przypadku konieczna jest jego pisemna zgoda (art. 90 ust. 4 ustawy systemowej).

PRZYKŁAD 21

Urząd gminy powierzył prowadzenie spraw kadrowo-płacowych zewnętrznemu biuru rachunkowemu. W toku kontroli ZUS część czynności została przeprowadzona nie tylko w siedzibie urzędu, lecz także w biurze rachunkowym, gdzie znajdowała się dokumentacja płacowa i rozliczeniowa. Inspektor badał tam m.in. listy płac, deklaracje rozliczeniowe oraz sposób naliczania składek. Jest to dopuszczalne, ponieważ biuro rachunkowe wykonuje na rzecz gminy obowiązki związane z ubezpieczeniami społecznymi.

PRZYKŁAD 22

Starostwo powiatowe wskazało, że nie dysponuje odpowiednim pomieszczeniem ani sprzętem umożliwiającym sprawne przeprowadzenie kontroli dużej liczby dokumentów archiwalnych. Za zgodą starostwa czynności kontrolne zostały więc przeprowadzone w oddziale ZUS. Jednostka przekazała dokumenty na czas kontroli, a inspektor dokonał ich analizy w siedzibie organu. Takie rozwiązanie usprawniło przebieg postępowania, przy zachowaniu wymogu uzyskania pisemnej zgody płatnika.

PRZYKŁAD 23

Jednostka budżetowa miasta – ośrodek sportu i rekreacji – prowadzi działalność w kilku obiektach na terenie miasta. Czynności kontrolne ZUS zostały przeprowadzone częściowo w głównej siedzibie jednostki, a częściowo w jednym z obiektów, gdzie faktycznie wykonywana była praca przez ubezpieczonych. Pozwoliło to na weryfikację rzeczywistego sposobu organizacji pracy oraz dokumentacji prowadzonej na miejscu.

PRZYKŁAD 24

Gminny ośrodek pomocy społecznej korzysta z CUW, które obsługuje kilka jednostek samorządowych w zakresie rozliczeń kadrowo-płacowych. Kontrola ZUS została przeprowadzona zarówno w ośrodku, jak i w CUW, gdzie znajdowała się pełna dokumentacja rozliczeniowa. Zakres czynności kontrolnych objął weryfikację dokumentów u podmiotu, któremu powierzono realizację obowiązków związanych z ubezpieczeniami społecznymi.

Przeprowadzenie kontroli w oddziale ZUS jest dopuszczalne także wtedy, gdy przemawia za tym charakter sprawy, gdy zachodzi potrzeba przesłuchania świadka albo ubezpieczonego będącego

eprasa.pl 5ba4f49fba

byłym pracownikiem. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może przeprowadzić czynności kontrolne w swojej jednostce organizacyjnej także bez zgody kontrolowanego, jeżeli zachodzą ku temu ustawowe podstawy (art. 90 ust. 4 ustawy systemowej). W takiej sytuacji płatnik składek ma obowiązek, na żądanie inspektora kontroli, wydać wskazane dokumenty na czas niezbędny do przeprowadzenia kontroli, nie dłuższy jednak niż 3 tygodnie. Czynności te prowadzone są w terenowej jednostce organizacyjnej ZUS, a z przekazania dokumentów sporządza się protokół podpisywany również przez płatnika składek.

PRZYKŁAD 25

Urząd miasta jest kontrolowany przez ZUS w zakresie prawidłowości ustalania prawa do zasiłków chorobowych. Sprawa dotyczy byłego pracownika, który po ustaniu zatrudnienia kwestionuje sposób rozliczenia świadczeń. Z uwagi na konieczność jego przesłuchania oraz analizę obszernej dokumentacji medycznej i płacowej czynności kontrolne zostały przeprowadzone w oddziale ZUS. Urząd został zobowiązany do przekazania akt osobowych i dokumentów rozliczeniowych na czas kontroli, a ich wydanie zostało potwierdzone protokołem.

PRZYKŁAD 26

Starostwo powiatowe rozliczało składki od umów cywilnoprawnych zawieranych z osobami wykonującymi zadania w kilku jednostkach organizacyjnych. W toku kontroli ZUS powstała potrzeba szczegółowej analizy dokumentacji dotyczącej wielu lat oraz przesłuchania świadków – byłych pracowników wydziału kadr. Ze względu na charakter sprawy czynności kontrolne zostały przeprowadzone w siedzibie ZUS, bez konieczności uzyskiwania zgody płatnika. Starostwo przekazało żądane dokumenty na okres niezbędny do ich analizy, nieprzekraczający ustawowego limitu, co zostało formalnie udokumentowane.

PRZYKŁAD 27

Gminny ośrodek pomocy społecznej został objęty kontrolą dotyczącą prawidłowości ustalania podstawy wymiaru składek i świadczeń. Inspektor ZUS uznał, że sprawa wymaga przeprowadzenia szczegółowych czynności dowodowych, w tym przesłuchania kilku osób, które nie są już zatrudnione w jednostce. W związku z tym kontrola została częściowo przeniesiona do oddziału ZUS. Ośrodek przekazał wskazaną dokumentację kadrowo-płacową na czas kontroli, a fakt jej wydania został potwierdzony protokołem podpisanym przez obie strony.

Niezależnie od miejsca prowadzenia kontroli, płatnik składek oraz osoba przez niego wskazana mają prawo uczestniczyć w czynnościach kontrolnych. Płatnik powinien zostać zawiadomiony o miejscu i terminie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków lub oględzin w taki sposób, aby mógł wziąć udział w tych czynnościach, najpóźniej bezpośrednio przed ich rozpoczęciem. Zasada ta nie ma zastosowania wtedy, gdy okoliczności faktyczne uzasadniają natychmiastowe podjęcie czynności, a płatnik jest nieobecny. W takim przypadku fakt jego nieobecności odnotowuje się w protokole kontroli.

Jeżeli okoliczności faktyczne uzasadniają natychmiastowe podjęcie czynności kontrolnych, a płatnik jest nieobecny, zawiadomienie płatnika składek nie jest konieczne. Jednak fakt nieobecności płatnika powinien być odnotowany w protokole z przeprowadzonej kontroli (art. 89 ust. 3 ustawy systemowej).

Jeżeli płatnik składek albo osoba zobowiązana do działania w imieniu płatnika składek udaremnia lub utrudnia przeprowadzenie kontroli, podlega karze grzywny do 5000 zł.

Płatnicy składek w trakcie kontroli muszą:

1) udostępnić wszelkie księgi, dokumenty i inne nośniki informacji związane z zakresem kontroli, które są przechowywane u płatnika oraz u osób trzecich w związku z powierzeniem tym osobom niektórych czynności na podstawie odrębnych umów,
2) udostępnić do oględzin składniki majątku, których badanie wchodzi w zakres kontroli, jeżeli zalegają z opłatą należności z tytułu składek,
3) sporządzić i wydać kopie dokumentów związanych z zakresem kontroli i określonych przez inspektora kontroli ZUS,
4) zapewnić niezbędne warunki do przeprowadzenia czynności kontrolnych, w tym udo-

eprasa.pl 5ba4f49fba

stępnić środki łączności, z wyjątkiem środków transportowych, oraz inne niezbędne środki techniczne do wykonania czynności kontrolnych, którymi dysponuje płatnik,
5) udzielić wyjaśnień kontrolującemu,
6) przedstawić tłumaczenie na język polski sporządzonej w języku obcym dokumentacji finansowo-księgowej i osobowej przedłożonej przez płatnika składek.

W celu zapewnienia sprawnego przebiegu kontroli ustawodawca przyznał inspektorowi kontroli możliwość swobodnego poruszania się po siedzibie płatnika składek. Oznacza to, że płatnik nie może uzależniać podjęcia czynności kontrolnych od wcześniejszego wydania przepustki ani od spełnienia innych wewnętrznych wymogów organizacyjnych, takich jak poddanie się rewizji osobistej. Inspektor kontroli został bowiem wyraźnie zwolniony z tego rodzaju obowiązków.

Nie oznacza to jednak, że w czasie wykonywania czynności kontrolnych inspektor pozostaje poza regułami bezpieczeństwa obowiązującymi na danym terenie. Z art. 90 ust. 3 ustawy systemowej wynika, że inspektor kontroli podlega przepisom z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy obowiązującym w miejscu, w którym prowadzi kontrolę. Oznacza to zarazem, że po stronie płatnika istnieje obowiązek zapewnienia takich warunków wykonywania czynności, które odpowiadają wymogom bhp, w tym także udostępnienia odpowiednich środków ochronnych, jeżeli charakter miejsca lub wykonywanych tam czynności tego wymaga.

W trakcie przeprowadzania kontroli inspektor kontroli ZUS ma prawo:
1) badać wszelkie księgi, dokumenty finansowo-księgowe i osobowe oraz inne nośniki informacji związane z zakresem kontroli,
2) dokonywać oględzin i spisu składników majątku płatników składek zalegających z opłatą należności z tytułu składek,
3) zabezpieczać zebrane dowody,
4) żądać udzielania informacji przez płatnika składek i ubezpieczonego,
5) legitymować osoby w celu ustalenia ich tożsamości, jeśli jest to niezbędne dla potrzeb kontroli,
6) wzywać i przesłuchiwać świadków,
7) wzywać i przesłuchiwać płatnika składek i ubezpieczonego, jeżeli z powodu braku lub po wyczerpaniu innych środków dowodowych pozostały niewyjaśnione okoliczności mające znaczenie dla postępowania kontrolnego.

Inspektor kontroli ZUS wykorzystuje dla celów kontroli informacje zawarte na kontach ubezpieczonych i na kontach płatników składek.

Zabezpieczenia zebranych dowodów, o których mowa w art. 87 ust. 1 pkt 2 ustawy systemowej, inspektor kontroli ZUS dokonuje przez:
1) przechowanie u płatnika składek w oddzielnym, zamkniętym i opieczętowanym pomieszczeniu,
2) opieczętowanie i oddanie ich na przechowanie płatnikowi składek lub jego pracownikowi za potwierdzeniem odbioru,
3) zabranie ich przez inspektora kontroli ZUS do jednostki organizacyjnej ZUS za potwierdzeniem odbioru.

O zwolnieniu dowodów spod zabezpieczenia decyduje inspektor kontroli ZUS.

KROK 4. Przygotowanie i doręczenie protokołu kontroli

Ustalenia dokonane w toku kontroli inspektor kontroli ZUS ujmuje w protokole kontroli. Dokument ten sporządza się w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazuje się kontrolowanemu płatnikowi składek albo osobie upoważnionej do jego reprezentowania lub prowadzenia jego spraw.

Doręczenie protokołu stanowi czynność kończącą kontrolę płatnika składek.

Protokół kontroli powinien zawierać:
1) oznaczenie terytorialnej jednostki organizacyjnej ZUS,
2) oznaczenie kontrolowanego płatnika składek,
3) oznaczenie inspektorów kontroli ZUS wykonujących kontrolę,
4) określenie zakresu kontroli,
5) czas trwania kontroli z określeniem daty wszczęcia i zakończenia kontroli oraz z wymienieniem dni przerwy w kontroli,
6) opis dokonanych ustaleń z podaniem podstaw prawnych,

eprasa.pl 5ba4f49fba

7) przedstawienie dowodów,
8) pouczenie o prawie złożenia zastrzeżeń,
9) pieczęć i podpis inspektora kontroli ZUS,
10) informacje o wpisie do książki kontroli.

Protokół kontroli sporządza się w dwóch egzemplarzach, z których jeden doręcza się kontrolowanemu płatnikowi składek albo osobie upoważnionej do jego reprezentowania lub prowadzenia jego spraw. Ewentualne zmiany treści protokołu wprowadza się w drodze aneksu do protokołu kontroli.

Jeżeli w toku kontroli zostaną stwierdzone nieprawidłowości, ZUS może sformułować zalecenia pokontrolne, na przykład dotyczące konieczności skorygowania danych wykazanych w dokumentacji ubezpieczeniowej. Gdy płatnik akceptuje ustalenia kontroli, powinien złożyć odpowiednie dokumenty korygujące w terminie 30 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli (art. 41 ust. 7b ustawy systemowej). Jeżeli natomiast nie zgadza się ze stanowiskiem organu, może wnieść zastrzeżenia do protokołu kontroli na podstawie art. 91 ust. 3 ustawy systemowej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych może przeprowadzić ponowną kontrolę również w celu sprawdzenia, czy zalecenia pokontrolne zostały wykonane (art. 87 ustawy systemowej).

KROK 5. Złożenie zastrzeżeń

Płatnik składek, który nie zgadza się z ustaleniami zawartymi w protokole kontroli, może wnieść do niego zastrzeżenia, wskazując jednocześnie środki dowodowe uzasadniające swoje stanowisko. Zastrzeżenia składa się na piśmie w terminie 14 dni od dnia doręczenia protokołu płatnikowi albo osobie upoważnionej do jego reprezentowania lub prowadzenia jego spraw.

Inspektor kontroli ma obowiązek odnieść się do zgłoszonych zastrzeżeń i poinformować płatnika składek na piśmie o sposobie ich rozpatrzenia. Jeżeli okaże się to potrzebne, może również podjąć dodatkowe czynności kontrolne.

KROK 6. Rozpatrzenie zastrzeżeń

Inspektor ZUS musi odnieść się do zastrzeżenia do protokołu kontroli, złożonego przez płatnika składek, i poinformować go, w jaki sposób je rozpatrzył. Inspektor ZUS może również zdecydować, na podstawie zastrzeżenia płatnika składek, o podjęciu dodatkowej kontroli na terenie zakładu pracy (art. 91 ust. 4 ustawy systemowej).

PODSUMOWANIE

1. **Kontrola ZUS w jednostce samorządu terytorialnego obejmuje nie tylko formalną poprawność zgłoszeń i deklaracji, ale także rzeczywisty sposób wykonywania obowiązków płatnika składek.**
2. **Inspektor może badać m.in. tytuły do ubezpieczeń, podstawy wymiaru składek, rozliczanie zasiłków, kompletność dokumentacji emerytalno-rentowej oraz rzetelność danych przekazywanych do ZUS.**
3. **Dla samorządu szczególnie istotne jest to, że kontrola może dotyczyć nie tylko urzędu, ale również jednostek organizacyjnych, centrów usług wspólnych, szkół, ośrodków pomocy społecznej czy spółek komunalnych, jeżeli ich działania wpływają na obowiązki składkowe. Dlatego istotne znaczenie ma spójność dokumentacji kadrowo-płacowej z rzeczywistą organizacją pracy.**
4. **Ustalenia kontroli mogą prowadzić do konieczności korekty dokumentów rozliczeniowych, dopłaty składek albo zmiany przyjętej kwalifikacji tytułu ubezpieczenia. Jednostka samorządowa powinna więc zapewnić nie tylko formalne prowadzenie akt, lecz także możliwość wykazania, że dane przekazywane do ZUS odpowiadają rzeczywistym czynnościom, wypłatom i stosunkom prawnym.**

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 86–92a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 199; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)
- art. 4 ust. 1 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 501; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 26)
- § 1 ust. 1, § 3 ust. 3, § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z 30 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania kontroli płatników składek (Dz.U. z 1998 r. Nr 164, poz. 1165)

Powołane orzecznictwo

- wyrok SO w Łodzi z 30 września 2024 r. (sygn. akt VIII U 1359/24)
- wyrok SO w Łodzi z 16 grudnia 2021 r. (sygn. akt VIII U 1040/20)
- wyrok SO Warszawa-Praga w Warszawie z 30 lipca 2020 r. (sygn. akt VII U 1991/19)
- wyrok SN z 5 września 2018 r. (sygn. akt I UK 208/17)

LESZEK JAWORSKI
prawnik, specjalista ds. prawa pracy,
absolwent studiów doktoranckich na WPiA
Uniwersytetu Warszawskiego

eprasa.pl 5ba4f49fba

DODATEK

ŚCIĄGA KSIĘGOWEGO

KSIĘGOWY BUDŻETU DEKADY

SAMORZĄD 360°

– KSIĘGOWOŚĆ, KADRY, ZARZĄDZANIE

- **Masz ochotę spędzić 3 dni w pięknym miejscu?**
- **Chcesz na żywo porozmawiać z ekspertami, których znasz z „Rachunkowości Budżetowej”?**
- **Jesteś ciekawy, jak swoje problemy rozwiązują w innych samorządach?**

Zapraszamy do Gdańska na Kongres SAMORZĄD 360°

Dynamiczne zmiany przepisów, nowe obowiązki JST, cyfryzacja procesów, KSeF, CRU, jawność wynagrodzeń czy rosnąca odpowiedzialność pracowników administracji sprawiają, że sektor publiczny potrzebuje dziś nie tylko aktualnej wiedzy, ale również praktycznych rozwiązań i przestrzeni do wymiany doświadczeń.

SAMORZĄD 360° to wydarzenie stworzone z myślą o osobach, które na co dzień odpowiadają za prawidłowe funkcjonowanie jednostek budżetowych zarówno w obszarze finansów i księgowości, jak i kadr oraz organizacji pracy.

INFOR
RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA
INFOR akademia

KONGRES SAMORZĄD 360°

KONGRES STACJONARNY
21–23.10.2026 r.
HOTEL GRANO Gdańsk Riverside

Szczegóły i zapisy na stronie Kongresu: **samorzad360.infor.pl**

eprasa.pl 5ba4f49fba

KONFERENCJA ŁĄCZY:

- praktyczne wystąpienia ekspertów,
- sesje tematyczne,
- warsztaty,
- networking,
- stoliki eksperckie,
- wymianę doświadczeń pomiędzy przedstawicielami jednostek z całej Polski.

GŁÓWNE TEMATY, KTÓRE BĘDZIEMY PORUSZAĆ, TO:

1. Klasyfikacja budżetowa i sprawozdawczość budżetowa w praktyce w świetle nowelizacji ustawy o finansach publicznych.
2. Praktyczne problemy związane z wdrożeniem KSeF w JST – teoria a praktyka.
3. Nowe zasady obliczania stażu pracy i ich wpływ na uprawnienia pracownicze w sektorze publicznym.
4. Przejrzystość wynagrodzeń w sektorze publicznym.
5. Trzynastka bez błędów – praktyczne zasady ustalania i wypłaty dodatkowego wynagrodzenia rocznego.
6. ZFŚS w praktyce – od regulaminu do wypłaty świadczeń.
7. Centralny Rejestr Umów Jednostek Sektora Finansów Publicznych.

Tematy wszystkich ścieżek, sylwetki naszych ekspertów oraz wszystkie szczegóły dostępne na stronie internetowej wydarzenia: samorzad360.infor.pl

Dla kogo jest Forum?

Adresatami konferencji są:

Kadra zarządzająca w samorządach i jednostkach organizacyjnych

Działy finansowe i księgowe sektora publicznego

Specjaliści ds. kadr i organizacji pracy

Specjaliści ds. kadr i płac, specjaliści HR

Korzyści z udziału w wydarzeniu

Zdobędziesz aktualną **wiedzę na temat wdrażania i stosowania zmian** w prawie pracy oraz księgowości w jednostkach budżetowych

Poznasz **praktyczne wskazówki i sprawdzone rozwiązania** dotyczące najważniejszych problemów JST i jednostek budżetowych

Zyskasz **możliwość zadania pytań ekspertom** i wymiany doświadczeń z innymi specjalistami z branży

Uzyskasz **imienny certyfikat** potwierdzający kwalifikacje zawodowe

Otrzymasz **w prezencie bezpłatny 30-dniowy dostęp** do wydania cyfrowego Dziennika Gazety Prawnej

eprasa.pl 5ba4f49fba

Grano Hotel**** Gdańsk Riverside

to wyjątkowe miejsce dla współczesnego człowieka, który mając wiele obowiązków, poszukuje odprężenia i chwili dla siebie. To hotel, w którym tradycja i historia spotyka komfort i nowoczesność.

Grano Hotel**** Gdańsk Riverside to również miejsce ważnych spotkań biznesowych. To wszystko znajdą Państwo nad Motławą, w samym sercu historycznego i pięknego Gdańska.

eprasa.pl 5ba4f49fba

KSIĘGOWY BUDŻETU DEKADY

„Rachunkowość Budżetowa” już od 10 lat organizuje konkurs Księgowy Budżetu. Podczas Kongresu SAMORZĄD 360° z grona dotychczasowych laureatów tytułu Księgowy Budżetu wyłonimy **Księgowego Budżetu Dekady.**

KSIĘGOWY BUDŻETU DEKADY

Bądź z nami na żywo!

- Zmierz się z pytaniami, z którymi będą się mierzyć nasze finalistki!
- Dowiedz się, kto zostanie Księgowym Budżetu Dekady!

SAMORZĄD 360°

KONGRES STACJONARNY

21–23.10.2026 r. HOTEL GRANO Gdańsk Riverside

Cena promocyjna do 31 lipca:

2000 zł netto ~~2390 zł netto~~

Szczegóły i zapisy na stronie Kongresu: **samorzad360.infor.pl**

eprasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 7–8 (607–608) 5 lipca 2026

DODATEK

RACHUNKOWOŚĆ W OŚWIACIE

nr 7–8

Kto powinien zawierać umowy cywilnoprawne w szkole publicznej – dyrektor szkoły czy gmina jako podatnik VAT 2

Czy dofinansowanie studiów podyplomowych nauczyciela podlega opodatkowaniu 3

Jaka stawka VAT i termin przy refakturowaniu mediów 5

Jak opodatkować dopłatę do okularów z funduszu zdrowotnego dla nauczycieli 6

Czy nauczyciel ma obowiązek pracować w czasie wakacji 8

Jak wliczać okres pracy w gospodarstwie rolnym do stażu pracy nauczyciela 11

Czy ze środków publicznych można dokonać zakupu słodyczy oraz napojów na naradę z dyrektorami szkół 12

Jak inwentaryzować należności z tytułu opłat od rodziców w przedszkolu samorządowym 14

9 771428 817624 27

KSIĘGOWY BUDŻETU 2026

www.sklep.infor.pl ■ 801 626 666 ■ 22 761 30 30 ■ bok@infor.pl

Kto powinien zawierać umowy cywilnoprawne w szkole publicznej – dyrektor szkoły czy gmina jako podatnik VAT

PROBLEM

Kto – z perspektywy prawidłowego ustalenia podatnika i rozliczeń VAT – powinien zawierać umowy cywilnoprawne stanowiące podstawę opodatkowania: dyrektor szkoły publicznej (jednostka budżetowa) czy gmina jako organ prowadzący?

RADA

Zasadniczo, dyrektor szkoły może zawierać, pod pewnymi warunkami, umowy. Podatnikiem VAT jest zawsze i tak gmina. Dyrektor szkoły może zawierać umowy cywilnoprawne, jeżeli posiada odpowiednie pełnomocnictwo udzielone przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Niezależnie od tego podatnikiem VAT pozostaje gmina.

UZASADNIENIE

Autonomia prawa podatkowego

Na wstępie warto podkreślić, że prawo podatkowe ma częściowo autonomiczny charakter względem prawa administracyjnego czy prawa cywilnego.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT), opodatkowaniu podlega m.in. odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju. Z kolei z art. 5 ust. 2 ustawy o VAT wynika, że czynności te podlegają opodatkowaniu niezależnie od tego, czy zostały wykonane z zachowaniem warunków oraz form określonych przepisami prawa.

W praktyce oznacza to, że dla celów VAT decydujące znaczenie ma rzeczywisty przebieg zdarzenia gospodarczego, np. faktyczne udostępnienie nieruchomości za wynagrodzeniem, a nie wyłącznie to, kto formalnie podpisał umowę.

W prawie cywilnym przenosi się własność, a na gruncie VAT – „własność ekonomiczną", czyli prawa do rozporządzania towarem jak właściciel.

Gmina jako podatnik VAT

Przypomnijmy, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) już w 2015 r. wydał wyrok (sprawa C-276/14), w którym uznał, że jednostki budżetowe nie są odrębnymi podatnikami podatku VAT. Konsekwencją tego jest centralizacja rozliczeń VAT, czyli że to gmina jest podatnikiem VAT dla rozliczeń. Wśród jednostek objętych centralizacją są zaś m.in. szkoły.

WAŻNE!

Jednostki budżetowe, w tym szkoły, nie są odrębnymi podatnikami VAT. Rozliczenia VAT podlegają centralizacji, a podatnikiem VAT pozostaje gmina.

Zdolność do zawierania umów

Szkoła publiczna jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej ani zdolności do czynności prawnych.

W konsekwencji szkoła nie może być podmiotem praw i obowiązków w obrocie cywilnoprawnym, a za jej działalność odpowiada organ prowadzący, zgodnie z przepisem art. 10 ust. 1 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Tym samym to gmina ma osobowość prawną i realizuje m.in. zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

W następstwie – wójt/burmistrz/prezydent miasta udziela dyrektorowi szkoły/placówki pełnomocnictwa do składania oświadczeń woli w imieniu gminy. Podstawę do jego udzielenia stanowi art. 47 ust. 1 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Pełnomocnictwo może być:
- ogólne,
- rodzajowe, bądź
- jednorazowe (do pojedynczej czynności).

Jeśli zatem dyrektor szkoły dysponuje pełnomocnictwem wójta (odpowiednio burmistrza bądź prezydenta) do składania oświadczeń woli w imieniu gminy, wówczas to możliwe jest zawarcie umowy cywilnoprawnej przez dyrektora szkoły.

Przy czym przyjmuje się, że w komparycji umowy (jest to jej wstępna część, gdzie wskazuje się m.in. strony umowy) musi pojawić się gmina, w imieniu której działa szkoła, reprezentowana przez dyrektora.

Reasumując, dopuszczalność zawarcia umowy cywilnoprawnej uzależniona jest od treści pełnomocnictwa udzielonego przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta.

© Ⓟ

Podstawa prawna
- art. 10 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1043; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 504)
- art. 5 ust. 1 i 2, art. 15 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)
- art. 47 ust. 1 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1153; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 252)

Powołane orzecznictwo
- wyrok TSUE z 29 września 2015 r. (sprawa C-276/14)

ŁUKASZ MATUSIAKIEWICZ
radca prawny specjalizujący się w prawie podatkowym i administracyjnym

Czy dofinansowanie studiów podyplomowych nauczyciela podlega opodatkowaniu

PROBLEM

Nauczyciel złożył wniosek o dofinansowanie studiów podyplomowych. Dyrektor przyznał dofinansowanie w kwocie 800 zł. Czy takie dofinansowanie jest zwolnione z opodatkowania? Czy ewentualna kwota zwolnienia jest uzależniona od wysokości przyznanego dofinansowania, czy jest to niezależne?

RADA

Dofinansowanie, o którym mowa w pytaniu, może korzystać ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych, a zwolnienie to nie zostało przez ustawodawcę ograniczone kwotowo.

UZASADNIENIE

W budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, z uwzględnieniem szkoleń branżowych – w wysokości 0,8% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli. Jak wskazano w art. 70a ust. 3a ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (dalej: Karta Nauczyciela), z tych środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pokrywa się m.in. koszty udziału nauczycieli w seminariach, konferencjach, wykładach, warsztatach, szkoleniach, studiach podyplomowych oraz innych formach doskonalenia zawodowego na-

eprasa.pl 5ba4f49fba

uczycieli prowadzonych odpowiednio przez placówki doskonalenia nauczycieli, uczelnie oraz inne podmioty, których zadania statutowe obejmują doskonalenie zawodowe nauczycieli. Jak należy się domyślać, w sytuacji przedstawionej w pytaniu dofinansowanie zostało udzielone nauczycielowi właśnie na tej podstawie.

WAŻNE!

Środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli mogą być przeznaczone m.in. na dofinansowanie udziału nauczycieli w studiach podyplomowych.

Choć zasadą jest to, że za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych, to jednak ustawodawca przewidział w przepisach ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (dalej: updof) również szereg zwolnień przedmiotowych, które mogą znaleźć zastosowanie w odniesieniu do rozliczeń dokonywanych między pracodawcą, a pracownikiem.

WAŻNE!

Co do zasady, wszelkie świadczenia otrzymywane przez pracownika od pracodawcy stanowią przychód ze stosunku pracy (art. 12 updof). Jednak ustawodawca przewidział wyjątki od tej zasady.

Jednym z nich jest zwolnienie przewidziane w art. 21 ust. 1 pkt 90 updof, zgodnie z którym wolna od podatku jest wartość świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, z wyjątkiem wynagrodzeń otrzymywanych za czas zwolnienia z całości lub części dnia pracy oraz za czas urlopu szkoleniowego.

Odrębnymi przepisami, o których mowa w tej regulacji, są na przykład przepisy ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, regulujące zasady podnoszenia przez pracowników kwalifikacji zawodowych, a w odniesieniu do nauczycieli – przepisy Karty Nauczyciela (patrz: **INTERPRETACJA**).

INTERPRETACJA

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych w rozumieniu Kodeksu pracy oznacza zdobywanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności przez pracownika z inicjatywy pracodawcy albo za jego zgodą. Takie rozumienie podnoszenia kwalifikacji zawodowych współgra z innymi przepisami Kodeksu pracy, zgodnie z którymi kwalifikacje zawodowe pracowników wymagane do wykonywania pracy określonego rodzaju lub na określonym stanowisku są ustalane w przepisach wewnątrzzakładowych (np. w układzie zbiorowym pracy) lub w przepisach szczególnych. (…) W stosunku do nauczycieli za odrębne przepisy, o których mowa wyżej, uznać należy również regulacje zawarte w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela.

Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 21 września 2020 r., nr 0113-KDWPT.4011.137.2020.1.ASZ

Oznacza to, że **dofinansowanie, o którym mowa w pytaniu, może korzystać ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych, a zwolnienie to nie zostało przez ustawodawcę ograniczone kwotowo.**

© ℗

Podstawa prawna

- art. 12, art. 21 ust. 1 pkt 90 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 592)
- art. 70a ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 515)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 21 września 2020 r. (nr 0113-KDWPT.4011.137.2020.1.ASZ)

MAŁGORZATA MASŁOWSKA

prawnik specjalizujący się w tematyce prawa podatkowego i prawa pracy, mediator stały dla obszaru właściwości Sądu Okręgowego w Łodzi specjalizujący się w mediacjach pracowniczych, redaktor i dziennikarz portalu INFOR.PL

eprasa.pl 5ba4f49fba

Jaka stawka VAT i termin przy refakturowaniu mediów

PROBLEM

Prowadzimy rozbudowę szkoły przez JST. Na placu budowy musiał być zapewniony prąd i woda, zgodnie z dokumentami. Szkoła powinna wystawić fakturę wykonawcy za ww. koszty. W związku z powyższym pojawiają się następujące pytania:

- **czy istnieje określony termin wystawienia takiej refaktury,**
- **czy należy zastosować taką samą stawkę VAT jak na fakturach otrzymanych od dostawców,**
- **czy w przypadku braku prawa do odliczenia VAT kwota netto na refakturze powinna odpowiadać kwocie brutto z faktury pierwotnej?**

RADA

Wskazana sprzedaż powinna być dokumentowana fakturami (tzw. refakturami) z podatkiem VAT właściwymi dla odsprzedawanych mediów, tj. ze stawką 23% w przypadku odsprzedaży energii elektrycznej i usług dystrybucji energii elektrycznej oraz stawką 8% w przypadku odsprzedaży usług dostarczania wody. Faktury (refaktury) te:

- powinny być wystawiane w kwotach netto, a nie brutto (zakładając, że obciążenia doliczane są według kosztów zakupu), gdyż macierzystej szkoły jednostce samorządu terytorialnego przysługuje prawo do odliczania podatku VAT z tytułu zakupu przedmiotowych odsprzedawanych mediów,
- powinny być wystawiane nie później niż z upływem terminu płatności wskazanych kosztów przez wykonawcę robót budowlanych.

UZASADNIENIE

Stawka VAT przy refakturowaniu

Jak stanowi art. 8 ust. 2a ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT), w przypadku gdy podatnik, działając we własnym imieniu, ale na rzecz osoby trzeciej, bierze udział w świadczeniu usług, przyjmuje się, że ten podatnik sam otrzymał i wyświadczył te usługi. Dochodzi wówczas do podlegającego opodatkowaniu świadczenia (odsprzedaży) usług. Na podobnej zasadzie dochodzi – jak się przyjmuje – do dokonywania dostaw (odsprzedaży) mediów, w tym energii elektrycznej.

W świetle powyższego jednostka samorządu terytorialnego (JST; to bowiem ta jednostka jest podatnikiem VAT z tytułu sprzedaży przez będącą samorządową jednostką budżetową szkołę) dokonuje na rzecz wykonawcy robót budowlanych odsprzedaży energii elektrycznej, usług dystrybucji energii elektrycznej oraz usług dostarczania wody. Czynności te powinny być dokumentowane wystawianymi przez tę jednostkę (względnie przez szkołę w imieniu macierzystej jednostki samorządu terytorialnego) fakturami (tzw. refakturami) z podatkiem VAT właściwymi dla odsprzedawanych mediów, tj. ze stawką 23% w przypadku odsprzedaży energii elektrycznej i usług dystrybucji energii elektrycznej oraz stawką 8% w przypadku odsprzedaży usług dostarczania wody.

WAŻNE!

Refakturowanie wynika z art. 8 ust. 2a ustawy o VAT – JST działa jako podmiot odsprzedający media wykonawcy, dlatego stosuje właściwe stawki VAT i wystawia faktury jak dla własnej sprzedaży.

Termin wystawienia refaktury

Faktury dokumentujące dostawy energii elektrycznej, usługi dystrybucji energii elektrycznej oraz usługi dostarczania wody wystawiane muszą być nie później niż z upływem terminu płatności (zob. art. 106i ust. 3 pkt 4 w zw. z art. 19a ust. 5 pkt 4 ustawy o VAT). Dotyczy to również faktur (refaktur) dokumentujących ich odsprzedaż. A zatem wskazane **faktury (refaktury) powinny być wystawiane przez JST (względnie**

eprasa.pl 5ba4f49fba

przez szkołę w imieniu tej jednostki) nie później niż z upływem terminu płatności wskazanych kosztów przez wykonawcę robót budowlanych. Co w przypadkach, gdy termin ten wynika z wystawianych faktur (refaktur), pozwala wystawiać te faktury (refaktury) w dowolnym momencie.

Podstawa obciążenia – netto czy brutto

Ponieważ odsprzedaż energii elektrycznej, usług dystrybucji energii elektrycznej oraz usług dostarczania wody w przedstawionej sytuacji podlega opodatkowaniu VAT według stawek 23% i 8%, jednostce samorządu terytorialnego – na podstawie art. 86 ust. 1 ustawy o VAT – przysługuje prawo do odliczenia podatku VAT z faktur dokumentujących zakup tych mediów (w zakresie, w jakim koszty te są przenoszone na wykonawcę robót budowlanych). W konsekwencji, zdaniem autora, wykonawca robót budowlanych powinien być obciążany kwotami netto, a nie brutto, przy założeniu, że obciążenie następuje według kosztów zakupu.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 8 ust. 2a, art. 86 ust. 1, art. 106i ust. 3 pkt 4 w zw. z art. 19a ust. 5 pkt 4 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

TOMASZ KRYWAN
prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

Jak opodatkować dopłatę do okularów z funduszu zdrowotnego dla nauczycieli

▣ PROBLEM

Czy zwrot za okulary z funduszu zdrowotnego nauczycieli jest opodatkowany?

▣ RADA

Poruszona w pytaniu problematyka w praktyce budzi kontrowersje. Jednak, jak wynika z interpretacji organów podatkowych, tego rodzaju świadczenie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach ogólnych.

▣ UZASADNIENIE

Jakie świadczenia mogą być finansowane z funduszu zdrowotnego

Podstawą do tworzenia funduszu zdrowotnego dla nauczycieli jest art. 72 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, z którego wynika coroczny obowiązek przeznaczania środków finansowych na pomoc zdrowotną dla nauczycieli. Aby fundusz powstał, organ prowadzący placówkę musi w podjętej uchwale budżetowej przeznaczyć odpowiednie środki finansowe na pomoc zdrowotną dla nauczycieli, a także podjąć uchwałę, w której określi rodzaje świadczeń, które mogą zostać przyznane w ramach tej pomocy, oraz warunki i tryb ich przyznawania.

Nie ma wątpliwości co do tego, że **dofinansowanie zakupu okularów korygujących wzrok czy szkieł kontaktowych należy do świadczeń, które mogą być realizowane ze środków tego funduszu, jeśli organ prowadzący w podjętej uchwale przewidzi taką możliwość.** Wśród innych świadczeń, które w praktyce najczęściej są finansowane z funduszu zdrowotnego, znajdują się zakup leków lub sprzętu medycznego, dofinansowanie kosztów zabiegu medycznego czy specjalistycznego leczenia, czy finansowanie rehabilitacji.

eprasa.pl 5ba4f49fba

WAŻNE!

Dofinansowanie zakupu okularów korygujących wzrok czy szkieł kontaktowych może być wypłacane ze środków funduszu zdrowotnego dla nauczycieli, jeśli organ prowadzący przewidział taką możliwość w odpowiedniej uchwale.

Czy świadczenie korzysta ze zwolnienia podatkowego

Kwestia tego, czy od tych świadczeń pracownik powinien zapłacić podatek dochodowy, w praktyce budzi wątpliwości.

Zarówno pracodawcy, jak i pracownicy doszukują się w tej sytuacji analogii do refundacji zakupu okularów korygujących wzrok, do której pracodawcę zobowiązują przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 1 grudnia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe. W tym przypadku świadczenie podlega zwolnieniu od podatku dochodowego, co wprost wynika z art. 21 ust. 1 pkt 11 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (dalej: updof), który zwalnia od podatku świadczenia rzeczowe i ekwiwalenty za te świadczenia, przysługujące na podstawie przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, jeżeli zasady ich przyznawania wynikają z odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw.

Jednak ta regulacja nie znajduje zastosowania do świadczeń przyznawanych nauczycielom ze środków funduszu zdrowotnego, bo nie obejmuje ich swoim zakresem. To dlatego organy podatkowe w wydawanych w tym zakresie interpretacjach indywidualnych wskazują, że w tego rodzaju przypadkach podatek trzeba zapłacić, a płatnik powinien odprowadzić z tego tytułu zaliczkę na ogólnych zasadach (patrz: **INTERPRETACJA**).

INTERPRETACJA

Uwzględniając powyższe, stwierdzić należy, że pomoc zdrowotna dla nauczycieli polegająca na dofinansowaniu do zakupu okularów stanowi dla nauczycieli przychód ze stosunku pracy, o którym mowa w art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, od którego Wnioskodawca jako płatnik, zgodnie z art. 31 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych ma obowiązek obliczyć i pobrać zaliczki na podatek dochodowy.

Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 30 kwietnia 2018 r., nr 0115-KDIT-2-2.4011.98.2018.1.IL

Czy świadczenie może być uznane za zapomogę

W praktyce można spotkać się z poglądem, że omawiane świadczenie może korzystać ze zwolnienia podatkowego na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 26 updof, który zwalnia od podatku zapomogi otrzymane w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci:

1) z funduszu socjalnego, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, z funduszy związków zawodowych lub zgodnie z odrębnymi przepisami wydanymi przez właściwego ministra – niezależnie od ich wysokości,
2) z innych źródeł – do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 6000 zł.

Jednak organy podatkowe wskazują (zob. powołaną interpretację indywidualną Dyrektora KIS z 30 kwietnia 2018 r.), że choć ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych nie zawiera definicji zapomogi, to jednak uwzględniając jej definicję słownikową, należy przez nią rozumieć jednorazowe świadczenie pieniężne, mające na celu wsparcie finansowe osoby, która z ważnych przyczyn znalazła się w trudnej sytuacji życiowej.

Więcej on line

DZIAŁ **„Tylko w e-wydaniu”**

Dodatkowe artykuły i materiały specjalne dostępne po zalogowaniu na **inforlex.pl**

eprasa.pl 5ba4f49fba

I choć pomoc udzielana nauczycielom z funduszu zdrowotnego może przybrać taką postać, to nie mamy z tym do czynienia w przypadku dofinansowania do zakupu okularów. To świadczenie nie jest bowiem związane ani ze zdarzeniem losowym, ani z długotrwałą chorobą. W konsekwencji nie może ono zostać objęte zwolnieniem również na tej podstawie i podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym na ogólnych zasadach.

© ℗

Podstawa prawna

- art. 21 ust. 1 pkt 11 i 26 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 592)
- art. 72 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 515)
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 1 grudnia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 58)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 30 kwietnia 2018 r. (nr 0115-KDIT2-2.4011.98.2018.1.IL)

MAŁGORZATA MASŁOWSKA

prawnik specjalizujący się w tematyce prawa podatkowego i prawa pracy, mediator stały dla obszaru właściwości Sądu Okręgowego w Łodzi specjalizujący się w mediacjach pracowniczych, redaktor i dziennikarz portalu INFOR.PL

Czy nauczyciel ma obowiązek pracować w czasie wakacji

Choć letnia przerwa od zajęć dydaktycznych kojarzy się z dwumiesięcznym urlopem, przepisy nie pozostawiają wątpliwości: to czas ustawowego wypoczynku, ale nie absolutnej niedostępności. Dyrektor może bowiem zobowiązać nauczyciela do wykonywania określonych zadań – od egzaminów po rady pedagogiczne – jednak tylko w ściśle wyznaczonych granicach. Gdzie przebiega ta granica i kiedy wakacyjny spokój ustępuje obowiązkom służbowym?

Nauczyciel zatrudniony w szkole feryjnej nie świadczy pracy w okresie wakacji w sposób ciągły, albowiem zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (dalej: Karta Nauczyciela), korzysta on w tym czasie z urlopu wypoczynkowego przypadającego z mocy prawa na okres ferii szkolnych, których ramy czasowe – obejmujące ferie letnie od dnia następującego po zakończeniu zajęć dydaktyczno-wychowawczych do 31 sierpnia oraz ferie zimowe trwające dwa tygodnie – zostały określone w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie przepisów ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

Urlop ten ma charakter obligatoryjny i jest ściśle powiązany z organizacją roku szkolnego, co oznacza, że nauczyciel nie dysponuje swobodą jego planowania ani zastąpienia go świadczeniem pieniężnym, a sam fakt zróżnicowania terminów zakończenia zajęć w klasach programowo najwyższych nie wpływa na jego wymiar ani czas trwania, gdyż nie modyfikuje organizacji pracy całej szkoły jako jednostki.

WAŻNE!

Urlop nauczyciela jest ściśle powiązany z organizacją roku szkolnego i nauczyciel nie ma swobody jego planowania ani zastąpienia go świadczeniem pieniężnym.

Więcej na **inforlex.pl**

Dodatkowe materiały specjalne dostępne dla Prenumeratorów na **inforlex.pl** → **Zaloguj się do konta**

eprasa.pl 5ba4f49fba

Jakie placówki zaliczają się do szkół feryjnych

Szkołami feryjnymi są:

- szkoły podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami przedszkolnymi, integracyjnymi, specjalnymi, przysposabiającymi do pracy, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe i mistrzostwa sportowego,
- szkoły ponadpodstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, specjalnymi, dwujęzycznymi, przygotowania wojskowego, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze, leśne, morskie, żeglugi śródlądowej oraz rybołówstwa,
- specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze,
- specjalne ośrodki wychowawcze,
- ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze,
- bursy,
- szkoły i placówki artystyczne.

Powierzenie określonych czynności

Ustawodawca przewidział wyjątek od zasady pełnej dyspozycji urlopowej nauczyciela, dopuszczając możliwość zobowiązania go przez dyrektora do wykonywania określonych czynności służbowych w czasie ferii, jednak wyłącznie w granicach wyznaczonych art. 64 ust. 2 Karty Nauczyciela, tj. przez łączny okres nieprzekraczający 7 dni roboczych w roku szkolnym, liczonych łącznie dla ferii zimowych i letnich. W ramach tych ustawowych ograniczeń dyrektor może powierzyć nauczycielowi wykonywanie czynności związanych z:

1) przeprowadzaniem egzaminów, w tym egzaminów poprawkowych,
2) udziałem w pracach komisji egzaminacyjnych,
3) realizacją zadań rekrutacyjnych,
4) uczestnictwem w posiedzeniach rady pedagogicznej, a także
5) wykonywaniem prac związanych z zakończeniem roku szkolnego lub przygotowaniem kolejnego roku oraz
6) udziałem w określonych formach doskonalenia zawodowego.

Charakter tych obowiązków ma jednak wymiar incydentalny, a ich łączny czas nie może przekroczyć ustawowego limitu dni, przy czym – co ma istotne znaczenie praktyczne – limit ten jest liczony w dniach, a nie w godzinach, co wyklucza jego proporcjonalne „rozliczanie".

Praca w jakimkolwiek wymiarze

Należy przyjąć, że wykonywanie pracy w jakimkolwiek wymiarze w danym dniu powoduje wykorzystanie jednego dnia z puli 7 dni przewidzianych w art. 64 ust. 2 Karty Nauczyciela.

PRZYKŁAD

Nauczycielka zatrudniona w szkole feryjnej – na podstawie polecenia dyrektora – została zobowiązana do przeprowadzenia w lipcu egzaminu sprawdzającego dla ucznia. Czynność ta trwała 45 minut i została wykonana w jednym dniu ferii letnich. W dalszej kolejności dyrektor przyjął, że skoro faktyczny czas pracy w tym dniu był krótszy niż dobowy wymiar czasu pracy, to niewykorzystana „część dnia" może zostać „doliczona" do pozostałej puli, co w jego ocenie pozwalało zobowiązać nauczycielkę do wykonywania czynności jeszcze przez 6 dni i 15 minut. Takie stanowisko nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach. Zgodnie z art. 64 ust. 2 Karty Nauczyciela, dyrektor szkoły może zobowiązać nauczyciela do wykonywania czynności służbowych w czasie ferii jedynie przez łączny okres nieprzekraczający 7 dni roboczych w roku szkolnym. Przepis ten operuje kategorią „dni roboczych", a nie godzin czy minut, co oznacza, że każde – choćby krótkotrwałe – wykonywanie obowiązków w danym dniu skutkuje wykorzystaniem 1 dnia z ustawowego limitu. W konsekwencji przeprowadzenie egzaminu trwającego 45 minut powoduje zmniejszenie dostępnej puli o 1 pełny dzień, bez możliwości jej proporcjonalnego przeliczania według faktycznego czasu pracy. W przedstawionym stanie faktycznym prawidłowa wykładnia prowadzi do wniosku, że po wykonaniu obowiązku w lipcu dyrektor może zobowiązać nauczycielkę do pracy jeszcze maksymalnie przez 6 dni, natomiast koncepcja „6 dni i 15 minut" pozostaje sprzeczna z literalnym brzmieniem przepisu oraz jego funkcją gwarancyjną, polegającą na zapewnieniu nauczycielowi realnego i nieprzerwanego wypoczynku.

Dodatkowo należy uwzględnić, że zgodnie z art. 64 ust. 4 Karty Nauczyciela, czynności wykonywane w czasie ferii nie mogą naruszać prawa nauczyciela do nieprzerwanego, co najmniej

eprasa.pl 5ba4f49fba

czterotygodniowego urlopu wypoczynkowego, co w praktyce odnosi się do części ferii letnich i stanowi gwarancję realnego wypoczynku. Odrębnie trzeba podkreślić, że okresami urlopu nie są inne przerwy w organizacji roku szkolnego, takie jak zimowa czy wiosenna przerwa świąteczna lub dodatkowe dni wolne od zajęć dydaktycznych, w których nauczyciel – pozostając w dyspozycji dyrektora w ramach czasu pracy wynikającego z art. 42 Karty Nauczyciela – może być zobowiązany do wykonywania zadań organizacyjnych lub opiekuńczych, o ile wynika to z potrzeb szkoły.

Placówki nieferyjne

Od odmiennych zasad należy odróżnić sytuację nauczycieli zatrudnionych w placówkach nieferyjnych, w szczególności w przedszkolach, którym – stosownie do art. 64 ust. 3 Karty Nauczyciela – przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze 35 dni roboczych, udzielany na zasadach planowych, co w praktyce wiąże się z funkcjonowaniem tzw. dyżurów wakacyjnych. W tym przypadku wykonywanie pracy w okresie letnim może mieć charakter ciągły, lecz pozostaje skorelowane z organizacją pracy placówki i nie obejmuje realizacji podstawy programowej w typowym zakresie dydaktycznym. Niewykorzystany urlop – zarówno w szkołach feryjnych, jak i placówkach nieferyjnych – powinien zostać udzielony najpóźniej do 30 września następnego roku, zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów prawa pracy stosowanych odpowiednio.

Rodzaje placówek nieferyjnych

Do placówek nieferyjnych zaliczają się:

1) przedszkola;
2) zakłady poprawcze;
3) schroniska dla nieletnich;
4) placówki oświatowo-wychowawcze, tj.:
   a) placówki wychowania pozaszkolnego: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogniska pracy pozaszkolnej, ogrody jordanowskie i pozaszkolne placówki specjalistyczne,
   b) szkolne schroniska młodzieżowe – całoroczne i sezonowe;
7) biblioteki;
8) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym publiczne poradnie specjalistyczne.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 64 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 515)

LESZEK JAWORSKI
prawnik, specjalista ds. prawa pracy, absolwent studiów doktoranckich na WPiA Uniwersytetu Warszawskiego

INFOR Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

Rachunkowość Budżetowa
wersja cyfrowa

Zawsze aktualne i wiarygodne informacje na temat zmian przepisów znajdziesz na

inforlex.pl

22 761 30 30, 801 626 666 bok@infor.pl sklep.infor.pl

eprasa.pl 5ba4f49fba

Jak wliczać okres pracy w gospodarstwie rolnym do stażu pracy nauczyciela

PROBLEM

Nauczycielka szkoły gminnej na dzień 31 grudnia 2025 r. wykazała się 38 latami ogólnego stażu pracy. Dnia 12 marca 2026 r. dostarczyła zaświadczenie potwierdzające 4 lata i 1 miesiąc pracy w gospodarstwie rolnym w charakterze domownika. Po zsumowaniu obu okresów łącznie w dniu udokumentowania nauczycielka uzbierała staż pracy w wysokości 42 lat, 3 miesięcy i 12 dni ogólnego stażu. Okazuje się, że 40-letni okres zatrudnienia osiągnęła na długo przed 1 stycznia 2026 r. – w okresie, kiedy jeszcze nie pracowała w tej szkole. Czy mimo wszystko należy jej wypłacić nagrodę jubileuszową za 40 lat pracy?

RADA

Nie, wprowadzone od 1 stycznia 2026 r. nagrody jubileuszowe kolejnego szczebla przysługują tym nauczycielom, których odpowiednio 40- i 45-lecie pracy upłynęło lub upłynie po 31 grudnia 2025 r. Staż pracy opisanej nauczycielki w wymiarze 40 lat minął tymczasem na długo przed 31 grudnia 2025 r. Dlatego nie powinna ona dostać nagrody jubileuszowej za 40 lat pracy w wysokości 300% wynagrodzenia miesięcznego.

UZASADNIENIE

Od 1 stycznia 2026 r. nauczycielom należą się nagrody jubileuszowe za:

1) 40 lat pracy w wysokości 300% wynagrodzenia miesięcznego oraz
2) 45 lat pracy w wysokości 400% miesięcznego wynagrodzenia (art. 47 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela zmieniony ustawą z 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw; dalej: ustawa nowelizująca). Jednak przysługują one tylko tym nauczycielom, którym okres, odpowiednio, 40 i 45 lat pracy upłynął albo upłynie po 31 grudnia 2025 r. (art. 11 ustawy nowelizującej).

Generalnie nauczyciel nabywa prawo do nagrody jubileuszowej w dniu, w którym upływa okres uprawniający do niej. Do stażu pracy na poczet świadczenia przyjmujemy wszystkie zakończone okresy zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one zaliczeniu na poczet uprawnień pracowniczych. Kwalifikujemy do niego również nowe rodzaje aktywności, np. pracy na zlecenie lub na własny rachunek, wynikające z obowiązujących od 1 stycznia 2026 r. przepisów ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (art. 3021–3022).

Nauczyciel ma obowiązek udokumentować swoje prawo do nagrody, jeżeli w jego aktach osobowych brakuje dokumentacji (§ 1 i § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 30 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania).

W stażu jubileuszowym nauczyciela uwzględnia się również okresy:

1) prowadzenia indywidualnego gospodarstwa rolnego lub pracy w takim gospodarstwie prowadzonym przez współmałżonka,
2) pracy po ukończeniu 16. roku życia w gospodarstwie rolnym prowadzonym przez rodziców lub teściów, przypadające przed 1 stycznia 1983 r., poprzedzające objęcie tego gospodarstwa i jego prowadzenie osobiście lub wraz ze współmałżonkiem,
3) pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym w charakterze domownika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, przypadające po 31 grudnia 1982 r.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Trzeba je jednak potwierdzić zaświadczeniem urzędu gminy, a jeśli ta nie dysponuje odpowiednimi dokumentami – zeznaniami co najmniej dwóch świadków zamieszkujących w tym czasie na terenie, na którym jest położone to gospodarstwo rolne (art. 1 i 3 ustawy z 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy).

WAŻNE!

Jeżeli nauczyciel nie dysponuje zaświadczeniem potwierdzającym okresy pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym, może je zastąpić zeznaniami co najmniej dwóch świadków zamieszkujących w tym czasie na terenie, na którym jest położone to gospodarstwo rolne.

Z pytania wynika, że nauczycielka poprawnie udowodniła „z opóźnieniem" okres pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym w charakterze domownika i pracodawca nie ma w związku z tym żadnych wątpliwości. W konsekwencji okres ten należy jej doliczyć do stażu jubileuszowego.

W tym celu najpierw należy zsumować „stary" staż, jaki uzbierała na stan 12 marca 2026 r., z udokumentowanym okresem pracy w gospodarstwie rolnym jako domownik. Łącznie daje to 42 lata, 3 miesiące i 2 dni ogólnego stażu pracy. Następnie pracodawca powinien sprawdzić, kiedy upłynęło nauczycielce 40-lecie pracy. Z danych wynika, że nastąpiło to na długo przed 1 stycznia 2026 r. W rezultacie nauczycielce nie przysługuje nagroda jubileuszowa za 40 lat pracy w kwocie 300% wynagrodzenia miesięcznego.

Gdyby nauczycielka w analogicznych okolicznościach udowodniła 4 lata pracy na zlecenie lub prowadzenia działalności gospodarczej, jej sytuacja byłaby zupełnie inna. Nowe rodzaje aktywności dolicza się pracownikowi do okresów wliczanych do nagrody jubileuszowej na bieżąco i nie ma znaczenia to, czy pracownik nabył świadczenie u obecnego pracodawcy, czy jeszcze u poprzedniego.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 47 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 515)
- ustawa z 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2025 r. poz. 1160)
- art. 3021–3022 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473)
- art. 1, art. 3 ustawy z 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz.U. z 1990 r. Nr 54, poz. 310)
- § 1, § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 30 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania (Dz.U. z 2001 r. Nr 128, poz. 1418)

RENATA MAJEWSKA

prawnik, ekspert z prawa pracy wynagrodzeń i ubezpieczeń społecznych, autorka licznych książek z tych dziedzin, doświadczony wykładowca

Czy ze środków publicznych można dokonać zakupu słodyczy oraz napojów na naradę z dyrektorami szkół

Czy można dokonywać zakupu poczęstunku w postaci m.in. ciastek oraz kawy i herbaty na narady z dyrektorami szkół organizowane w centrum obsługi oświaty. Jeśli jest taka możliwość, to jaki rozdział i paragraf klasyfikacji budżetowej należy zastosować?

W ocenie prawnej poruszonej problematyki, należy uwzględnić m.in. art. 44 oraz art. 216 ust. 2 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (dalej: uofp). Z podanych przepisów wyni-

eprasa.pl 5ba4f49fba

ka, że jednostki sektora finansów publicznych dokonują wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków.

Ponadto wydatki budżetu jednostki samorządu terytorialnego są przeznaczone na realizację zadań określonych w odrębnych przepisach, a w szczególności na:

1) zadania własne jednostek samorządu terytorialnego,
2) zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego,
3) zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia,
4) zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
5) pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego,
6) programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 uofp.

W orzecznictwie sądowym akcentuje się, że **dla legalności wydatku konieczne jest istnienie podstawy prawnej, którą nie zawsze będzie jednak łatwo ustalić**. Do takich wydatków można zakwalifikować m.in. wydatki ponoszone na poczęstunek, w tym słodycze w ramach spotkań organizacyjnych.

Założenie to ma potwierdzenie w stanowisku RIO w Poznaniu z 22 marca 2019 r. (znak WA-0280/17/2019). We wskazanym piśmie RIO analizowała dopuszczalność ponoszenia przez gminę wydatków na zakup artykułów spożywczych w różnym kontekście. Szczególnie RIO podkreśliła znaczenie art. 44 ust. 2 uofp, który – zdaniem RIO – wymaga istnienia merytorycznej podstawy prawnej do dokonania wydatku. Regionalna Izba Obrachunkowa podkreśliła, że zasadniczo ponoszenie wydatków na takie zakupy nie ma jednoznacznego uzasadnienia, przy czym należy rozważyć niezbędność takiego wydatku **w ramach każdego zadania i związek tego wydatku z konkretnym zadaniem** jednostki w danych okolicznościach. W swoim piśmie RIO jednocześnie zwróciła uwagę na art. 44 ust. 3 pkt 1 uofp, zgodnie z którym wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób **celowy i oszczędny,** z zachowaniem zasad:

- uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
- optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów.

Zatem, w świetle przedstawionych tutaj uwarunkowań prawnych, co do zasady, możliwe byłoby dokonanie zakupu słodyczy czy napojów na przywołane spotkania organizacyjne.

W pewnym stopniu koncepcja ta ma również pośrednie uzasadnienie w systematyce (nadal obowiązującego) rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych.

Warto tutaj odnotować stanowisko RIO w Gdańsku (pismo z 20 kwietnia 2023 r., znak WIAS/070/1/84/4/2023) lub RIO we Wrocławiu (pismo z 13 czerwca 2016 r., znak P.WR.54.25.2016). W obu tych stanowiskach podano, że wydatki w omawianym tutaj zakresie (na cele różnych spotkań, konferencji, narad, komisji etc.) należy ujmować w § 422 „Zakup środków żywności". Co do rozdziału klasyfikacji budżetowej, to rozwiązaniem może być rozdział 75095 „Pozostała działalność".

© ℗

Podstawa prawna

- art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 44, art. 216 ust. 2 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)
- załącznik nr 2, załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 513; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1241)

Powołane piśmiennictwo

- pismo RIO w Gdańsku z 20 kwietnia 2023 r. (znak WIAS/070/1/84/4/2023)
- pismo RIO w Poznaniu z 22 marca 2019 r. (znak WA-0280/17/2019)
- pismo RIO we Wrocławiu z 13 czerwca 2016 r. (znak P.WR.54.25.2016)

MARCIN NAGÓREK
radca prawny, były pracownik banku państwowego, obecnie pracownik jednostki budżetowej

eprasa.pl 5ba4f49fba

Jak inwentaryzować należności z tytułu opłat od rodziców w przedszkolu samorządowym

KSIĘGOWY BUDŻETU 2026

Jak w przedszkolu samorządowym należy zrobić inwentaryzację kont, w sytuacji gdy należności pochodzą od rodziców, a więc podmiotów, które nie prowadzą ksiąg rachunkowych? Rozrachunki są prowadzone na koncie 221 „Należności z tytułu dochodów budżetowych". Czy prawidłowa jest metoda weryfikacji sald? Kto ma obowiązek potwierdzić takie salda?

Specyfika rozrachunków publicznego przedszkola samorządowego polega na tym, że dominującą grupą dłużników są rodzice (lub opiekunowie prawni) dzieci uczęszczających do placówki, czyli osoby fizyczne nieprowadzące ksiąg rachunkowych. Należności te ujmowane są na koncie 221 „Należności z tytułu dochodów budżetowych" i obejmują zasadniczo dwie kategorie:

1) opłatę za korzystanie z wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym wymiar bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, uregulowaną w art. 52 ust. 1 ustawy z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (dalej: ustawa o finansowaniu zadań oświatowych),
2) opłatę za wyżywienie w stołówce przedszkolnej, której zasady ustalania wynikają z art. 106 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (dalej: Prawo oświatowe), stosowanego odpowiednio do przedszkoli na podstawie art. 52 ust. 12 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych.

Prawidłowe przeprowadzenie inwentaryzacji tych rozrachunków wymaga ścisłego zastosowania przepisów ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej: uor) oraz rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: rozporządzenie w sprawie rachunkowości oraz planów kont).

Metoda spisu z natury, o której mowa w art. 26 ust. 1 pkt 1 uor, nie znajduje zastosowania do rozrachunków.

Metoda potwierdzenia sald, o której mowa w art. 26 ust. 1 pkt 2 uor, polega na uzyskaniu od kontrahentów pisemnego potwierdzenia stanu należności, wykazanego w księgach rachunkowych jednostki.

Ustawodawca w samej treści art. 26 ust. 1 pkt 2 uor wyraźnie wyłączył z tej metody określone kategorie należności, do których stosuje się metodę porównania danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i weryfikacji realnej wartości tych składników.

WAŻNE!

Wybór właściwej metody inwentaryzacji nie jest pozostawiony swobodnej decyzji jednostki – wynika wprost z przepisów ustawy o rachunkowości oraz charakteru należności.

W przypadku należności przedszkola od rodziców uzasadnienie zastosowania metody weryfikacji opiera się na dwóch niezależnych podstawach prawnych, z których każda samodzielnie wyklucza zastosowanie potwierdzenia sald. Po pierwsze, zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 2 uor, **potwierdzenia sald nie stosuje się do należności od osób nieprowadzących ksiąg rachunkowych**. Rodzice, jako osoby fizyczne niewykonujące działalności gospodarczej, nie prowadzą ksiąg rachunkowych, a zatem nie są w stanie merytorycznie potwierdzić salda w sposób oczekiwany przez ustawę. Po drugie,

eprasa.pl 5ba4f49fba

opłaty pobierane od rodziców w publicznym przedszkolu samorządowym mają charakter publicznoprawny i stanowią niepodatkowe należności budżetowe jednostki samorządu terytorialnego w rozumieniu art. 60 pkt 7 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (dalej: uofp).

Stanowisko to potwierdza jednolite orzecznictwo sądów administracyjnych oraz stanowiska regionalnych izb obrachunkowych – odnosi się ono zarówno do opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego, ustalanej uchwałą rady gminy w trybie art. 52 ust. 1 i 3 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, jak i do opłaty za wyżywienie ustalanej przez dyrektora w porozumieniu z organem prowadzącym. Jako należności o charakterze publicznoprawnym, na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 2 uor, podlegają one wyłączeniu z metody potwierdzenia sald.

WAŻNE!

Jedyną dopuszczalną metodą inwentaryzacji rozrachunków na koncie 221 w przedszkolu samorządowym – w zakresie należności od rodziców – jest weryfikacja.

Należy podkreślić, że metoda ta nie wymaga jakiegokolwiek potwierdzenia ze strony rodziców. Jednostka nie kieruje do nich druków potwierdzenia sald, a próby uzyskiwania takich potwierdzeń byłyby działaniem zbędnym i nieznajdującym oparcia w przepisach. Weryfikacja jest czynnością wewnętrzną jednostki, polegającą na porównaniu stanu wynikającego z ksiąg rachunkowych z dokumentami źródłowymi i ocenie realnej wartości należności.

Czynności weryfikacyjne w odniesieniu do salda konta 221 obejmują w szczególności:

1) uzgodnienie ewidencji szczegółowej (analitycznej) prowadzonej dla poszczególnych dzieci i rodziców z saldem konta syntetycznego 221 oraz z saldem konta 221 wykazanym w sprawozdaniu Rb-27S,
2) porównanie przypisów należności z ewidencją czasu pobytu dziecka w przedszkolu przekraczającego wymiar bezpłatny oraz z ewidencją żywieniową (liczba dni, w których dziecko korzystało z wyżywienia, z uwzględnieniem zgłoszonych nieobecności),
3) weryfikację zastosowanej stawki opłat z aktami prawa obowiązującymi w jednostce – uchwałą rady gminy w sprawie opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz zarządzeniem dyrektora ustalającym stawkę żywieniową,
4) uzgodnienie wpłat dokonanych przez rodziców z wyciągami bankowymi rachunku bieżącego (konto 130) oraz prawidłowe rozliczenie ewentualnych nadpłat i niedopłat na poszczególnych kartotekach analitycznych,
5) ocenę realnej wartości należności pod kątem konieczności utworzenia odpisów aktualizujących, o których mowa w art. 35b ust. 1 uor, w stosunku do należności wątpliwych, przeterminowanych lub dochodzonych w postępowaniu egzekucyjnym,
6) identyfikację należności przedawnionych lub zakwalifikowanych do umorzenia, które powinny zostać wyksięgowane zgodnie z odrębną procedurą.

Jak udokumentować wynik weryfikacji

Stosownie do art. 27 ust. 1 uor, przeprowadzenie i wyniki inwentaryzacji należy odpowiednio udokumentować i powiązać z zapisami ksiąg rachunkowych. W praktyce jednostki budżetowej dokumentem właściwym jest protokół weryfikacji sald, który powinien zawierać co najmniej:

- oznaczenie konta i ewentualnie kont analitycznych,
- dzień, na który przeprowadzono weryfikację,
- stan wynikający z ksiąg rachunkowych,
- wykaz dokumentów stanowiących podstawę weryfikacji,
- ewentualne stwierdzone różnice wraz z ich wyjaśnieniem i sposobem rozliczenia,
- podpisy osób dokonujących weryfikacji oraz akceptujący podpis głównego księgowego i zatwierdzający podpis kierownika jednostki.

Kto ma dokonać potwierdzenia salda

Odpowiedź na pytanie, kto ma potwierdzić takie salda, wymaga wyraźnego rozróżnienia metody potwierdzenia sald (art. 26 ust. 1 pkt 2 uor) od metody weryfikacji (art. 26 ust. 1 pkt 3 uor). **W metodzie weryfikacji żadne potwierdzenie**

eprasa.pl 5ba4f49fba

zewnętrzne nie jest wymagane ani sporządzane – nie istnieje podmiot zewnętrzny, który byłby zobowiązany do potwierdzenia salda. Czynności weryfikacyjne wykonuje zespół spisowy lub komisja inwentaryzacyjna powołana przez dyrektora przedszkola na podstawie instrukcji inwentaryzacyjnej obowiązującej w jednostce. W praktyce weryfikacji sald konta 221 dokonuje główny księgowy lub pracownik księgowości odpowiedzialny za rozrachunki z rodzicami, a sporządzony protokół weryfikacji zatwierdza kierownik jednostki – dyrektor przedszkola – który zgodnie z art. 4 ust. 5 uor, ponosi odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości, w tym za przeprowadzenie i rozliczenie inwentaryzacji.

W zakresie terminu należy mieć na względzie art. 26 ust. 3 pkt 1 uor, zgodnie z którym termin i częstotliwość inwentaryzacji uważa się za dotrzymane, jeżeli inwentaryzację składników aktywów (z wyłączeniem aktywów objętych spisem z natury w określonych dniach) przeprowadzono w ostatnim kwartale roku obrotowego do 15. dnia następnego roku. Weryfikacja sald konta 221 powinna zatem zostać przeprowadzona na ostatni dzień roku obrotowego (31 grudnia), przy czym same czynności porównawcze i analityczne mogą być wykonywane w okresie po dniu bilansowym, lecz przed sporządzeniem sprawozdania finansowego jednostki, a ich wynik musi być powiązany z zapisami ksiąg rachunkowych roku, którego dotyczy.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 4 ust. 5, art. 26, art. 27 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 522)
- art. 60 pkt 7 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)
- art. 52 ust. 1, 3 i 12 ustawy z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 650)
- art. 106 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1043; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 504)
- załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 342; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 347)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

eprasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 7–8 (607–608) 5 lipca 2026

DODATEK

RACHUNKOWOŚĆ W INSTYTUCJACH POMOCY SPOŁECZNEJ

nr 7–8

Procedura obiegu dokumentów dotyczących KSeF w jednostce pomocy społecznej 2 KSeF

Jak prawidłowo dokumentować rozliczenia za obiady między szkołą a OPS w ramach jednej gminy 5

Czy ryczałt za jazdy lokalne dla dyrektora OPS korzysta ze zwolnienia z PIT 6

Dodatek motywacyjny także dla inspektora ds. świadczeń rodzinnych 8

Jak prawidłowo udokumentować w KSeF odsprzedaż kosztów mediów między gminnym OPS i powiatowym urzędem pracy 10 KSeF

Czy GOPS może pokryć z własnych środków wydatki związane z organizacją spotkań integracyjnych dla seniorów 11

9 771428 817617 27

www.sklep.infor.pl ■ 801 626 666 ■ 22 761 30 30 ■ bok@infor.pl

Procedura obiegu dokumentów dotyczących KSeF w jednostce pomocy społecznej

Wejście w życie obowiązkowego Krajowego Systemu e-Faktur (KSeF) oznacza dla jednostek pomocy społecznej nie tylko zmianę formy wystawiania faktur, lecz także konieczność uporządkowania całego obiegu dokumentów finansowych. Nowe realia wymagają jasnych zasad – zarówno w zakresie codziennego przetwarzania faktur ustrukturyzowanych, jak i działania w sytuacjach awaryjnych, gdy dostęp do systemu jest ograniczony.

W artykule przedstawiamy praktyczną procedurę obiegu dokumentów, dostosowaną do specyfiki jednostki pomocy społecznej. Obejmuje ona kluczowe etapy pracy z fakturami w KSeF, zasady wystawiania dokumentów w trybie offline oraz reguły archiwizacji – w tym przechowywania papierowych wydruków faktur pobranych z systemu. Dzięki temu możliwe jest zachowanie ciągłości działania, zgodności z przepisami oraz przejrzystości procesów finansowych.

Procedura obiegu dokumentów dotyczących KSeF w jednostce pomocy społecznej

§ 1
Zasady ogólne w zakresie KSeF

1) Krajowy System e-Faktur jest systemem teleinformatycznym administracji skarbowej, służącym do wystawiania, otrzymywania, przechowywania i udostępniania faktur ustrukturyzowanych.
2) W jednostkach samorządu terytorialnego obowiązek odbierania faktur ustrukturyzowanych powstał z dniem 1 lutego 2026 r., natomiast obowiązek wystawiania faktur z dniem 1 kwietnia 2026 r.
3) Podatnikiem podatku VAT jest Gmina. Rozliczenia podatku VAT są scentralizowane na poziomie Gminy, która posługuje się identyfikatorem podatkowym NIP na cele podatku VAT. Faktury ustrukturyzowane dokumentujące czynności opodatkowane lub zwolnione, których stroną jest Gmina, poprzez jej jednostkę podrzędną powinny być wystawiane na NIP Gminy, z dodatkowym wskazaniem danych identyfikacyjnych tej jednostki.

§ 2
Procedura wystawiania faktur

1. W KSeF wystawia się następujące faktury ustrukturyzowane w pliku XML:
   1) faktury podstawowe,
   2) faktury zaliczkowe,
   3) faktury rozliczające,
   4) faktury korygujące,
   5) faktury uproszczone.

eprasa.pl 5ba4f49fba

2. Do KSeF nie są przesyłane następujące dokumenty:
   1) dowody wewnętrzne,
   2) rachunki w rozumieniu ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa,
   3) faktury proforma,
   4) noty obciążeniowe,
   5) noty uznaniowe,
   6) załączniki stanowiące odrębny plik od pliku XML faktury (np. załączniki w formie PDF i JPG).
3. Kierownik jednostki powinien:
   1) wyznaczyć osoby uprawnione do wystawiania faktur w KSeF,
   2) zapewnić zastępstwa w razie ich nieobecności oraz zakres uprawnień zgodny z zakresem obowiązków.
4. Faktury wystawiane są w programach sprzedażowych, oprogramowaniach interfejsowych lub narzędziach udostępnianych przez MF – zgodnie z przyjętym modelem organizacyjnym w danej jednostce. Specyfika struktury organizacyjnej JST została uwzględniona w strukturze logicznej faktury ustrukturyzowanej.
5. W przypadku faktur wystawianych w imieniu Gminy przez jednostki podrzędne należy podać następujące dane:
   1) sprzedawcy – JST w elemencie Podmiot1 wraz z identyfikatorem podatkowym NIP Gminy nadanym na cele VAT,
   2) nabywcy w elemencie Podmiot2,
   3) jednostki podrzędnej JST w elemencie Podmiot3 wraz z jej identyfikatorem podatkowym NIP oraz wypełnionym polem Rola7 – JST wystawca.
6. Przed przesłaniem faktury do KSeF osoba wystawiająca fakturę ustrukturyzowaną powinna zweryfikować co najmniej:
   1) prawidłowość danych nabywcy (NIP/nazwa/adres lub dane konsumenta),
   2) podstawę sprzedaży (umowa/zamówienie/decyzja),
   3) datę sprzedaży oraz datę wystawienia,
   4) poprawność stawek VAT/zwolnień,
   5) poprawność pozycji (nazwa, ilość, jednostka miary, cena),
   6) poprawne przypisanie wystawcy faktury – jednostki podrzędnej (Podmiot3),
   7) prawidłowość danych płatniczych w szczególności rachunek, termin płatności, MPP (Mechanizm Podzielnej Płatności, jeśli dotyczy).
7. Po przesłaniu faktury do KSeF pracownik weryfikuje, czy faktura została przyjęta przez KSeF, został nadany jej numer KSeF oraz pobiera UPO.

§ 3
Procedura odbierania faktur w KSeF

1. W przypadku zakupu materiałów i usług przez jednostkę na fakturach ustrukturyzowanych powinny być następujące dane:
   1) sprzedawcy – w elemencie Podmiot1,
   2) nabywcy – w elemencie Podmiot2 wraz z identyfikatorem podatkowym NIP Gminy nadany na cele VAT,
   3) jednostki podrzędnej – np. ośrodek pomocy społecznej (OPS) w elemencie Podmiot3 wraz z numerem NIP OPS oraz wypełnionym polem Rola8 – JST odbiorca.
2. Faktury ustrukturyzowane należy odbierać w KSeF codziennie (art. 106 ust. 3 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług).

eprasa.pl 5ba4f49fba

3. Datą otrzymania faktury ustrukturyzowanej jest data przydzielenia numeru KSeF.
4 W przypadku wątpliwości co do zasadności faktury należy:
   1) wstrzymać akceptację merytoryczną,
   2) podjąć wyjaśnienia z kontrahentem,
   3) dążyć do prawidłowego wystawienia faktury przez kontrahenta (dokonanie korekty).

§ 4
Tryby wystawiania faktur

1) **Tryb online** (tryb podstawowy) – faktura jest przesłana do KSeF w dacie wystawienia.
2) **Tryb offline 24** – rozwiązanie na wypadek problemu z dostępem do sieci Internet, który mógłby wpłynąć na ciągłość wystawiania faktur ustrukturyzowanych. Pracownik wyznaczony do wystawiania faktur powinien niezwłocznie przesłać wystawioną fakturę do KSeF najpóźniej w następnym dniu roboczym po dniu jej wystawienia w celu nadania numeru KSeF.
3) **Tryb offline** – rozwiązanie na wypadek niedostępności KSeF w związku z zaplanowanymi pracami serwisowymi ogłoszonymi w BIP MF. Pracownik wyznaczony do wystawiania faktur powinien przesłać wystawioną fakturę do KSeF nie później niż w następnym dniu roboczym po zakończeniu okresu niedostępności w celu nadania numeru KSeF.
4) **Tryb awaryjny** – rozwiązanie na wypadek wystąpienia awarii KSeF, ogłoszonej w BIP MF oraz w oprogramowaniu interfejsowym. Wystawiając fakturę w czasie takiej awarii, podatnik powinien przesłać ją do KSeF nie później niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zakończenia awarii w celu nadania numeru do KSeF. Podatnik powinien także udostępnić ją nabywcy w sposób z nim uzgodniony.
5) **Awaria całkowita** ogłoszona w środkach społecznego przekazu, zamieszczony komunikat o wystąpieniu tzw. awarii całkowitej, faktura nie będzie przesłana do KSeF.

§ 5
Archiwizacja faktur

1. Krajowy System e-Faktur będzie archiwizował faktury przez 10 lat liczone od końca roku, w którym daną fakturę wystawiono. Po takim czasie faktura zostanie bezpowrotnie usunięta z KSeF.
2. Niezależnie od zapisu wskazanego w § 5 ust. 1 jednostka przechowuje faktury wydrukowane z KSeF przez 5 lat, licząc od początku roku następującego po roku obrotowym, którego dane dokumenty dotyczą.

Komentarz autora

To, pod jaką datą jednostka księguje dowody księgowe, w tym faktury ustrukturyzowane z KSeF, zależy przede wszystkim od zasad przyjętych w jej polityce rachunkowości oraz w instrukcji obiegu dokumentów.

A zatem w polityce rachunkowości lub w instrukcji obiegu dokumentów należy dokonać odpowiednich zapisów, które są oparte na faktycznym obiegu dokumentów dotyczących bieżącej działalności jednostki i dostosowane do specyfiki systemu księgowego danej jednostki.

Sprawny obieg dokumentów pozwoli na dobrą komunikację wewnętrzną jednostki, szczególnie w dużych jednostkach, zachowanie płynności finansowej w bieżącym działaniu i – co najważniejsze – zachowanie terminów płatności.

W praktyce:

1. Datą otrzymania faktury ustrukturyzowanej jest data przydzielenia numeru KSeF (na poziomie np. działu administracji czy też sekretariatu).

eprasa.pl 5ba4f49fba

2. Datą wpływu do jednostki będzie moment nadania fakturze numeru KSeF.

WAŻNE!

W praktyce data otrzymania nie musi pokrywać się z datą wystawienia faktury ustrukturyzowanej w KSeF, np. w weekendy, gdy jednostka nie pracuje, a prywatne przedsiębiorstwo może w tym czasie wystawiać faktury. Wówczas datą będzie dzień, w którym została odebrana (na poziomie np. działu administracji, sekretariatu).

3. Datą operacji gospodarczej (zapisu/księgowania) w księgach rachunkowych będzie dzień ujęcia dokumentu w księgach rachunkowych, w którym faktura trafiła do księgowości, po sprawdzeniu merytorycznym, formalno-rachunkowym (na poziomie działu księgowości).

Jak układać dokumenty w segregatorach

Sposób postępowania zależy od organizacji pracy i praktyki przyjętej w dziale księgowości jednostki.

Dokumenty powinny być przechowywane (układane) w taki sposób, żeby odnalezienie danej operacji finansowej było szybkie i nie sprawiało kłopotów z ich odnalezieniem (z reguły w gąszczu dokumentów), z zachowaniem chronologii numeracji, oraz chronologii dat zapisów księgowych, które zostały ujęte w księgach rachunkowych.

Dobra praktyka w zakresie przechowywania dokumentów księgowych

W celu prawidłowego przechowywania dokumentów księgowych dobrą praktyką jest wprowadzenie osobnych segregatorów do:

- wyciągów bankowych,
- dokumentów kosztowych (np. faktury, listy),
- polecenia księgowania (PK),
- zapisów technicznych,
- raportów kasowych.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 106 ust. 3 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 507)
- art. 10 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 522)
- § 1, § 2, § 3 rozporządzenia Ministra Finansów i Gospodarki z 7 grudnia 2025 r., w sprawie których nie ma obowiązku wystawiania faktur ustrukturyzowanych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1740)
- § 1 rozporządzenia Ministra Finansów i Gospodarki z 12 grudnia 2025 r. w sprawie korzystania z Krajowego Systemu e-Faktur (Dz.U. z 2025 r. poz. 1815; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 169)

MARZENA WOJTYŁA

absolwentka Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej, magister rachunkowości i finansów. Posiada 30-letnie doświadczenie w pracy na stanowisku głównego księgowego w jednostkach pomocy społecznej. Jako główny księgowy jednostki oraz główny księgowy jednostki obsługiwanej zarządza kompleksowo prowadzeniem rachunkowości i gospodarki finansowej. Ceniony prelegent szkoleń z zakresu rachunkowości, sprawozdawczości i gospodarki finansowej w instytucji pomocy społecznej

Jak prawidłowo dokumentować rozliczenia za obiady między szkołą a OPS w ramach jednej gminy

PROBLEM

Ośrodek pomocy społecznej (OPS) finansuje obiady ze środków dotacji wojewody przeznaczonej na dożywianie. Szkoła posiada stołówkę i dotychczas obciążała OPS fakturą ze zwolnieniem z VAT. Czy taki sposób rozliczeń jest prawidłowy? Czy po wejściu Krajowego Systemu e-Faktur (KSeF) należy zastosować inny tryb? Dodaję, że zarówno nabywcą, jak i sprzedawcą jest ta sama gmina.

RADA

W przedstawionej sytuacji szkoła powinna obciążać OPS (lub centrum usług społecznych)

eprasa.pl 5ba4f49fba

dokumentem innym niż faktura, np. notą obciążeniową. Dotychczasowe wystawianie faktur ze wskazaniem zwolnienia z VAT było nieprawidłowe. Przy czym dokumentu takiego nie należy wystawiać przy użyciu KSeF (ani przesyłać do KSeF).

UZASADNIENIE

Centralizacja rozliczeń VAT spowodowała między innymi, że wszelkie czynności wykonywane między daną jednostką samorządu terytorialnego i utworzonymi przez tę jednostkę samorządowymi jednostkami budżetowymi oraz samorządowymi zakładami budżetowymi nie podlegają opodatkowaniu VAT. Są to bowiem czynności dokonywane wewnątrz tego samego podatnika.

WAŻNE!

Po centralizacji rozliczeń VAT podatnikiem pozostaje wyłącznie gmina, a nie jej jednostki organizacyjne.

W przedstawionej sytuacji szkoła oraz OPS są jednostkami budżetowymi tej samej gminy (o czym świadczy fakt, że na wystawianych dotychczas fakturach jako nabywca i sprzedawca wskazywana była ta sama gmina). Powoduje to, że wskazana w treści sprzedaż nie podlega opodatkowaniu VAT (jako czynności dokonywane wewnątrz tej samej gminy).

WAŻNE!

Rozliczenia między szkołą a OPS, jako jednostkami tej samej gminy, mają charakter wewnętrzny i nie stanowią czynności podlegających VAT.

W tej sytuacji nie ma podstaw do dokumentowania przedmiotowej sprzedaży fakturami. Przepisy o wystawianiu faktur stosuje się wyłącznie w zakresie określonym w art. 106a ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT), zaś w przedstawionej sytuacji nie ma miejsca żaden z przypadków określonych tymi przepisami.

WAŻNE!

Obowiązek wystawienia faktury dotyczy, co do zasady, czynności stanowiących sprzedaż w rozumieniu ustawy o VAT, tj. czynności podlegających opodatkowaniu VAT.

W związku z tym **właściwą formą dokumentowania rozliczeń jest dokument wewnętrzny, np. nota obciążeniowa. Dokument ten nie stanowi faktury, a więc nie podlega wystawieniu ani przesłaniu za pośrednictwem KSeF, który obejmuje wyłącznie faktury**.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 106a, art. 106ga ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

TOMASZ KRYWAN

prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

Czy ryczałt za jazdy lokalne dla dyrektora OPS korzysta ze zwolnienia z PIT

PROBLEM

Czy jednostka organizacyjna pomocy społecznej będzie płatnikiem w związku z wypłatą dyrektorowi jednostki ryczałtu z tytułu używania prywatnego samochodu do celów służbowych w jazdach lokalnych?

RADA

Tak, wypłacany dyrektorowi ryczałt stanowi przychód ze stosunku pracy, od którego jednostka – jako płatnik – ma obowiązek pobrać zaliczkę na podatek dochodowy. W analizowanej sytuacji nie ma zastosowania zwolnienie z podatku.

eprasa.pl 5ba4f49fba

UZASADNIENIE

Z art. 121 ust. 3c ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (dalej: ustawa o pomocy społecznej) wynika, że **pracownikowi socjalnemu, do którego obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej w środowisku lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje zwrot kosztów przejazdów z miejsca pracy do miejsc wykonywania przez niego czynności zawodowych, w przypadku braku możliwości zapewnienia dojazdu środkami pozostającymi w dyspozycji zatrudniającego go pracodawcy**.

Na mocy art. 21 ust. 1 pkt 23b ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (dalej: updof) – wolny od podatku dochodowego jest zwrot kosztów poniesionych przez pracownika z tytułu używania pojazdów stanowiących własność pracownika, dla potrzeb zakładu pracy, w jazdach lokalnych, jeżeli obowiązek ponoszenia tych kosztów przez zakład pracy albo możliwość przyznania prawa do zwrotu tych kosztów wynika wprost z przepisów innych ustaw – do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu, określonych w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra, jeżeli przebieg pojazdu, z wyłączeniem wypłat ryczałtu pieniężnego, jest udokumentowany w ewidencji przebiegu pojazdu prowadzonej przez pracownika.

WAŻNE!

Na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 23b updof, wolny od podatku jest zwrot kosztów używania pojazdów stanowiących własność pracownika w jazdach lokalnych, jeżeli obowiązek jego wypłaty wynika wprost z przepisów odrębnych ustaw.

W konsekwencji art. 121 ust. 3c ustawy o pomocy społecznej może stanowić podstawę zwolnienia wyłącznie w odniesieniu do pracowników socjalnych spełniających przesłanki określone w tym przepisie.

W analizowanej sytuacji dyrektor jednostki nie jest pracownikiem socjalnym, lecz kierownikiem jednostki organizacyjnej. Ryczałt taki został przyznany w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych wymagających przykładowo przemieszczania się pomiędzy siedzibą jednostki, a starostwem powiatowym i innymi instytucjami współpracującymi z jednostką, w celu załatwiania spraw związanych z bieżącym funkcjonowaniem jednostki.

Wypłacany ryczałt za używanie prywatnego samochodu do celów służbowych nie wynika z przepisów ustawy o pomocy społecznej, lecz z regulacji dotyczących zwrotu kosztów używania pojazdów prywatnych do celów służbowych, tj. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy.

Przejazdy realizowane przez dyrektora mają charakter jazd lokalnych związanych z bieżącym funkcjonowaniem jednostki i nie stanowią podróży służbowej w rozumieniu przepisów ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

W konsekwencji wypłacany dyrektorowi jednostki ryczałt z tytułu używania prywatnego samochodu osobowego do celów służbowych stanowi dla tego pracownika przychód ze stosunku pracy, o którym mowa w art. 12 ust. 1 updof.

Przychód ten nie korzysta ze zwolnienia z opodatkowania na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 23b updof, gdyż prawo do takiego zwrotu nie wynika wprost z przepisów odrębnych ustaw.

W związku z powyższym jednostka jako płatnik jest zobowiązana do:

- doliczenia ryczałtu do pozostałych przychodów ze stosunku pracy,
- obliczenia, pobrania i odprowadzenia zaliczki na podatek dochodowy,
- wykazania przychodu w informacji PIT-11.

Stanowisko to znajduje potwierdzenie w interpretacji indywidualnej Dyrektora KIS z 17 marca 2026 r. (patrz: **INTERPRETACJA**).

eprasa.pl 5ba4f49fba

INTERPRETACJA

(…) wypłacany przez Państwa ryczałt z tytułu używania prywatnego samochodu osobowego do celów służbowych Dyrektorowi jednostki stanowi dla tego pracownika przychód ze stosunku pracy, o którym mowa w art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przychód ten nie korzysta ze zwolnienia z opodatkowania na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 23b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, bowiem prawo do takiego zwrotu nie wynika wprost z przepisów odrębnych ustaw.

Wobec powyższego kwotę ryczałtu wypłacaną Dyrektorowi jednostki z tytułu używania prywatnego samochodu osobowego do celów służbowych Państwo – jako płatnik – są zobowiązani doliczyć do pozostałych przychodów uzyskiwanych przez tę osobę oraz są zobowiązani do obliczenia, pobrania i odprowadzenia do właściwego urzędu skarbowego zaliczki na podatek dochodowy od ww. przychodu oraz wykazania tego przychodu w informacji o dochodach oraz o pobranych zaliczkach na podatek dochodowy.

Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 17 marca 2026 r., nr 0114-KDWP.4011.2.2026.2.AS1

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 121 ust. 3c ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 639)
- art. 12 ust. 1, art. 21 ust. 1 pkt 23b ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 592)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 17 marca 2026 r. (nr 0114-KDWP.4011.2.2026.2.AS1)

ŁUKASZ MATUSIAKIEWICZ
radca prawny specjalizujący się w prawie podatkowym i administracyjnym

Dodatek motywacyjny także dla inspektora ds. świadczeń rodzinnych

Dodatek motywacyjny z rządowego programu wsparcia pomocy społecznej przysługuje każdemu pracownikowi realizującemu zadania tej formacji (np. w zakresie wsparcia rodziny), a nie tylko na mocy ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (dalej: ustawa o pomocy społecznej) – tak wynika z wyroku Sądu Rejonowego w Jarosławiu z 12 grudnia 2025 r. (sygn. akt IV P 38/25).

Sąd rozprawił się z tej okazji z poglądami prezentowanymi przez urzędy wojewódzkie i resort pracy, że wskazane dodatki przysługują wyłącznie tym pracownikom, którzy wykonują obowiązki określone w ustawie o pomocy społecznej. Uznał je za nieuczciwe i dyskryminujące.

Uzależnianie prawa do dodatku motywacyjnego wyłącznie w oparciu o akt prawny, na mocy którego wydane są decyzje administracyjne przez pracowników ośrodka pomocy społecznej, raziłoby swoją sztucznością oraz nieuzasadnionym, wręcz przypadkowym premiowaniem poszczególnych pracowników, przy jednoczesnym pokrzywdzeniu pozostałych – czytamy w uzasadnieniu do orzeczenia. Chodzi o wypłacane pracownikom jednostek organizacyjnych pomocy społecznej od 1 lipca 2024 r. dodatki motywacyjne w wysokości 1000 zł miesięcznie dla zatrudnionego na pełnym etacie. Zostały one wprowadzone w ramach rządowego programu, uchwałą nr 62 Rady Ministrów z 19 czerwca 2024 r. „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”.

Komu jednostki wypłacają dodatek motywacyjny

W załączniku do uchwały znalazły się wyjaśnienia co do sposobu wypłaty dodatku, z których

eprasa.pl 5ba4f49fba

wynika m.in., że przysługuje on osobom zatrudnionym we wskazanych jednostkach w ramach stosunku pracy realizującym zadania z pomocy społecznej. I na tym właśnie tle powstały wątpliwości, ponieważ pracodawcy wypłacali świadczenie tylko tym pracownikom, którzy wykonywali obowiązki ściśle wymienione w ustawie o pomocy społecznej. W sprawie tej 22 lipca 2024 r. wpłynęła interpelacja poselska nr 3977. W odpowiedzi z 9 października 2024 r. resort pracy potwierdził stanowisko wyłączające część pracowników systemu pomocy społecznej.

Urząd przyznał, że dodatek motywacyjny należy się pracownikom wykonującym zadania z zakresu pomocy społecznej w następujących jednostkach:

1) ośrodkach pomocy społecznej,
2) powiatowych centrach pomocy rodzinie,
3) centrach usług społecznych powstałych w wyniku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej na mocy ustawy z 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
4) domach pomocy społecznej,
5) placówkach specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego,
6) ośrodkach interwencji kryzysowej,
7) ośrodkach wsparcia, w tym: ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w tym środowiskowych domach samopomocy), dziennych domach pomocy, domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i klubach samopomocy.

Jednocześnie resort pracy zastrzegł, że *nie należy tu ujmować pracowników merytorycznych, wykonujących wyłącznie zadania określone w ustawach innych niż ustawa o pomocy społecznej*.

Sąd rozstrzygnął sprawę na korzyść pozywającej

Z tego właśnie powodu dodatku nie otrzymywała jedna z kobiet zatrudniona w departamencie świadczeń rodzinnych w ośrodku pomocy społecznej. Nie realizowała ona zadań określonych bezpośrednio w ustawie o pomocy społecznej, ale działała na rzecz rodzin i innych osób wymagających wsparcia. Czując się poszkodowaną, złożyła pozew o dodatek motywacyjny za trzy miesiące. Sąd Rejonowy we Wrocławiu przyznał jej rację, tłumacząc, że przy interpretacji użytego w uchwale zwrotu „zadania z pomocy społecznej" należy kierować się względami funkcjonalnymi i brać pod uwagę wszelkie zadania pracownicze w ramach ośrodka pomocy społecznej na rzecz uprawnionych beneficjentów. Zauważył, że zakres obowiązków pracowników pomocy społecznej jest bardzo szeroki i nie ogranicza się do stosowania jednego aktu prawnego, lecz w grę wchodzi całe spektrum różnego rodzaju ustaw i aktów niższego rzędu. *W racjonalnym ujęciu nie ma bowiem znaczenia, w oparciu o jaki akt prawny dany pracownik przyznaje świadczenia socjalne sensu largo, lecz istotny jest cel, dla którego prawodawca zdecydował się wprowadzić dane świadczenie* – zreasumował sąd. Podkreślił, że nie ma wątpliwości, że powódka wykonuje zadania z zakresu pomocy społecznej i orzekł wypłatę dodatku motywacyjnego za żądane trzy miesiące.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 24 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 203)
- uchwała nr 62 Rady Ministrów z 19 czerwca 2024 r. „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027" (M.P z 2024 r. poz. 505)

Powołane orzecznictwo

- wyrok Sądu Rejonowego w Jarosławiu z 12 grudnia 2025 r. (sygn. akt IV P 38/25).

RENATA MAJEWSKA
prawnik, ekspert z prawa pracy wynagrodzeń i ubezpieczeń społecznych, autorka licznych książek z tych dziedzin, doświadczony wykładowca

eprasa.pl 5ba4f49fba

Jak prawidłowo udokumentować w KSeF odsprzedaż kosztów mediów między gminnym OPS i powiatowym urzędem pracy

PROBLEM

Gminny ośrodek pomocy społecznej (OPS) nieodpłatnie użycza pomieszczenie powiatowemu urzędowi pracy. Zgodnie z umową, urząd pracy refunduje część kosztów ogrzewania i energii. Ośrodek pomocy społecznej wystawia urzędowi pracy fakturę w kwocie brutto (przyjmując 20% wartości faktury za gaz i energię). Jak należy wystawić taką fakturę w Krajowym Systemie e-Faktur (KSeF)?

RADA

Wystawiana przy użyciu KSeF faktura dokumentująca odsprzedaż mediów powinna w elemencie Podmiot1 zawierać dane macierzystej dla ośrodka pomocy społecznej gminy, zaś w elemencie Podmiot3 powinna zawierać dane macierzystego dla urzędu pracy powiatu. Dodatkowo:

1) w polu JST elementu Podmiot2 podana powinna zostać wartość „1" (wskazanie, że faktura dotyczy jednostki podrzędnej jednostki samorządu terytorialnego),
2) dwukrotnie wypełniony powinien zostać element Podmiot3 (po raz pierwszy dla ośrodka pomocy społecznej jako wystawcy faktury, zaś po raz drugi dla urzędu pracy jako odbiorcy faktury).

UZASADNIENIE

Centralizacja rozliczeń VAT w JST

Centralizacja rozliczeń VAT spowodowała, że podatnikami VAT z tytułu działalności samorządowych jednostek budżetowych oraz samorządowych zakładów budżetowych stały się macierzyste dla tych jednostek i zakładów jednostki samorządu terytorialnego. Spowodowało to między innymi, że z punktu widzenia VAT:

- sprzedaż dokonywana przez samorządowe jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe jest sprzedażą dokonywaną przez macierzyste dla nich jednostki samorządu terytorialnego,
- zakupy dokonywane przez samorządowe jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe są zakupami dokonywanymi przez macierzyste dla nich jednostki samorządu terytorialnego.

Odsprzedaż usług i mediów w świetle VAT

Jak jednocześnie stanowi art. 8 ust. 2a ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, **w przypadku gdy podatnik, działając we własnym imieniu, ale na rzecz osoby trzeciej, bierze udział w świadczeniu usług, przyjmuje się, że ten podatnik sam otrzymał i wyświadczył te usługi.** Dochodzi wówczas do podlegającego opodatkowaniu świadczenia (odsprzedaży) usług. Na podobnej zasadzie dochodzi – jak się przyjmuje – do dokonywania dostaw (odsprzedaży) mediów, w tym gazu oraz energii elektrycznej.

A zatem z punktu widzenia VAT, w przedstawionej sytuacji dochodzi do podlegającej opodatkowaniu VAT odsprzedaży mediów pomiędzy macierzystą dla OPS gminą i macierzystym dla urzędu pracy powiatem. Faktura dokumentująca tę odsprzedaż mediów powinna zatem wskazywać jako:

- **podatnika (sprzedawcę)** – macierzystą dla OPS gminę (ze wskazaniem jej NIP),
- **nabywcę** – macierzysty dla urzędu pracy powiat (ze wskazaniem NIP powiatu).

eprasa.pl 5ba4f49fba

Ujęcie transakcji w KSeF

Zasady te mają zastosowanie również w przypadku faktur ustrukturyzowanych wystawianych przy użyciu KSeF.

Wystawiana przy użyciu KSeF faktura dokumentująca odsprzedaż mediów powinna w elemencie Podmiot1 zawierać dane macierzystej dla ośrodka pomocy społecznej gminy, zaś w elemencie Podmiot3 powinna zawierać dane macierzystego dla urzędu pracy powiatu. Dodatkowo:

1) w polu JST elementu Podmiot2 podana powinna zostać wartość „1” (wskazanie, że faktura dotyczy jednostki podrzędnej jednostki samorządu terytorialnego);
2) dwukrotnie wypełniony powinien zostać element Podmiot3, przy czym:
   - w wypełnianym po raz pierwszy elemencie Podmiot3 powinny zostać podane dane ośrodka pomocy społecznej ze wskazaniem NIP ośrodka pomocy społecznej oraz wartości „7” (oznaczającej rolę JST – wystawca) w polu Rola,
   - w wypełnianym po raz drugi elemencie Podmiot3 powinny zostać podane dane urzędu pracy ze wskazaniem NIP urzędu pracy oraz wartości „8” (oznaczającej rolę JST – odbiorca) w polu Rola.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 8 ust. 2a, art. 106gb ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

TOMASZ KRYWAN
prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

Czy GOPS może pokryć z własnych środków wydatki związane z organizacją spotkań integracyjnych dla seniorów

PROBLEM

W strukturach jednostki budżetowej (gminny ośrodek pomocy społecznej – GOPS) nie ma działającego klubu seniora. Czy pomimo tego jednostka może zapłacić z własnych środków za gimnastykę, zajęcia integracyjne oraz spotkanie integracyjne dla seniorów?

RADA

Jeżeli w gminie wdrożony zostanie stosowny program/zadanie dedykowane podanym grupom osób (w omawianym przypadku grupie seniorów), w drodze uchwały rady gminy, to może być on realizowany na poziomie ośrodka pomocy społecznej ze środków ujętych w jego planie finansowym. Okoliczność tego rodzaju, że w gminie nie funkcjonuje klub seniora, jest prawnie obojętna w kontekście możliwości wspierania ww. grup osób w ramach wspomnianych programów/zadań.

UZASADNIENIE

Podany stan faktyczny można identyfikować przez pryzmat zadań własnych gminy z zakresu szeroko rozumianej pomocy społecznej. Problem jednak w tym, że aby legalnie ponieść wydatek z budżetu, musi on mieć podstawy materialno-prawne, wymaga bowiem tego ogólna zasada wydatkowa, wskazana w art. 44 ust. 2 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

eprasa.pl 5ba4f49fba

WAŻNE!

Jednostki sektora finansów publicznych dokonują wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych ich rodzajów.

W omawianej sytuacji należy ustalić, czy istnieje podstawa materialno-prawna, która umożliwi poniesienie wydatków na podane cele. Wydaje się, że takiej podstawy można poszukiwać w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, gdzie postanowiono m.in., że **do zadań własnych gminy należy podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej, wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.**

W orzecznictwie sądowym akcentuje się zaś, że przepis ten nie może stanowić właściwej podstawy prawnej uchwały (w rozumieniu aktu prawa miejscowego), gdyż jest przepisem ogólnym, blankietowym, precyzującym jako zadanie własne gminy podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej, wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizację programów osłonowych (por. wyrok NSA z 25 stycznia 2024 r., sygn. akt I OSK 863/22). Jednocześnie należy dodać, że założenie to (odnośnie do braku charakteru prawa miejscowego) nie wyklucza przyjęcia określonego programu jako planu działania gminy w zakresie pomocy społecznej, a mającego charakter aktu kierownictwa wewnętrznego. Program powinien wpisywać się w obszar strategii gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, stanowiąc formę pomocy adekwatną do potrzeb konkretnej gminy.

Należy więc wnioskować, że możliwe jest przyjęcie programu wspierającego seniorów w podanym zakresie przedmiotowym, z tym że organ stanowiący gminy (rada gminy) powinien uczynić to w formie uchwały nieposiadającej charakteru prawa miejscowego. Natomiast wykonanie uchwały nastąpiłoby już na poziomie ośrodka pomocy społecznej. W tym zakresie niezbędne byłoby upoważnienie przez organ wykonawczy (wójta gminy) kierownika ośrodka pomocy społecznej na podstawie art. 30 oraz art. 47 ust. 1 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Dla przypomnienia, z podanych przepisów wynika m.in., że wójt wykonuje uchwały rady gminy i zadania gminy określone przepisami prawa. Do zadań wójta należy w szczególności określanie sposobu wykonywania uchwał. Ponadto kierownicy jednostek organizacyjnych gminy nieposiadających osobowości prawnej działają jednoosobowo na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez wójta.

W wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 26 października 2017 r. (sygn. akt I C 1041/16) podkreślono, że **żaden przepis prawa nie przyznaje jednostkom organizacyjnym gminy własnych zadań publicznych, a ich organom wykonawczym nie nadaje statusu organów administracji publicznej**. W konsekwencji w obrocie cywilnoprawnym działają one w zastępstwie gminy. Nawet jeśli gmina przekaże jednostce pomocniczej pewien zakres władztwa publicznego do wykonywania, to jednostki wykonują zadania publiczne gminy, a ich organy wydają rozstrzygnięcia w imieniu organu wykonawczego gminy.

© ℗

Podstawa prawna

- art. 44 ust. 2 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)
- art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 639)
- art. 30, art. 47 ust. 1 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1153; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 252)

Powołane orzecznictwo

- wyrok NSA z 25 stycznia 2024 r. (sygn. akt I OSK 863/22)
- wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 26 października 2017 r. (sygn. akt I C 1041/16)

MARCIN NAGÓREK
radca prawny, były pracownik banku państwowego, obecnie pracownik jednostki budżetowej

eprasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 7–8 (607–608) 20 lipca 2026

E-DODATEK

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA W PYTANIACH I ODPOWIEDZIACH

KSIĘGOWOŚĆ • PODATKI • PRAWO PRACY

nr 5

SPIS TREŚCI

EWIDENCJA, KLASYFIKACJA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ

W jaki sposób ująć w księgach rachunkowych gminy operacje wynikające z umowy barterowej ... 2

Do jakiego paragrafu klasyfikacji budżetowej od 2027 r. zaliczać pobierane przez samorządowy zakład budżetowy opłaty za badania techniczne ... 4

Do jakich paragrafów klasyfikacji budżetowej zaliczyć wydatki na szkolenia i studia nauczycieli ... 5

Jak jednostka budżetowa powinna wyksięgować całkowicie umorzony środek trwały ... 6

PODATKI

Czy państwowa jednostka budżetowa powinna dokumentować sprzedaż złomu fakturami ustrukturyzowanymi w KSeF KSeF ... 7

Czy jednostka samorządu terytorialnego ma obowiązek korekty VAT od opłat przekształceniowych ... 8

Czy po wdrożeniu obowiązkowego KSeF samorządowa jednostka budżetowa powinna ujmować faktury zakupu według daty wpływu do KSeF KSeF ... 10

Z jaką stawką VAT szkoła powinna wystawić refakturę dokumentującą odsprzedaż energii elektrycznej ... 11

PRAWO PRACY

Czy dyrektor wydziału urzędu gminy ma prawo do rekompensaty za pracę w godzinach nadliczbowych i w dni wolne ... 12

Czy pracownikowi powołanemu do zawodowej służby wojskowej przysługuje odprawa ... 13

Czy integracyjną kolację zespołu można dofinansować ze środków ZFŚS ... 14

Kiedy należy skierować na badania kontrolne nauczyciela po przerwaniu zwolnienia lekarskiego na czas wakacji ... 15

Czy należy wypłacić pracownikom trzynastki i odprawy z tytułu przekształcenia przedszkola i szkoły podstawowej ... 16

Czy nauczyciel powinien przejść badania lekarskie przed rozpoczęciem pracy jako dyrektor szkoły ... 18

eprasa.pl 5ba4f49fba

W jaki sposób ująć w księgach rachunkowych gminy operacje wynikające z umowy barterowej

PROBLEM

Gmina zawarła umowę barterową, w ramach której strony świadczą sobie wzajemnie usługi o określonej wartości (wartość obu usług jest równa), bez przepływu środków pieniężnych. Czy wartość usług świadczonych przez gminę oraz otrzymywanych od kontrahenta powinna zostać wykazana zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków budżetowych? W jaki sposób prawidłowo dokumentować i rozliczać wykonanie świadczeń wynikających z umowy barterowej, na jakich kontach księgowych ewidencjonować takie usługi? Jak powinien wyglądać schemat księgowań takich usług?

RADA

Rozliczenie umowy barterowej wyłącznie przez potrącenie, bez przepływu środków pieniężnych, nie powoduje powstania zrealizowanego dochodu ani wydatku budżetowego, wobec czego nie stosuje się podziałki klasyfikacji budżetowej, a operacji nie wykazuje się w sprawozdaniach Rb-27S i Rb-28S. Na gruncie prawa bilansowego wymianę ujmuje się memoriałowo jako odpłatne zbycie wycenione w wartości godziwej świadczeń, zgodnie ze stanowiskiem Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie ujęcia transakcji zamiany składnika aktywów niepieniężnych na inny składnik aktywów niepieniężnych, o ile transakcja nie jest znikoma. Należność i zobowiązanie wygasają w drodze kompensaty.

UZASADNIENIE

Wykonanie dochodów i wydatków budżetowych ujmuje się kasowo: dochodem wykonanym jest faktyczny wpływ środków, a wydatkiem wykonanym faktyczna wypłata z rachunku bieżącego. Potwierdzają to objaśnienia do konta 130 zawarte w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: rozporządzenie w sprawie rachunkowości oraz planów kont), zgodnie z którymi zapisy na koncie rachunku bieżącego są dokonywane na podstawie dokumentów bankowych, oraz § 8 instrukcji stanowiącej załącznik nr 38 do rozporządzenia Ministra Finansów z 29 stycznia 2025 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej, według którego w kolumnie „Wydatki wykonane" sprawozdania Rb-28S ujmuje się wydatki zrealizowane na podstawie danych księgowości analitycznej do rachunku bieżącego, a w sprawozdaniu Rb-27S dochód wykonany stanowią wpływy pomniejszone o zwroty. Skoro rozliczenie umowy barterowej następuje wyłącznie przez potrącenie wzajemnych wierzytelności na podstawie art. 498 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, bez wpływu i bez wypłaty środków, nie powstaje ani zrealizowany dochód, ani zrealizowany wydatek budżetowy. Ponieważ stosownie do art. 39 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (dalej: uofp) klasyfikację budżetową stosuje się do dochodów i wydatków, brak zrealizowanego dochodu i wydatku oznacza brak podziałki klasyfikacji budżetowej oraz brak ujęcia operacji w sprawozdaniach Rb-27S i Rb-28S.

Samą wymianę świadczeń ujmuje się memoriałowo, ponieważ zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości w księgach ujmuje się wszystkie osiągnięte przychody i obciążające jednostkę koszty niezależnie od terminu zapłaty. Zgodnie ze stanowiskiem Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie ujęcia transakcji zamiany składnika aktywów

eprasa.pl 5ba4f49fba

niepieniężnych na inny składnik aktywów niepieniężnych (Dz.Urz. MRiF z 2017 r. poz. 127) transakcję zamiany, która nie jest znikoma i której wartość godziwa daje się wiarygodnie ustalić, ujmuje się jako odpłatne zbycie, przy czym wynagrodzeniem jest świadczenie otrzymane w zamian, a samą transakcję uznaje się za znikomą wtedy, gdy zamieniane świadczenia są zasadniczo tożsame lub różnice ich wartości godziwych są nieistotne, nie zaś z tego powodu, że wartości obu świadczeń są równe. Stanowisko to dotyczy wprost zamiany składników aktywów, dlatego do wzajemnego świadczenia usług nie znajduje zastosowania jego reguła wyceny składnika otrzymanego, gdyż usługa jest zużywana i nie jest ujmowana w bilansie, znajduje natomiast zastosowanie wyrażona w nim zasada wyceny w wartości godziwej oraz test znikomości. W konsekwencji wartość usługi wyświadczonej przez gminę ujmuje się jako przychód na koncie 720 w korespondencji z należnością na koncie 221, a wartość usługi nabytej jako koszt na koncie 402 „Usługi obce" w korespondencji ze zobowiązaniem na koncie 201, przy czym podatek należny oraz podatek naliczony podlegający odliczeniu ujmuje się na koncie 225, gdyż na gruncie art. 5 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług barter stanowi dwie odrębne, wzajemnie opodatkowane usługi. Wygaśnięcie należności i zobowiązania następuje przez potrącenie zapisem:

- strona Wn kont 201 „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami",
- strona Ma konto 221 „Należności z tytułu dochodów budżetowych"

– bez udziału konta 130, a przychód i koszt wpływają wyłącznie na wynik finansowy jednostki.

PRZYKŁAD

Założenia:
1. Obie strony są czynnymi podatnikami VAT;
2. Wartość godziwa każdej z usług, równa wartości umownej, wynosi 10 000 zł netto;
3. VAT według stawki 23% wynosi 2300 zł;
4. Wartość brutto wynosi 12 300 zł;
5. Podatek naliczony przy usłudze nabytej podlega odliczeniu;
6. Świadczenia nie są tożsame, więc transakcja nie jest znikoma.

Faktura sprzedaży usługi przez gminę (przychód i należność):
- Wn 221 = 12 300 zł;
- Ma 720 = 10 000 zł;
- Ma 225 „VAT należny" = 2300 zł.

Faktura zakupu usługi od kontrahenta (koszt i zobowiązanie):
- Wn 402 = 10 000 zł;
- Wn 225 „VAT naliczony" = 2300 zł;
- Ma 201 = 12 300 zł.

Potrącenie wzajemnych wierzytelności (kompensata):
- Wn 201 = 12 300 zł;
- Ma 221 = 12 300 zł.

Po zaksięgowaniu konta 221 i 201 nie wykazują salda, nie występuje żaden zapis na koncie 130, w sprawozdaniach Rb-27S i Rb-28S nie wykazuje się żadnej kwoty i nie stosuje się podziałki klasyfikacji budżetowej; wynik finansowy obejmuje przychód 10 000 zł i koszt 10 000 zł, a podatek należny i naliczony po 2300 zł rozlicza się w pliku JPK_VAT.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 39 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)
- art. 6 ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 522)
- art. 498 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 507)
- art. 5 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 507)
- załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 342; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 347)
- załącznik nr 38 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 29 stycznia 2025 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2025 r. poz. 133; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 22)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Do jakiego paragrafu klasyfikacji budżetowej od 2027 r. zaliczać pobierane przez samorządowy zakład budżetowy opłaty za badania techniczne

PROBLEM

Do jakiego paragrafu dochodowego klasyfikacji budżetowej od 2027 r. należy zaliczać pobierane przez samorządowy zakład budżetowy opłaty za badania techniczne?

RADA

Pobierane przez samorządowy zakład budżetowy opłaty za badania techniczne należy od 2027 r. ujmować w § 687 „Usługi pozostałe", który w nowej klasyfikacji zastąpił dotychczasowy paragraf dochodowy 083 „Wpływy z usług".

UZASADNIENIE

Opłaty pobierane za badania techniczne stanowią wynagrodzenie za świadczoną usługę, a zatem przychód własny zakładu z tytułu prowadzonej działalności kwalifikowany jest jako wpływy z usług. W obowiązującej do końca 2026 r. klasyfikacji wpływy te ujmowane są w paragrafie 083 „Wpływy z usług", zgodnie z klasyfikacją paragrafów dochodów, przychodów i środków określoną w rozporządzeniu Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych.

Od 1 stycznia 2027 r. stosuje się nową klasyfikację, wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Finansów i Gospodarki z 20 kwietnia 2026 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, w której dotychczasowe paragrafy dochodów i wydatków połączono w jednym wykazie objętym załącznikiem nr 2. Stosownie do urzędowego klucza przejścia Ministerstwa Finansów dotychczasowy § 083 odpowiada nowemu § 687 „Usługi pozostałe", obejmującemu zarówno wydatki na zakup, jak i wpływy z usług niewymienionych w innych paragrafach. Wpływy z opłat za badania techniczne, jako wpływy z usług, podlegają więc od 2027 r. ujęciu w § 687.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 513; ost.zm Dz.U. z 2025 r. poz. 1241)
- załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Finansów i Gospodarki z 20 kwietnia 2026 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. z 2026 r. poz. 582)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

Więcej on line

DZIAŁ **„Tylko w e-wydaniu"**

Dodatkowe artykuły i materiały specjalne dostępne po zalogowaniu na **inforlex.pl**

eprasa.pl 5ba4f49fba

Do jakich paragrafów klasyfikacji budżetowej zaliczyć wydatki na szkolenia i studia nauczycieli

PROBLEM

W jakim paragrafie powinny być ujmowane wydatki z zakresu szkolenia zawodowego nauczycieli, takie jak:

1) **indywidualne kursy, szkolenia, warsztaty nauczycieli (faktura wystawiona na nauczyciela),**
2) **organizowane przez szkołę szkolenia warsztaty kursy rady pedagogicznej (faktura wystawiona na szkołę),**
3) **dofinansowanie studiów?**

RADA

Wydatki na indywidualne kursy, szkolenia i warsztaty nauczycieli oraz na szkolenia i warsztaty organizowane dla rady pedagogicznej ujmuje się w § 470 „Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej", przy czym sposób zafakturowania (faktura wystawiona na nauczyciela albo na szkołę) nie wpływa na paragraf. Jeżeli szkoła organizuje warsztat rady pedagogicznej, samodzielnie nabywając odrębne świadczenia, klasyfikacja jest sporna: literalne objaśnienia przemawiają za kompleksowym ujęciem w § 470, a część praktyki dzieli koszty rodzajowo na § 422 (środki żywności), § 417 (wynagrodzenie prowadzącego) i § 430 (catering). Dofinansowanie studiów ujmuje się w dominującym stanowisku w § 430 „Zakup usług pozostałych".

UZASADNIENIE

Po stronie rodzajowej wydatki na szkolenia obejmuje § 470, którego objaśnienia zawarte w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych nakazują zaliczać do tego paragrafu wszystkie koszty związane ze szkoleniem, w tym wynagrodzenia z tytułu umów o dzieło lub umów zlecenia, których przedmiotem są szkolenia pracowników oraz koszty wyżywienia uczestników. Nauczyciele należą do pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej, dlatego zarówno indywidualne kursy, szkolenia i warsztaty, jak i szkolenia organizowane dla rady pedagogicznej klasyfikuje się w § 470; paragraf wyznacza rodzaj wydatku, a nie podmiot wskazany na fakturze, a przy fakturze wystawionej na nauczyciela szkoła dokonuje zwrotu poniesionych przez niego kosztów udziału w szkoleniu. Gdy szkoła organizuje warsztat rady pedagogicznej, we własnym zakresie nabywając odrębnie poszczególne świadczenia, klasyfikacja jest sporna: literalne brzmienie objaśnień przemawia za kompleksowym ujęciem w § 470 wynagrodzenia prowadzącego i wyżywienia uczestników, natomiast część praktyki klasyfikuje te wydatki rodzajowo, ujmując zakup wody i ciastek w § 422 „Zakup środków żywności", wynagrodzenie wykładowcy z umowy zlecenia lub o dzieło w § 417 „Wynagrodzenia bezosobowe", a usługę cateringową w § 430 „Zakup usług pozostałych".

© Ⓟ

Podstawa prawna

- załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 513; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1241)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Jak jednostka budżetowa powinna wyksięgować całkowicie umorzony środek trwały

PROBLEM

Jak wyksięgować zlikwidowany środek trwały całkowicie umorzony? Czy zapis Wn 071/Ma 011 jest prawidłowy? Jeżeli tak, to co z wykazaniem takiego środka w zestawieniu zmian funduszu jednostki budżetowej? Może powinien być jeszcze jakiś dodatkowy zapis przez konto 800?

RADA

Zapis strona Wn konto 071 „Umorzenie środków trwałych"/strona Ma konto 011 „Środki trwałe" jest prawidłowy w przypadku likwidacji (wyksięgowania) środka trwałego całkowicie umorzonego. Dodatkowy zapis przez konto 800 „Fundusz jednostki" nie jest wymagany, ponieważ wartość netto tego środka trwałego wynosi zero (wartość brutto = umorzenie), a zatem likwidacja nie wpływa na stan funduszu jednostki. W zestawieniu zmian w funduszu jednostki operacja ta nie jest wykazywana.

UZASADNIENIE

Zgodnie z objaśnieniami załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: rozporządzenie w sprawie rachunkowości oraz planów kont), konto 011 służy do ewidencji stanu oraz zwiększeń i zmniejszeń wartości początkowej środków trwałych. Na stronie Ma konta 011 ujmuje się wartość początkową środków trwałych wycofanych z użytkowania, w tym z tytułu likwidacji.

Stosownie do zapisu objaśnień do konta 071 zawartych w załączniku nr 3 do rozporządzenia w sprawie w sprawie rachunkowości oraz planów kont, konto 071 służy do ewidencji zmniejszeń wartości początkowej środków trwałych z tytułu umorzenia. Na stronie Wn konta 071 ujmuje się umorzenie środków trwałych zlikwidowanych, sprzedanych, przekazanych lub nieodpłatnie otrzymanych.

Stosownie do zapisu objaśnień do konta 800 zawartych w załączniku nr 3 do rozporządzenia w sprawie rachunkowości oraz planów kont, konto 800 służy do ewidencji równowartości majątku trwałego i obrotowego jednostki. Na stronie Wn konta 800 ujmuje się m.in. wartość nieumorzonych środków trwałych wycofanych z użytkowania. W przypadku środka trwałego całkowicie umorzonego wartość nieumorzona wynosi zero, dlatego księgowanie przez konto 800 nie występuje.

Przy likwidacji środka trwałego całkowicie umorzonego wystarczający jest jeden zapis:

- **strona Wn konto 071** „Umorzenie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych",
- **strona Ma konto 011** „Środki trwałe"

– w wartości brutto środka trwałego. Zapis ten równocześnie wyksięgowuje wartość początkową (Ma 011) i dotychczasowe umorzenie (Wn 071),

Pomagamy w rozwiązywaniu bieżących problemów na naszym profilu na portalu społecznościowym

facebook
www.facebook.com/rbinforpl

eprasa.pl 5ba4f49fba

dając wynik zerowy na funduszu. W zestawieniu zmian w funduszu jednostki (załącznik nr 6 do rozporządzenia w sprawie rachunkowości oraz planów kont) operacja ta nie jest prezentowana, gdyż nie powoduje zmiany stanu funduszu.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- załącznik nr 3, załącznik nr 6 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 342; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 347)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

PODATKI

Czy państwowa jednostka budżetowa powinna dokumentować sprzedaż złomu fakturami ustrukturyzowanymi w KSeF

KSeF

PROBLEM

Jakie dokumenty od strony księgowej należy przygotować, sprzedając złom w państwowej jednostce budżetowej niebędącej podatnikiem VAT? Złom pochodzi z likwidacji składnika majątku. Czy należy wystawić fakturę za sprzedaż złomu w Krajowym Systemie e-Faktur (KSeF)? Czy powinniśmy zastosować mechanizm podzielonej płatności?

RADA

Odpowiedzi na pytania zależą od tego, czy likwidowany składnik majątku był wykorzystywany przez państwową jednostkę budżetową wyłącznie na potrzeby czynności, które ze względu na brzmienie art. 15 ust. 6 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT) nie podlegają opodatkowaniu VAT.

Jeżeli tak – sprzedaż przedmiotowego złomu nie podlega opodatkowaniu VAT, a w konsekwencji nie powinna być dokumentowana fakturą.

Jeśli natomiast likwidowany składnik majątku był wykorzystywany przez państwową jednostkę budżetową (choćby częściowo) na potrzeby czynności, które podlegają opodatkowaniu VAT – sprzedaż złomu podlega opodatkowaniu VAT, a w konsekwencji udokumentowana powinna zostać fakturą (wystawioną jako faktura ustrukturyzowana przy użyciu KSeF, jeżeli państwowa jednostka budżetowa została już objęta obowiązkiem wystawiania takich faktur).

UZASADNIENIE

Na podstawie art. 15 ust. 6 ustawy o VAT, nie uznaje się za podatnika organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy w zakresie realizowanych zadań nałożonych odrębnymi przepisami prawa, dla realizacji których zostały one powołane, z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych. W zakresie, w jakim przepis ten ma zastosowanie, czynności nie podlegają opodatkowaniu VAT, w tym nie stanowią podlegającego opodatkowaniu VAT świadczenia usług.

Wyłączenie to ma zastosowanie również w przypadku czynności dokonywanych przez państwowe jednostki budżetowe. Jak czytamy w in-

eprasa.pl 5ba4f49fba

terpretacji indywidualnej Dyrektora KIS z 22 maja 2025 r. (nr 0113-KDIPT1-3.4012.381.2025.1.OS), *państwowe jednostki budżetowe są podatnikami podatku od towarów i usług jedynie w zakresie wszelkich czynności, które mają charakter cywilnoprawny, tzn. są przez nie realizowane na podstawie umów cywilnoprawnych. Będą to zatem wszystkie realizowane przez te jednostki czynności w sferze ich aktywności cywilnoprawnej, np. czynności sprzedaży, zamiany (nieruchomości i ruchomości), wynajmu, dzierżawy itd., umów prawa cywilnego (nazwanych i nienazwanych)*.

Przyjmuje się przy tym, że wynikające z art. 15 ust. 6 ustawy o VAT wyłączenie może mieć zastosowanie również w przypadku sprzedaży (w tym sprzedaży na złom) składników majątku. Jest tak w przypadku sprzedaży składników majątku, które wykorzystywane były wyłącznie na potrzeby czynności, które w świetle art. 15 ust. 6 ustawy o VAT nie podlegają opodatkowaniu VAT (zob. przykładowo interpretacje indywidualne Dyrektora KIS z 21 lutego 2025 r., nr 0113-KDIPT-1-3.4012.1038.2024.2.MWJ oraz z 3 lutego 2026 r., nr 0113-KDIPT1-3.4012.1177.2025.1.MK).

W świetle powyższego **odpowiedzi na pytania zależą od tego, czy likwidowany składnik majątku był wykorzystywany przez państwową jednostkę budżetową wyłącznie na potrzeby czynności, które ze względu na brzmienie art. 15 ust. 6 ustawy o VAT nie podlegają opodatkowaniu VAT.** Jeżeli tak, sprzedaż przedmiotowego złomu nie podlega opodatkowaniu VAT, a w konsekwencji nie powinna być dokumentowana fakturą.

Jeżeli natomiast likwidowany składnik majątku był wykorzystywany przez państwową jednostkę budżetową (choćby częściowo) na potrzeby czynności, które podlegają opodatkowaniu VAT, sprzedaż złomu podlega opodatkowaniu VAT, a w konsekwencji udokumentowana powinna zostać fakturą (wystawioną jako faktura ustrukturyzowana przy użyciu KSeF, jeżeli państwowa jednostka budżetowa została już objęta obowiązkiem wystawiania takich faktur).

Na fakturze tej należy wskazać **rodzaj sprzedawanego złomu** oraz – jeżeli sprzedawany złom należy do towarów wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT, np. jest klasyfikowany w grupowaniu PKWiU 38.11.49.0 obejmującym zużyte samochody, komputery, telewizory i inne urządzenia przeznaczone do złomowania, oraz jeżeli faktura wystawiana jest na kwotę przekraczającą 15 000 zł – **adnotację „mechanizm podzielonej płatności”** (art. 106e ust. 1 pkt 18a ustawy o VAT).

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 15 ust. 6, art. 106e ust. 1 pkt 18a ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 3 lutego 2026 r. (nr 0113-KDIPT1-3.4012.1177.2025.1.MK)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 22 maja 2025 r. (nr 0113-KDIPT1-3.4012.381.2025.1.OS)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 21 lutego 2025 r. (nr 0113-KDIPT1-3.4012.1038.2024.2.MWJ)

TOMASZ KRYWAN

prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

Czy jednostka samorządu terytorialnego ma obowiązek korekty VAT od opłat przekształceniowych

PROBLEM

W styczniu 2026 r. zostało wystawione zaświadczenie potwierdzające przekształcenie prawa użytkowania wieczystego gruntu zabudowanego na cele mieszkaniowe w prawo własności z dniem 1 stycznia 2019 r. Użytkowanie wieczyste zostało ustanowione przed 1 maja 2004 r. W związku z przekształceniem jednostka samorządu terytorialnego (JST)

eprasa.pl 5ba4f49fba

pobierała opłaty przekształceniowe – dotychczas nieopodatkowane VAT. Czy po otrzymaniu zaświadczenia w grudniu 2026 r. jednostka powinna dokonać korekty VAT od wpłat wnoszonych w latach 2022–2025 – a jeżeli tak, to czy obowiązek ten sięga również wcześniejszych lat?

RADA

W przedstawionej sytuacji JST obowiązana jest dokonać korekty VAT od otrzymanych wpłat za lata, za które zobowiązania w podatku VAT nie uległy jeszcze przedawnieniu (a więc najprawdopodobniej, począwszy od opłaty otrzymanej w 2020 r.).

UZASADNIENIE

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: ustawa o VAT) **za podlegającą opodatkowaniu VAT dostawę towarów rozumie się również przeniesienie z nakazu organu władzy publicznej lub podmiotu działającego w imieniu takiego organu lub przeniesienie z mocy prawa prawa własności towarów w zamian za odszkodowanie**. Opodatkowane VAT na tej podstawie były przekształcenia praw użytkowania wieczystego, do których doszło z dniem 1 stycznia 2019 r. na podstawie przepisów ustawy z 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów. Orzekł tak Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 25 lutego 2021 r. (sprawa C-604/19), w którym czytamy, że *przekształcenie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości w prawo pełnej własności przewidziane w przepisach krajowych w zamian za uiszczenie opłaty stanowi dostawę towarów w rozumieniu tego przepisu*, jak również, że *przy przekształceniu prawa użytkowania wieczystego nieruchomości w prawo pełnej własności przewidzianym w przepisach krajowych w zamian za uiszczenie opłaty na rzecz gminy będącej właścicielem nieruchomości, co pozwala jej na uzyskanie z tego tytułu dochodu o charakterze stałym (…) owa gmina działa w charakterze podatnika (…), a nie jako organ władzy publicznej*.

Dotyczyło to również przekształcenia praw wieczystego użytkowania, które zostały ustanowione przed 1 maja 2004 r. Wynika to z interpretacji ogólnej Ministra Finansów z 22 grudnia 2021 r. (nr PT1.8101.2.2021), zgodnie z którą *konsekwencją podjętego przez TSUE rozstrzygnięcia jest natomiast konieczność zmiany sposobu traktowania na gruncie VAT czynności przekształcenia użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych we własność, ustanowionego przed 1 maja 2004 r. (czyli uznania ich za odrębną dostawę towarów), które to czynności nie były dotąd uznawane za podlegające opodatkowaniu podatkiem VAT*. Na użytek dalszej części odpowiedzi autor zakłada, że takiego właśnie przypadku dotyczy pytanie.

Wskazać jednocześnie należy, że od 1 stycznia 2022 r. obowiązek podatkowy z tytułu dostaw towarów, do których dochodzi na skutek przeniesienia z mocy prawa prawa własności towarów w zamian za odszkodowanie, powstawać będzie z chwilą otrzymania całości lub części zapłaty (co wynika z obowiązującego od tego dnia brzmienia art. 19a ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy o VAT). Przepis ten stosuje się również – jak wynika z art. 76 ustawy z 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw – w przypadku otrzymania od dnia 1 stycznia 2022 r. całości lub części zapłaty z tytułu przeniesienia z mocy prawa prawa własności towarów w zamian za odszkodowanie, które miało miejsce przed dniem 1 stycznia 2022 r. Wyjątek dotyczy przypadków, gdy podatek z tego tytułu został rozliczony przed dniem 1 stycznia 2022 r.

Jednocześnie z powołanej interpretacji ogólnej Ministra Finansów z 22 grudnia 2021 r. wynika, że zmiana treści art. 19a ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy o VAT miała charakter doprecyzowujący. Według autora, należy to odczytywać w ten sposób, że – zdaniem Ministra Finansów – opłaty przekształceniowe (dotyczące przekształceń, do których doszło na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów) otrzymane do 31 grudnia 2021 r. powinny zostać przez JST opodatkowane wstecznie (oczywiście jeżeli JST nie opodatkowały już tych opłat), natomiast opłaty przekształceniowe otrzymywane po 31 grudnia 2021 r. powinny być przez JST opodatkowywane na bieżąco.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Dotyczy to również omawianego przypadku (jeżeli przyjąć wskazane wcześniej założenie), a więc VAT, zdaniem autora, zawierały nie tylko opłaty otrzymane przez JST w latach 2022–2025, ale również opłaty otrzymane przez JST w latach 2019–2021 (podobnie Dyrektor KIS w interpretacji indywidualnej z 10 czerwca 2025 r., nr 0113-KDIPT1-2.4012.332.2025.1.JSZ).

W konsekwencji autor uważa, że **w przedstawionej sytuacji JST obowiązana jest dokonać korekty VAT od otrzymanych wpłat za lata, za które zobowiązania w VAT nie uległy jeszcze przedawnieniu (a więc najprawdopodobniej, począwszy od opłaty otrzymanej w 2020 r.).**

Na udzieloną odpowiedź bez wpływu pozostaje przy tym fakt wystawienia wskazanego w treści pytania zaświadczenia dopiero w styczniu 2026 r. W szczególności nie powoduje to, że opodatkowane VAT są dopiero opłaty otrzymywane przez JST od 1 stycznia 2026 r.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 7 ust. 1 pkt 1, art. 19a ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)
- art. 1 ust. 1 ustawy z 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 6)

Powołane piśmiennictwo

- interpretacja ogólna Ministra Finansów z 22 grudnia 2021 r. (nr PT1.8101.2.2021)
- interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 10 czerwca 2025 r. (nr 0113-KDIPT1-2.4012.332.2025.1.JSZ)

Powołane orzecznictwo

- wyrok TSUE z 25 lutego 2021 r. (sprawa C-604/19)

TOMASZ KRYWAN
prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

Czy po wdrożeniu obowiązkowego KSeF samorządowa jednostka budżetowa powinna ujmować faktury zakupu według daty wpływu do KSeF

KSeF

PROBLEM

Jesteśmy samorządową jednostką budżetową. Faktury zakupu wpływają do nas za pośrednictwem Krajowego Systemu e-Faktur (KSeF). Dotychczas w polityce rachunkowości mieliśmy zapis, że dowody księgowane są z datą wpływu do księgowości – czyli faktycznie z datą, gdy dokument przeszedł weryfikację merytoryczną i trafił do działu finansowego, co może nastąpić kilka dni po dacie wpływu faktury do KSeF. Numeracja dziennika nadawana jest według daty wpływu do księgowości. Przyjęcie faktury według daty wpływu do KSeF (np. 8 maja) zamiast daty wpływu do księgowości (np. 12 maja) zaburzyłoby chronologię dziennika, gdyż dokument z 8 maja mógłby znaleźć się po dokumencie z 6 maja ujętym dopiero 10 maja. Czy po wejściu w życie przepisów o KSeF dokumenty powinny być ujmowane według daty wpływu do KSeF, czy można nadal stosować zasadę ujmowania według daty wpływu do księgowości?

eprasa.pl 5ba4f49fba

RADA

Wejście w życie obowiązkowego KSeF nie zmienia zasad ujmowania dowodów w księgach rachunkowych. Data przydzielenia numeru KSeF wywołuje skutki wyłącznie podatkowe i nie wyznacza ani daty zapisu księgowego, ani okresu sprawozdawczego. Jednostka może utrzymać dotychczasową zasadę nadawania numeru dziennika według daty wpływu dowodu do księgowości. Korekty wymaga natomiast zapis polityki rachunkowości utożsamiający datę wpływu dowodu do księgowości z datą dokonania operacji gospodarczej.

UZASADNIENIE

System KSeF jest systemem służącym celom podatkowym. **Moment uznania faktury ustrukturyzowanej za otrzymaną – tj. data przydzielenia numeru KSeF – wywołuje skutki na gruncie VAT, nie zaś na gruncie rachunkowości**. Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej: uor) nie wiąże daty zapisu księgowego z datą wpływu dowodu do jednostki. Stosownie do art. 23 ust. 2 uor zapis księgowy zawiera datę dokonania operacji gospodarczej, datę dowodu – gdy różni się ona od daty operacji – oraz datę zapisu; data wpływu dowodu zarówno do KSeF, jak i do komórki księgowej nie należy do obowiązkowych elementów zapisu i pełni funkcję wyłącznie porządkową. O przyporządkowaniu operacji do okresu sprawozdawczego rozstrzyga art. 20 ust. 1 uor nakazujący ująć w księgach danego okresu każde zdarzenie, które w nim nastąpiło, w powiązaniu z zasadą memoriału wyrażoną w art. 6 ust. 1 uor.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 uor, dziennik zawiera chronologiczne ujęcie zdarzeń, przy czym chronologia dziennika oznacza kolejność wprowadzania zapisów, potwierdzaną kolejnym numerowaniem pozycji na podstawie art. 14 ust. 2 i 4 uor, a nie uszeregowanie według dat operacji gospodarczych. Nadawanie numeru dziennika według daty wpływu dowodu do księgowości jest zatem dopuszczalne i nie narusza wymogu prowadzenia ksiąg bieżąco, o którym mowa w art. 24 ust. 1 uor.

Korekty wymaga natomiast dotychczasowy zapis polityki rachunkowości utożsamiający datę wpływu dowodu do księgowości z datą dokonania operacji gospodarczej. Stosownie do art. 21 ust. 1 pkt 4 uor, dowód powinien wskazywać rzeczywistą datę dokonania operacji, a zapis księgowy musi tę datę odzwierciedlać niezależnie od terminu, w którym dowód trafił do komórki księgowej. Dekretacja, o której mowa w art. 21 ust. 1 pkt 6 uor, powinna przy tym wskazywać miesiąc właściwego ujęcia dowodu wyznaczony datą operacji gospodarczej, nie datą wpływu.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 6 ust. 1, art. 14 ust. 1, 2 i 4, art. 20 ust. 1, art. 21 ust. 1 pkt 4 i 6, art. 23 ust. 2, art. 24 ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 522)

JAROSŁAW JURGA

ekonomista, certyfikowany księgowy posiadający wieloletnie doświadczenie w zakresie finansów publicznych, praktyk specjalizujący się w zagadnieniach rachunkowości budżetowej. Ukończył studia podyplomowe z zakresu polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości oraz audytu wewnętrznego w jsfp. Szkoleniowiec, wykładowca na studiach podyplomowych z zakresu finansów i rachunkowości JST, autor i współautor kilkunastu publikacji książkowych oraz licznych publikacji z obszaru rachunkowości budżetowej oraz finansów publicznych

Z jaką stawką VAT szkoła powinna wystawić refakturę dokumentującą odsprzedaż energii elektrycznej

PROBLEM

Szkoła jest jednostką organizacyjną podległą powiatowi, zwolnioną z VAT, w związku z czym nie dokonuje odliczenia VAT. Zachodzi konieczność wystawienia refaktury za energię elektryczną na rzecz szkoły podlegającej gminie, która rozlicza podatek VAT. Z jaką stawką VAT szkoła powinna wystawić refakturę dokumentującą odsprzedaż energii elektrycznej?

eprasa.pl 5ba4f49fba

RADA

Fakturę (refakturę) dokumentującą odsprzedaż energii elektrycznej szkoła powinna wystawić (w imieniu macierzystego powiatu) ze stawką VAT 23%.

UZASADNIENIE

Centralizacja rozliczeń VAT spowodowała, że podatnikami VAT z tytułu działalności samorządowych jednostek budżetowych oraz samorządowych zakładów budżetowych stały się macierzyste dla tych jednostek i zakładów jednostki samorządu terytorialnego. Spowodowało to m.in., że z punktu widzenia VAT sprzedaż dokonywana przez samorządowe jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe jest sprzedażą dokonywaną przez macierzyste dla nich jednostki samorządu terytorialnego.

W konsekwencji z punktu widzenia VAT dostawa (odsprzedaż) energii elektrycznej oraz świadczenie (odsprzedaż) usług dystrybucji energii elektrycznej zostaną w przedstawionej sytuacji dokonane przez macierzysty dla szkoły powiat, który – jak zakłada autor – nie jest podatnikiem zwolnionym z VAT. Czynności te będą zatem opodatkowane VAT według właściwej dla dostaw energii elektrycznej oraz usług dystrybucji energii elektrycznej stawki 23% (na podstawie art. 41 ust. 1 w zw. z art. 146ef ust. 1 pkt 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług). **Dlatego też fakturę (refakturę) dokumentującą odsprzedaż energii elektrycznej szkoła powinna wystawić (w imieniu macierzystego powiatu) ze stawką VAT 23%.**

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 41 ust. 1, art. 146ef ust. 1 pkt 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 775; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1811)

TOMASZ KRYWAN
prawnik, doradca podatkowy, właściciel kancelarii doradztwa podatkowego, autor wielu publikacji z zakresu podatków

PRAWO PRACY

Czy dyrektor wydziału urzędu gminy ma prawo do rekompensaty za pracę w godzinach nadliczbowych i w dni wolne

PROBLEM

Czy dyrektor wydziału w urzędzie gminy może odbierać nadgodziny za pracę po godzinach w dni powszednie (od poniedziałku do piątku) oraz za pracę w wolną sobotę, niedzielę lub święto?

RADA

Tak, dyrektorowi wydziału przysługuje rekompensata zarówno za pracę nadliczbową w dni powszednie, jak i za pracę w wolne soboty, niedziele i święta – pod warunkiem, że wykonywał ją na polecenie przełożonego. Zasady rekompensaty różnią się w zależności od rodzaju dnia.

UZASADNIENIE

Pracownik samorządowy wykonuje pracę w godzinach nadliczbowych na polecenie przełożonego, gdy wymagają tego potrzeby jednostki (art. 42 ust. 2 ustawy z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych; dalej: u.p.s.). Za taką pracę przysługuje mu – według jego wyboru – wynagrodzenie albo czas wolny w tym samym wymiarze. Czas wolny na wniosek pracownika może być udzielony w okresie bezpośrednio po-

eprasa.pl 5ba4f49fba

przedzającym urlop wypoczynkowy lub po jego zakończeniu (art. 42 ust. 4 u.p.s.). Przepis ten stanowi lex specialis wobec przepisów ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.), co oznacza, że pracownicy samorządowi nie nabywają prawa do procentowych dodatków za nadgodziny przewidzianych w art. $151^{[1]}$ k.p.

Praca w dniu wolnym od pracy, wynikającym z zasady przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy (najczęściej sobota), nie stanowi pracy nadliczbowej do końca okresu rozliczeniowego. Za taką pracę pracodawca obowiązany jest – na podstawie art. $151^{[3]}$ k.p. – udzielić pracownikowi całego dnia wolnego w terminie uzgodnionym z pracownikiem, nawet jeżeli praca w tym dniu trwała tylko kilka godzin.

Dopiero nieudzielenie dnia wolnego do końca okresu rozliczeniowego powoduje, że praca w sobotę staje się pracą nadliczbową, do której zastosowanie ma art. 42 ust. 4 u.p.s. Dzień wolny przysługuje również za pracę w niedzielę lub święto (art. $151^{[11]}$ k.p.). Zasada ta dotyczy wszystkich pracowników samorządowych, w tym pracowników na stanowiskach kierowniczych.

Odrębną kwestią jest relacja art. 42 ust. 4 u.p.s. z art. $151^{[4]}$ k.p., czyli przepisu wyłączającego prawo kierowników wyodrębnionych komórek organizacyjnych do wynagrodzenia za pracę nadliczbową (z wyjątkiem niedziel i świąt). Zastosowanie tego przepisu w samorządzie jest – w ocenie autora – mocno dyskusyjne: art. 42 ust. 4 u.p.s. jako regulacja szczególna wyłącza ogólne przepisy kodeksowe, a zatem dyrektorowi wydziału wykonującemu pracę nadliczbową na polecenie przełożonego, przysługuje rekompensata z ustawy o pracownikach samorządowych.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 42 ust. 2 i 4, art. 43 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1135)
- art. 151, art. $151^{[1]}$, art. $151^{[3]}$, art. $151^{[4]}$, art. $151^{[11]}$ ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost. zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

MAREK ROTKIEWICZ
prawnik, specjalista z zakresu prawa pracy, autor licznych publikacji prasowych oraz książkowych z tego zakresu, wykładowca, trener

Czy pracownikowi powołanemu do zawodowej służby wojskowej przysługuje odprawa

PROBLEM

Pracownik został powołany do dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej od 29 września 2025 r., a pracodawca udzielił mu urlopu bezpłatnego na czas trwania tej służby. Pracownik poinformował następnie pracodawcę, że jest już żołnierzem zawodowym i rezygnuje z pracy, odmawiając złożenia wniosku o rozwiązanie umowy o pracę. Czy pracownik ma obowiązek złożyć taki wniosek? Jaka jest podstawa prawna zakończenia stosunku pracy? Czy przysługuje mu odprawa?

RADA

Pracownikowi powołanemu do zawodowej służby wojskowej nie przysługuje odprawa od pracodawcy. Stosunek pracy wygasa z mocy prawa z dniem stawienia się pracownika do tej służby. Pracownik nie ma obowiązku składania jakiegokolwiek wniosku o rozwiązanie umowy. Pracodawca wystawia świadectwo pracy, wskazując jako podstawę wygaśnięcie stosunku pracy art. 63 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.) w zw. z art. 189 ust. 2 ustawy z 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (dalej: ustawa o obronie Ojczyzny).

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 189 ust. 2 ustawy o obronie Ojczyzny, stosunek pracy z pracownikiem powołanym do zawodowej służby wojskowej wygasa z dniem stawienia się do tej służby. Jest to wygaśnięcie

eprasa.pl 5ba4f49fba

stosunku pracy z mocy prawa (ex *lege)* w rozumieniu art. 63 k.p. Nie dochodzi tu do rozwiązania stosunku pracy przez oświadczenie woli którejkolwiek ze stron – pracownik nie ma zatem obowiązku składania wniosku o rozwiązanie umowy ani podpisywania porozumienia stron i w tej kwestii ma rację.

Pracodawca postąpił prawidłowo, udzielając urlopu bezpłatnego na czas dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej – obowiązek taki wynika z art. 304 ustawy o obronie Ojczyzny. Urlop bezpłatny ustaje z chwilą wygaśnięcia stosunku pracy, tj. z dniem stawienia się pracownika do zawodowej służby wojskowej, zgodnie z rozkazem personalnym.

Odprawa przysługuje wyłącznie pracownikom powołanym do terytorialnej służby wojskowej w wysokości dwutygodniowego wynagrodzenia obliczonego według zasad ekwiwalentu za urlop (art. 306 ust. 2 ustawy o obronie Ojczyzny). W przypadku zawodowej służby wojskowej ustawa o obronie Ojczyzny nie przyznaje pracownikowi żadnej odprawy od pracodawcy, a brak jest również innej podstawy prawnej do jej wypłaty.

WAŻNE

Odprawa przysługuje wyłącznie pracownikom powołanym do terytorialnej służby wojskowej.

Pracodawca powinien wystawić pracownikowi świadectwo pracy, wskazując jako tryb ustania zatrudnienia wygaśnięcie stosunku pracy (art. 63 k.p. w zw. z art. 189 ust. 2 ustawy o obronie Ojczyzny). Rozliczeniu podlegają ponadto należne pracownikowi świadczenia, w tym ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy nabyty przed powołaniem do służby.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 63 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)
- art. 189 ust. 2, art. 304, art. 306 ust. 2 ustawy z 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 825; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 635)

MAREK ROTKIEWICZ

prawnik, specjalista z zakresu prawa pracy, autor licznych publikacji prasowych oraz książkowych z tego zakresu, wykładowca, trener

Czy integracyjną kolację zespołu można dofinansować ze środków ZFŚS

PROBLEM

Czy w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ZFŚS/fundusz) można dofinansować wyjście zespołu do restauracji na integracyjną kolację? Regulamin funduszu przewiduje możliwość dofinansowania działalności integracyjnej o charakterze kulturalnym, oświatowym, sportowym i rozrywkowym dla zespołów zorganizowanych. Czy taki wydatek mieści się w pojęciu działalności socjalnej i czy jego dofinansowanie wymaga stosowania kryterium socjalnego?

RADA

Koszt integracyjnej kolacji może zostać pokryty ze środków ZFŚS bez stosowania kryterium socjalnego.

UZASADNIENIE

Działalność socjalna to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, a także udzielanie pomocy materialnej – rzeczowej lub finansowej – oraz zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Konkretne rodzaje działalności socjalnej funkcjonujące w zakładzie pracy określa regulamin gospodarowania środkami funduszu. Regulamin ten nie może jednak wykraczać poza ogólny katalog świadczeń, zakreślony w definicji działalności socjalnej. Z ZFŚS finansowane mogą być bowiem

eprasa.pl 5ba4f49fba

wyłącznie te rodzaje działalności socjalnej, które wymienia ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (dalej: ustawa o ZFŚS). Jakikolwiek inny wydatek staje się wydatkiem sprzecznym z ustawą – niezależnie od tego, czy zgodę na niego wyrazili pracownicy lub organizacje związkowe.

WAŻNE

Ze środków ZFŚS finansowane mogą być bowiem wyłącznie rodzaje działalności socjalnej wymienione w ustawie o ZFŚS.

W wyroku z 23 października 2008 r. (sygn. akt II PK 74/08) Sąd Najwyższy wskazał, że działalność w postaci imprez masowych, jak pikniki, „andrzejki", organizowanie wycieczek – mieści się w pojęciu działalności socjalnej jako rodzaj działalności rekreacyjnej, względnie działalności w postaci różnych form krajowego wypoczynku. W uzasadnieniu SN podkreślił jednak, że taki rodzaj działalności powinien wynikać z regulaminu funduszu.

W nowszym orzecznictwie wskazuje się coraz częściej, że należy odróżnić przyznawanie ulgowych świadczeń i usług od pozostałych rodzajów działalności socjalnej. Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z 14 marca 2013 r. (sygn. akt III AUa 1270/12) stwierdził, że trudno przyjąć, by korzystanie z niektórych form działalności socjalnej określonych w art. 2 ust. 1 ustawy o ZFŚS miało być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej.

Nie przytaczając szerokiego obecnie orzecznictwa, należy stwierdzić, że zorganizowanie spotkania integracyjnego ze środków ZFŚS jest dopuszczalne i nie wymaga stosowania kryterium socjalnego.

Zapis regulaminu jednostki pozwala na wsparcie finansowe tego spotkania z ZFŚS. Należy jednak zwrócić uwagę, że mowa w nim o dofinansowaniu, a nie o sfinansowaniu. Dofinansowanie oznacza wsparcie jedynie w części wydatków – w wielu interpretacjach wskazuje się wręcz, że nie w części większej niż połowa.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 2, art. 8 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

Powołane orzecznictwo

- wyrok SA w Poznaniu z 14 marca 2013 r. (sygn. akt III AUa 1270/12)
- wyrok SN z 23 października 2008 r. (sygn. akt II PK 74/08)

MAREK ROTKIEWICZ

prawnik, specjalista z zakresu prawa pracy, autor licznych publikacji prasowych oraz książkowych z tego zakresu, wykładowca, trener

Kiedy należy skierować na badania kontrolne nauczyciela po przerwaniu zwolnienia lekarskiego na czas wakacji

PROBLEM

Nauczyciel przebywał na zwolnieniu lekarskim, które przerwał na czas ferii letnich, by skorzystać z urlopu wypoczynkowego i chce rozpocząć pracę od września. Czy takiego pracownika kierujemy na badania kontrolne, mimo że w okresie wakacji nie będzie świadczył pracy?

RADA

Nauczyciel, którego ponad 30-dniowe zwolnienie lekarskie kończy się bezpośrednio przed wakacjami albo w czasie ich trwania, powinien być skierowany na badania kontrolne dopiero po zakończeniu urlopu wypoczynkowego.

eprasa.pl 5ba4f49fba

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 229 § 2 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.), w przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 30 dni, spowodowanej chorobą, pracownik podlega kontrolnym badaniom lekarskim w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku. Zgodnie jednak z orzecznictwem sądowym, nie jest sprzeczne z przepisami prawa pracy (art. 165 pkt 1 i art. 229 § 2 k.p.) rozpoczęcie zaplanowanego urlopu wypoczynkowego bezpośrednio po ustaniu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą pracownika, która trwała dłużej niż 30 dni (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 20 marca 2008 r., sygn. akt II PK 214/2007; z 9 marca 2011 r., sygn. akt II PK 240/10).

W przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 30 dni, spowodowanej chorobą, nauczyciel podlega kontrolnym badaniom lekarskim w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku (art. 229 § 2 k.p.).

W opisanej sytuacji niezdolność do pracy nauczyciela kończyć się będzie w czasie ferii letnich. Ferie szkolne są okresem urlopu wypoczynkowego nauczyciela – zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (dalej: Karta Nauczyciela). W związku z tym dyrektor powinien skierować nauczyciela na badania kontrolne zdolności do pracy przed dopuszczeniem do pracy po wakacjach czy urlopie uzupełniającym. Jeżeli jednak dyrektor będzie zamierzał skorzystać z możliwości odwołania nauczyciela z urlopu w związku z pracami dotyczącymi rozpoczęcia lub zakończenia roku szkolnego (art. 64 ust. 2 Karty Nauczyciela), to musi wcześniej skierować nauczyciela na badania kontrolne. Żadne obowiązki nie mogą być bowiem powierzone pracownikowi, który nie ma ustalonej zdolności do pracy (art. 229 § 4 k.p.).

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 165 pkt 1, art. 229 § 2 i § 4 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)
- art. 64 ust. 1–2 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 515)

Powołane orzecznictwo

- wyrok SN z 20 marca 2008 r. (sygn. akt II PK 214/2007)
- wyrok SN z 9 marca 2011 r. (sygn. akt II PK 240/10)

DARIUSZ DWOJEWSKI

– doktor nauk prawnych, wykładowca, specjalista w zakresie prawa pracy, pragmatyk pracowniczych i związków zawodowych, współpracownik firm szkoleniowych i autor wielu publikacji

Czy należy wypłacić pracownikom trzynastki i odprawy z tytułu przekształcenia przedszkola i szkoły podstawowej

PROBLEM

Pracownicy pedagogiczni i niepedagogiczni przedszkola i szkoły podstawowej z dniem 1 września 2026 r. stają się pracownikami pedagogicznymi i niepedagogicznymi zespołu placówek oświatowych w oparciu o art. 23[1] § 1 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.). Zespół przejmuje mienie, należności i zobowiązania jednostek przejętych. Czy i ewentualnie komu należy wypłacić w sierpniu 2026 r. trzynastkę w wyniku przekształcenia? Czy komuś przysługuje odprawa z tego tytułu?

RADA

W sierpniu 2026 r. żadna wypłata trzynastki nie jest należna – ani pracownikom przejmowanych jednostek, ani pracownikom już zatrudnionym w zespole. Obowiązek wypłaty pełnego lub proporcjo-

eprasa.pl 5ba4f49fba

nalnego dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2026 r. spocznie na zespole placówek oświatowych jako następcy prawnym po zakończeniu roku kalendarzowego i musi zostać zrealizowany do 31 marca 2027 r. Samo przekształcenie polegające na włączeniu jednostek do zespołu nie uprawnia pracowników do odprawy z ustawy z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (dalej: ustawa o zwolnieniach grupowych).

UZASADNIENIE

Przejście zakładu pracy w trybie art. 23[1] ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.) powoduje, że nowy pracodawca wstępuje z mocy prawa we wszystkie dotychczasowe stosunki pracy bez konieczności wypowiadania umów i zawierania nowych. Dotychczasowy stosunek pracy ulega jedynie przekształceniu, a nowy pracodawca staje się z mocy prawa stroną stosunków pracy, bez potrzeby składania jakichkolwiek oświadczeń woli przez pracowników ani przez dotychczasowego i nowego pracodawcę. Konsekwencją ciągłości stosunku pracy jest ciągłość uprawnień pracowniczych, w tym prawa do dodatkowego wynagrodzenia rocznego.

Kwestię wypłaty trzynastki reguluje ustawa z 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (dalej: ustawa o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym). Pracownik nabywa prawo do dodatkowego wynagrodzenia rocznego w pełnej wysokości po przepracowaniu u danego pracodawcy całego roku kalendarzowego, a w wysokości proporcjonalnej po przepracowaniu co najmniej 6 miesięcy. Kluczowe jest jednak to, że art. 23[1] k.p. zapewnia ciągłość zatrudnienia, a prawo do trzynastki stanowi element treści stosunku pracy wiążący nowego pracodawcę.

Sąd Najwyższy w uchwale z 4 kwietnia 2000 r. (sygn. akt III ZP 7/00) potwierdził, że uprawnienie pracowników jednostki sfery budżetowej do dodatkowego wynagrodzenia rocznego stanowi element treści stosunków pracy pracowników zakładu pracy przejętego w trybie art. 23[1] k.p. Oznacza to, że zespół placówek oświatowych, obliczając trzynastkę za 2026 r., jest zobowiązany uwzględnić okresy przepracowane zarówno w przedszkolu i szkole podstawowej (przed 1 września 2026 r.), jak i w zespole (od 1 września do 31 grudnia 2026 r.) – jako łączny, nieprzerwany staż u tego samego pracodawcy.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym, trzynastka za 2026 r. powinna zostać wypłacona do końca marca 2027 r. Nie ma tutaj zastosowania art. 5 ust. 3 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym, który nakazuje natychmiastową wypłatę trzynastki w dniu rozwiązania umowy o pracę w związku z likwidacją pracodawcy. Szkoła i przedszkole zostają włączone w zespół, a nie zlikwidowane w rozumieniu fizycznego zakończenia działalności. Tym samym nie ma podstaw do wcześniejszej wypłaty trzynastki w sierpniu 2026 r.

Jeśli chodzi o odprawę – jej wypłata wymagałaby rozwiązania stosunku pracy z przyczyn niedotyczących pracownika. Tymczasem przy przejściu w ramach zakładu pracy w trybie art. 23[1] k.p. żaden stosunek pracy nie ustaje. Sąd Najwyższy w uchwale z 18 czerwca 2009 r. (sygn. akt III PZP 1/09) stwierdził, że rozwiązanie stosunku pracy w trybie art. 23[1] § 4 k.p. nie uprawnia do nabycia odprawy pieniężnej, o której mowa w art. 8 ustawy o zwolnieniach grupowych. Przepis § 4 art. 23[1] k.p. daje pracownikowi prawo do rozwiązania umowy za 7-dniowym uprzedzeniem, jeżeli nie godzi się na istotne zmiany warunków zatrudnienia. Rozwiązanie w tym trybie wywołuje co prawda skutki jak wypowiedzenie przez pracodawcę, jednak – zgodnie z cytowanym stanowiskiem SN – nie otwiera prawa do odprawy z ustawy o zwolnieniach grupowych, gdyż brak jest wyraźnego odesłania ustawowego w tym zakresie.

© ℗

Podstawa prawna

- art. 23[1] § 1, § 3 i § 4 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)
- art. 2 ust. 1–3, art. 5 ustawy z 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 560)
- art. 8 ustawy z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 570; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 1661)

Powołane orzecznictwo

- uchwała SN z 4 kwietnia 2000 r. (sygn. akt III ZP 7/00)
- uchwała SN z 18 czerwca 2009 r. (sygn. akt III PZP 1/09)

AGATA WRÓBEL
prawnik

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czy nauczyciel powinien przejść badania lekarskie przed rozpoczęciem pracy jako dyrektor szkoły

PROBLEM

Czy nauczyciel, który podczas rekrutacji na stanowisko dyrektora szkoły przedstawił orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia pracy na stanowisku kierowniczym i ma ustalony termin następnego badania okresowego za 5 lat, powinien być ponownie skierowany na badania lekarskie okresowe przez organ prowadzący szkołę przed rozpoczęciem pracy – kadencji od 1 września?

RADA

Nauczyciel, któremu powierzane jest stanowisko dyrektora i posiada orzeczenie wystawione przez lekarza medycyny pracy stwierdzające brak przeciwwskazań zdrowotnych do pracy na danym stanowisku, nie musi być kierowany na badania lekarskie.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 229 § 1 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (dalej: k.p.), wstępnym badaniom lekarskim podlegają:

1) osoby przyjmowane do pracy,
2) pracownicy młodociani przenoszeni na inne stanowiska pracy i inni pracownicy przenoszeni na stanowiska pracy, na których występują czynniki szkodliwe dla zdrowia lub warunki uciążliwe.

W opisanej sytuacji chodzi o nauczyciela, który wygrał konkurs na dyrektora szkoły. Jeżeli nauczyciel już jest zatrudniony w danej szkole, badania wstępne nie są wymagane, zwłaszcza, jeżeli nauczyciel przedstawił orzeczenie wystawione przez lekarza medycyny pracy stwierdzające brak przeciwwskazań zdrowotnych do pracy na stanowisku kierowniczym w toku postępowania konkursowego.

Natomiast w przypadku osób, które nie były dotąd zatrudnione w danej szkole, zgodnie z art. 229 § 1[1] k.p., wstępnym badaniom lekarskim nie podlegają jedynie osoby:

1) przyjmowane ponownie do pracy u tego samego pracodawcy na to samo stanowisko lub na stanowisko o takich samych warunkach pracy w ciągu 30 dni po rozwiązaniu lub wygaśnięciu poprzedniego stosunku pracy z tym pracodawcą,
2) przyjmowane do pracy u innego pracodawcy na dane stanowisko w ciągu 30 dni po rozwiązaniu lub wygaśnięciu poprzedniego stosunku pracy, jeżeli posiadają aktualne orzeczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do pracy w warunkach pracy opisanych w skierowaniu na badania lekarskie i pracodawca ten stwierdzi, że warunki te odpowiadają warunkom występującym na danym stanowisku pracy, z wyłączeniem osób przyjmowanych do wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych.

W takim wypadku warunkiem zwolnienia z badań wstępnych byłoby tylko orzeczenie lekarskie wydane na podstawie skierowania u innego pracodawcy. Nauczyciel musiałby mieć więc nie tylko orzeczenie lekarskie, ale również skierowanie na badania wydane od innego pracodawcy, z którego musiałoby wynikać, że warunki te odpowiadają warunkom występującym na danym stanowisku pracy.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 229 § 1 i § 1[1] ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

DARIUSZ DWOJEWSKI

– doktor nauk prawnych, wykładowca, specjalista w zakresie prawa pracy, pragmatyk pracowniczych i związków zawodowych, współpracownik firm szkoleniowych i autor wielu publikacji

eprasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 7–8 (607–608) 20 lipca 2026

E-DODATEK

ŚCIĄGA KADROWEGO

PRZEKSZTAŁCENIE UMOWY CYWILNOPRAWNEJ W UMOWĘ O PRACĘ PRZEZ PIP – PROCEDURA KROK PO KROKU

Od 8 lipca 2026 r. Państwowa Inspekcja Pracy uzyska prawo przekształcenia umowy cywilnoprawnej w umowę o pracę w wyniku decyzji administracyjnej. Pracodawca będzie mógł jednak zakwestionować taką decyzję na drodze sądowej. Poniżej przedstawiamy procedurę postępowania PIP w tym zakresie.

Krok 1. Kontrola i sprawdzanie cech stosunku pracy

Inspektor pracy podczas kontroli w pierwszej kolejności będzie sprawdzał, czy faktyczny sposób wykonywania pracy przez zleceniobiorcę lub kontrahenta B2B spełnia warunki właściwe dla stosunku pracy wynikające z art. 22 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Kluczowe elementy, które decydują, że dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy:

- **podporządkowanie:** wykonywanie poleceń przełożonego co do sposobu pracy,
- **miejsce i czas:** sztywne godziny pracy (np. 8.00–16.00) i stałe miejsce pracy, np. stanowisko wyznaczone w biurze firmy,
- **osobiste świadczenie pracy:** zakaz zastępowania zatrudnionego przy wykonywaniu pracy przez inną osobę, np. podwykonawców,
- **ryzyko:** pracownik nie ponosi ryzyka gospodarczego prowadzonej przez pracodawcę działalności.

eprasa.pl 5ba4fe5fba

PRZYKŁAD

Anna S. pracuje jako graficzka na podstawie umowy B2B. Musi być dostępna przy komputerze w godz. 9–17. Dodatkowo raportuje wyniki swojej pracy na koniec każdego dnia do menedżera i korzysta z firmowego laptopa z zainstalowanym monitoringiem czasu pracy. Wykonywana w ten sposób praca może zostać zakwestionowana przez PIP, ponieważ charakter pracy Anny S. jest wyraźnie podporządkowany służbowo zatrudniającemu i wskazuje, że mamy do czynienia ze stosunkiem pracy.

Krok 2. Wysłuchanie stron

Inspektor pracy przeprowadzający kontrolę, który zakwestionuje umowę cywilnoprawną, powinien umożliwić stronom umowy ich wysłuchanie w związku z wątpliwościami dotyczącymi rodzaju łączącej ich formy współpracy. Zarówno zleceniodawca, jak i wykonawca umowy będą mogli przedstawić swoje stanowisko w tej sprawie. Ich opinia nie jest wiążąca dla inspektora PIP.

Krok 3. Polecenie usunięcia naruszeń przez inspektora pracy

Zanim dojdzie do wydania decyzji nakazującej przekształcenie umowy cywilnoprawnej w umowę o pracę, inspektor pracy musi skierować do pracodawcy polecenie. W poleceniu tym inspektor nakazuje usunięcie naruszeń w określonym terminie (jeszcze w trakcie trwania kontroli).

Strony umowy mają wówczas dwie możliwości:

1) zawarcia umowy o pracę (naprawienie błędu zgodnie z sugestią inspektora),
2) zmiany warunków współpracy (przekształcenie sposobu wykonywania zadań tak, aby realnie przestały przypominać stosunek pracy, np. rezygnacja z grafiku i bezpośrednich poleceń służbowych).

Jeśli pracodawca zastosuje się do polecenia inspektora PIP, procedura zazwyczaj zakończy się bez nakładania sankcji administracyjnych. Następnie inspektor pracy oceni prawidłowość realizacji wydanego polecenia. W przypadku oceny pozytywnej postępowanie zostanie zakończone. Ewentualna ocena negatywna będzie stanowiła podstawę do dalszych działań inspektora pracy.

Krok 4. Wydanie decyzji administracyjnej o przekształceniu umowy

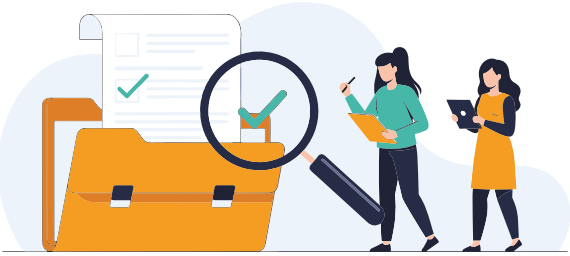
Jeśli pracodawca zignoruje polecenie PIP, okręgowy inspektor pracy po stwierdzeniu, że praca była wykonywana w warunkach właściwych dla stosunku pracy, będzie mógł:

- wydać decyzję stwierdzającą istnienie stosunku pracy,
- skierować do właściwego sądu pracy powództwo o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy.

Decyzja okręgowego inspektora pracy zastępuje oświadczenie woli pracodawcy. Z dniem uprawomocnienia się decyzji (lub nadania rygoru natychmiastowej wykonalności) dotychczasowy zleceniobiorca staje się pracownikiem.

Decyzja PIP stwierdzająca istnienie stosunku pracy ma być wydawana na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej i będzie zawierała:

- oznaczenie organu PIP,
- datę wydania,
- oznaczenie strony lub stron decyzji,
- powołanie podstawy prawnej,

epaas.pl 5ba4f49fba

- rozstrzygnięcie,
- pouczenie o przysługujących środkach odwoławczych,
- podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania decyzji.

Rozstrzygnięcie decyzji PIP stwierdzającej istnienie stosunku pracy będzie zawierało:
- oznaczenie stron umowy o pracę,
- rodzaj umowy o pracę,
- datę zawarcia umowy o pracę,
- rodzaj pracy,
- miejsce wykonywania pracy,
- wymiar czasu pracy,
- wysokość wynagrodzenia za pracę.

Wskazana decyzja PIP będzie obejmowała także uzasadnienie faktyczne i prawne, a przy jej wydawaniu zostanie uwzględniony stan faktyczny istniejący w czasie kontroli – od dnia jej rozpoczęcia. Jeżeli natomiast zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwoli na ustalenie:
- rodzaju zawartej pomiędzy stronami umowy o pracę – w decyzji zostanie wskazana umowa na czas nieokreślony,
- miejsca wykonywania pracy – w decyzji zostanie wskazana siedziba pracodawcy,
- wymiaru czasu pracy – w decyzji zostanie wskazany pełny wymiar czasu pracy,
- wynagrodzenia za pracę – w decyzji zostanie wskazane minimalne wynagrodzenie za pracę.

Decyzja PIP staje się wykonalna z dniem następującym po dniu, w którym upływa termin do wniesienia odwołania, jeżeli żadna ze stron nie wniosła odwołania, albo z dniem prawomocnego orzeczenia sądu lub z dniem nadania jej rygoru natychmiastowej wykonalności w przypadku sądowego postępowania odwoławczego.

Krok 5. Odwołanie od decyzji okręgowego inspektora pracy

Od decyzji okręgowego inspektora pracy w zakresie stwierdzenia istnienia stosunku pracy stronie decyzji będzie przysługiwało odwołanie. Będzie można wnieść je na piśmie za pośrednictwem okręgowego inspektora pracy, w terminie 1 miesiąca od dnia doręczenia decyzji, do sądu rejonowego (sądu pracy). Właściwy do rozpatrzenia sprawy będzie sąd według miejsca świadczenia pracy określonego w decyzji okręgowego inspektora pracy.

Odwołanie powinno zawierać:
- oznaczenie zaskarżonej decyzji,
- zwięzłe przytoczenie zarzutów oraz wniosków, a także ich uzasadnienie,
- podpis odwołującego.

Odwołujący jest zobowiązany powołać się w odwołaniu na wszystkie twierdzenia i dowody.

Odwołanie będzie mogło też zawierać wniosek o uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności nadanego zaskarżonej decyzji. Możliwe jest także wniesienie zażalenia na postanowienie okręgowego inspektora pracy o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji odnośnie do

eprasa.pl 5b4a4fbba

przekształcenia umowy cywilnoprawnej w umowę o pracę. Wniosek albo zażalenie podlega rozpoznaniu przez sąd w formie postanowienia bezzwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia wpływu do sądu.

Krok 6. Rozpatrzenie odwołania przez okręgowego inspektora pracy

W przypadku gdy okręgowy inspektor pracy uzna odwołanie w całości za słuszne, będzie mógł zmienić lub uchylić zaskarżoną decyzję. W przeciwnym razie będzie miał obowiązek przekazać odwołanie niezwłocznie do sądu wraz z kompletnymi i uporządkowanymi aktami sprawy oraz ze swoim stanowiskiem w sprawie odwołania, nie później niż w terminie 1 miesiąca od dnia jego wniesienia.

Krok 7. Skutki decyzji PIP

Decyzja PIP o przekształceniu umowy stanie się wykonalna z dniem:

- następującym po dniu, w którym upływa termin na wniesienie odwołania, o ile żadna ze stron nie wniosła odwołania,
- prawomocnego orzeczenia sądu,
- nadania jej rygoru natychmiastowej wykonalności. Rygor taki będzie nadawany jedynie w sprawach dotyczących osób objętych szczególną ochroną przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę.

Ustalenie stosunku pracy przez PIP pociąga za sobą w zakresie:

- **ZUS** – konieczność skorygowania deklaracji i dopłaty składek (często do 5 lat wstecz, jeśli kontrola wykaże długotrwałe naruszenie),
- **zobowiązań podatkowych** – rozliczenie zaliczek na podatek dochodowy jak od przychodu ze stosunku pracy,
- **uprawnień pracowniczych** – pracownik może żądać wypłaty za nadgodziny, udzielenia zaległego urlopu wypoczynkowego za maksymalnie 3 lata wstecz.

REKOMENDACJE DLA PRACODAWCÓW – JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO ZMIAN

Krok 1. Audyt umów B2B i zlecenia: przejrzyj umowy pod kątem postanowień, czy nie spełniają warunków właściwych dla stosunku pracy.

Krok 2. Zmiana sposobu pracy: jeśli chcesz utrzymać umowy zlecenia i B2B, musisz zrezygnować z bezpośredniego nadzoru nad zatrudnionymi. Rozliczaj kontrahentów za wynik (efekt) pracy, a nie za gotowość do pracy w godzinach pracy zakładu.

Krok 3. Wprowadzenie swobody świadczenia usług: pozwól kontrahentom na wybór miejsca pracy i realną możliwość korzystania z podwykonawców przy realizacji umowy.

Podstawa prawna

- art. 11 ust. 1 pkt 7a i 8, ust. 2, art. 34 ustawy z 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1712; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 473) – *w brzmieniu obowiązującym od 8 lipca 2026 r.*
- art. 22 § 1 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 277; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 25)

Marek Skałkowski
prawnik, specjalista z zakresu prawa pracy, redaktor naczelny
MONITORA prawa pracy i ubezpieczeń

epraca.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

BĄDŹ eco
KORZYSTAJ Z WYDAŃ CYFROWYCH

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 7–8 (607–608) 5 lipca 2026

E-DODATEK

RACHUNKOWOŚĆ SŁUŻB MUNDUROWYCH

nr 3

Czy jednostka może użytkować budynek, który nie został jej formalnie przekazany w trwały zarząd 2

Czy policjant, który został ukarany karą upomnienia, może otrzymać decyzję o wypłaceniu świadczenia motywującego 3

Jak wykazać w sprawozdaniu Rb-28S noty odsetkowe dotyczące 2025 r., a wypłacone w 2026 r. 5

Jaką umowę należy zawrzeć ze strażakiem, któremu zleca się dodatkowe zadania, wykraczające poza obowiązki służbowe 7

9 771428 817631 27

www.sklep.infor.pl ■ 801 626 666 ■ 22 761 30 30 ■ bok@infor.pl

Czy jednostka może użytkować budynek, który nie został jej formalnie przekazany w trwały zarząd

Straż miejska użytkuje budynek samorządowy (siedziba jednostki). Regionalna izba obrachunkowa podczas kontroli zarzuciła, że budynek ten zaliczono do środków trwałych straży miejskiej, przy czym nie było decyzji o trwałym zarządzie. Czy działanie takie narusza przepisy prawa?

Jako że podany stan faktyczny dotyczy tzw. trwałego zarządu, za punkt wyjścia należy mieć art. 43 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (dalej: u.g.n.), gdzie postanowiono, że **trwały zarząd jest formą prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną**. Jednostka organizacyjna ma prawo – z pewnymi zastrzeżeniami – korzystania z nieruchomości oddanej w trwały zarząd, a w szczególności do:

1) korzystania z nieruchomości w celu prowadzenia działalności należącej do zakresu jej działania;
2) wykonywania robót budowlanych, zgodnie z przepisami prawa budowlanego, za zgodą organu nadzorującego;
3) oddania nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na czas oznaczony do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, jednak na okres nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd; zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy po umowie zawartej na czas oznaczony strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość.

W kontekście omawianej tematyki warto również odnotować przepisy art. 44 i art. 45 u.g.n. Z ich treści wynika, że trwały zarząd ustanawia się na czas nieoznaczony lub czas oznaczony. Z wnioskiem o ustanowienie trwałego zarządu występuje jednostka organizacyjna. Ponadto, trwały zarząd na rzecz jednostki organizacyjnej ustanawia właściwy organ, w drodze decyzji, z zastrzeżeniem art. 60 ust. 3 u.g.n. Decyzja o ustanowieniu trwałego zarządu powinna zawierać:

1) nazwę i siedzibę jednostki organizacyjnej, na rzecz której jest ustanawiany trwały zarząd,
2) oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz według katastru nieruchomości,
3) powierzchnię oraz opis nieruchomości,
4) przeznaczenie nieruchomości i sposób jej zagospodarowania,
5) cel, na jaki nieruchomość została oddana w trwały zarząd,
6) termin zagospodarowania nieruchomości,
7) cenę nieruchomości i opłatę z tytułu trwałego zarządu, jeżeli trwały zarząd ustanawiany jest odpłatnie,
8) możliwość aktualizacji opłaty z tytułu trwałego zarządu, jeżeli trwały zarząd ustanawiany jest odpłatnie,
9) czas, na który trwały zarząd został ustanowiony.

Z przytoczonych przepisów wynika, że zastosowanie trwałego zarządu jest sformalizowane i wymaga wydania decyzji przez właściwy organ. W przypadku jednostki samorządowej, tym organem będzie wójt gminy, który z mocy art. 30 ust. 2 pkt 3 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym gospodaruje mieniem komunalnym.

Jednocześnie należy wskazać, że niejednokrotnie obiekty samorządowe są faktycznie wykorzystywane przez jednostki budżetowe danego samorządu, lecz bez dopełnienia wskazanych tutaj formalności (bez ustanowienia trwałego zarządu). Wówczas jednak nie ma podstaw prawnych do tego, aby zaliczać obiekt (nawet gdy stanowi on siedzibę straży miejskiej) do środków trwałych tej jednostki, w sytuacji gdy brak jest decyzji.

eprasa.pl 5ba4f49fba

W takich uwarunkowaniach prawnych można mówić o naruszeniu art. 3 ust. 1 pkt 12 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej: uor) w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: rozporządzenie w sprawie rachunkowości oraz planów kont).

Z pierwszego przepisu wynika, że **ilekroć mowa o aktywach, rozumie się przez to kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych**.

Z kolei, we wskazanym przepisie rozporządzenia w sprawie rachunkowości oraz planów kont podano, że ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o środkach trwałych, rozumie się przez to środki, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 15 uor, w tym środki trwałe stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, otrzymane w zarząd lub użytkowanie i przeznaczone na potrzeby jednostki.

Przedkładając omawiany stan prawny na podany stan faktyczny, zastrzeżenia RIO wydają się być uzasadnione. Jednostka (straż miejska) powinna podjąć stosowne działania naprawcze w celu:

- ustanowienia trwałego zarządu na nieruchomości stanowiącej siedzibę jednostki,
- doprowadzenia ksiąg rachunkowych straży miejskiej w zakresie środków trwałych do zgodności z przepisami wynikającymi z § 2 pkt 5 rozporządzenia w sprawie rachunkowości oraz planów kont poprzez stosowne korekty w ewidencji środków trwałych.

Ewentualnie jednostka powinna sporządzić sprawozdania finansowe określone w rozporządzeniu w sprawie rachunkowości oraz planów kont po uwzględnieniu korekt wynikających ze zmian w ewidencji środków trwałych.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 43, art. 44, art. 45, art. 60 ust. 3 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 399)
- art. 30 ust. 2 pkt 3 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1153; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 252)
- art. 3 ust. 1 pkt 12 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 522)
- § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 342; ost.zm. Dz.U. z 2025 r. poz. 347)

MARCIN NAGÓREK

radca prawny, były pracownik banku państwowego, obecnie pracownik jednostki budżetowej

Czy policjant, który został ukarany karą upomnienia, może otrzymać decyzję o wypłaceniu świadczenia motywującego

PROBLEM

W jednostce Policji ma być wypłacone świadczenie motywacyjne po 25 latach służby dla funkcjonariusza Policji, który wiek ten osiągnie w czerwcu br. Funkcjonariusz ten został ukarany karą upomnienia, która uprawomocniła się w marcu. Jak w tej sytuacji należy wydać decyzję? Czy może być wydana już w czerwcu z „odroczeniem" wykonania do daty zatarcia kary? Czy jednak należy czekać z decyzją do października? Jest to istotne, ponieważ chodzi o wydatkowanie środków z planu finansowego.

eprasa.pl 5ba4f49fba

RADA

W przedstawionej sytuacji brak jest przesłanek do wydawania decyzji z „odroczeniem" jej wykonania do daty zatarcia ukarania. W tych uwarunkowaniach nie ma przesłanek, aby w czerwcu komendant powiatowy Policji wydawał decyzję w przedmiocie świadczenia motywacyjnego, bowiem byłoby to przedwczesne, a zarazem niezgodne z ogólnymi przepisami dotyczącymi wydatków publicznych.

UZASADNIENIE

Ocena prawna podanego stanu faktycznego wymaga zasadniczo uwzględnienia przepisów ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (dalej: ustawa o Policji). Jeżeli mowa o tzw. świadczeniu motywacyjnym, to niezbędne będzie nawiązanie do przepisów art. 120a ustawy o Policji, z którego wynika, że policjantowi przyznaje się świadczenie motywacyjne po osiągnięciu:

1) 25 lat służby, ale nie więcej niż 28 lat i 6 miesięcy – w wysokości 1500 zł miesięcznie, albo
2) 28 lat i 6 miesięcy służby – w wysokości 2500 zł miesięcznie.

Ponadto decyzję o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia motywacyjnego przełożony, o którym mowa w art. 32 ust. 1 ustawy o Policji, wydaje nie później niż w terminie 30 dni po osiągnięciu przez policjanta określonego w przepisach stażu służby. Przed wydaniem decyzji o przyznaniu świadczenia motywacyjnego policjant podlega opiniowaniu służbowemu na zasadach, o których mowa w art. 35 ustawy o Policji, jeżeli od dnia wydania ostatniej opinii o tym policjancie upłynęły co najmniej 3 miesiące.

Świadczenia motywacyjnego nie przyznaje się policjantowi (art. 120a ust. 7 ustawy o Policji):

1) który podczas ostatniego opiniowania służbowego otrzymał jedną z opinii służbowych, o których mowa w art. 38 ust. 2 pkt 2 albo 3, albo art. 41 ust. 1 pkt 2, albo ust. 2 pkt 1 ustawy o Policji – przez okres jednego roku od dnia wydania ostatecznej opinii służbowej,
2) przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne w sprawie o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub postępowanie dyscyplinarne – do czasu prawomocnego zakończenia tego postępowania,
3) **ukaranemu karą dyscyplinarną – do czasu jej zatarcia,**
4) skazanemu wyrokiem sądu lub w stosunku do którego postępowanie karne zostało warunkowo umorzone – przez okres jednego roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Z przytoczonych przepisów wynika więc zamknięty katalog sytuacji, w których świadczenie motywacyjne nie przysługuje policjantowi. Jedną z sytuacji jest ukaranie karą dyscyplinarną, przy czym granicą stosowania tej negatywnej przesłanki jest zatarcie kary.

W wyroku NSA z 21 października 2022 r. (sygn. akt III OSK 5500/21) m.in. podkreślono, że art. 120a ust. 7 ustawy o Policji statuuje cztery przesłanki wydania wobec funkcjonariusza decyzji o odmowie przyznania świadczenia motywacyjnego.

Ustanowienie w art. 120a ust. 7 ustawy o Policji przesłanek negatywnych przyznania świadczenia motywacyjnego wskazuje, że ustawodawca chciał, aby miało ono charakter zachęty policjantów nie tylko do dłuższego pozostawania w służbie, ale aby wykonywali oni obowiązki służbowe w jak najlepszy sposób, tak aby ich pozostanie w służbie było elementem poprawiającym działanie Policji i jednocześnie nie powodowało uszczerbku w wizerunku społecznym Policji.

Jeżeli mowa o zatarciu kary, to należy wspomnieć o art. 135q ustawy o Policji. W podanym artykule przewidziano m.in., że zatarcie kary dyscyplinarnej oznacza uznanie kary za niebyłą. Ponadto **kary dyscyplinarne podlegają zatarciu po upływie:**

1) **6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary upomnienia lub nagany,**
2) 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku,
3) 18 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe,
4) 24 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby.

eprasa.pl 5ba4f49fba

ORZECZNICTWO

Zatarcie kary dyscyplinarnej oznacza uznanie kary za niebyłą (zgodnie z art. 135q ust. 1 ustawy o Policji) oraz powoduje usunięcie z akt osobowych policjanta orzeczenia o ukaraniu (art. 135q ust. 7 zd. 1 tej ustawy.). Oznacza to, że zatarcie kary dyscyplinarnej niweczy skutki związane z ukaraniem policjanta w tym sensie, że nie jest możliwe powoływanie się na ten fakt. Zatarcie wywołuje zatem konsekwencje w sferze prawnej, gdyż tworzy fikcję niekaralności policjanta, wykluczającą możliwość stwierdzenia, że popełnił on określone przewinienie dyscyplinarne.

Wyrok WSA w Gliwicach z 28 stycznia 2025 r., sygn. akt III SA/Gl 444/24

W świetle omawianego stanu faktycznego i prawnego należy uznać, że zatarcie kary dyscyplinarnej kwalifikowane jest jako jej nieistnienie. Nie oznacza to jednak, że dopuszczalne byłoby wydanie decyzji w sprawie świadczenia motywacyjnego już po osiągnięciu wymaganego stażu lat służby, w sytuacji gdy kara byłaby jeszcze „aktywna". Stanowiłoby to działanie wbrew przepisom ustawy o Policji, a jednocześnie naruszałoby podstawowe zasady wydatkowania środków w ramach planu finansowego jednostki w tym art. 44 ust. 2–3 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Dla przypomnienia, z przywołanego przepisu wynika, że:

- jednostki sektora finansów publicznych dokonują wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków,
- wydatki publiczne powinny być dokonywane w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 32, art. 35, art. 120a, art. 135q ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 636; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 646)
- art. 44 ust. 2–3 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)

Powołane orzecznictwo

- wyrok NSA z 21 października 2022 r. (sygn. akt III OSK 5500/21)
- wyrok WSA w Gliwicach z 28 stycznia 2025 r. (sygn. akt III SA/Gl 444/24)

MARCIN NAGÓREK

radca prawny, były pracownik banku państwowego, obecnie pracownik jednostki budżetowej

Jak wykazać w sprawozdaniu Rb-28S noty odsetkowe dotyczące 2025 r., a wypłacone w 2026 r.

PROBLEM

Kontrola wewnętrzna wykazała wadliwe sporządzenie sprawozdania Rb-28 za 2025 r. W styczniu 2026 r. jednostka Policji otrzymała noty odsetkowe na 100 000 zł, przy czym należności główne z tych umów spłacono jeszcze w grudniu 2025 r. W sprawozdaniu wykazano odsetki jako zobowiązania ogółem, ale w sprawozdaniu Rb-28S za styczeń 2026 r. wykazano je już jako zobowiązania wymagalne, ponieważ terminy płatności not przypadały na styczeń 2026 r. Czy takie postępowanie było wadliwe?

RADA

We wskazanym stanie faktycznym i prawnym zastrzeżenia kontroli są zasadne. Brak wykazania odsetek (które powstały jeszcze w poprzednim roku budżetowym) w sprawozdaniu Rb-28 jako zobowiązań wy-

eprasa.pl 5ba4f49fba

magalnych, stanowił nieprawidłowość. Nie zmienia tego fakt otrzymania w styczniu 2026 r. not z terminem płatności odsetek w styczniu. W tych okolicznościach należy podjąć odpowiednie czynności w celu korekty sprawozdania rocznego jednostki Policji Rb-28 za 2025 r.

UZASADNIENIE

W ocenie zapytania kluczowe znaczenie mają okoliczności faktyczne. Z nich zaś wynika, że jednostka Policji posiadała określone zobowiązania, w tym zarówno z tytułu należności głównych, jak i z naliczonych od nich odsetek. Zobowiązania z należności głównych miały zostać spłacone w 2025 r., natomiast nie spłacono odsetek (100 tys. zł), które „przeszły" na 2026 r. Ten stan rzeczy ma także znaczenie w kontekście stanu wymagalności zobowiązań, bowiem skoro odsetki powstały w 2025 r., to wówczas miały już status wymagalnych.

W świetle powyższego niewątpliwie jednostka naruszyła podstawowe zasady gospodarki finansowej, wynikające z art. 44 ust. 3 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, gdzie postanowiono, że wydatki publiczne powinny być dokonywane:

1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad:
   a) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
   b) optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów;
2) w sposób umożliwiający terminową realizację zadań;
3) **w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.**

Konsekwencją braku terminowego regulowania zobowiązań było powstanie wtórnych zobowiązań z tytułu odsetek. Co istotne, powstały one w 2025 r., a więc konsekwentnie powinny zostać wykazane również w sprawozdawczości budżetowej za ten rok budżetowy już jako zobowiązania wymagalne. Skoro tak się nie stało, to należy uznać, że naruszono przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z 29 stycznia 2025 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w zakresie sprawozdania Rb-28.

Należy tutaj przytoczyć przepisy załącznika nr 36. Instrukcja sporządzania sprawozdań budżetowych w zakresie budżetu państwa, w którym w § 8 ust. 3 podano m.in., że sprawozdanie sporządza się następująco:

- w kolumnie „Zobowiązania ogółem" wykazuje się wszystkie uznane przez jednostkę zobowiązania, niespłacone do końca okresu sprawozdawczego,
- w kolumnie „zobowiązania wymagalne powstałe w latach ubiegłych" wykazuje się nieprzedawnione i nieumorzone zobowiązania, które przed upływem danego okresu sprawozdawczego nie zostały uregulowane, a których termin zapłaty minął przed dniem 1 stycznia bieżącego roku,
- w kolumnie „zobowiązania wymagalne powstałe w roku bieżącym" wykazuje się nieumorzone zobowiązania powstałe w okresie od 1 stycznia roku bieżącego do końca okresu sprawozdawczego, które przed upływem danego okresu sprawozdawczego nie zostały uregulowane, a których termin zapłaty minął.

Na kanwie podanego stanu faktycznego warto odnotować ustalenia zawarte w wystąpieniu pokontrolnym NIK Delegatura w Olsztynie z 22 kwietnia 2024 r. (znak LOL.410.1.2.2024). Stwierdzono w nich m.in.: *W rocznym sprawozdaniu Rb-28 za 2023 r. sporządzonym 6 lutego 2024 r. błędnie wykazano kwotę zobowiązań wymagalnych. W dacie sporządzenia tego sprawozdania zobowiązania wynikające z otrzymanych not odsetkowych z 5 i 10 stycznia 2024 r., w wysokości 455 768,59 zł, były już wymagalne, gdyż upłynął termin ich płatności, a zobowiązania wymagalne, od których naliczono ww. odsetki, uregulowano w 2023 r. Zatem kwotę 455 768,59 zł należało ująć w ewidencji księgowej jako zobowiązania wymagalne i wykazać w kolumnie zobowiązania wymagalne, a nie jak to zrealizowano, w kolumnie zobowiązania ogółem.*

Jednostka argumentowała, że noty odsetkowe otrzymała dopiero w styczniu (czyli po roku, w którym powstało zadłużenie odsetkowe) i wykazano te zobowiązania dopiero w sprawozdaniu jako wymagalne właśnie za styczeń.

Więcej na **inforlex.pl**

Dodatkowe materiały specjalne dostępne dla Prenumeratorów na **inforlex.pl** → **Zaloguj się do konta**

eprasa.pl 5ba4f49fba

NIK nie uznała jednak takiej argumentacji, wskazując, że:

- *w związku z tym odsetki za zobowiązania z 2023 r. były wymagalne już w 2023 r. i należało ująć je jako zobowiązania wymagalne w sprawozdaniu Rb-28 za ten rok,*
- *sformułowano wniosek o dokonanie korekty sprawozdania rocznego Rb-28 za 2023 r. w zakresie niewykazanych w nim zobowiązań wymagalnych w kwocie 455 768,59 zł.*

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 44 ust. 3 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 426)
- załącznik nr 36 do rozporządzenia Ministra Finansów z 29 stycznia 2025 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2025 r. poz. 133; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 22)

Powołane piśmiennictwo

- wystąpienie pokontrolne NIK Delegatura w Olsztynie z 22 kwietnia 2024 r. (znak LOL.410.1.2.2024)

MARCIN NAGÓREK

radca prawny, były pracownik banku państwowego, obecnie pracownik jednostki budżetowej

Jaką umowę należy zawrzeć ze strażakiem, któremu zleca się dodatkowe zadania, wykraczające poza obowiązki służbowe

PROBLEM

Kierownik komórki organizacyjnej w PSP planuje zlecić dodatkowe zadania dla strażaka, wykraczające poza obowiązki służbowe i dotyczące czynności konserwacji agregatów prądotwórczych i elektrowni oświetleniowej. Z tego tytułu ma otrzymać dodatkowe wynagrodzenia. Jaką formę umowy zastosować, żeby nie została podważona? Czy dowolnie można wybrać pomiędzy umową zlecenia a umową o dzieło?

RADA

Jednostka PSP nie może dowolnie wybrać podstawy prawnej dodatkowego wynagrodzenia (za dodatkowe obowiązki strażaka). To, że przepisy umożliwiają wybór jednego z rodzaju umowy, czyli zlecenia lub o dzieło, nie oznacza, że jednostka może wybrać dowolnie jedną z nich. W przypadku podanych czynności będzie to umowa zlecenia, w konsekwencji wynagrodzenie za dodatkowe czynności strażaka powinno być obliczane z uwzględnieniem obciążeń publicznoprawnych, czyli podatkowych i składkowych typowych dla tego stosunku prawnego.

UZASADNIENIE

Ocena prawna podanego stanu faktycznego wymaga uwzględnienia w szczególności przepisów ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (dalej: ustawa o PSP). Z punktu widzenia poruszonej problematyki na uwagę zasługuje art. 97 tej ustawy, z którego wynika, że strażakowi przysługuje **dodatkowe wynagrodzenie za wykonywanie zadań zleconych, wykraczających poza obowiązki służbowe**. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki otrzymywania wynagrodzenia, o którym mowa w art. 97 ust. 1 ustawy o PSP. Wynagrodzenie za dokonane przez strażaka wynalazki, udoskonalenia techniczne i usprawnienia regulują odrębne przepisy. Tymi odrębnymi przepisami jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 10 grudnia 1997 r. w sprawie wysokości oraz warunków otrzymywania przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej dodatkowego wynagrodzenia za wykonywanie zadań zleconych, wykraczających poza obowiązki służ-

eprasa.pl 5ba4f49fba

bowe (dalej: rozporządzenie w sprawie dodatkowego wynagrodzenia dla strażaków). W § 1 tego aktu prawnego postanowiono, że:

- wykonywanie zadań zleconych, zwanych „zadaniami", możliwe jest tylko na rzecz jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej, w której strażak pełni służbę,
- **zlecanie zadań następuje, w zależności od ich rodzaju i charakteru, w drodze umowy zlecenia lub umowy o dzieło.**

Znaczenie mają również przepisy § 6–8 rozporządzenia w sprawie dodatkowego wynagrodzenia dla strażaków, gdzie przewidziano, że strażakowi posiadającemu zaświadczenie kwalifikacyjne uprawniające do obsługi agregatów prądotwórczych i elektrowni oświetleniowych, któremu zlecono wykonywanie czynności konserwacyjnych tego sprzętu, przysługuje dodatkowe wynagrodzenie w wysokości określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie dodatkowego wynagrodzenia dla strażaków, z tym że za bieżącą konserwację każdego następnego agregatu prądotwórczego lub elektrowni oświetleniowej przyznaje się dodatkowe wynagrodzenie do wysokości 75% stawki przyjętej dla jednego urządzenia danego typu.

Ponadto wysokość dodatkowego wynagrodzenia za wykonywanie zadań ustala uprawniony do zlecania tych zadań. Wynagrodzenie za wykonywanie zadań wypłaca się po potwierdzeniu ich wykonania przez kierownika jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej. Dodatkowe wynagrodzenie za wykonywanie zadań wypłaca się w terminie do 20. dnia każdego miesiąca za miesiąc poprzedni.

Z korelacji przywołanych wyżej przepisów nie wynika jednoznacznie, jaka forma umowy ma być zastosowana przy konserwacji agregatów prądotwórczych i elektrowni oświetleniowej. Wydaje się jednak, że powinna to być umowa zlecenia.

W świetle przytoczonych argumentów prawnych nie powinno stosować się umowy o dzieło do podanego zadania, bowiem wykazuje ono typowe cechy zlecenia. Warto dodać, że umowa zlecenia ma podstawy normatywne w przepisach ustawy z 16 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.

WAŻNE!

Przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie.

Jeżeli ani z umowy, ani z okoliczności nie wynika, że przyjmujący zlecenie zobowiązał się wykonać je bez wynagrodzenia, za wykonanie zlecenia należy się wynagrodzenie. Jeżeli nie ma obowiązującej taryfy, a nie umówiono się na wysokość wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie odpowiadające wykonanej pracy (patrz: **ORZECZNICTWO**).

ORZECZNICTWO

Nie można zgodzić się z twierdzeniem, że konserwowanie żurawi samojezdnych w celu zapewnienia ich sprawnego działania jest rezultatem, gdyż po wykonaniu „rezultat" ten nie ma bytu samodzielnego i wartości autonomicznej. Taką wartością nie jest naprawiony żuraw. Cechą konstytutywną przedmiotu umowy o dzieło jest „samoistność rezultatu". Samoistność ta rozumiana jest na ogół jako niezależność rezultatu od dalszego działania, a nawet istnienia samego twórcy. Innymi słowy, w momencie ukończenia dzieła ustaje jego „zależność" od twórcy, staje się ono wartością autonomiczną w obrocie. W przypadku konserwacji żurawi samojezdnych nie można mówić o samoistności rezultatu.

Wyrok WSA z 29 stycznia 2016 r., sygn. akt VI SA/Wa 2122/15

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 734, art. 735 ustawy z 16 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 507)
- art. 97 ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1312; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 646)
- § 1, § 6, § 7, § 8 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 10 grudnia 1997 r. w sprawie wysokości oraz warunków otrzymywania przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej dodatkowego wynagrodzenia za wykonywanie zadań zleconych, wykraczających poza obowiązki służbowe (Dz.U. z 1997 r. Nr 154, poz. 1016)

Powołane orzecznictwo

- wyrok WSA z 29 stycznia 2016 r. (sygn. akt VI SA/Wa 2122/15)

MARCIN NAGÓREK

radca prawny, były pracownik banku państwowego, obecnie pracownik jednostki budżetowej

eprasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 6 (606) 20 czerwca 2026

E-DODATEK

ŚCIĄGA KADROWEGO

PODSTAWOWE ZASADY KONTROLI PRAWIDŁOWOŚCI WYKORZYSTYWANIA ZWOLNIEŃ LEKARSKICH OD PRACY

Czy każdy pracodawca jest uprawniony do kontroli pracowników przebywających na zwolnieniu lekarskim

Uprawnienia do kontroli zależą od roli pracodawcy w systemie świadczeń i wyglądają następująco:

1) w przypadku pracodawców wypłacających wynagrodzenie chorobowe – każdy pracodawca może weryfikować sposób wykorzystywania zwolnienia w okresie, za który sam finansuje wynagrodzenie, natomiast
2) podmioty zgłaszające do ubezpieczenia chorobowego więcej niż 20 osób, mają szersze kompetencje – mogą kontrolować również zwolnienia, za które wypłacają zasiłki (chorobowe, opiekuńcze, rehabilitacyjne), także w stosunku do innych ubezpieczonych, np. zleceniobiorców, a
3) mniejsi pracodawcy (do 20 ubezpieczonych) mogą jedynie wystąpić do ZUS z wnioskiem o przeprowadzenie kontroli.

Kto może przeprowadzić kontrolę

Pracodawca uprawniony do kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy może tę kontrolę przeprowadzić sam. Może także zlecić przeprowadzenie kontroli innej osobie, np. innemu pracownikowi. Ze względu na wrażliwy charakter sprawy powinna to być osoba ciesząca się dobrą opinią i budząca zaufanie. Powinna także znać przepisy określające zasady postępowania przy przeprowadzaniu kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy, a także przepisy o ochronie danych osobowych.

Osobie, która ma przeprowadzić kontrolę, pracodawca musi wystawić imienne upoważnienie, zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 8 kwietnia 2026 r. w sprawie wzoru upoważnienia do przeprowadzenia kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy i wzoru protokołu tej kontroli (dalej: rozporządzenie w sprawie dokumentacji kontrolnej).

Osoba przeprowadzająca kontrolę musi mieć przy sobie także legitymację pracowniczą lub dokument tożsamości. Upoważnienie oraz ten dokument musi okazać osobie kontrolowanej lub osobie przebywającej w miejscu przeprowadzania kontroli.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Pracodawca jest zobowiązany wystawić imienne upoważnienie osobie przeprowadzającej kontrolę także w przypadku, gdy powierzył kontrolę innemu, zewnętrznemu podmiotowi. Należy pamiętać, że umowa zawarta pomiędzy pracodawcą a podmiotem zewnętrznym powinna określać zakres i cel przetwarzania danych osobowych powierzonych temu podmiotowi, niezbędnych do przeprowadzenia kontroli.

WAŻNE!

Pracodawca, który zlecił podmiotowi zewnętrznemu przeprowadzenie kontroli, nadal pozostaje administratorem danych osobowych swoich pracowników i musi zadbać o to, by nie naruszyć przepisów o ochronie danych osobowych.

Kiedy można przeprowadzić kontrolę

Pracodawca przeprowadza kontrolę w miarę potrzeb, bez ustalania z góry stałych terminów. Kontrole mogą być częstsze w okresach, w których wzrasta liczba pracowników korzystających ze zwolnień z powodu choroby lub sprawowania opieki.

Na czym polega kontrola prawidłowości wykorzystywania zwolnienia od pracy

Kontrola prawidłowości wykorzystywania zwolnienia od pracy z powodu choroby polega na ustaleniu, czy w okresie zwolnienia lekarskiego pracownik nie wykonuje pracy zarobkowej, nie podejmuje aktywności niezgodnej z celem zwolnienia.

SŁOWNICZEK

Pracą zarobkową jest każda czynność mająca charakter zarobkowy, niezależnie od stosunku prawnego będącego podstawą jej wykonania, z wyłączeniem czynności incydentalnych, których podjęcia w okresie zwolnienia od pracy wymagają istotne okoliczności. Istotną okolicznością nie może być polecenie pracodawcy.

Aktywnością niezgodną z celem zwolnienia od pracy są wszelkie działania utrudniające lub wydłużające proces leczenia lub rekonwalescencję, z wyłączeniem zwykłych czynności dnia codziennego lub czynności incydentalnych, których podjęcia w okresie zwolnienia od pracy wymagają istotne okoliczności.

Jeżeli zwolnienie lekarskie zostało wystawione z powodu konieczności sprawowania opieki nad chorym dzieckiem lub innym chorym członkiem rodziny, dodatkowo należy ustalić, czy poza pracownikiem nie ma innych domowników, którzy mogą zapewnić opiekę dziecku lub choremu członkowi rodziny (nie dotyczy to opieki nad dzieckiem w wieku do 2 lat).

Gdzie można przeprowadzać kontrolę prawidłowości wykorzystywania zwolnienia od pracy

Kontrolę prawidłowości wykorzystywania zwolnienia od pracy pracodawca może przeprowadzać w:

1) miejscu zamieszkania osoby kontrolowanej,
2) miejscu pobytu osoby kontrolowanej (adres pobytu w okresie orzeczonej niezdolności do pracy jest na zaświadczeniu lekarskim),

epuap.gov.pl 5ba4f49fba

3) miejscu pracy osoby kontrolowanej lub w miejscu wykonywania przez nią pozarolniczej działalności (w przypadku gdy pracodawca ma informację, że pracownik jest również zatrudniony u innego pracodawcy, wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia na rzecz innego podmiotu albo równocześnie prowadzi działalność pozarolniczą),
4) innym miejscu, jeżeli jest to konieczne ze względu na cel kontroli.

Jak należy postąpić, gdy osoba kontrolująca nie zastanie pracownika w domu

Jeśli pracodawca przeprowadza kontrolę w miejscu zamieszkania lub pobytu i kontrolujący nie zastanie pracownika w domu, należy w miarę możliwości ponowić kontrolę oraz wyjaśnić przyczyny tej nieobecności. Jeżeli pracownik poda uzasadniony powód swojej nieobecności, np. wizyta u lekarza itp., nie można uznać, że zwolnienie od pracy było nieprawidłowo wykorzystywane.
Wątpliwości pracodawcy, czy pracownik wykorzystywał zwolnienie od pracy zgodnie z jego celem i czy w związku z tym ma prawo do zasiłku, rozstrzyga ZUS na wniosek pracodawcy.
Nieobecność pracownika w miejscu zamieszkania lub pobytu w trakcie kontroli nie musi być powodem odmowy prawa do zasiłku, jeśli była uzasadniona.

Protokół z kontroli

Po zakończeniu kontroli osoba, która ją wykonuje, spisuje protokół według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie dokumentacji kontrolnej. Protokół należy sporządzać zawsze wtedy, gdy osoba kontrolująca zastała pracownika w miejscu kontroli, niezależnie od tego, czy stwierdzi nieprawidłowości w wykorzystywaniu zwolnienia od pracy, czy ich nie stwierdzi. Protokołu kontroli nie sporządza się, jeżeli pracownika nie było w miejscu kontroli. Wówczas należy spisać notatkę.

Protokół zawiera ustalenia z kontroli, w tym opis, na czym polegało nieprawidłowe wykorzystywanie zwolnienia od pracy, jeśli osoba, która przeprowadziła kontrolę, je stwierdziła. Osoba kontrolowana może wnieść zastrzeżenia do protokołu. Protokół kontroli, z którego wynika nieprawidłowe wykorzystywanie zwolnienia od pracy, stanowi podstawę do wszczęcia przez ZUS postępowania w sprawie ustania prawa do zasiłku.

Prawa osoby kontrolowanej

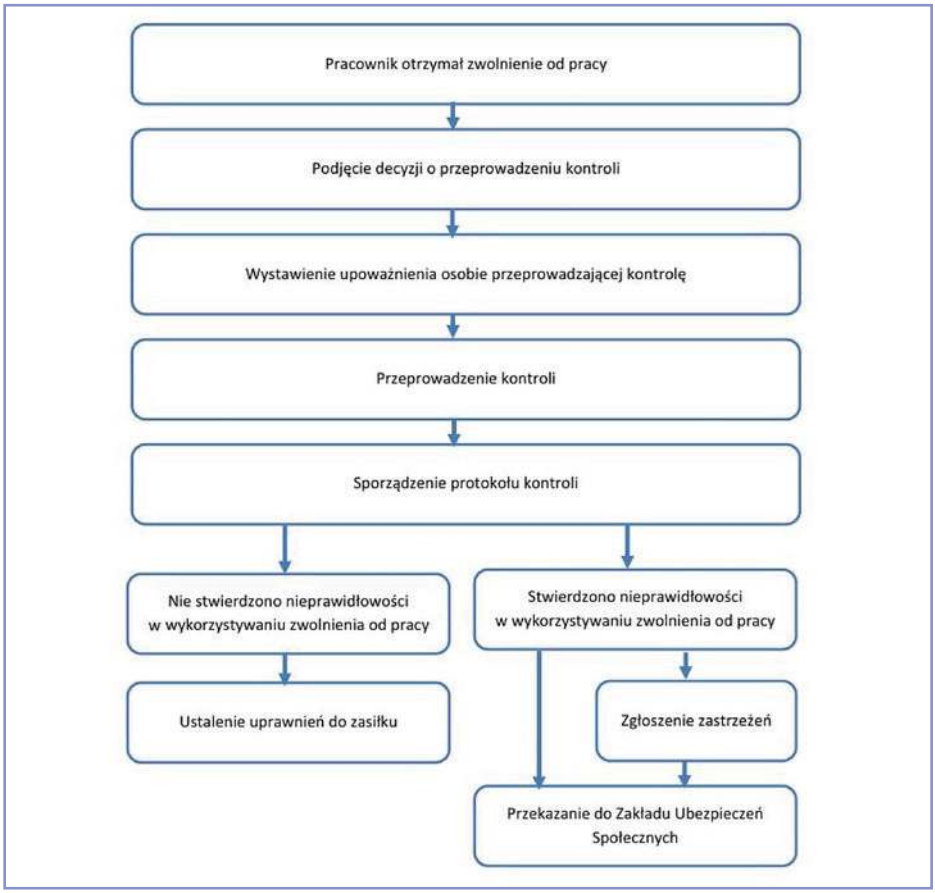
Osoba kontrolowana w terminie 7 dni od otrzymania protokołu kontroli ma prawo złożyć zastrzeżenia do ustaleń w nim zawartych. Powinna równocześnie wskazać stosowne środki dowodowe. Zgłoszone zastrzeżenia rozpatruje ZUS, dlatego pracodawca powinien niezwłocznie przekazać je do ZUS.

Konsekwencje wykorzystywania zwolnienia niezgodnie z jego przeznaczeniem

Jeśli z protokołu i zastrzeżeń do niego wynika, że zwolnienie od pracy było wykorzystywane nieprawidłowo, ZUS wszczyna postępowanie w sprawie ustania prawa do zasiłku chorobowego, zasiłku opiekuńczego lub świadczenia rehabilitacyjnego. Protokół kontroli stanowi dowód w tym postępowaniu. Pracodawca, który stwierdził nieprawidłowe wykorzystywanie zwolnienia od pracy pracownika, powinien niezwłocznie przekazać protokół kontroli do ZUS, nawet jeżeli nie były zgłoszone zastrzeżenia. O uprawnieniach do zasiłku rozstrzyga ZUS, wydając odpowiednią decyzję.
Od decyzji przysługuje odwołanie do sądu. Pracownik może je złożyć pisemnie lub ustnie do protokołu, za pośrednictwem jednostki ZUS, która wydała decyzję. Na złożenie odwołania przysługuje miesiąc od dnia otrzymania decyzji.

eprasa.pl 5ba4f4sfba

Kontrola prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy – ogólny schemat

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 68–68e ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 501; ost.zm. Dz.U. z 2026 r. poz. 26)
- załącznik nr 1, załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 8 kwietnia 2026 r. w sprawie wzoru upoważnienia do przeprowadzenia kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy i wzoru protokołu tej kontroli (Dz.U. z 2026 r. poz. 503)

Źródło: www.zus.pl

Opracowała ANNA GNIOSKA

redaktor merytoryczny z zakresu prawa pracy „Rachunkowości Budżetowej”

e-prasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

BĄDŹ eco KORZYSTAJ Z WYDAŃ CYFROWYCH

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 6 (606) 20 czerwca 2026

E-DODATEK

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA W PROCEDURACH

KSIĘGOWOŚĆ • PODATKI • PRAWO PRACY

nr 2

SPIS TREŚCI

Procedura awansu zawodowego nauczyciela po nowelizacji Karty Nauczyciela – cz. 2

Procedura uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego 2

KROK 1. Przeprowadzenie obserwowanych zajęć w trakcie przygotowania do zawodu przed dokonaniem pierwszej oceny pracy 2

KROK 2. Ocena pracy nauczyciela między 8. a 11. miesiącem przygotowania do zawodu wszczętej po 1 września 2025 r. 2

KROK 3. Ocena pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu (art. 6a ust. 1da pkt 2 Karty Nauczyciela) 3

KROK 4. Przeprowadzenie obserwowanych zajęć w obecności komisji, w wyniku którego przygotowywana jest opinia o prowadzonych zajęciach (art. 9fa ust. 5–11 Karty Nauczyciela) 4

KROK 5. Złożenie wniosku przez nauczyciela o podjęcie postępowania egzaminacyjnego na stopień nauczyciela mianowanego 5

KROK 6. Egzamin przed komisją egzaminacyjną 6

Procedura uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego 9

KROK 1. Złożenie wniosku o nadanie stopnia awansu zawodowego 9

KROK 2. Weryfikacja formalna podania 10

KROK 3. Powołanie komisji 10

KROK 4. Przeprowadzenie postępowania 10

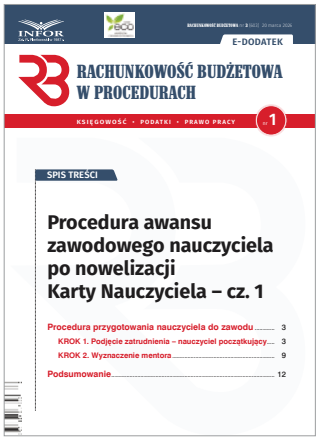
KROK 5. Wydanie decyzji 11

Podsumowanie 12

eprasa.pl 5ba4f49fba

Procedura awansu zawodowego nauczyciela po nowelizacji Karty Nauczyciela – cz. 2

W poprzednim e-dodatku „Rachunkowość Budżetowa w procedurach” (RB 3/2026) omówiliśmy znowelizowane regulacje, dotyczące przygotowania do zawodu. W tym numerze przedstawiamy krok po kroku procedurę uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego oraz dyplomowanego – od odbywania przygotowania do zawodu, przez oceny pracy i obserwowane zajęcia, aż po egzamin lub postępowanie kwalifikacyjne zakończone wydaniem decyzji administracyjnej.

Uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego, a następnie nauczyciela dyplomowanego, zostało obudowane szeregiem wymogów formalnych i materialnych, których niedochowanie może przesądzić o odmowie nadania awansu zawodowego.

W dwustopniowej karierze zawodowej nauczyciela pierwszy szczebel to uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego. Procedura jego uzyskania przebiega w kilku etapach.

Procedura uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego

KROK 1. Przeprowadzenie obserwowanych zajęć w trakcie przygotowania do zawodu przed dokonaniem pierwszej oceny pracy

Przed dokonaniem oceny pracy nauczyciel przeprowadza zajęcia, w wymiarze co najmniej 1 godziny, w obecności:

1) dyrektora szkoły,
2) mentora,
3) doradcy metodycznego albo nauczyciela-konsultanta, albo przedstawiciela organu sprawującego nadzór pedagogiczny, albo nauczyciela dyplomowanego, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, zatrudnionego w tej samej lub innej szkole.

O wymiarze zajęć decyduje dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę potrzeby nauczyciela w zakresie doskonalenia umiejętności praktycznych. Osoby obecne podczas przeprowadzania zajęć po zakończeniu tych zajęć omawiają je z nauczycielem. Efektem tak przeprowadzonych zajęć obserwowanych nie jest sporządzenie opinii ani innego odrębnego pisemnego stanowiska, w przeciwieństwie do zajęć realizowanych w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, które podlegają sformalizowanej procedurze ocennej.

KROK 2. Ocena pracy nauczyciela między 8. a 11. miesiącem przygotowania do zawodu wszczętej po 1 września 2025 r.

W stanie prawnym obowiązującym od 1 września 2025 r. pierwsza ocena pracy nauczyciela początkującego dokonywana jest przez dyrektora szkoły po upływie co najmniej 8 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, jednak nie później niż w 11. miesiącu tego przygotowania.

Rozwiązanie to pozostaje w ścisłym związku ze zmianą art. 10 ust. 2 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (dalej: Karta Nauczyciela), dokonaną przez ustawę z 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Karta

eprasa.pl 5ba4f49fba

Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (dalej: ustawa nowelizująca). Zgodnie z art. 10 ust. 2 Karty Nauczyciela, od 1 września 2025 r. stosunek pracy z nauczycielem początkującym posiadającym wymagane kwalifikacje nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas określony 1 roku szkolnego, a w przypadku nawiązania stosunku pracy w trakcie roku szkolnego – na okres do końca roku szkolnego, w którym doszło do zatrudnienia.

Na tle tej regulacji istotne znaczenie ma to, że ustawodawca jednoznacznie powiązał moment dokonania pierwszej oceny pracy nie z datą nawiązania stosunku pracy, lecz z rozpoczęciem odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela. Ma to szczególne znaczenie w kontekście art. 9a ust. 2 Karty Nauczyciela, który przesądza, że przygotowanie do zawodu nauczyciela może być realizowane wyłącznie przez osobę posiadającą kwalifikacje do zajmowanego stanowiska. W konsekwencji okres poprzedzający uzyskanie wymaganych kwalifikacji, nawet jeżeli nauczyciel pozostaje w zatrudnieniu, nie może być wliczany do biegu terminu determinującego moment dokonania pierwszej oceny pracy.

W następstwie zmiany art. 6a ust. 1da Karty Nauczyciela, dokonanej przez ustawę nowelizującą, zmodyfikowana została również zasada dokonywania oceny pracy nauczyciela początkującego w pierwszym etapie przygotowania do zawodu nauczyciela, który obecnie obejmuje okres 1 roku.

W przypadku gdy nauczyciel, w trakcie pierwszych 8 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu, zmieni miejsce zatrudnienia, ocena pracy jest dokonywana po upływie co najmniej 3 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w nowej szkole. Jednocześnie ustawodawca wprowadził dodatkowe ograniczenia czasowe, wskazując, że ocena ta nie może zostać przeprowadzona wcześniej niż po upływie 8 miesięcy łącznego okresu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela ani później niż w 12 miesiącu tego przygotowania.

Po przeprowadzeniu zajęć obserwowanych dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela początkującego. Dyrektor szkoły jest obowiązany dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia powiadomienia nauczyciela na piśmie o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy.

Warunkiem dalszego odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela jest uzyskanie przez nauczyciela, nie później niż w 11. miesiącu odbywania przygotowania do zawodu, oceny pozytywnej, tj. oceny dobrej, bardzo dobrej albo wyróżniającej.

Nauczyciel, który w pierwszym etapie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela uzyskał negatywną ocenę pracy, nie może zostać ponownie zatrudniony w tej samej szkole do czasu uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego, przy czym stopień ten może zostać uzyskany wyłącznie w innej szkole. W przypadku podjęcia zatrudnienia w nowej szkole nauczyciel odbywa przygotowanie do zawodu nauczyciela w pełnym wymiarze wynoszącym 3 lata i 9 miesięcy, o którym mowa w art. 9ca ust. 1 Karty Nauczyciela, albo w wymiarze skróconym do 2 lat i 9 miesięcy, jeżeli spełnia przesłanki określone w art. 9ca ust. 2 albo 4 Karty Nauczyciela. Do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela realizowanego w nowej szkole nie wlicza się okresu przygotowania odbytego uprzednio przed zmianą miejsca zatrudnienia.

KROK 3. Ocena pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu (art. 6a ust. 1da pkt 2 Karty Nauczyciela)

Wynik oceny ma wpływ nie tylko na awans, ale także na formę zatrudnienia ocenianego nauczyciela. W przypadku uzyskania negatywnej oceny w ostatnim roku przygotowania do zawodu stosunek pracy nauczyciela ulega rozwiązaniu z końcem tego miesiąca, w którym upływa 3-miesięczne wypowiedzenie, licząc od otrzymania przez niego negatywnej oceny pracy (art. 23 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 pkt 5 Karty Nauczyciela).

Pozytywna (co najmniej dobra) ocena pracy nauczyciela w ostatnim roku przygotowania do zawodu otwiera mu drogę do kolejnego kroku, czyli do drugich obserwowanych zajęć w obecności komisji.

Natomiast nauczyciel, który uzyskał negatywną ocenę pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu, musi szukać zatrudnienia w innej szkole i tam odbyć dodatkowe przygotowanie do zawodu w wymiarze 1 roku i 9 miesięcy. Z kolei w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu w innej szkole nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, przeprowadza zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły.

eprasa.pl 5ba4f49fba

KROK 4. Przeprowadzenie obserwowanych zajęć w obecności komisji, w wyniku którego przygotowywana jest opinia o prowadzonych zajęciach (art. 9fa ust. 5–11 Karty Nauczyciela)

Nauczyciel w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu jest zobowiązany przeprowadzić zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. Aby przeprowadzić te zajęcia, nauczyciel musi uzyskać co najmniej dobrą ocenę pracy.

W skład komisji powoływanej przez dyrektora szkoły wchodzą:

1) dyrektor, jako przewodniczący komisji,
2) ekspert z listy ekspertów, posiadający kwalifikacje z zakresu psychologii lub pedagogiki, w tym pedagogiki specjalnej, albo nauczyciel mianowany lub dyplomowany zatrudniony na stanowisku psychologa, pedagoga lub pedagoga specjalnego, w tej samej lub innej szkole,
3) doradca metodyczny albo nauczyciel-konsultant, albo przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, albo nauczyciel dyplomowany, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, zatrudniony w tej samej lub innej szkole,
4) mentor.

Na wniosek nauczyciela w pracach komisji może brać również udział w charakterze obserwatora przedstawiciel związku zawodowego wskazanego w tym wniosku.

Komisja, po przeprowadzeniu zajęć przez nauczyciela, omawia je z tym nauczycielem, odnosząc się do ich poprawności merytorycznej, realizacji celu zajęć oraz jego umiejętności (w szczególności w zakresie elastycznego reagowania na zmieniającą się sytuację na zajęciach, kultury osobistej oraz komunikacji werbalnej i pozawerbalnej między uczniem a nauczycielem). Ponadto komisja przeprowadza z nauczycielem rozmowę dotyczącą zastosowanych metod i form pracy oraz indywidualizacji nauczania, w trakcie której nauczyciel wykonuje zadanie wskazane przez komisję z użyciem narzędzi multimedialnych, o ile narzędzia takie nie były wykorzystane w trakcie tych zajęć.

Po omówieniu przeprowadzonych zajęć i przeprowadzeniu rozmowy z nauczycielem komisja wydaje opinię. Opinia jest sporządzana na piśmie. Jeśli opinia jest negatywna, to w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania nauczyciel może złożyć do dyrektora szkoły wniosek o ponowne przeprowadzenie zajęć, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły.

Sposób określania składu komisji i sposób oceny prowadzenia zajęć pozostaje bez zmian. Do decyzji dyrektora pozostaje natomiast to, czy skład komisji będzie taki sam, jak przy obserwacji zajęć przed złożeniem odwołania, czy też zostanie dokonana zmiana w składzie komisji.

Nauczyciel odbywa dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze 1 roku i 9 miesięcy w przypadku, gdy uzyskał negatywną opinię o prowadzonych zajęciach, oraz:

1) nie złożył wniosku o ponowne przeprowadzenie zajęć lub
2) po ponownym przeprowadzeniu zajęć uzyskał ponownie negatywną opinię na ich temat.

W ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, ponownie przeprowadza zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. W takim przypadku do okresu dodatkowego przygotowania stosuje się przepisy o odbywaniu przygotowania do zawodu nauczyciela w zakresie:

1) minimalnego wymiaru etatu wymaganego dla możliwości odbywania tego przygotowania oraz
2) niewliczania trwających nieprzerwanie ponad 30 dni nieobecności nauczyciela.

Nauczycielowi odbywającemu dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela wyznacza się również mentora. Może być nim zarówno osoba, która dotychczas pełniła tę funkcję, jak też inna osoba wskazana przez dyrektora.

W razie ponownego uzyskania negatywnej opinii o prowadzonych zajęciach po odbyciu dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciel również ma prawo złożenia wniosku o ponowne przeprowadzenie zajęć.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Niezłożenie takiego wniosku lub uzyskanie w wyniku ponownego przeprowadzenia zajęć negatywnej opinii o prowadzonych zajęciach powoduje rozwiązanie z nim stosunku pracy z końcem roku szkolnego, w którym upłynął okres 6 lat od rozpoczęcia odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela (art. 27 ust. 4 i 6 Karty Nauczyciela).

KROK 5. Złożenie wniosku przez nauczyciela o podjęcie postępowania egzaminacyjnego na stopień nauczyciela mianowanego

Złożenie wniosku wszczyna postępowanie administracyjne, zgodnie z art. 61 § 3 ustawy z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: k.p.a.). Z tego względu spełnienie wymagań niezbędnych do nadania stopnia awansu zawodowego trzeba badać na ten właśnie dzień. Co ważne, organ, do którego nauczyciel złoży wniosek o nadanie stopnia awansu zawodowego, nie może odmówić wszczęcia postępowania administracyjnego. Wskazuje na to nie tylko treść przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, lecz również art. 9b ust. 4 i 6 Karty Nauczyciela, które określają formę rozstrzygnięcia sprawy zainicjowanej wnioskiem nauczyciela. Jest nim decyzja administracyjna.

Obowiązują 2 terminy, w których nadawane są stopnie awansu. Nauczycielom, którzy złożą wnioski o podjęcie postępowania egzaminacyjnego do:

1) 30 czerwca danego roku – organ prowadzący wyda decyzję o nadaniu lub o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego w terminie do 31 sierpnia danego roku,
2) 31 października danego roku – organ prowadzący wyda rozstrzygnięcie do 31 grudnia danego roku.

Wniosek o podjęcie postępowania egzaminacyjnego zawiera:

1) imię (imiona) i nazwisko, datę urodzenia oraz adres do korespondencji nauczyciela,
2) miejsce zatrudnienia i zajmowane stanowisko,
3) podpis nauczyciela.

Do wniosku o podjęcie postępowania egzaminacyjnego lub postępowania kwalifikacyjnego dołącza się oryginały lub kopie dokumentów potwierdzających spełnianie warunków niezbędnych do uzyskania stopnia awansu zawodowego. Zgodnie z § 4 rozporządzenia z 6 września 2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (dalej: rozporządzenie w sprawie awansu zawodowego), do wniosku o podjęcie postępowania egzaminacyjnego dołącza się:

1) kopie dokumentów potwierdzających posiadane kwalifikacje zawodowe poświadczone przez dyrektora szkoły za zgodność z oryginałem;
2) zaświadczenie dyrektora szkoły zawierające:
   a) informację o odbyciu przez nauczyciela przygotowania do zawodu nauczyciela, wymiarze zatrudnienia nauczyciela i nauczanym przez niego przedmiocie lub rodzaju prowadzonych zajęć w okresie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, wraz ze wskazaniem wszystkich szkół, w których nauczyciel odbywał przygotowanie do zawodu nauczyciela,
   b) w przypadku nauczyciela posiadającego stopień naukowy, odbywającego przygotowanie do zawodu nauczyciela w skróconym wymiarze 2 lat i 9 miesięcy – także informację o przyczynie skrócenia wymiaru przygotowania do zawodu nauczyciela,
   c) w przypadku nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu nauczyciela w skróconym wymiarze 2 lat i 9 miesięcy – także informację o wyrażeniu przez dyrektora szkoły zgody na odbywanie przygotowania do zawodu nauczyciela w skróconym wymiarze wraz ze wskazaniem przyczyny skrócenia wymiaru tego przygotowania,
   d) w przypadku nauczyciela który uzyskał negatywną opinię albo który nie zdał egzaminu – także informację o odbyciu przez nauczyciela dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, wymiarze zatrudnienia nauczyciela i nauczanym przez niego przedmiocie lub rodzaju prowadzonych zajęć w okresie odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, wraz ze wskazaniem wszystkich szkół, w których nauczyciel odbywał dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela;

eprasa.pl 5ba4f49fba

3) kopię karty oceny pracy zawierającą ocenę uzyskaną w ostatnim roku przygotowania do zawodu, poświadczoną przez dyrektora szkoły za zgodność z oryginałem;
4) kopię pozytywnej opinii o przeprowadzonych zajęciach, poświadczoną przez dyrektora szkoły za zgodność z oryginałem.

Postępowanie egzaminacyjne jest dwuetapowe i składa się z kontroli formalnej wniosku i złożonych dokumentów i merytorycznego spełnienia przez nauczyciela ustawowych wymagań. Analizę formalną wniosku o podjęcie postępowania egzaminacyjnego i dokumentacji przeprowadza organ nadający stopień awansu zawodowego, czyli w tym przypadku organ prowadzący szkołę (wójt/burmistrz/prezydent miasta/zarząd powiatu lub województwa).

Jeżeli wniosek nie spełnia wymagań formalnych, to organ prowadzący wskazuje wnioskodawcy szczegółowo stwierdzone braki i wzywa do ich usunięcia w terminie 14 dni wraz z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków w terminie spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania. W sytuacji gdy nauczyciel uzupełni braki formalne wniosku przed upływem wskazanego terminu, właściwy organ niezwłocznie powołuje komisję. Nieuzasadnione jest wyczekiwanie, aż minie pierwotnie wskazany termin na uzupełnienie braków, ponieważ po ich uzupełnieniu nie ma już przeszkód dla powołania i podjęcia prac przez komisję.

KROK 6. Egzamin przed komisją egzaminacyjną

Jeżeli dokonana przez organ analiza wniosku i załączonej do niego dokumentacji jest pozytywna, to organ niezwłocznie powołuje komisję egzaminacyjną, a następnie powiadamia nauczyciela, który złożył wniosek, o terminie i miejscu przeprowadzenia egzaminu (na co najmniej 7 dni przed datą posiedzenia komisji). Egzamin na stopień nauczyciela mianowanego przeprowadza komisja.

W skład komisji egzaminacyjnej na stopień nauczyciela mianowanego wchodzi:

1) przedstawiciel organu prowadzącego szkołę – jako jej przewodniczący,
2) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny,
3) dyrektor szkoły,
4) 2 eksperci z listy ekspertów ustalonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Na wniosek nauczyciela w skład komisji egzaminacyjnej wchodzi przedstawiciel wskazanego we wniosku związku zawodowego (wskazuje go właściwy organ statutowy związku).

Eksperci powinni posiadać kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkole tego samego typu co szkoła, w której nauczyciel jest zatrudniony, z których co najmniej 1, w miarę możliwości, naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć.

Zakres wymagań, które będą weryfikowane przez komisję egzaminacyjną, określa § 6 rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego. Jeżeli chodzi o przebieg egzaminu, to należy wskazać, że komisja egzaminacyjna na początku zapoznaje się z opinią o przeprowadzonych zajęciach i oceną pracy nauczyciela. Następnie przeprowadza egzamin, podczas którego nauczyciel:

1) odpowiada na pytania członków komisji egzaminacyjnej w zakresie wymagań odnoszących się do wiedzy i umiejętności koniecznych do skutecznego wykonywania obowiązków nauczyciela,
2) wykazuje się umiejętnością rozwiązania wskazanego przez komisję egzaminacyjną problemu związanego z wykonywaną pracą, z uwzględnieniem przepisów prawa.

Spełnienie przez nauczyciela tych wymagań ocenia każdy z członków komisji egzaminacyjnej, przyznając łącznie za wszystkie wymagania punkty według skali od 0 do 10. Na podstawie liczby punktów przyznanych przez poszczególnych członków komisji egzaminacyjnej oblicza się średnią arytmetyczną punktów, z tym że jeżeli komisja egzaminacyjna liczy ponad trzech członków, to wówczas odrzucana 1 najwyższa i 1 najniższa ocena punktowa. Komisja egzaminacyjna podejmuje rozstrzygnięcia w obecności co najmniej 2/3 składu swoich członków. Nauczyciel zda egzamin przed komisją egzaminacyjną, jeżeli średnia arytmetyczna otrzymanych punktów wynosi co najmniej 7.

eprasa.pl 5ba4f49fba

PRZYKŁAD

Organ prowadzący szkołę powołał komisję egzaminacyjną dla nauczyciela ubiegającego się o stopień nauczyciela mianowanego. W jej skład weszło 5 osób: przedstawiciel organu prowadzącego jako przewodniczący, przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, dyrektor szkoły oraz 2 ekspertów z listy ekspertów. W dniu egzaminu na posiedzenie stawili się przewodniczący, przedstawiciel nadzoru pedagogicznego i dyrektor szkoły, natomiast obaj eksperci byli nieobecni. Zgodnie z Kartą Nauczyciela, komisja ma skład pięcioosobowy, a rozporządzenie wymaga, aby podejmowała rozstrzygnięcia w obecności co najmniej 2/3 swoich członków. W takiej sytuacji komisja nie może skutecznie pracować ani podejmować rozstrzygnięć. Skoro 2/3 z 5 osób to więcej niż 3, to minimalna liczba obecnych członków zapewniająca wymagane kworum wynosi 4, a nie 3. Obecność jedynie 3 osób oznacza więc brak wymaganego składu do prowadzenia postępowania egzaminacyjnego.

Z przebiegu pracy komisji egzaminacyjnej sporządzany jest protokół. Protokoły i pozostała dokumentacja prac komisji egzaminacyjnej przechowywane jest przez organ powołujący komisję. W dokumentacji pozostawia się wniosek nauczyciela o podjęcie postępowania egzaminacyjnego oraz dołączoną do niego dokumentację. W sprawach dotyczących prac komisji egzaminacyjnej nieuregulowanych w Karcie Nauczyciela lub rozporządzeniu w sprawie awansu zawodowego decyduje komisja egzaminacyjna w drodze głosowania, zwykłą większością głosów członków obecnych na posiedzeniu. Komisja egzaminacyjna wydaje nauczycielowi zaświadczenie o zdaniu egzaminu. Wzór zaświadczenia stanowi załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego. Stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego nadaje organ prowadzący. Wzór tego dokumentu stanowi załącznik nr 5 do rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego.

Decyzja administracyjna o nadaniu stopnia awansu zawodowego

Awans nauczyciela początkującego uzależniony jest nie tylko od zdania egzaminu, ale także musi spełnić wymogi określone w art. 9b ust. 1 Karty Nauczyciela. Przesłankami nadania nauczycielowi nieposiadającemu stopnia awansu zawodowego stopnia nauczyciela mianowanego są:

1) spełnienie wymagań kwalifikacyjnych,
2) odbycie przygotowania do zawodu nauczyciela (dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela), podczas których nauczyciel doskonali umiejętności praktyczne oraz pogłębia wiedzę teoretyczną niezbędną do wykonywania zawodu nauczyciela,
3) posiadanie co najmniej dobrej oceny pracy uzyskanej w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela (w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela),
4) uzyskanie pozytywnej opinii o przeprowadzonych zajęciach,
5) zdanie egzaminu przed komisją egzaminacyjną, podczas którego sprawdza się spełnianie przez nauczyciela wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności niezbędnych do efektywnego realizowania obowiązków nauczyciela.

Jeżeli nauczyciel spełnia ustawowe przesłanki, nadaje mu się stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego. Następuje to w drodze decyzji administracyjnej, której treść powinna odpowiadać wymogom określonym w art. 107 § 1 k.p.a. Decyzja powinna zatem zawierać:

1) oznaczenie organu administracji publicznej,
2) datę wydania,
3) oznaczenie strony lub stron,
4) powołanie podstawy prawnej,
5) rozstrzygnięcie,
6) uzasadnienie faktyczne i prawne,
7) pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie oraz o prawie do zrzeczenia się odwołania i skutkach zrzeczenia się odwołania,
8) podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika organu upoważnionego do wydania decyzji.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Decyzja, w stosunku do której może być wniesione powództwo do sądu powszechnego, sprzeciw od decyzji lub skarga do sądu administracyjnego, powinna zawierać ponadto pouczenie o dopuszczalności wniesienia powództwa, sprzeciwu od decyzji lub skargi oraz wysokości opłaty od powództwa lub wpisu od skargi lub sprzeciwu od decyzji, jeżeli mają one charakter stały, albo podstawie do wyliczenia opłaty lub wpisu o charakterze stosunkowym, a także możliwości ubiegania się przez stronę o zwolnienie od kosztów albo przyznanie prawa pomocy.

Dodatkowo art. 9b ust. 5 Karty Nauczyciela wskazuje szczególne elementy, jakie powinien zawierać akt nadania stopnia awansu zawodowego. Decyzja w tej sprawie powinna także pozostawać zgodna z właściwym wzorem określonym w załącznikach do rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego. Również odmowa nadania stopnia awansu zawodowego następuje w formie decyzji administracyjnej.

Zasadą jest, że decyzję administracyjną w przedmiocie nadania stopnia awansu zawodowego podpisuje osoba wykonująca kompetencje organu administracji publicznej, a więc odpowiednio dyrektor, wójt, burmistrz, prezydent miasta, kurator oświaty albo minister. Nie wyklucza to jednak działania przez osobę upoważnioną. Na podstawie art. 268a k.p.a., organ administracji publicznej może bowiem, w formie pisemnej utrwalonej w postaci papierowej lub elektronicznej, upoważnić pracowników obsługujących ten organ do załatwiania spraw w jego imieniu w oznaczonym zakresie, w szczególności do wydawania decyzji administracyjnych, postanowień i zaświadczeń. W konsekwencji, przy uwzględnieniu art. 64 ust. 1 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, dopuszczalne jest podpisanie aktu nadania stopnia awansu zawodowego przez wicedyrektora szkoły albo inną osobę zajmującą stanowisko kierownicze w szkole, jeśli dysponuje ona stosownym pisemnym upoważnieniem.

Decyzja o nadaniu stopnia awansu zawodowego powinna zostać doręczona nauczycielowi na piśmie, zgodnie z art. 109 § 1 k.p.a. Nie jest natomiast dopuszczalne jej ustne ogłoszenie, co potwierdzono także w orzecznictwie sądów administracyjnych, w tym m.in. w wyroku WSA w Gdańsku z 25 marca 2010 r. (sygn. akt III SA/Gd 24/10).

Jeżeli natomiast nauczyciel nie spełnia przesłanek określonych w art. 9b ust. 1 Karty Nauczyciela, to dyrektor szkoły albo inny właściwy organ wydaje decyzję o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego. Do takiego rozstrzygnięcia znajdują zastosowanie art. 107 § 1 i 2 k.p.a., ponieważ Karta Nauczyciela nie przewiduje w tym zakresie regulacji szczególnej. Decyzja odmowna wymaga przy tym sporządzenia uzasadnienia, gdyż nie uwzględnia żądania strony. Tylko pełne uwzględnienie wniosku mogłoby bowiem uzasadniać odstąpienie od sporządzenia uzasadnienia na podstawie art. 107 § 4 k.p.a.

W uzasadnieniu decyzji odmawiającej nadania stopnia awansu zawodowego należy wskazać motywy, które doprowadziły organ do takiego rozstrzygnięcia, a więc wyjaśnić, jakie okoliczności przemawiały za

INFORAKADEMIA
Największa baza certyfikowanych wideoszkoleń
dla księgowych, kadrowych i biur rachunkowych
Sprawdź na stronie inforakademia.pl

Biuro Obsługi Klienta: 22 761 30 30 bok@infor.pl

eprasa.pl 5ba4f49fba

odmową. Podstawą odmowy może być zarówno niewykonywanie pracy na stanowisku nauczyciela, jak i niespełnienie 1 lub kilku warunków wymaganych w art. 9b ust. 1 Karty Nauczyciela.

Nauczycielowi przysługuje od niej odwołanie w terminie 14 dni od doręczenia. Organem wyższego stopnia, który rozpatruje odwołanie, jest kurator oświaty (art. 9b ust. 7 pkt 2 Karty Nauczyciela).

Skutki niezdania egzaminu na stopień nauczyciela mianowanego

W przypadku, gdy nauczyciel nie zdał egzaminu na stopień nauczyciela mianowanego, musi odbyć dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze 1 roku i 9 miesięcy. W ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, ponownie przeprowadza zajęcia w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły.

Przepisy Karty Nauczyciela przewidują rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, jeżeli w ciągu 6 lat od rozpoczęcia odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela nauczyciel nie uzyskał stopnia nauczyciela mianowanego. Nauczyciel taki będzie mógł być zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas określony na 1 rok szkolny więcej niż 1 raz. Wprowadzenie niniejszego rozwiązania jest uzasadnione tym, że zgodnie ze zmianami w zakresie awansu zawodowego uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego będzie obligatoryjne, co ma zapewnić odpowiednią jakość pracy nauczycieli.

Procedura uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego

O stopień nauczyciela dyplomowanego można ubiegać się co do zasady po przepracowaniu w szkole co najmniej 5 lat i 9 miesięcy od dnia uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego. Okres ten skraca się do 4 lat i 9 miesięcy w przypadku nauczyciela posiadającego stopień naukowy albo takiego, który przed podjęciem pracy w szkole w Polsce prowadził zajęcia w szkole za granicą.

Warunkiem ubiegania się o ten stopień jest także ocena pracy nauczyciela mianowanego, dokonywana na jego wniosek. Obejmuje ona ostatnie 3 lata pracy przed jej sporządzeniem. Jeżeli w tym okresie nauczyciel zmienił szkołę, przy ocenie uwzględnia się również ocenę pracy z poprzedniego miejsca zatrudnienia. Natomiast w razie rozwiązania albo wygaśnięcia stosunku pracy lub przeniesienia do innej szkoły dyrektor sporządza ocenę za okres dotychczasowej pracy w danej placówce w terminie nie dłuższym niż 21 dni.

KROK 1. Złożenie wniosku o nadanie stopnia awansu zawodowego

Postępowanie o nadanie nauczycielowi stopnia nauczyciela dyplomowanego wszczynane jest wyłącznie na jego wniosek. Oznacza to, że inicjatywa w tym zakresie należy do samego zainteresowanego, który powinien wystąpić do właściwego kuratora oświaty z wnioskiem o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego. Z chwilą złożenia tego wniosku dochodzi do wszczęcia postępowania administracyjnego w sprawie nadania stopnia awansu zawodowego.

Wniosek powinien zawierać podstawowe dane identyfikujące nauczyciela, a więc jego imię lub imiona, nazwisko, datę urodzenia oraz adres do korespondencji. Niezbędne jest także wskazanie miejsca zatrudnienia i zajmowanego stanowiska, a ponadto opatrzenie pisma podpisem nauczyciela. Do wniosku należy dołączyć oryginały albo kopie dokumentów potwierdzających spełnienie przesłanek wymaganych do uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego. Zakres wymaganej dokumentacji nie jest jednolity, lecz zależy od sytuacji konkretnego wnioskodawcy. Szczegółowy wykaz dokumentów został określony w § 5 rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego.

Organem właściwym do nadania tego stopnia awansu zawodowego jest kurator oświaty. Podobnie jak przy postępowaniu dotyczącym stopnia nauczyciela mianowanego również tutaj ustawodawca przewidział 2 terminy rozpoznania sprawy. Jeżeli nauczyciel złoży wniosek do 30 czerwca danego roku, decyzja o nadaniu albo odmowie nadania stopnia powinna zostać wydana do 31 sierpnia tego samego roku. Jeżeli natomiast wniosek wpłynie do 31 października, kurator oświaty powinien wydać rozstrzygnięcie do 31 grudnia danego roku.

eprasa.pl 5ba4f49fba

KROK 2. Weryfikacja formalna podania

Po złożeniu wniosku przez nauczyciela kurator oświaty dokonuje jego oceny i dołączonych dokumentów.

Jeżeli wniosek lub dokumentacja nie spełnia wymogów formalnych, to organ stwierdza braki i wzywa nauczyciela do ich usunięcia w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania wraz z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków w wyznaczonym terminie spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania. Termin na usunięcie braków w dokumentacji może zostać przywrócony na podstawie art. 58 k.p.a. Gdyby nie przywrócono terminu albo nauczyciel nie wystąpiłby z wnioskiem o przywrócenie terminu, to wówczas wniosek powinien być pozostawiony bez rozpoznania.

Kurator oświaty powiadamia nauczyciela, który złożył wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego, o terminie i miejscu przeprowadzenia rozmowy co najmniej na 7 dni przed dniem posiedzenia komisji kwalifikacyjnej.

KROK 3. Powołanie komisji

Komisję kwalifikacyjną dla nauczycieli ubiegających się o stopień nauczyciela dyplomowanego powołuje kurator oświaty. W jej skład wchodzi przedstawiciel kuratora oświaty pełniący funkcję przewodniczącego, a jeżeli o awans ubiega się dyrektor szkoły – również przedstawiciel organu prowadzącego szkołę. Członkiem komisji jest także dyrektor szkoły, chyba że to on sam jest kandydatem do uzyskania tego stopnia awansu, oraz 2 ekspertów z listy ekspertów prowadzonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

W pracach komisji mogą uczestniczyć, w charakterze obserwatorów, przedstawiciel organu prowadzącego szkołę oraz przedstawiciel kuratora oświaty, jeżeli nie zostali powołani do jej składu. Ponadto, na wniosek nauczyciela, w skład komisji włącza się przedstawiciela związku zawodowego wskazanego przez niego we wniosku.

Kurator oświaty jest obowiązany tak ukształtować skład komisji, aby uczestniczyli w niej eksperci posiadający kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkole tego samego typu, co szkoła, w której zatrudniony jest nauczyciel ubiegający się o awans. Co najmniej 1 z tych ekspertów powinien, w miarę możliwości, nauczać tego samego przedmiotu albo prowadzić ten sam rodzaj zajęć. W przypadku gdy o stopień nauczyciela dyplomowanego ubiega się dyrektor szkoły, kurator powinien zapewnić udział ekspertów zajmujących stanowiska związane ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego. W takim składzie co najmniej 1 ekspert powinien zajmować stanowisko kierownicze w szkole, a co najmniej 1 – w miarę możliwości – nauczać tego samego przedmiotu albo prowadzić ten sam rodzaj zajęć co dyrektor.

KROK 4. Przeprowadzenie postępowania

Komisja kwalifikacyjna zapoznaje się z oceną pracy nauczyciela oraz opisem i analizą sposobu realizacji wymagań kwalifikacyjnych, a także przeprowadza rozmowę z nauczycielem, podczas której nauczyciel:

1) dokonuje prezentacji dorobku zawodowego,
2) odpowiada na pytania członków komisji kwalifikacyjnej dotyczące zrealizowanych zadań lub podjętych działań na rzecz oświaty oraz ich efektów w zakresie wymagań.

W trakcie rozmowy zapewnia się nauczycielowi dostęp do aktów prawnych oraz umożliwia się dokonanie prezentacji. Każdy z członków komisji kwalifikacyjnej, po dokonaniu analizy dorobku zawodowego i przeprowadzonej rozmowie, ocenia spełnienie przez nauczyciela wymagań, przyznając łącznie za wszystkie wymagania punkty według skali od 0 do 10.

Na podstawie liczby punktów przyznanych przez członków komisji kwalifikacyjnej oblicza się średnią arytmetyczną punktów. W przypadku gdy liczba członków komisji kwalifikacyjnej obecnych na posiedzeniu jest większa niż 3, odrzuca się 1 najwyższą i 1 najniższą ocenę punktową, z wyjątkiem przypadku gdy:

1) co najmniej 2 najwyższe oceny punktowe przyznane przez członków komisji kwalifikacyjnej są takie same,
2) wszyscy członkowie komisji kwalifikacyjnej przyznali takie same oceny punktowe.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Komisja kwalifikacyjna podejmuje rozstrzygnięcia w obecności co najmniej 2/3 składu swoich członków. Nauczyciel uzyskał akceptację komisji kwalifikacyjnej, jeżeli średnia arytmetyczna uzyskanych punktów wynosi co najmniej 7. Wzór zaświadczenia o uzyskaniu akceptacji komisji kwalifikacyjnej stanowi załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego.

Nauczyciel, który nie uzyskał akceptacji komisji kwalifikacyjnej, może ponownie złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego po przepracowaniu w szkole co najmniej 9 miesięcy. W przypadku powtórnego nieuzyskania akceptacji komisji kwalifikacyjnej przed kolejnym ubieganiem się o uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej nauczyciel jest obowiązany do przepracowania w szkole co najmniej 2 lat i 9 miesięcy. Do tego okresu wlicza się tylko okres zatrudnienia w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami. Nie wlicza się natomiast okresów nieobecności nauczyciela w pracy trwającej nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego.

Akceptacja komisji kwalifikacyjnej nie wyczerpuje wymogów awansu. Zgodnie z art. 9b ust. 1a Karty Nauczyciela, warunkiem nadania nauczycielowi mianowanemu stopnia nauczyciela dyplomowanego jest spełnienie łącznie następujących warunków:

1) wypełnienie wymagań kwalifikacyjnych,
2) przepracowanie w szkole co najmniej 5 lat i 9 miesięcy od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego,
3) posiadanie co najmniej bardzo dobrej oceny pracy uzyskanej w ostatnim roku pracy przed złożeniem wniosku o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego,
4) uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej, która na podstawie dokonanej analizy dorobku zawodowego nauczyciela i przeprowadzonej rozmowy sprawdza spełnianie przez nauczyciela wymagań dotyczących realizowania zadań lub podejmowania działań na rzecz oświaty oraz ich efektów.

Oznacza to, że nauczyciel ubiegający się o kolejny stopień awansu zawodowego musi spełniać ogólne wymagania kwalifikacyjne określone w art. 9 ust. 1 Karty Nauczyciela oraz wymagania szczegółowe określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

KROK 5. Wydanie decyzji

Analogicznie jak w przypadku awansu na stopień nauczyciela mianowanego, nadanie stopnia nauczyciela dyplomowanego następuje w formie decyzji. Powinna ona być zgodna z wzorem stanowiącym załącznik nr 8 do rozporządzenia w sprawie awansu zawodowego.

eprasa.pl 5ba4f49fba

Jeżeli nauczyciel nie spełnia wymagań określonych w art. 9b ust. 1 Karty Nauczyciela, kurator oświaty wydaje decyzję o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego. W uzasadnieniu decyzji odmownej wskazać należy przyczyny takiego rozstrzygnięcia, tj. jakie okoliczności spowodowały odmowę nadania stopnia awansu zawodowego. Od decyzji odmownej nauczycielowi przysługuje odwołanie, które należy wnieść do kuratora oświaty w terminie 14 dni od doręczenia. Odwołanie to rozpatruje Minister Edukacji Narodowej.

PODSUMOWANIE

1. **Awans zawodowy nauczycieli jest rezultatem wieloetapowej procedury, w której znaczenie mają zarówno oceny pracy, przebieg przygotowania do zawodu, jak i prawidłowość postępowania administracyjnego prowadzonego przez właściwy organ.**
2. **Procedura uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego składa się z następujących etapów:**
   1) **przeprowadzenie obserwowanych zajęć w trakcie przygotowania do zawodu przed dokonaniem pierwszej oceny pracy,**
   2) **ocena pracy nauczyciela między 8. a 11. miesiącem przygotowania do zawodu wszczętej po 1 września 2025 r.,**
   3) **ocena pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu (art. 6a ust. 1da pkt 2 Karty Nauczyciela),**
   4) **przeprowadzenie obserwowanych zajęć w obecności komisji,**
   5) **złożenie wniosku przez nauczyciela o podjęcie postępowania egzaminacyjnego na stopień nauczyciela mianowanego,**
   6) **egzamin przed komisją egzaminacyjną.**
3. **Procedura uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego składa się z następujących etapów:**
   1) **złożenie wniosku o nadanie stopnia awansu zawodowego,**
   2) **weryfikacja formalna podania,**
   3) **powołanie komisji,**
   4) **przeprowadzenie postępowania,**
   5) **wydanie decyzji.**

© Ⓟ

Podstawa prawna

- art. 6a ust. 1da i 1dd, art. 9a–9g, art. 10 ust. 3a pkt 1, ust. 5 i 5b, art. 23 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 pkt 5, art. 27 ust. 4 i 6, art. 30 ust. 6 pkt 1 ustawy z 23 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 515)
- art. 10 § 1, art. 58, art. 61 § 3, art. 107 § 1, art. 127 § 1 i 2 ustawy z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1691)
- § 2 ust. 1 i 2, § 4, § 5, § 6, § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 6 września 2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. z 2022 r. poz. 1914)

Powołane orzecznictwo

- wyrok WSA w Gdańsku z 25 marca 2010 r. (sygn. akt III SA/Gd 24/10).

LESZEK JAWORSKI
prawnik, specjalista ds. prawa pracy, absolwent studiów doktoranckich na WPiA Uniwersytetu Warszawskiego

Pomagamy w rozwiązywaniu bieżących problemów na naszym profilu na portalu społecznościowym

facebook
www.facebook.com/rbinforpl

eprasa.pl 5ba4f49fba

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA nr 6 (606) 20 czerwca 2026

E-DODATEK

WSKAŹNIKI i STAWKI

nr 2

UWAGA ZMIANY!

■ Ochrona wartości pieniężnych str. 10 ■ Nowe stawki odsetek: kapitałowych, za opóźnienie, za zwłokę str. 12 ■ Składki na ubezpieczenia społeczne pracowników młodocianych str. 32 ■ Wskaźnik waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego str. 33

SPIS TREŚCI

	Wykaz skrótów aktów prawnych	2
I.	EWIDENCJA, KLASYFIKACJA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ	5
II.	PODATKI	12
III.	PRAWO PRACY	22
IV.	UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE I ZDROWOTNE	31
V.	OŚWIATA	35
VI.	POMOC SPOŁECZNA	38

Inne aktualizowane na bieżąco progi, terminy, stawki i kwoty ważne dla jednostek sektora finansów publicznych – dostępne są na **www.inforlex.pl** (zakładka WSKAŹNIKI > NARZĘDZIA)

www.sklep.infor.pl ■ 801 626 666 ■ 22 761 30 30 ■ bok@infor.pl

Wykaz skrótów aktów prawnych

k.c. – ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.)

k.p. – ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 515 ze zm.)

Karta Nauczyciela – ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)

komunikat w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 21 maja 2026 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w kwietniu 2026 r. (Dz.Urz. GUS z 2026 r. poz. 20)

komunikat w sprawie przeciętnego wynagrodzenia – komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 11 maja 2026 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w pierwszym kwartale 2026 r. (M.P. z 2026 r. poz. 457)

komunikat w sprawie średniej ceny skupu żyta – komunikat Prezesa GUS z 20 października 2025 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres 11 kwartałów będącej podstawą do ustalenia podatku rolnego na rok podatkowy 2026 (M.P. z 2025 r. poz. 1085)

komunikat w sprawie średniej ceny sprzedaży drewna – komunikat Prezesa GUS z 17 października 2025 r. w sprawie średniej ceny sprzedaży drewna, obliczonej według średniej ceny drewna uzyskanej przez nadleśnictwa za pierwsze trzy kwartały 2025 r. (M.P. z 2025 r. poz. 1086)

komunikat ZUS – komunikat Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 17 lutego 2026 r. w sprawie kwoty najniższej emerytury i renty, dodatku pielęgnacyjnego i dodatku dla sierot zupełnych, kwot maksymalnych zmniejszeń emerytur i rent oraz kwot emerytur i rent wolnych od egzekucji i potrąceń (M.P. z 2026 r. poz. 220)

obwieszczenie o odsetkach od zaległości podatkowych – obwieszczenie Ministra Finansów i Gospodarki z 6 marca 2026 r. w sprawie stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych, obniżonej stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych oraz podwyższonej stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych (M.P. z 2026 r. poz. 269)

obwieszczenie o odsetkach za opóźnienie w transakcjach handlowych – obwieszczenie Ministra Finansów i Gospodarki z 11 grudnia 2025 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych (M.P. z 2025 r. poz. 1257)

obwieszczenie o stawkach podatków lokalnych – obwieszczenie Ministra Finansów z 1 sierpnia 2025 r. w sprawie górnych granic stawek kwotowych podatków i opłat lokalnych na rok 2026 (M.P. z 2025 r. poz. 726)

obwieszczenie w sprawie kwot odszkodowań z tytułu wypadku przy pracy – obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 21 lutego 2024 r. w sprawie wysokości kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej (M.P. z 2024 r. poz. 162)

obwieszczenie w sprawie kwoty świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2026 – obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 24 października 2025 r. w sprawie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2026 (M.P. z 2025 r. poz. 1127)

obwieszczenie w sprawie ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek – obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 19 listopada 2025 r. w sprawie kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w roku 2024 oraz przyjętej do jej ustalenia kwoty prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia (M.P. z 2025 r. poz. 1206)

obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w II kwartale 2026 r. – obwieszczenie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 12 lutego 2026 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przyjętej do obliczenia świadczenia rehabilitacyjnego w II kwartale 2026 r. (M.P. z 2026 r. poz. 210)

obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w I kwartale 2026 r. – obwieszczenie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 18 listopada 2025 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przyjętej do obliczenia świadczenia rehabilitacyjnego w I kwartale 2026 r. (M.P. z 2025 r. poz. 1205)

obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w IV kwartale 2025 r. – obwieszczenie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 12 sierpnia 2025 r. 2025 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przyjętej do obliczenia świadczenia rehabilitacyjnego w IV kwartale 2025 r. (M.P. z 2025 r. poz. 759)

obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w III kwartale 2025 r. – obwieszczenie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 12 maja 2025 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przyjętej do obliczenia świadczenia rehabilitacyjnego w III kwartale 2025 r. (M.P. z 2025 r. poz. 450)

obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w I kwartale 2025 r. – obwieszczenie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 18 listopada 2024 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przyjętej do obliczenia świadczenia rehabilitacyjnego w I kwartale 2025 r. (M.P. z 2024 r. poz. 985)

obwieszczenie w sprawie wynagrodzenia włącznie z wypłatami z zysku – obwieszczenie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 21 kwietnia 2026 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w pierwszym kwartale 2026 r. (M.P. z 2026 r. poz. 406)

eprasa.pl 5ba4f49fba

obwieszczenie w sprawie wysokości kwoty kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z funduszu alimentacyjnego – obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 19 stycznia 2023 r. w sprawie wysokości kwoty kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z funduszu alimentacyjnego od dnia 1 października 2023 r. (M.P. z 2023 r. poz. 121)

obwieszczenie w sprawie wysokości odsetek ustawowych – obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 8 kwietnia 2026 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych (M.P. z 2026 r. poz. 368)

obwieszczenie w sprawie wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie – obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 8 kwietnia 2026 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (M.P. z 2026 r. poz. 367)

Ordynacja podatkowa – ustawa z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 622)

rozporządzenie „Dobry start" – rozporządzenie Rady Ministrów z 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start" (Dz.U. z 2021 r. poz. 1092)

rozporządzenie urlopowe – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (j.t. Dz.U. z 1997 r. Nr 2, poz. 14 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie diet radnego powiatu – rozporządzenie Rady Ministrów z 27 października 2021 r. w sprawie maksymalnej wysokości diet przysługujących radnemu powiatu (Dz.U. z 2021 r. poz. 1975)

rozporządzenie w sprawie finansowania inwestycji z budżetu państwa – rozporządzenie Rady Ministrów z 2 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu i trybu finansowania inwestycji z budżetu państwa (Dz.U. z 2010 r. Nr 238, poz. 1579)

rozporządzenie w sprawie gospodarki finansowej – rozporządzenie Ministra Finansów z 7 grudnia 2010 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych (j.t. Dz.U. z 2019 r. poz. 1718 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie klasyfikacji budżetowej – rozporządzenie Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 513 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie minimalnego wynagrodzenia w 2026 r. – rozporządzenie Rady Ministrów z 1 września 2025 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2026 r. (Dz.U. z 2025 r. poz. 1242)

rozporządzenie w sprawie minimalnych stawek wynagrodzenia nauczycieli – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 234)

rozporządzenie w sprawie młodocianych – rozporządzenie Rady Ministrów z 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 2010 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie ochrony wartości pieniężnych – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 7 września 2010 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać ochrona wartości pieniężnych przechowywanych i transportowanych przez przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 793 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie podróży służbowych – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (j.t. Dz.U. z 2023 r. poz. 2190)

rozporządzenie w sprawie rachunkowości oraz planów kont – rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 342 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie składki wypadkowej – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 740 ze zm.)

rozporządzenie w sprawie ubiegania się o zasiłek rodzinny – rozporządzenie Rady Ministrów z 13 sierpnia 2021 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna (Dz.U. z 2021 r. poz. 1481)

rozporządzenie w sprawie zwrotu kosztów używania samochodów – rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz.U. z 2002 r. Nr 27, poz. 271 ze zm.)

uofp – ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1483 ze zm.)

uondfp – ustawa z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1484)

updof – ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 592)

updop – ustawa z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 554)

upol – ustawa z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 707)

eprasa.pl 5ba4f49fba

ustawa „Aktywny rodzic” – ustawa z 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic” (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 532)

ustawa budżetowa na rok 2026 – ustawa budżetowa na rok 2026 z 9 stycznia 2026 r. (Dz.U. z 2026 r. poz. 62)

ustawa COVID – ustawa z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 340 ze zm.)

ustawa FUS – ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1749)

ustawa o dniach wolnych od pracy – ustawa z 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 296)

ustawa o elektromobilności – ustawa z 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1289 ze zm.)

ustawa o emeryturach pomostowych – ustawa z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1696)

ustawa o kształtowaniu wynagrodzeń – ustawa z 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1356)

ustawa o minimalnym wynagrodzeniu – ustawa z 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1773)

ustawa o opiece nad dziećmi do lat 3 – ustawa z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 798)

ustawa o podatku leśnym – ustawa z 30 października 2002 r. o podatku leśnym (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 176)

ustawa o podatku rolnym – ustawa z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1344)

ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów – ustawa z 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 438)

ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci – ustawa z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 508)

ustawa o pomocy społecznej – ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.)

ustawa o pracownikach samorządowych – ustawa z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1135)

ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia – ustawa z 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz.U. z 2025 r. poz. 620 ze zm.)

ustawa o samorządzie gminnym – ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1153)

ustawa o samorządzie powiatowym – ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 107 ze zm.)

ustawa o samorządzie województwa – ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 581)

ustawa o świadczeniach rodzinnych – ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1208)

ustawa o terminach zapłaty – ustawa z 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (j.t. Dz.U. z 2023 r. poz. 1790)

ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów – ustawa z 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 246)

ustawa o wspieraniu rodziny – ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 49)

ustawa o ZFŚS – ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 288)

ustawa systemowa – ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2026 r. poz. 199 ze zm.)

ustawa wypadkowa – ustawa z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 257)

ustawa zdrowotna – ustawa z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1461)

ustawa zasiłkowa – ustawa z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 501)

ustawa „Za życiem” – ustawa z 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1829)

eprasa.pl 5ba4f49fba

Obowiązek przekazywania do publicznej wiadomości wykazu dotyczącego udzielonych ulg, odroczeń, umorzeń lub rozłożenia spłat na raty należności

Informacje podawane do wiadomości publicznej	Warunek
Dyrektor izby administracji skarbowej ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym wykaz osób prawnych i fizycznych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym umorzono zaległości podatkowe, odsetki za zwłokę lub opłaty prolongacyjne, wraz ze wskazaniem wysokości umorzonych kwot i przyczyn umorzenia	Kwota umorzonych należności **przewyższa 5000 zł**
Organ wydający decyzje o umorzeniu niepodatkowych należności budżetu państwa, o których mowa w art. 60 uofp, podaje informację kwartalną o udzielonych umorzeniach do publicznej wiadomości na swojej stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału	**Brak ograniczeń kwotowych** (upublicznieniu podlegają informacje o wszystkich umorzonych należnościach)
Zarząd JST podaje do publicznej wiadomości w terminie do 31 maja roku następnego informację obejmującą wykaz osób prawnych i fizycznych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym w zakresie podatków lub opłat udzielono ulg, odroczeń, umorzeń lub rozłożono spłatę na raty wraz ze wskazaniem wysokości umorzonych kwot i przyczyn umorzenia	Łączna kwota umorzonych należności **przewyższa 500 zł**
Zarząd JST podaje do publicznej wiadomości do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału – kwartalną informację o udzielonych umorzeniach niepodatkowych należności budżetowych, o których mowa w art. 60 uofp	**Brak ograniczeń kwotowych** (upublicznieniu podlegają informacje o wszystkich umorzonych należnościach)

Podstawa prawna: ▸ art. 36 ust. 3–6 i art. 37 ust. 1 pkt 1 i 2 lit. f uofp

Udzielanie ulg w spłacie należności cywilnoprawnych wraz z odsetkami

Organy/osoby kompetentne w zakresie udzielania ulg w postaci umarzania, odraczania terminów lub rozkładania na raty	Zakres ulgi
Należności budżetu państwa	
Minister Finansów	Należności wynikające ze stosunków prawnych **należących do jego właściwości**

eprasa.pl 5ba4f49fba

Kierownik państwowej jednostki budżetowej	Należności przypadające tej jednostce budżetowej, nienależące do kompetencji ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, jeżeli wartość należności głównej **nie przekracza 40 000 zł**
Zarząd JST	Należności powstałe w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych JST ustawami, przypadające tej jednostce budżetowej, nienależące do kompetencji ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, jeżeli wartość należności głównej **nie przekracza 40 000 zł**
Dysponent państwowego funduszu celowego	Należności funduszu **bez ograniczeń kwotowych**
Wojewoda	Należności Skarbu Państwa wynikające z realizowanych przez wojewodę zadań z zakresu wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa
Dysponent części budżetowej	Pozostałe należności nieprzypisane do kompetencji ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, kierowników państwowych jednostek budżetowych i dysponentów państwowych funduszy celowych
Należności JST	
Organy/osoby wskazane w uchwale organu stanowiącego JST	Zasady, sposób i tryb określone w uchwale organu stanowiącego JST

Podstawa prawna: ▸ art. 58 ust. 1–5 i art. 59 uofp

Umarzanie należności cywilnoprawnych

Umorzenie należności w całości	Jeden z warunków
Z urzędu mogą być umarzane w całości należności pieniężne mające charakter cywilnoprawny, przypadające organom administracji rządowej, państwowym jednostkom budżetowym i państwowym funduszom celowym od osób fizycznych, jeżeli osoba fizyczna zmarła, nie pozostawiając żadnego majątku albo pozostawiła majątek niepodlegający egzekucji na podstawie odrębnych przepisów, albo pozostawiła przedmioty codziennego użytku domowego o niskiej wartości	Łączna wartość pozostawionych przedmiotów codziennego użytku domowego **nie przekracza 6000 zł**

Organ stanowiący JST może postanowić, w drodze uchwały, o stosowaniu z urzędu umorzenia należności JST w przypadku wystąpienia ww. okoliczności.

Podstawa prawna: ▸ art. 56 ust. 1 pkt 1 i art. 59 ust. 3 uofp

eprasa.pl 5ba4f49fba

Niedochodzenie należności cywilnoprawnych budżetu państwa

Kompetentny organ i przyznane uprawnienia	Warunek
Dysponent części budżetowej lub dysponent państwowego funduszu celowego może wyrazić zgodę na niedochodzenie należności budżetu państwa o charakterze cywilnoprawnym	Kwota należności wynikająca z umowy wraz z odsetkami **nie przekracza 100 zł**

Podstawa prawna: ▸ art. 58 ust. 6 uofp

Zasady prowadzenia audytu wewnętrznego

Obowiązek prowadzenia audytu wewnętrznego	Warunek
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, ministerstwa, urzędy wojewódzkie, izby administracji skarbowej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w tym w zarządzanych przez niego funduszach, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w tym w funduszach zarządzanych przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowy Fundusz Zdrowia, Krajowy Zasób Nieruchomości	**Bez względu na realizowane kwoty dochodów i wydatków bądź przychodów i rozchodów**
Państwowe jednostki budżetowe	Jeżeli kwota ujętych w planie finansowym jednostki budżetowej dochodów lub kwota wydatków przekroczyła wysokość **40 000 tys. zł**
Uczelnie publiczne	Jeżeli kwota ujętych w planie rzeczowo-finansowym przychodów lub kosztów przekroczyła wysokość **40 000 tys. zł**
Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, które nie zostały utworzone przez JST	Jeżeli kwota ujętych w planie rzeczowo-finansowym przychodów lub kosztów przekroczyła wysokość **40 000 tys. zł**
Agencje wykonawcze	Jeżeli kwota ujętych w planie finansowym przychodów lub kosztów przekroczyła wysokość **40 000 tys. zł**
Państwowe fundusze celowe	Jeżeli kwota ujętych w planie finansowym przychodów lub kosztów przekroczyła wysokość **40 000 tys. zł**

eprasa.pl 5ba4f49fba

Jednostki samorządu terytorialnego	Jeżeli ujęta w uchwale budżetowej JST kwota dochodów i przychodów lub kwota wydatków i rozchodów przekroczyła wysokość **40 000 tys. zł**

Podstawa prawna: ▸ art. 274 ust. 1–3 uofp

Prowadzenie audytu wewnętrznego przez usługodawcę

Jednostki, w których audyt wewnętrzny może być prowadzony przez usługodawcę	Warunek
1. Państwowe jednostki budżetowe 2. Uczelnie publiczne 3. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, które nie zostały utworzone przez JST 4. Agencje wykonawcze 5. Państwowe fundusze celowe	Kwoty ujętych w ich planach finansowych dochodów lub wydatków (odpowiednio do typu jednostki także przychodów lub kosztów) **przekraczają 40 000 tys. zł, ale nie przekraczają 100 000 tys. zł,** lub jeżeli jednostka zatrudnia **mniej niż 200 pracowników.** W jednostkach w dziale audyt może być prowadzony przez usługodawcę za zgodą właściwego ministra kierującego działem
Jednostki samorządu terytorialnego	Ujęta w uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego kwota dochodów i przychodów oraz kwota wydatków i rozchodów jest **niższa niż 100 000 tys. zł**

Podstawa prawna: ▸ art. 278 uofp

Badanie przez biegłego rewidenta rocznego sprawozdania finansowego JST

Obowiązek badania sprawozdania finansowego JST	Warunek
Roczne sprawozdanie finansowe JST podlega badaniu przez biegłego rewidenta	Liczba mieszkańców w JST, ustalona przez GUS, na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok, za który sporządzono sprawozdanie, **przekracza 150 tys.**

Podstawa prawna: ▸ art. 268 uofp

Klasyfikacja wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne

Wydatki majątkowe dzieli się na:

- **wydatki inwestycyjne** – do których zalicza się wydatki na inwestycje, bez zakupów inwestycyjnych,

eprasa.pl 5ba4f49fba

- **wydatki na zakupy inwestycyjne** – które odnoszą się do zakupu środków trwałych niezaliczonych do pierwszego wyposażenia obiektów budowlanych, których wartość początkowa jest wyższa niż kwota określona w art. 16f ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (czyli wyższa niż 10 000 zł), a odpisy amortyzacyjne od tych środków trwałych nie są dokonywane jednorazowo, lub gdy nie dokonuje się od nich odpisów amortyzacyjnych w przypadkach określonych w ww. ustawie.

Podstawa prawna: ▸ objaśnienia zawarte w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie klasyfikacji budżetowej

Dopuszczalne uproszczenia w amortyzacji i umarzaniu środków trwałych

Uproszczenia zasad amortyzacji i umarzania środków trwałych dla celów bilansowych	Kategorie składników majątkowych podlegające uproszczonej amortyzacji/ /umarzaniu
Jeśli kierownik jednostki budżetowej lub samorządowego zakładu budżetowego zawrze odpowiednie postanowienia w dokumentacji opisującej przyjęte w jednostce zasady rachunkowości jednorazowo, poprzez spisanie w koszty w miesiącu przyjęcia do używania, mogą być amortyzowane/umarzane wybrane kategorie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	1. **Bez względu na wartość początkową mogą być** umarzane: ■ książki i inne zbiory biblioteczne, ■ środki dydaktyczne służące procesowi dydaktycznemu w szkołach i placówkach oświatowych, ■ odzież i umundurowanie, ■ meble i dywany, ■ inwentarz żywy. 2. Jednorazowo mogą być umarzane pozostałe środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne o wartości nieprzekraczającej **10 000 zł**

Podstawa prawna: ▸ § 7 ust. 2 rozporządzenia w sprawie rachunkowości oraz planów kont

Finansowanie ze środków na inwestycje z budżetu państwa wydatków na zakupy inwestycyjne

Wydatki na zakup i wytworzenie we własnym zakresie środków trwałych oraz zakup wartości niematerialnych i prawnych, które mogą być finansowane z budżetu państwa ze środków na inwestycje	Warunek
Ze środków budżetu państwa są finansowane zakupy inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz mogą być udzielane dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów zakupów inwestycyjnych: ■ agencji wykonawczych, ■ instytucji gospodarki budżetowej, ■ innych państwowych osób prawnych, dla których zasady gospodarki finansowej określają odrębne ustawy, ■ jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych, na podstawie odrębnej ustawy,	Koszty zakupów inwestycyjnych obejmują: ■ zakup lub wytworzenie we własnym zakresie środków trwałych oraz zakup wartości niematerialnych i prawnych z wyjątkiem tych, których **wartość początkowa nie przekracza kwoty uprawniającej do dokonania jednorazowego odpisu amortyzacyjnego (do kwoty 10 000 zł),**

eprasa.pl 5ba4f49fba

■ w zakresie zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym, ■ realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego jako zadania własne lub z zakresu administracji rządowej, ■ związanych z badaniami naukowymi lub pracami rozwojowymi	■ zakup lub wytworzenie we własnym zakresie środków trwałych oraz zakup wartości niematerialnych i prawnych **bez względu na ich wartość początkową** oraz innych przedmiotów – jeżeli są pierwszym wyposażeniem obiektów budowlanych

Podstawa prawna: ▸ § 3 pkt 4, 5 i 8 rozporządzenia w sprawie finansowania inwestycji z budżetu państwa

Rozliczenia samorządowych zakładów budżetowych z budżetem

Dotacje dla samorządowego zakładu budżetowego (z wyłączeniem: dotacji celowych na zadania bieżące finansowane z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) i innych środków pochodzących ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi, a także dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji) **nie mogą przekroczyć 50% kosztów jego działalności.**

Planowany stan środków obrotowych działalności samorządowego zakładu budżetowego na koniec roku nie może przekraczać **1/6 rocznych planowanych na rok następny kosztów wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń.**

Podstawa prawna: ▸ art. 15 ust. 3 pkt 2 i 3 oraz ust. 6 uofp ▸ § 43 ust. 1 rozporządzenia w sprawie gospodarki finansowej

Ochrona wartości pieniężnych

Warunki, jakim powinny odpowiadać zabezpieczenia wartości pieniężnych w czasie transportu oraz przechowywania w jednostkach należących do sektora finansów publicznych, uzależnione są od wartości tych środków, ustalanej w odniesieniu do **jednostki obliczeniowej – wynoszącej 120-krotność przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale,** ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski" na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1749). Przeciętne wynagrodzenie w I kwartale 2026 r. wyniosło **9562,88 zł,** w związku z czym podstawowa jednostka obliczeniowa wynosi **1 147 545,60 zł.**

Podstawa prawna: ▸ § 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie ochrony wartości pieniężnych ▸ komunikat w sprawie przeciętnego wynagrodzenia

eprasa.pl 5ba4f49fba

Dyscyplina finansów publicznych – kary oraz koszty postępowania

Kary/Koszty	Wysokość
Kara pieniężna	Wymierza się w wysokości **od 0,25 do trzykrotności miesięcznego wynagrodzenia** osoby odpowiedzialnej za naruszenie dyscypliny finansów publicznych – obliczonego jak wynagrodzenie za czas urlopu wypoczynkowego – należnego w roku, w którym doszło do tego naruszenia, a jeżeli nie jest możliwe ustalenie wysokości tego wynagrodzenia, karę pieniężną wymierza się w wysokości **od 0,25 do pięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim,** ogłoszonego przez Prezesa GUS w Dz.Urz. RP „Monitor Polski", zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych
Kara porządkowa	Na osobę wezwaną w charakterze świadka, która nie stawiła się na wezwanie organu prowadzącego postępowanie, można nałożyć karę porządkową w wysokości **do 100 zł,** a w przypadku ponownego niezastosowania się do wezwania – karę porządkową w wysokości do **200 zł,** chyba że niestawiennictwo jest usprawiedliwione nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną przeszkodą, której nie można było przezwyciężyć
Koszty postępowania	Każdy uznany za odpowiedzialnego za naruszenie dyscypliny finansów publicznych zwraca – na rzecz Skarbu Państwa – koszty postępowania. Koszty te określa się ryczałtowo w wysokości **10% przeciętnego wynagrodzenia**

Podstawa prawna: ▸ art. 31 ust. 1 i 2, art. 91b ust. 1 uondfp

Wyłączenie odpowiedzialności za naruszenia dyscypliny finansów publicznych

Nie stanowi naruszenia dyscypliny finansów publicznych działanie lub zaniechanie określone w art. 5–16 (a także odpowiednio w art. 18 pkt 2 oraz art. 18b i 18c) ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, którego przedmiotem są środki finansowe w wysokości **nieprzekraczającej jednorazowo, a w przypadku więcej niż jednego działania lub zaniechania – łącznie w roku budżetowym – kwoty minimalnej,** którą jest przeciętne wynagrodzenie miesięczne w gospodarce narodowej w roku poprzednim, ogłoszone przez Prezesa GUS w Dz.Urz. RP „Monitor Polski", zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W roku 2026 jest to kwota **7770,04 zł**.

Podstawa prawna: ▸ art. 26 ustawy o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Odsetki kapitałowe i odsetki za opóźnienie

Rodzaje odsetek	Od 5 marca 2026 r.
Stawka odsetek ustawowych	7,25% w stosunku rocznym
Maksymalna stawka odsetek ustawowych	14,50% w stosunku rocznym
Stawka odsetek za opóźnienie	9,25% w stosunku rocznym
Maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie	18,50% w stosunku rocznym

Podstawa prawna: ▸ art. 359 i art. 481 k.c. ▸ obwieszczenie w sprawie wysokości odsetek ustawowych ▸ obwieszczenie w sprawie wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie

Odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych

Kategoria dłużnika	Od 1 stycznia 2026 r.
podmiot publiczny będący podmiotem leczniczym	stopa referencyjna NBP obowiązująca w dniu 1 stycznia 2026 r. + 8 pp (obecnie 12,00%)
podmiot inny niż publiczny będący podmiotem leczniczym	stopa referencyjna NBP obowiązująca w dniu 1 stycznia 2026 r. + 10 pp (obecnie 14,00%)

Podstawa prawna: ▸ art. 4 pkt 3, art. 7 ustawy o terminach zapłaty ▸ obwieszczenie o odsetkach za opóźnienie w transakcjach handlowych

Odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych i składkowych (od 5 marca 2026 r.)

Stawka podstawowa (100%)	Stawka obniżona (50%)	Stawka podwyższona (150%)
10,50%	5,25%	15,75%

Podstawa prawna: ▸ art. 56–56b Ordynacji podatkowej ▸ obwieszczenie o odsetkach od zaległości podatkowych

Opłata prolongacyjna

Stawka	Okres obowiązywania
5,25%	5 marca 2026 r.

Podstawa prawna: ▸ art. 57 § 2 Ordynacji podatkowej ▸ obwieszczenie o odsetkach od zaległości podatkowych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Podatek dochodowy od osób fizycznych

Skala podatkowa obowiązująca od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r.

Podstawa obliczenia podatku w złotych		Podatek wynosi
ponad	do	
	120 000	12% minus kwota zmniejszająca podatek 3600 zł
120 000		10 800 zł + 32% nadwyżki ponad 120 000 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 27 ust. 1 updof

Kwota zmniejszająca podatek obowiązująca od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r.

Kwota zmniejszająca podatek stosowana przy obliczaniu zaliczek na podatek przez płatnika i podatnika osiągającego dochody bez pośrednictwa płatnika	
1/12 kwoty zmniejszającej podatek	300 zł
1/24 kwoty zmniejszającej podatek	150 zł
1/36 kwoty zmniejszającej podatek	100 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 27 ust. 1, art. 31b, art. 44 ust. 3, art. 44 ust. 3ab updof

Koszty uzyskania przychodów obowiązujące od 1 stycznia do 31 grudnia 2025 r.

W przypadku osoby uzyskującej przychody z tytułu	Kwota miesięczna	Kwota roczna
jednego stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy oraz pracy nakładczej	**250 zł** miesięcznie	nie więcej niż **3000 zł**
równocześnie więcej niż jednego stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy oraz pracy nakładczej	**250 zł** miesięcznie z każdego z tych stosunków	łącznie nie więcej niż **4500 zł**
jednego stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy oraz pracy nakładczej, gdy miejsce stałego lub czasowego zamieszkania pracownika jest położone poza miejscowością, w której znajduje się zakład pracy, a pracownik nie uzyskuje dodatku za rozłąkę	**300 zł** miesięcznie	łącznie nie więcej niż **3600 zł**

eprasa.pl 5ba4f49fba

równocześnie więcej niż jednego stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy oraz pracy nakładczej, gdy miejsce stałego lub czasowego zamieszkania pracownika jest położone poza miejscowością, w której znajduje się zakład pracy, a pracownik nie uzyskuje dodatku za rozłąkę	**300 zł** miesięcznie z każdego z tych stosunków	łącznie nie więcej niż **5400 zł**

Jeżeli roczne koszty uzyskania przychodów określone powyżej są niższe od wydatków na dojazd do zakładu lub zakładów pracy środkami transportu autobusowego, kolejowego, promowego lub komunikacji miejskiej, w rocznym rozliczeniu podatku koszty te mogą być przyjęte przez pracownika w wysokości wydatków faktycznie poniesionych, udokumentowanych wyłącznie imiennymi biletami okresowymi.

Podstawa prawna: ▸ art. 22 ust. 2 i 11 updof

Ograniczenie zryczałtowanych 50-proc. kosztów uzyskania przychodów dla twórców

Lp.	W przypadku uzyskiwania przychodów z tytułu	Roczny limit 50-proc. kosztów uzyskania przychodów
1	zapłaty twórcy za przeniesienie prawa własności wynalazku, topografii układu scalonego, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, znaku towarowego lub wzoru zdobniczego	120 000 zł
2	opłaty licencyjnej za przeniesienie prawa stosowania wynalazku, topografii układu scalonego, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, znaku towarowego lub wzoru zdobniczego, otrzymanej w pierwszym roku trwania licencji od pierwszej jednostki, z którą zawarto umowę licencyjną	
3	korzystania przez twórców z praw autorskich i artystów wykonawców z praw pokrewnych, w rozumieniu odrębnych przepisów, lub rozporządzania przez nich tymi prawami, w ramach: a) działalności twórczej w zakresie architektury, architektury wnętrz, architektury krajobrazu, inżynierii budowlanej, urbanistyki, literatury, sztuk plastycznych, wzornictwa przemysłowego, muzyki, fotografiki, twórczości audialnej i audiowizualnej, programów komputerowych, gier komputerowych, teatru, kostiumografii, scenografii, reżyserii, choreografii, lutnictwa artystycznego, sztuki ludowej oraz dziennikarstwa, b) działalności artystycznej w dziedzinie sztuki aktorskiej, estradowej, tanecznej i cyrkowej oraz w dziedzinie dyrygentury, wokalistyki i instrumentalistyki, c) produkcji audialnej i audiowizualnej, d) działalności publicystycznej, e) działalności muzealniczej w dziedzinie wystawienniczej, naukowej, popularyzatorskiej, edukacyjnej oraz wydawniczej, f) działalności konserwatorskiej, g) prawa zależnego do opracowania cudzego utworu w postaci tłumaczenia, h) działalności badawczo-rozwojowej, naukowej, naukowo-dydaktycznej, badawczej, badawczo-dydaktycznej oraz prowadzonej w uczelni działalności dydaktycznej	

eprasa.pl 5ba4f49fba

Podatnik ma prawo do odliczenia (w zeznaniu rocznym) kosztów faktycznie poniesionych, jeżeli posiada dowody, że koszty te były wyższe niż wynikające z:

- zastosowania normy procentowej określonej w art. 22 ust. 9 pkt 1–3 updof, bądź
- limitu określonego przez ustawodawcę w kwocie 120 000 zł.

Podstawa prawna: ▸ art. 22 ust. 9 pkt 1–3, ust. 9a–10a updof

Ryczałt za używanie samochodu służbowego do celów prywatnych

Rodzaj pojazdu	Kwota ryczałtu
■ o mocy silnika do 60 kW, ■ stanowiący pojazd elektryczny w rozumieniu art. 2 pkt 12 ustawy o elektromobilności, ■ stanowiący pojazd napędzany wodorem w rozumieniu art. 2 pkt 15 ustawy o elektromobilności	250 zł miesięcznie*)
inny niż wyżej wymienione	400 zł miesięcznie*)

*) *W przypadku wykorzystywania samochodu służbowego do celów prywatnych przez część miesiąca wartość świadczenia ustala się za każdy dzień w wysokości 1/30 miesięcznej kwoty ryczałtu. Jeśli świadczenie to jest częściowo odpłatne, przychodem pracownika jest różnica między wartością ustaloną według powyższych zasad a odpłatnością ponoszoną przez pracownika.*

Podstawa prawna: ▸ art. 12 ust. 2a–2c updof

Niektóre zwolnienia dla dodatkowych dochodów pracowników

Wolne od podatku dochodowego są m.in.:	Podstawa prawna art. 21 ust. 1
świadczenia „Aktywny rodzic”, o których mowa w ustawie „Aktywny rodzic”	pkt 8f updof
zapomogi innej niż z powodu indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci, wypłacane z funduszy zakładowej lub międzyzakładowej organizacji związkowej pracownikom należącym do tej organizacji, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 1000 zł	pkt 9a updof
wartość **ubioru służbowego** (umundurowania), jeżeli jego używanie należy do obowiązków pracownika, lub ekwiwalentu pieniężnego za ten ubiór	pkt 10 updof
wartość otrzymanych przez pracownika od pracodawcy **bonów, talonów, kuponów** lub innych dowodów uprawniających do uzyskania na ich podstawie posiłków, artykułów spożywczych lub napojów bezalkoholowych, w przypadku gdy pracodawca, mimo ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, nie ma możliwości wydania pracownikom posiłków, artykułów spożywczych lub napojów bezalkoholowych	pkt 11b updof
ekwiwalenty pieniężne za używane przez pracowników przy wykonywaniu pracy narzędzia, materiały lub sprzęt, stanowiące ich własność	pkt 13 updof
kwoty otrzymywane przez pracowników z tytułu zwrotu kosztów **przeniesienia służbowego** oraz zasiłków na zagospodarowanie i osiedlenie w związku z przeniesieniem służbowym, do wysokości 200% wynagrodzenia należnego za miesiąc, w którym nastąpiło przeniesienie	pkt 14 updof
wartość świadczenia otrzymanego przez pracownika z tytułu organizowanego przez pracodawcę **dowozu pracowników autobusem**	pkt 14a updof

eprasa.pl 5ba4f49fba

diety i inne należności za czas podróży służbowej pracownika, do wysokości określonej w odrębnych przepisach, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju	pkt 16 lit. a updof
diety oraz kwoty stanowiące zwrot kosztów, otrzymywane przez osoby wykonujące **czynności związane z pełnieniem obowiązków społecznych i obywatelskich** – do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 3000 zł	pkt 17 updof
dodatek za rozłąkę przysługujący na podstawie odrębnych ustaw, przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw lub układów zbiorowych pracy, do wysokości diet za czas podróży służbowej na obszarze kraju, określonych w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju	pkt 18 updof
wartość świadczeń ponoszonych przez pracodawcę z tytułu **zakwaterowania pracowników**, do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 500 zł	pkt 19 updof
zwrot kosztów poniesionych przez pracownika z tytułu **używania pojazdów** stanowiących własność pracownika, dla potrzeb zakładu pracy, w jazdach lokalnych, jeżeli obowiązek ponoszenia tych kosztów przez zakład pracy albo możliwość przyznania prawa do zwrotu tych kosztów wynika wprost z przepisów innych ustaw – do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu, określonych w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra, jeżeli przebieg pojazdu, z wyłączeniem wypłat ryczałtu pieniężnego, jest udokumentowany w ewidencji przebiegu pojazdu prowadzonej przez pracownika	pkt 23b updof
świadczenia otrzymywane przez emerytów lub rencistów w związku z łączącym ich uprzednio z zakładem pracy stosunkiem służbowym, stosunkiem pracy lub spółdzielczym stosunkiem pracy, w tym od związków zawodowych, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 4500 zł	pkt 38 updof
wartość otrzymanych przez pracownika w związku z finansowaniem **działalności socjalnej**, o której mowa w przepisach o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, rzeczowych świadczeń oraz otrzymanych przez niego w tym zakresie świadczeń pieniężnych, sfinansowanych w całości ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych lub funduszy związków zawodowych, łącznie do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 1000 zł; rzeczowymi świadczeniami nie są bony, talony i inne znaki, uprawniające do ich wymiany na towary lub usługi	pkt 67 updof
dopłaty do: wypoczynku zorganizowanego przez podmioty prowadzące działalność w tym zakresie, w formie wczasów, kolonii, obozów i zimowisk, w tym również połączonego z nauką, pobytu na leczeniu sanatoryjnym, w placówkach leczniczo-sanatoryjnych, rehabilitacyjno-szkoleniowych i leczniczo-opiekuńczych, **oraz przejazdów** związanych z tym wypoczynkiem i pobytem na leczeniu – **dzieci i młodzieży do lat 18:** a) z funduszu socjalnego, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz zgodnie z odrębnymi przepisami wydanymi przez właściwego ministra – niezależnie od ich wysokości, b) z innych źródeł – do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 2000 zł;	pkt 78 updof
wartość świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na **podnoszenie kwalifikacji zawodowych**, z wyjątkiem wynagrodzeń otrzymywanych za czas zwolnienia z całości lub części dnia pracy oraz za czas urlopu szkoleniowego	pkt 90 updof

eprasa.pl 5ba4f49fba

wartość świadczeń przysługujących członkowi służby zagranicznej wykonującemu obowiązki służbowe w **placówce zagranicznej** oraz wartość świadczeń przysługujących pracownikom polskich jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, wynikających z przepisów odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie, z wyjątkiem wynagrodzeń za pracę, ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy, dodatku zagranicznego (należności zagranicznej) oraz zasiłków chorobowych i macierzyńskich	pkt 110 updof
zwrot kosztów dojazdu pracownika do zakładu pracy, jeżeli obowiązek ponoszenia tych kosztów przez zakład pracy wynika wprost z przepisów innych ustaw	pkt 112 updof
wartość nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych oraz wartość świadczeń rzeczowych, z tytułu: ■ opłat, o których mowa w art. 103 i art. 104 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia, ■ szkoleń, ■ potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności lub uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie wiedzy lub umiejętności, ■ badań lekarskich lub psychologicznych, ■ ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, ■ umorzenia pożyczek edukacyjnych, o których mowa w art. 111 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia – otrzymanych na podstawie ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia	pkt 118 updof
kwoty należności umorzonych na podstawie ustawy z 19 czerwca 2009 r. o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych udzielonych osobom, które utraciły pracę (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1580)	pkt 135 updof
kwoty składek na: 1) **ubezpieczenia społeczne** zwolnione z obowiązku ich opłacenia zgodnie z art. 17a ustawy systemowej, 2) **Fundusz Pracy** zwolnione z obowiązku ich opłacenia zgodnie z art. 259 ust. 1 pkt 4 lit. o ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia oraz 3) **Fundusz Solidarnościowy** zwolnione z obowiązku ich opłacenia zgodnie z art. 4 ust. 1a ustawy z 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1848 ze zm.)	pkt 160 updof

Podstawa prawna: ▸ art. 21 ust. 1 updof

Podatek dochodowy od osób prawnych

Jednorazowa amortyzacja

1) Wszyscy podatnicy

Uprawnieni do jednorazowej amortyzacji	Kwota limitu 2025 r.
Podatnicy, którzy nabyli fabrycznie nowe środki trwałe zaliczone do grupy 3–6 i 8 KŚT w roku podatkowym, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 100 000 zł. Kwota obejmuje sumę odpisów amortyzacyjnych i wpłaty na poczet nabycia środka trwałego zaliczonej do kosztów uzyskania przychodów. Prawo jednorazowej amortyzacji przysługuje, pod warunkiem że: 1) wartość początkowa jednego środka trwałego, nabytego w roku podatkowym, wynosi co najmniej 10 000 zł lub 2) łączna wartość początkowa co najmniej dwóch środków trwałych nabytych w roku podatkowym wynosi co najmniej 10 000 zł, a wartość początkowa każdego z nich przekracza 3500 zł	100 000 zł

eprasa.pl 5ba4f49fba

2) Mali podatnicy i podatnicy rozpoczynający działalność gospodarczą

Uprawnieni do jednorazowej amortyzacji	Kwota limitu
	2025 r.
Mali podatnicy*) oraz podatnicy rozpoczynający prowadzenie działalności gospodarczej w odniesieniu do środków trwałych zaliczonych do grupy 3–8 KŚT (z wyłączeniem samochodów osobowych), w roku podatkowym, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym równowartości kwoty 50 000 euro łącznej wartości tych odpisów amortyzacyjnych	213 000 zł

**) Małym podatnikiem jest podatnik, u którego wartość przychodu ze sprzedaży (wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 2 000 000 euro. Przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1000 zł.*

Mali podatnicy oraz podatnicy rozpoczynający działalność gospodarczą w związku z nabyciem fabrycznie nowego środka trwałego mają prawo do skorzystania z preferencyjnej amortyzacji na podstawie:

- art. 16k ust. 7–13 updop – w ramach limitu 50 000 euro lub
- art. 16k ust. 14–21 updop – w ramach limitu 100 000 zł.

Podstawa prawna: ▸ art. 16k ust. 7–13 oraz art. 4a pkt 10 updop

Podatki lokalne

Podatek od nieruchomości

Kwoty stawek podatku od nieruchomości określa uchwała rady gminy w wysokości nie wyższej niż stawki podane w **tabeli** poniżej.

Grunty	2026 r.
Grunty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków	1,45 zł od 1 m^2 powierzchni
Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi lub wodami powierzchniowymi płynącymi jezior i zbiorników sztucznych od 1 ha powierzchni	7,15 zł od 1 ha powierzchni
Pozostałe grunty, w tym zajęte na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego	0,77 zł od 1 m^2 powierzchni
Grunty niezabudowane objęte obszarem rewitalizacji, o którym mowa w ustawie z 9 października 2015 r. o rewitalizacji (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 278), i położone na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłącznie te rodzaje zabudowy, jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres 4 lat, a w tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami Prawa budowlanego	4,72 zł od 1 m^2 powierzchni

eprasa.pl 5ba4f49fba

Budynki i budowle	2026 r.
Budynki mieszkalne lub ich części	1,25 zł od 1 m^2 powierzchni użytkowej
Budynki lub ich części związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz budynki mieszkalne lub ich części zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej	35,53 zł od 1 m^2 powierzchni użytkowej
Budynki lub ich części zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym	16,64 zł od 1 m^2 powierzchni użytkowej
Budynki lub ich części związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, zajęte przez podmioty udzielające tych świadczeń	7,27 zł od 1 m^2 powierzchni użytkowej
Pozostałe budynki lub ich części, w tym zajęte na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego	12,00 zł od 1 m^2 powierzchni użytkowej
Budowle	2% wartości

Podstawa prawna: ▸ art. 5 upol ▸ obwieszczenie o stawkach podatków lokalnych

Podatek od środków transportowych

Kwoty stawek podatku od środków transportowych określa uchwała rady gminy w wysokości nie wyższej niż stawki podane w tabeli poniżej.

Środki transportowe	2026 r.
Od samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony i poniżej 12 ton, w zależności od dopuszczalnej masy całkowitej pojazdu:	
a) powyżej 3,5 tony do 5,5 tony włącznie,	1259,09 zł
b) powyżej 5,5 tony do 9 ton włącznie,	2100,42 zł
c) powyżej 9 ton	2520,48 zł
Od samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej równej lub wyższej niż 12 ton (z tym że w zależności od liczby osi, dopuszczalnej masy całkowitej pojazdu i rodzaju zawieszenia stawki podatku nie mogą być niższe od kwot określonych w załączniku nr 1 do upol)	4809,70 zł
Od ciągnika siodłowego lub balastowego przystosowanego do używania łącznie z naczepą lub przyczepą o dopuszczalnej masie całkowitej zespołu pojazdów od 3,5 tony i poniżej 12 ton	2940,51 zł

eprasa.pl 5ba4f49fba

Od ciągnika siodłowego lub balastowego przystosowanego do używania łącznie z naczepą lub przyczepą o dopuszczalnej masie całkowitej zespołu pojazdów równej lub wyższej niż 12 ton, w zależności od dopuszczalnej masy całkowitej zespołu pojazdów:	
a) do 36 ton włącznie,	3717,57 zł
b) powyżej 36 ton	4809,70 zł
– z tym że w zależności od liczby osi, dopuszczalnej masy całkowitej pojazdu i rodzaju zawieszenia stawki podatku nie mogą być niższe od kwot określonych w załączniku nr 2 do upol	
Od przyczepy lub naczepy, które łącznie z pojazdem silnikowym posiadają dopuszczalną masę całkowitą od 7 ton i poniżej 12 ton, z wyjątkiem związanych wyłącznie z działalnością rolniczą prowadzoną przez podatnika podatku rolnego	2520,48 zł
Od przyczepy lub naczepy, które łącznie z pojazdem silnikowym posiadają dopuszczalną masę całkowitą równą lub wyższą niż 12 ton, z wyjątkiem związanych wyłącznie z działalnością rolniczą prowadzoną przez podatnika podatku rolnego, w zależności od dopuszczalnej masy całkowitej zespołu pojazdów:	
a) do 36 ton włącznie,	2940,51 zł
b) powyżej 36 ton	3717,57 zł
– z tym że w zależności od liczby osi, dopuszczalnej masy całkowitej pojazdu i rodzaju zawieszenia stawki podatku nie mogą być niższe od kwot określonych w załączniku nr 3 do upol	
Od autobusu, w zależności od liczby miejsc do siedzenia poza miejscem kierowcy:	
a) mniejszej niż 22 miejsca,	2976,21 zł
b) równej lub większej niż 22 miejsca	3762,73 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 10 upol ▸ obwieszczenie o stawkach podatków lokalnych

Opłata od posiadania psów

- Obowiązek zapłaty opłaty od posiadania psów oraz wysokość stawek i terminy płatności określa uchwała rady gminy. W 2026 r. maksymalna roczna opłata od jednego psa wynosi **186,29 zł.**

Podstawa prawna: ▸ art. 18a, art. 19 pkt 1 lit. f upol ▸ obwieszczenie o stawkach podatków lokalnych

Opłata reklamowa

Rada gminy, w drodze uchwały, określa zasady ustalania i poboru oraz terminy płatności i wysokość stawek opłat reklamowych, z tym że stawka:

- części stałej – nie może przekroczyć w 2026 r. **3,89 zł** dziennie.
- części zmiennej – nie może przekroczyć w 2026 r. **0,36 zł** od 1 m^2 pola powierzchni tablicy reklamowej lub urządzenia reklamowego, służących ekspozycji reklamy, dziennie.

Podstawa prawna: ▸ art. 19 pkt 1 lit. g i h upol ▸ obwieszczenie o stawkach podatków lokalnych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Maksymalne kwoty stawek opłaty targowej, miejscowej i uzdrowiskowej

Wysokość stawek, zasady ustalania i poboru oraz terminy płatności opłat określa uchwała rady gminy. Kwoty stawek określone przez gminę w uchwale nie mogą przekroczyć stawek podanych w **tabeli**.

Rodzaj opłaty	2026 r.
Dzienna stawka opłaty targowej	1176,67 zł
Dzienna opłata miejscowa	3,46 zł
Dzienna opłata miejscowa w miejscowościach posiadających status obszaru ochrony uzdrowiskowej	4,89 zł
Dzienna opłata uzdrowiskowa	6,67 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 19 pkt 1 lit. a–d ustawy o podatkach i opłatach lokalnych

Podatek rolny

Podatek rolny wynosi:

- w 2026 r. – **166,05 zł** od 1 ha przeliczeniowego gruntów gospodarstw rolnych (równowartość pieniężna 2,5 dt żyta),
- w 2026 r. – **332,10 zł** od 1 ha gruntów pozostałych (równowartość pieniężna 5 dt żyta).

Podstawa prawna: ▸ art. 6 ustawy o podatku rolnym ▸ komunikat w sprawie średniej ceny skupu żyta

Podatek leśny

Stawka podatku leśnego od 1 ha w 2026 r. wynosi **61,9014 zł.**

Podstawa prawna: ▸ art. 4 ustawy o podatku leśnym ▸ komunikat w sprawie średniej ceny sprzedaży drewna

eprasa.pl 5ba4f49fba

Czas pracy w 2026 r.

Miesięczny okres rozliczeniowy

Obowiązujący pracownika wymiar czasu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym oblicza się:

1) mnożąc 40 godzin przez liczbę tygodni przypadających w okresie rozliczeniowym, a następnie
2) dodając do otrzymanej liczby godzin iloczyn 8 godzin i liczby dni pozostałych do końca okresu rozliczeniowego, przypadających od poniedziałku do piątku.

Wymiar czasu pracy pracownika w okresie rozliczeniowym ulega obniżeniu o liczbę godzin usprawiedliwionej nieobecności w pracy, przypadających do przepracowania w czasie tej nieobecności, zgodnie z przyjętym rozkładem czasu pracy.

Dla pracownika zatrudnionego na część etatu wymiar czasu pracy należy ustalić proporcjonalnie do tej części. Jeżeli pracownik objęty jest normami odrębnymi (np. niepełnosprawny w stopniu znacznym lub umiarkowanym), podczas obliczania wymiaru w miejsce norm powszechnych należy stosować te odrębne.

Miesiąc	Wymiar (godz.) 2026 r.	
	liczba dni	liczba godzin
styczeń	20	160
luty	20	160
marzec	22	176
kwiecień	21	168
maj	20	160
czerwiec	21	168
lipiec	23	184
sierpień	20	160
wrzesień	22	176
październik	22	176
listopad	20	160
grudzień	20	160

Podstawa prawna: ▸ art. 130 kp. ▸ art. 1 pkt 2 ustawy o dniach wolnych od pracy

ŚWIĘTA w 2026 r.

Święta przypadające w dni robocze w 2026 r.

Data	Dzień tygodnia	Nazwa święta
1 stycznia	czwartek	Nowy Rok
6 stycznia	wtorek	Święto Trzech Króli
6 kwietnia	poniedziałek	Drugi dzień Wielkiej Nocy
1 maja	piątek	Święto Państwowe
4 czerwca	czwartek	Boże Ciało
11 listopada	środa	Narodowe Święto Niepodległości
24 grudnia	czwartek	Wigilia Bożego Narodzenia
25 grudnia	piątek	Pierwszy dzień Bożego Narodzenia

eprasa.pl 5ba4f49fba

Święta przypadające w soboty w 2026 r.

Data	Nazwa święta
15 sierpnia	Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny
26 grudnia	Drugi dzień Bożego Narodzenia

Święta przypadające w niedziele w 2026 r.

Data	Nazwa święta
5 kwietnia	Wielkanoc (święto ruchome)
24 maja	Zielone Świątki

Wynagrodzenia

Dodatki za pracę w porze nocnej w 2026 r.

Miesiąc	Dodatek za 1 godzinę pracy w porze nocnej w 2026 r.*)
Styczeń	(4806 zł : 160 godz.) × 20% = 6,01 zł
Luty	(4806 zł : 160 godz.) × 20% = 6,01 zł
Marzec	(4806 zł : 176 godz.) × 20% = 5,46 zł
Kwiecień	(4806 zł : 168 godz.) × 20% = 5,72 zł
Maj	(4806 zł : 160 godz.) × 20% = 6,01 zł
Czerwiec	(4806 zł : 168 godz.) × 20% = 5,72 zł
Lipiec	(4806 zł : 184 godz.) × 20% = 5,22 zł
Sierpień	(4806 zł : 160 godz.) × 20% = 6,01 zł
Wrzesień	(4806 zł : 176 godz.) × 20% = 5,46 zł
Październik	(4806 zł : 176 godz.) × 20% = 5,46 zł
Listopad	(4806 zł : 160 godz.) × 20% = 6,01 zł
Grudzień	(4806 zł : 160 godz.) × 20% = 6,01 zł

*) *Wysokość dodatku dla pracownika pracującego w podstawowym systemie czasu pracy od poniedziałku do piątku.*

Podstawa prawna: ▸ art. 151^8 § 1 k.p.

Współczynnik ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w 2026 r.

Współczynnik do obliczenia ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r.					
Wybrane wymiary etatu	**1/1**	**3/4**	**1/2**	**1/3**	**1/4**
Wysokość współczynnika	20,92	15,69	10,46	6,97	5,23

Podstawa prawna: ▸ § 19 rozporządzenia urlopowego

eprasa.pl 5ba4f49fba

Przeciętne kwartalne wynagrodzenie

Kwartał	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku	Przeciętne wynagrodzenie
IV 2024 r.	8549,18 zł	8475,79 zł	8477,21 zł
I 2025 r.	8736,49 zł	9055,92 zł	8962,28 zł
II 2025 r.	8919,94 zł	8918,94 zł	8748,63 zł
III 2025 r.	8854,61 zł	8851,42 zł	8771,70 zł
IV 2025 r.	9228,64 zł	9582,91 zł	9197,79 zł
I 2026 r.	**9278,19 zł**	**9278,08 zł**	**9562,88 zł**

Podstawa prawna: ▸ obwieszczenie w sprawie wynagrodzenia, włącznie z wypłatami z zysku ▸ obwieszczenie w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku ▸ komunikat w sprawie przeciętnego wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie

Miesiąc	W sektorze przedsiębiorstw	W sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku
styczeń 2025 r.	8482,47 zł	8482,41 zł
luty 2025 r.	8613,14 zł	8613,13 zł
marzec 2025 r.	9055,92 zł	9055,89 zł
kwiecień 2025 r.	9045,11 zł	9044,65 zł
maj 2025 r.	8670,51 zł	8669,08 zł
czerwiec 2025 r.	8881,84 zł	8880,75 zł
lipiec 2025 r.	8905,63 zł	8904,55 zł
sierpień 2025 r.	8769,08 zł	8760,76 zł
wrzesień 2025 r.	8750,34 zł	8750,32 zł
październik 2025 r.	8865,12 zł	8865,07 zł
listopad 2025 r.	9078,16 zł	9077,71 zł
grudzień 2025 r.	9583,31 zł	9582,91 zł
styczeń 2026 r.	9002,47 zł	9002,27 zł
luty 2026 r.	9135,69 zł	9135,68 zł
marzec 2026 r.	9652,19 zł	9652,07 zł
kwiecień 2026 r.	9530,74 zł	9530,45 zł

Podstawa prawna: ▸ obwieszczenie w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ▸ komunikat w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia

eprasa.pl 5ba4f49fba

Kwoty wolne od potrąceń od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r. dla należności niewymagających zgody (pracownik zatrudniony na pełny etat, nie uwzględniono wpłat na PPK)

Rodzaj potrącenia	Podstawowe KUP z PIT 2	Podstawowe KUP bez PIT 2	Podwyższone KUP z PIT 2	Podwyższone KUP bez PIT 2
Inne niż alimenty (na podstawie tytułu wykonawczego)	3605,85	3305,85	3611,85	3311,85
Zaliczki pieniężne	2704,39	2479,39	2708,89	2483,89
Kary pieniężne	3245,27	2975,27	3250,67	2980,67

Podstawa prawna: ▸ art. 87^1 k.p.

Kwoty wolne od potrąceń od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r. przy potrąceniach dobrowolnych (pracownik zatrudniony na pełny etat)

Rodzaj potrącenia	Podstawowe KUP z PIT 2	Podstawowe KUP bez PIT 2	Podwyższone KUP z PIT 2	Podwyższone KUP bez PIT 2
Na rzecz pracodawcy	3605,85 zł	3305,85 zł	3611,85 zł	3311,85 zł
Inne niż na rzecz pracodawcy	2884,68 zł	2644,68 zł	2889,48 zł	2649,48 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 91 k.p.

Kwoty wolne od potrąceń z zasiłków z ubezpieczenia społecznego

Rodzaj potrącenia	Od 1 marca 2026 r.
Alimenty (na podstawie tytułu wykonawczego)	849,42 zł
Inne niż alimenty (na podstawie tytułu wykonawczego)	1401,57 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 141 ust. 1 pkt 1–2 ustawy FUS ▸ komunikat ZUS

Maksymalna wysokość diet członków organów JST

Diety przysługujące radnym województwa samorządowego

Wysokość diet przysługujących radnemu województwa samorządowego nie może przekroczyć w ciągu miesiąca łącznie **2,4-krotności kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe** na podstawie ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej (która wynosi 1935,26 zł), w związku z czym **maksymalna wysokość diet wynosi 4644,62 zł.** Sejmik województwa przy ustalaniu wysokości diet radnych bierze pod uwagę pełnione przez nich funkcje.

Podstawa prawna: ▸ art. 24 ust. 5 i 6 ustawy o samorządzie województwa ▸ art. 9 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń ▸ art. 9 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy budżetowej na rok 2026

eprasa.pl 5ba4f49fba

Diety przysługujące radnym powiatu

Wysokość diet przysługujących radnemu powiatu w ciągu miesiąca (nazywana dalej maksymalną wysokością diet) nie może przekroczyć łącznie **2,4-krotności** kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe na podstawie przepisów ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej (która wynosi 1935,26 zł), w związku z czym **maksymalna wysokość diet wynosi 4644,62 zł.** Maksymalna wysokość diet przysługujących radnemu powiatu w ciągu miesiąca jest uzależniona od liczby mieszkańców tego powiatu.

Liczba mieszkańców powiatu	Procent maksymalnej wysokości diet	Maksymalna kwota diet przysługujących w ciągu miesiąca
powyżej 120 tys.	100,00%	4644,62 zł
od 60 tys. do 120 tys.	85,00%	3947,93 zł
poniżej 60 tys.	70,00%	3251,23 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 21 ust. 5 ustawy o samorządzie powiatowym ▸ art. 9 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy budżetowej na rok 2026 ▸ rozporządzenie w sprawie diet radnego powiatu

Diety przysługujące radnym gminy

Wysokość diet przysługujących radnemu gminy w ciągu miesiąca (nazywana dalej maksymalną wysokością diet) nie może przekroczyć łącznie **2,4-krotności** kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe na podstawie przepisów ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej (która wynosi 1935,26 zł), w związku z czym **maksymalna wysokość diet wynosi 4644,62 zł.** Maksymalna wysokość diet przysługujących radnemu gminy w ciągu miesiąca jest uzależniona od liczby mieszkańców tej gminy.

Liczba mieszkańców gminy	Procent maksymalnej wysokości diety	Maksymalna kwota diety przysługująca w ciągu miesiąca
powyżej 100 tys.	100,00%	4644,62 zł
od 15 tys. do 100 tys.	75,00%	3483,47 zł
poniżej 15 tys.	50,00%	2322,31 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 25 ust. 6 ustawy o samorządzie gminnym ▸ art. 9 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy budżetowej na rok 2026 ▸ rozporządzenie w sprawie diet radnego gminy

eprasa.pl 5ba4f49fba

Wynagrodzenia miesięczne pracowników samorządowych zatrudnionych na podstawie wyboru

Maksymalne wynagrodzenie pracowników samorządowych zatrudnionych na podstawie wyboru w:

- urzędzie marszałkowskim: marszałka województwa, wicemarszałka oraz pozostałych członków zarządu województwa,
- starostwie powiatowym: starosty, wicestarosty oraz pozostałych członków zarządu powiatu,
- urzędzie gminy: wójta (burmistrza, prezydenta miasta),
- związkach jednostek samorządu terytorialnego: przewodniczącego zarządu związku i pozostałych członków zarządu,
- urzędzie m.st. Warszawy: burmistrza dzielnicy m.st. Warszawy, zastępcy burmistrza dzielnicy m.st. Warszawy i pozostałych członków zarządu dzielnicy m.st. Warszawy

– nie może przekroczyć w okresie miesiąca **11,2-krotności kwoty bazowej** określonej w ustawie budżetowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe na podstawie ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej (wynoszącej 1935,26 zł), **czyli kwoty 21 674,91 zł.**

Podstawa prawna: ▸ art. 4 ust. 1 pkt 1 oraz art. 37 ust. 3 ustawy o pracownikach samorządowych ▸ art. 9 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy budżetowej na rok 2026

Nagroda jubileuszowa dla pracowników samorządowych

Wysokość nagrody jubileuszowej	Staż pracy
75% wynagrodzenia miesięcznego	20 lat
100% wynagrodzenia miesięcznego	25 lat
150% wynagrodzenia miesięcznego	30 lat
200% wynagrodzenia miesięcznego	35 lat
300% wynagrodzenia miesięcznego	40 lat
400% wynagrodzenia miesięcznego	45 lat

Podstawa prawna: ▸ art. 38 ust. 2 ustawy o pracownikach samorządowych

Odprawa emerytalno-rentowa dla pracowników samorządowych

Wysokość odprawy	Staż pracy
2-miesięczne wynagrodzenie	po 10 latach pracy
3-miesięczne wynagrodzenie	po 15 latach pracy
6-miesięczne wynagrodzenie	po 20 latach pracy

Podstawa prawna: ▸ art. 38 ust. 3 ustawy o pracownikach samorządowych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Podróże służbowe i jazdy lokalne

Maksymalne stawki za 1 km przebiegu pojazdu

Okres obowiązywania	Samochód osobowy		Motocykl	Motorower
	o poj. skok. do 900 cm^3	o poj. skok. powyżej 900 cm^3		
od 17 stycznia 2023 r.	0,89 zł	1,15 zł	0,69 zł	0,42 zł

Podstawa prawna: ▸ § 2–§ 3 rozporządzenia w sprawie zwrotu kosztów używania samochodów

Maksymalne miesięczne kwoty ryczałtu za używanie samochodów osobowych

Okres obowiązywania	Gmina i miasto	Dla samochodu osobowego o pojemności skokowej silnika	
		do 900 cm^3	powyżej 900 cm^3
od 17 stycznia 2023 r.	do 100 tys. mieszkańców (limit 300 km)	267 zł	345 zł
	ponad 100 tys. do 500 tys. mieszkańców (limit 500 km)	445 zł	575 zł
	ponad 500 tys. mieszkańców (limit 700 km)	623 zł	805 zł

Podstawa prawna: ▸ § 3 rozporządzenia w sprawie zwrotu kosztów używania samochodów

Podróże służbowe w kraju

Rodzaj świadczenia	Zasady rozliczania podróży służbowych
1	2
Dieta	**Jeśli podróż trwa nie dłużej niż dobę:** ■ **0 zł** za podróż trwającą poniżej 8 godzin ■ **22,50 zł** za podróż trwającą od 8 do 12 godzin ■ **45,00 zł** za podróż trwającą powyżej 12 do 24 godzin. **Jeśli podróż trwa dłużej niż dobę:** ■ **45,00 zł** za każdą dobę ■ **22,50 zł** za każdą rozpoczętą dobę do 8 godzin ■ **45,00 zł** za każdą rozpoczętą dobę ponad 8 godzin. Dieta nie przysługuje: 1) za czas delegowania do miejscowości pobytu stałego lub czasowego pracownika oraz w przypadkach, o których mowa w § 10 rozporządzenia; 2) jeżeli pracownikowi zapewniono bezpłatne całodzienne wyżywienie.

eprasa.pl 5ba4f49fba

1	2
	Kwotę diety zmniejsza się o koszt zapewnionego bezpłatnego wyżywienia, przyjmując, że każdy posiłek stanowi odpowiednio: 1) śniadanie – 25% diety; 2) obiad – 50% diety; 3) kolacja – 25% diety
Zwrot kosztów przejazdów	Zwrot kosztów przejazdu w wysokości udokumentowanej biletami lub fakturami obejmującymi **cenę biletu środka transportu, wraz ze związanymi z nimi opłatami dodatkowymi,** w tym miejscówkami, z uwzględnieniem przysługującej pracownikowi ulgi na dany środek transportu, bez względu na to, z jakiego tytułu ulga ta przysługuje. Na wniosek pracownika pracodawca może wyrazić zgodę na przejazd w podróży samochodem osobowym, motocyklem lub motorowerem niebędącym własnością pracodawcy. W takim przypadku pracownikowi przysługuje zwrot kosztów przejazdu w wysokości: **Liczba przejechanych kilometrów × stawka za 1 km przebiegu** (maksymalna stawka za 1 km przebiegu została podana na str. 28)
Zwrot kosztów noclegów	Zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, jednak nie wyższej za jedną dobę hotelową niż 20-krotność stawki diety. W uzasadnionych przypadkach pracodawca może wyrazić zgodę na zwrot kosztów noclegu stwierdzonych rachunkiem w wysokości przekraczającej powyższy limit. Ryczałt **67,50 zł** (150% diety) – jeżeli pracownikowi nie zapewniono bezpłatnego noclegu i który nie przedłożył rachunku. Ryczałt za nocleg przysługuje wówczas, gdy nocleg trwał co najmniej 6 godzin pomiędzy godzinami 21.00 a 7.00. Zwrot kosztów noclegu lub ryczałt za nocleg nie przysługuje za czas przejazdu, a także jeżeli pracodawca uzna, że pracownik ma możliwość codziennego powrotu do miejscowości stałego lub czasowego pobytu
Zwrot kosztów dojazdów środkami komunikacji miejscowej	**9,00 zł** (20% diety) za każdą rozpoczętą dobę pobytu w podróży. Ryczałt nie przysługuje, jeżeli pracownik nie ponosi kosztów dojazdów oraz gdy na wniosek pracownika pracodawca wyrazi zgodę na pokrycie udokumentowanych kosztów dojazdów środkami komunikacji miejscowej
Zwrot innych udokumentowanych wydatków	Inne wydatki związane z podróżą służbową są zwracane na podstawie przedstawionych rachunków

Podstawa prawna: ▸ rozporządzenie w sprawie podróży służbowej

eprasa.pl 5ba4f49fba

ZFŚS

Wysokość ustawowych odpisów na ZFŚS i zwiększeń fakultatywnych w 2026 r.

Obowiązkowe odpisy podstawowe		
	Kwota przeciętnego wynagrodzenia w II półroczu 2025 r.	**Wysokość odpisu w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r.**
Pracownicy zatrudnieni w normalnych warunkach (37,5%)	7848,60 zł	2943,22 zł
Pracownicy zatrudnieni w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (50%)		3924,3 zł
Pracownicy młodociani – I rok nauki (5%)		392,43 zł
Pracownicy młodociani – II rok nauki (6%)		470,92 zł
Pracownicy młodociani – III rok nauki (7%)		549,40 zł
Zwiększenia fakultatywne		
	Kwota przeciętnego wynagrodzenia w II półroczu 2025 r.	**Wysokość zwiększenia w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r.**
Pracownicy niepełnosprawni w stopniu znacznym lub umiarkowanym (6,25%)	7848,60 zł	490,54 zł
Byli pracownicy zakładu będący emerytami lub rencistami (6,25%)		490,54 zł
Na każdego pracownika, pod warunkiem przeznaczenia całości tych zwiększeń na prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego utworzonego przez pracodawcę (7,5%)		588,64 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 5 ustawy o ZFŚS

eprasa.pl 5ba4f49fba

Wysokość składek na ubezpieczenia pracowników

Składki na ubezpieczenia	Finansujący	
	pracodawca	pracownik
Emerytalne	9,76%	9,76%
Rentowe	6,50%	1,50%
Chorobowe	–	2,45%
Wypadkowe	1,67%	–
Fundusz Emerytur Pomostowych	1,5%	–
Zdrowotne	–	9%
Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy	1% i 1,45%	–
Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	0,10%	–

Podstawa prawna: ▸ art. 16, art. 22 ustawy systemowej ▸ art. 36 ustawy o emeryturach pomostowych ▸ art. 27–33 ustawy wypadkowej ▸ art. 79 ustawy zdrowotnej ▸ załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie składki wypadkowej

Podstawa wymiaru składek dla osób przebywających na urlopach wychowawczych

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób przebywających na urlopie wychowawczym stanowi kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wypłaconego za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających urlop wychowawczy. Podstawa ta nie może być wyższa niż kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz nie może być niższa niż 75% kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Okres obowiązywania	Maksymalna kwota podstawy (60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego)	Minimalna kwota podstawy (75% kwoty minimalnego wynagrodzenia)
Od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r.	**5652 zł** (9420 zł × 60%)	**3604,50 zł** (4806 zł × 75%)

Podstawa prawna: ▸ art. 6 ust. 1 pkt 19, art. 18 ust. 5b i 14 ustawy systemowej ▸ obwieszczenie w sprawie ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek

eprasa.pl 5ba4f49fba

Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne

Podstawę wymiaru składki zdrowotnej dla osób korzystających z urlopu wychowawczego niepodlegających obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu stanowi kwota odpowiadająca wysokości specjalnego zasiłku opiekuńczego przysługującego na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych.

Okres obowiązywania	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego
Od 1 listopada 2024 r.	620 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 81 ust. 8 pkt 10 ustawy zdrowotnej ▸ art. 19 ust. 5 ustawy o świadczeniach rodzinnych ▸ § 1 pkt 13 rozporządzenia w sprawie ubiegania się o zasiłek rodzinny

Uwaga! Od 1 stycznia 2024 r. został zniesiony specjalny zasiłek opiekuńczy wypłacany co miesiąc w kwocie 620 zł. Jednak osoby, które miały do niego prawo jeszcze do końca 2023 r., mogą zachować to prawo również po 1 stycznia 2024 r.

Wysokość stóp procentowych składek

Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie zdrowotne pracowników przebywających na urlopie wychowawczym obliczają płatnicy składek, a opłaca ZUS.

Rodzaj ubezpieczenia	Stopa procentowa
emerytalne	19,52%
rentowe	8%
zdrowotne	9%

Podstawa prawna: ▸ art. 16 ust. 8, art. 22 ust. 1 pkt 1–2 ustawy systemowej ▸ art. 79 ustawy zdrowotnej

Składki na ubezpieczenia społeczne pracowników młodocianych wynagradzanych według minimalnych stawek w okresie od 1 czerwca do 31 sierpnia 2026 r.

Podstawa wymiaru składki	Rodzaj ubezpieczenia	Sposób finansowania	
		płatnik	ubezpieczony
765,03 zł (I rok nauki – nie mniej niż 8% przeciętnego wynagrodzenia w I kwartale 2026 r.)	emerytalne	74,67 zł	74,67 zł
	rentowe	49,73 zł	11,48 zł
	chorobowe	–	18,74 zł
860,66 zł (II rok nauki – nie mniej niż 9% przeciętnego wynagrodzenia w I kwartale 2026 r.)	emerytalne	74,67 zł	74,67 zł
	rentowe	49,73 zł	11,48 zł
	chorobowe	–	18,74 zł

eprasa.pl 5ba4f49fba

956,29 zł (III rok nauki – nie mniej niż 10% przeciętnego wynagrodzenia w I kwartale 2026 r.)	emerytalne	93,33 zł	93,33 zł
	rentowe	62,16 zł	14,34 zł
	chorobowe	–	23,43 zł
669,40 zł (przyuczenie do wykonywania określonej pracy – nie mniej niż 7% przeciętnego wynagrodzenia w I kwartale 2026 r.)	emerytalne	65,33 zł	65,33 zł
	rentowe	43,51 zł	10,04 zł
	chorobowe	–	16,40 zł

Stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe od wynagrodzenia pracowników młodocianych ustalana jest zgodnie z rozporządzeniem w sprawie składki wypadkowej.

Podstawa prawna: ▸ § 19, § 20 rozporządzenia w sprawie młodocianych ▸ komunikat w sprawie przeciętnego wynagrodzenia

Kwota rocznego ograniczenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Rok	Kwota
2026	**282 600 zł**

Podstawa prawna: ▸ obwieszczenie w sprawie ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek

Minimalna podstawa wymiaru świadczeń chorobowych

Wymiar etatu	Kwota od 1 stycznia do 31 grudnia 2026 r.
1/1	4147,10 zł (4806 zł – 13,71%)
3/4	3109,89 zł (3604,50 zł – 13,71%)
1/2	2073,54 zł (2403 zł – 13,71%)
1/4	1036,77 zł (1201,50 zł – 13,71%)

Podstawa prawna: ▸ art. 45 ustawy zasiłkowej

Wskaźnik waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przyjętej do obliczenia świadczenia rehabilitacyjnego

Okres obowiązywania	Wskaźnik waloryzacji
Od 1 kwietnia do 30 czerwca 2025 r.	105,5%
Od 1 lipca do 30 września 2025 r.	109,8%
Od 1 listopada do 31 grudnia 2025 r.	103,2%

eprasa.pl 5ba4f49fba

Od 1 stycznia do 31 marca 2026 r.	97,87%
Od 1 kwietnia do 30 czerwca 2026 r.	**109%**

Uwaga! W kwartale, w którym wskaźnik nie przekracza 100%, podstawa wymiaru zasiłku chorobowego nie podlega waloryzacji.

Podstawa prawna: ▸ obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w II kwartale 2025 r. ▸ obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w III kwartale 2025 r. ▸ obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w IV kwartale 2025 r. ▸ obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w I kwartale 2026 r. ▸ obwieszczenie w sprawie waloryzacji świadczenia rehabilitacyjnego w II kwartale 2026 r.

Kwota ograniczenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego po ustaniu zatrudnienia

Okres obowiązywania	Kwota
Od 1 czerwca 2024 r. do 31 sierpnia 2024 r.	8147,38 zł
Od 1 września 2024 r. do 30 listopada 2024 r.	8038,41 zł
Od 1 grudnia do 28 lutego 2025 r.	8161,62 zł
Od 1 marca 2025 r. do 31 maja 2025 r.	8477,21 zł
Od 1 czerwca do 31 sierpnia 2025 r.	8962,28 zł
Od 1 września do 30 listopada 2025 r.	8748,63 zł
Od 1 grudnia 2025 r. do 28 lutego 2026 r.	8771,70 zł
Od 1 marca 2026 r. do 31 maja 2026 r.	9197,79 zł
Od 1 czerwca 2026 r. do 3 sierpnia 2026 r.	**9562,88 zł**

Podstawa prawna: ▸ art. 46 ustawy zasiłkowej ▸ komunikat w sprawie przeciętnego wynagrodzenia

Odszkodowania za wypadki przy pracy

Kwoty jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych obowiązujących od 1 kwietnia 2025 r. do 31 marca 2026 r.

Kwota	Tytuł wypłaty odszkodowania
1636 zł	za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu
1636 zł	za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, z tytułu zwiększenia tego uszczerbku co najmniej o 10 punktów procentowych
28 636 zł	z tytułu orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji ubezpieczonego
28 636 zł	z tytułu orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji wskutek pogorszenia się stanu zdrowia rencisty
147 271 zł	gdy do jednorazowego odszkodowania uprawniony jest małżonek lub dziecko zmarłego ubezpieczonego lub rencisty

eprasa.pl 5ba4f49fba

73 635 zł	gdy do jednorazowego odszkodowania uprawniony jest członek rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty inny niż małżonek lub dziecko
147 271 zł	gdy do jednorazowego odszkodowania uprawnieni są równocześnie małżonek i jedno lub więcej dzieci zmarłego ubezpieczonego lub rencisty, oraz **28 636 zł** z tytułu zwiększenia tego odszkodowania przysługującego na każde z tych dzieci
147 271 zł	gdy do jednorazowego odszkodowania uprawnionych jest równocześnie dwoje lub więcej dzieci zmarłego ubezpieczonego lub rencisty, oraz **28 636 zł** z tytułu zwiększenia tego odszkodowania przysługującego na drugie i każde następne dziecko
28 636 zł	gdy obok małżonka lub dzieci do jednorazowego odszkodowania uprawnieni są równocześnie inni członkowie rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty, każdemu z nich niezależnie od odszkodowania przysługującego małżonkowi lub dzieciom
73 635 zł	gdy do jednorazowego odszkodowania uprawnieni są tylko członkowie rodziny inni niż małżonek lub dzieci zmarłego ubezpieczonego lub rencisty, oraz **28 636 zł** z tytułu zwiększenia tego odszkodowania przysługującego na drugiego i każdego następnego uprawnionego

Podstawa prawna: ▸ art. 12 – art. 14 ustawy wypadkowej ▸ obwieszczenie w sprawie kwot odszkodowań z tytułu wypadku przy pracy

V. OŚWIATA

Minimalne wysokości stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli

Poziom wykształcenia nauczyciela	nieposiadający stopnia awansu zawodowego	mianowany	dyplomowany
Magister z przygotowaniem pedagogicznym	4908 zł	5057 zł	5915 zł
Magister bez przygotowania pedagogicznego, z tytułem zawodowym licencjata (inżyniera) z przygotowaniem pedagogicznym, z tytułem zawodowym licencjata (inżyniera) bez przygotowania pedagogicznego, z dyplomem ukończenia kolegium nauczycielskiego lub nauczycielskiego kolegium języków obcych, pozostałe wykształcenie	4788 zł	4910 zł	5148 zł

Podstawa prawna: ▸ rozporządzenie w sprawie minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli

eprasa.pl 5ba4f49fba

Kwota bazowa dla nauczycieli

Kwota bazowa dla nauczycieli w 2026 r. wynosi **5597,86 zł.**

Podstawa prawna: ▸ art. 30 ust. 3 Karty Nauczyciela ▸ art. 9 ust. 2 ustawy budżetowej na rok 2026

Odpis na ZFŚS nauczycieli

Odpis na ZFŚS nauczycieli w 2026 r. wynosi **6157,65 zł** (110% kwoty bazowej). Natomiast dla nauczycieli będących emerytami lub rencistami oraz nauczycieli pobierających nauczycielskie świadczenie kompensacyjne odpis wynosi **2351,10 zł** (42% kwoty bazowej).

Podstawa prawna: ▸ art. 53 ust. 1 Karty Nauczyciela ▸ art. 4 ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2026

Świadczenie urlopowe nauczycieli

Świadczenie urlopowe dla nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć, pozostającego w stosunku pracy przez cały rok szkolny w zależności od charakteru pracy wynosi w 2026 r. **2943,23 zł.**

Podstawa prawna: ▸ art. 53 ust. 1a Karty Nauczyciela

Odprawy nauczycieli

Wysokość odprawy	Tytuł
6-miesięczne ostatnio pobierane wynagrodzenie zasadnicze	rozwiązanie umowy zawartej na podstawie mianowania z powodu częściowej lub całkowitej likwidacji szkoły
1-miesięczne ostatnio pobierane wynagrodzenie zasadnicze za każdy pełny rok pracy na stanowisku nauczyciela, nie więcej niż 6-miesięczne wynagrodzenie zasadnicze	rozwiązanie umowy zawartej na podstawie mianowania z powodu orzeczenia przez lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy
1-miesięczne wynagrodzenie zasadnicze za każdy pełny rok pracy na stanowisku nauczyciela, nie więcej niż: ■ 3-miesięczne wynagrodzenie zasadnicze, jeżeli okres pracy nauczycielskiej nie przekroczył 10 lat ■ 6-miesięczne wynagrodzenie zasadnicze, jeżeli okres pracy nauczycielskiej przekroczył 10 lat	rozwiązanie umowy zawartej na podstawie mianowania z powodu urlopu bezpłatnego trwającego dłużej niż 2 lata nauczyciela, który wniósł podanie o przeniesienie do miejscowości będącej miejscem stałego zamieszkania współmałżonka i podanie o przeniesienie nie mogło być uwzględnione z powodu niemożności zatrudnienia go w zawodzie nauczycielskim w miejscu stałego zamieszkania współmałżonka

eprasa.pl 5ba4f49fba

1-miesięczne wynagrodzenie zasadnicze za każdy pełny rok pracy na stanowisku nauczyciela, nie więcej jednak niż 3-miesięczne wynagrodzenie zasadnicze	w razie cofnięcia skierowania do nauczania religii w szkole
2-miesięczne ostatnio pobierane wynagrodzenie obliczane według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy – w szkole będącej podstawowym miejscem pracy	nauczyciel spełniający warunki uprawniające do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na emeryturę, rentę z tytułu niezdolności do pracy lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, jeżeli nie uzyskał z tego tytułu odprawy przewidzianej w art. 28 Karty Nauczyciela wynagrodzenia w szkole będącej podstawowym miejscem jego pracy
3-miesięczne wynagrodzenie ostatnio pobierane wynagrodzenie obliczane według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy – w szkole będącej podstawowym miejscem pracy	nauczyciel spełniający warunki uprawniające do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na emeryturę, rentę z tytułu niezdolności do pracy lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, który przepracował w szkole co najmniej 20 lat

Podstawa prawna: ▸ art. 22 ust. 2a, art. 23 ust. 1 pkt 3, art. 28, art. 87 Karty Nauczyciela

Nagroda jubileuszowa dla nauczycieli

Wysokość nagrody jubileuszowej	Staż pracy nauczyciela
75% wynagrodzenia miesięcznego	20 lat
100% wynagrodzenia miesięcznego	25 lat
150% wynagrodzenia miesięcznego	30 lat
200% wynagrodzenia miesięcznego	35 lat
300% wynagrodzenia miesięcznego	40 lat
400% wynagrodzenia miesięcznego	45 lat

Podstawa prawna: ▸ art. 47 Karty Nauczyciela

eprasa.pl 5ba4f49fba

Zasiłek rodzinny

Zasiłek rodzinny	Kwota (miesięcznie)
Na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia	95,00 zł
Na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 18. roku życia	124,00 zł
Na dziecko w wieku powyżej 18. roku życia do ukończenia 24. roku życia	135,00 zł

Podstawa prawna: ▸ § 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie ubiegania się o zasiłek rodzinny

Dodatki do zasiłku rodzinnego

Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu	Kwota świadczenia	Uwagi
urodzenia dziecka	1 000,00 zł	jednorazowo; dodatek przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	400,00 zł	miesięcznie, niezależnie od liczby dzieci pozostających pod opieką
samotnego wychowywania dziecka	193,00 zł	miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 386 zł na wszystkie dzieci
	273,00 zł	miesięcznie na dziecko niepełnosprawne, nie więcej jednak niż 546 zł na wszystkie dzieci
wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	95,00 zł	miesięcznie na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	90,00 zł	miesięcznie na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia
	110,00 zł	miesięcznie na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 24. roku życia
rozpoczęcia roku szkolnego albo rocznego przygotowania przedszkolnego	100,00 zł	raz w roku szkolnym

eprasa.pl 5ba4f49fba

podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	113,00 zł	miesięcznie na dziecko w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności
	69,00 zł	miesięcznie na dziecko na pokrycie kosztów dojazdu z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej

Prawo do dodatków wymienionych w tabeli przysługuje pod warunkiem, że na dziecko przysługuje zasiłek rodzinny.

Rada gminy w drodze uchwały może podnieść kwoty dodatków do zasiłku rodzinnego.

Podstawa prawna: ▸ § 1 rozporządzenia w sprawie ubiegania się o zasiłek rodzinny

Progi dochodowe przy ubieganiu się o zasiłek rodzinny

Dochód	Wysokość
■ rodziny w przeliczeniu na osobę albo ■ osoby uczącej się	674 zł
■ rodziny w przeliczeniu na osobę albo ■ osoby uczącej się gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności	764 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 5 ust. 1 i 2, art. 19 ust. 4 ustawy o świadczeniach rodzinnych ▸ § 1 rozporządzenia w sprawie ubiegania się o zasiłek rodzinny

Granica dochodu uprawniająca do świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Okres obowiązywania	Dochód	Wysokość
od 1 października 2023 r.	na osobę w rodzinie	1209 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 9 ust. 2f ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

eprasa.pl 5ba4f49fba

Kryterium dochodowe przy ustalaniu prawa do świadczeń z pomocy społecznej

Dochód	Wysokość (netto)
osoby samotnie gospodarującej	1010 zł
osoby w rodzinie	823 zł

Podstawa prawna: ▸ § 1 rozporządzenia w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia żywego dziecka*) **)

Okres obowiązywania	Wysokość zapomogi
od 1 listopada 2015 r.	1000 zł

*) *Zapomoga przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10. tygodnia ciąży do porodu.*
**) *Zapomoga przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1922,00 zł.*

Podstawa prawna: ▸ art. 15b ustawy o świadczeniach rodzinnych ▸ § 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie ubiegania się o zasiłek rodzinny

Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się żywego dziecka posiadającego zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu lub nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu*) **)

Okres obowiązywania	Wysokość zapomogi
od 1 stycznia 2017 r.	4000 zł

*) *Świadczenie przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10. tygodnia ciąży do porodu.*
**) *Świadczenie przysługuje bez względu na dochód.*

Podstawa prawna: ▸ art. 10 ustawy „Za życiem"

Świadczenie rodzicielskie

Okres obowiązywania	Wysokość świadczenia (miesięcznie)
od 1 stycznia 2016 r.	1000 zł

Podstawa prawna: ▸ art. 17c ust. 5 ustawy o świadczeniach rodzinnych

eprasa.pl 5ba4f49fba

Świadczenie wychowawcze 800+

Okres obowiązywania	Wysokość świadczenia
od 1 stycznia 2024 r.	800 zł na każde dziecko bez względu na dochód rodziny

Podstawa prawna: ▸ art. 5 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci

Świadczenie „Dobry start”

Okres obowiązywania	Wysokość świadczenia
od 1 września 2018 r.	300 zł – jednorazowo w roku na każde dziecko bez względu na dochód rodziny

Podstawa prawna: ▸ art. 187a ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny ▸ § 5 ust. 1 rozporządzenia „Dobry start”

Świadczenia opiekuńcze

Rodzaj świadczenia	Kwota świadczenia (miesięcznie)	
Świadczenie pielęgnacyjne	od 1 stycznia 2026 r.	3386 zł
Zasiłek pielęgnacyjny	od 1 listopada 2019 r.	215,84 zł
Specjalny zasiłek opiekuńczy	od 1 listopada 2018 r.	620 zł
Zasiłek dla opiekunów	od 1 listopada 2018 r.	620 zł

Podstawa prawna: ▸ § 1 pkt 13 i 15 rozporządzenia w sprawie ubiegania się o zasiłek rodzinny ▸ art. 16, art. 16a ust. 6 i art. 17 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych ▸ art. 4 ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów ▸ obwieszczenie w sprawie kwoty świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2026

Uwaga! 1 stycznia 2024 r. został uchylony art. 16a ustawy o świadczeniach rodzinnych regulujący zasady przysługiwania specjalnego zasiłku opiekuńczego. Jednakże, na podstawie przepisów przejściowych, specjalny zasiłek opiekuńczy będzie mógł być nadal przyznawany także po 31 grudnia 2023 r. na zasadzie zachowania praw nabytych, które są uregulowane w przepisach przejściowych ustawy o świadczeniu wspierającym.

Dodatek do wynagrodzenia pracownika socjalnego

Pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia w wysokości 400 zł. W przypadku zatrudnienia w mniejszym wymiarze czasu pracy dodatek przysługuje w wysokości proporcjonalnej do czasu pracy.

Podstawa prawna: ▸ art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej

eprasa.pl 5ba4f49fba

Aktywny Rodzic

	Okres obowiązywania	Wiek dziecka, dla którego można ubiegać się o świadczenie	Wysokość świadczenia**)	Okres pobierania świadczenia
Aktywni rodzice w pracy	Od 1 października 2024 r.	od 12. do 35. miesiąca życia	1500 zł miesięcznie w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności – 1900 zł miesięcznie	24 miesiące od 12. do 35. miesiąca życia dziecka
Aktywnie w żłobku*)		kierowane do rodziców dzieci uczęszczających do instytucji opieki nad dziećmi do lat 3	1500 zł miesięcznie w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności – 1900 zł miesięcznie	Na okres uczęszczania dzieci do instytucji opieki nad dziećmi do lat 3
Aktywnie w domu*)**		każde dziecko w rodzinie w wieku od 12. do 35. miesiąca życia	500 zł miesięcznie	24 miesiące

*) *Zastąpi obecnie funkcjonujące dofinansowanie opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, które przysługuje w wysokości do maksymalnie 400 zł miesięcznie, uregulowane w ustawie z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3. Wraz z wprowadzeniem świadczenia **„aktywnie w żłobku”** uchylone zostaną dotychczas obowiązujące przepisy ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, dotyczące dofinansowania obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Rodzic będzie mógł zachować prawo do wcześniej przyznanego ww. dofinansowania na zasadzie ochrony praw nabytych z możliwością przejścia na nowe świadczenia, w szczególności zdecydowanie bardziej korzystne świadczenie **„aktywnie w żłobku”.***

) *Nie więcej niż wysokość opłaty, jaką rodzic ponosi za pobyt dziecka w instytucji opieki. Ustawa wprowadza także górną granicę wysokości opłat żłobkowych, której przekroczenie wykluczy daną instytucję opieki lub dziennego opiekuna z procesu przyznawania świadczenia **„aktywnie w żłobku”, w celu uniknięcia sytuacji, w której w wyniku wprowadzenia ww. świadczenia nastąpiłby znaczący wzrost opłat za żłobek, klub dziecięcy lub dziennego opiekuna. W pierwszym okresie obowiązywania ustawy powyższy próg został określony kwotowo i będzie wynosił 2200 zł miesięcznie.*

***) *Wprowadzenie świadczenia **„aktywnie w domu”** wiąże się z uchyleniem dotychczas obowiązującej ustawy z 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym, przy jednoczesnym zachowaniu praw nabytych, tj. zagwarantowaniu rodzicowi prawa do zachowania wcześniej przyznanego rodzinnego kapitału opiekuńczego z możliwością przejścia przez tego rodzica na nowe świadczenie, jeśli jest ono dla niego bardziej korzystne (np. aktywni zawodowo rodzice pobierający rodzinny kapitał opiekuńczy będą mogli zrezygnować z tego świadczenia i ubiegać się o świadczenie **„aktywni rodzice w pracy”**).*

UWAGA!

Wybór jednego z trzech powyższych świadczeń zależny będzie od decyzji rodzica przy założeniu, że na to samo dziecko, za dany miesiąc może być wypłacone tylko jedno ze świadczeń. Rodzic będzie miał także możliwość wielokrotnej zmiany świadczeń, tj. rezygnacji z jednej formy wsparcia i przejścia na drugą, z zastrzeżeniem, że w danym miesiącu na dane dziecko rodzic będzie mógł pobierać tylko jedno z wybranych przez siebie świadczeń.

Podstawa prawna: ▸ rozdział 3–4 ustawy „Aktywny rodzic”

eprasa.pl 5ba4f49fba